

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

juin 1977
[Signature]

Année d'Etampes de V. et M. 1583-1651
Lettre de Feins

M. H. R. 1663, 3

14589

Sc - 2 - 1429

317589

Remigius

NICOLAI

REMIGII

SERENISS. DVCIS

LOTHARINGIÆ A CONSILIIS

INTERIORIBVS, ET IN EIVS

DITIONE LOTHARINGICA.

cognitoris publici

DÆMONOLATREIÆ

LIBRI TRES.

Ex Iudicijs capitalibus nongentorum plus minus hominum, qui sortilegij crimen intra annos quindecim in Lotharingia capite lucrunt.

*Ad illustrissimum Principem, amplissimumque Cardinalem
Carolus à Lotharingia.*

LEVITICI CAP. XX.

Vir siue mulier, in quibus Pythonicus vel diuinationis fuerit spiritus, morte moriatur.

LUGDUNI,
IN OFFICINA VINCENTII.

M. D. XCV.

REMIGI

STRENGTH

OF THE

WINE

OF THE

DAMONOLATRE

LETTER

in the history of the wine of the
num, qui fortis est et in
in Lochmone in capite hunc

et alijque in capite hunc

REVITIC CAR. XX.

Vin fac melle in quibus Psychonius vel dionysius
fieri potest more antiquo

IN OFFICINA VINCENTII

M. D. X. C. N.

ILLVSTRISSIMO

PRINCIPI AMPLISSIMO

QUE CARDINALI CAROLO

DE LOTHARINGIA, DOMINO

suo colendissimo

NICOLAVS REMIGIVS

felicitatem exoptat perpetuam.

CESSIT ad eam temporum, in
quæ nostra ætas incidit miseriam
ac calamitatem hîc longè maxi-
mus malorum cumulus (Princeps
illustrissime) vt iam nihil sit adeò
in procliui, quòdque æquè pro
nihilò ducant homines, quàm non dicam maio-
rum spreis institutis insolentes cultus ac religio-
nes sibi ad libidinem fingere ac cominisci, sed
etiam ipsam de Deo, cui ceteræ omnes natu-
ræ parent, persuasionem ac opinionem penitus
exuere atque à se abdicare. Quorum quidem
multos labefactant pertinax ac curiosa temeritas

E P I S T O L A

in his exquirendis & rationis iudicio expendendis,
quæ tamen omnem omnium sensum captumque
superarent. Qui quod in hoc

--humano vela dedere

Ingenio

facto naufragio in hortendos summæ impietatis æstus ac voragines sese ipsi immerferunt. Alios contrà perdidit mentis tarditas ac stupiditas; quæ maximè credulitati exposita est, vbi ira, cupiditate cæterisque, quæ faciliè impellunt, affectionibus ceu flabellò excitantur. Quo ex aucupio solitus sibi prædam comparare Diabolus non cessat explorare, sicubi ea præditum socordia quemquam nanciscatur, quem aut egestas ad desperationem, aut iniuria ad vindicationem, aut omnino rei alicuius desiderium ad consecutionem adeptionemque inuitet atque alliciat. His enim veluti stimulis commotos, ac ad quoduis consilium promptos paratosque adoritur. Et magnificis speciosisque pollicitationibus inductos sibi addicit ac mancipat. Illos quidem prioris generis ævis ferè parit, alit ac regit ea quæ ex regionum varietate ac confusione erupit nostris temporibus libertas: in eumque numerum iam euasisse rumor est, qui facile credi non possit. Sed aut quòd taciti impietatem suam concoquunt, ac velo eius quæ ad manum venit, religionis se obtendunt non aduerti ac deprehendi: aut quia ex opinionis suæ studio nullas turbas concient negligi ac indignissimè mitigato in tanta humani cordis impietate nomine licentiosos tantum appellari, nec in cos

in eos disquisitiones fieri, aut exempla edi. Hos alteros fortilegij labe infames utinam ne adauxisset eorum qui erudiendis ad pietatem hominum animis publicè præsumunt segnitie atque inertia. Nam certè hoc res ipsa indicat eos ut plurimum vicanorum rusticorumque esse genere, apud quos aut frigida, aut rara, aut omnino nullæ conciones habentur de Deo, deque iis quæ fidem (cuius præsidio præcipuè tuti sumus à veteratoris illius insidiis) in Christianorum mentibus stabiliunt, fouent, ac conseruant. Quod fortè multos impulit, ut rem miseratione potius, quàm supplicio dignam existimarent. Tantum scilicet ad eiusmodi homines deuenisse mali, non ex affectato, sed quasi necessario debilitatis imbecillitatisque suæ infortunio: Hocque quicquid est intra solam insaniam mentisque errorem consistere non etiam ad alienam iniuriam pertinere ac progredi. Et fortasse nonnullos Francorum (qui alioqui cæteris hominibus ingenij acumine iudicii que sinceritate in nullo sunt inferiores) detinere potuit; ne admodum magnam iis rebus fidem adhiberent. Verùm cum ea siue deliratio, siue impietas habeat coniunctam atque implicatam societatem veneficij, aliorumque scelerum quæ se faciliè produnt: mirum est, quòd aliquando ex fumo ignem non deprehenderint. Certè mihi cui à tot annis contigit de iis quæ in Lotharingia capitaliter admissa sunt, iudicia exercere: iam nihil reliqui esse putavi, quin pleraque omnia, quæ de istiusmodi maleficiis vel ad prodigium narrantur vera ducerem;

ac præterea qualia ipse ex quæstionum quæ de iis habitæ in manus meas peruenere, inspectione comperi, memoriæ ac litteris proderem. Nec id quidem primum certo destinatoque consilio facere institueram, qui scirem ab eruditissimis viris multa eademque iusta esse ea de re edita volumina, cuique à re tum sua, tum publica tantum non esset otij, ut defungi huc possem opera aliqua non ingrata ac inutili. Sed cum (ut soleo temporibus negotia mea diuidere, ac laboris ædium varietate quantum possum effugere) à re iudiciaria subtraherem me ad amœniora studia, ac fortè ex recenti vel auditione, vel lectione, adhuc hæreret aliquid de sagarum præstigiis ac incantationibus: id quasi poeticum aliquod figmentum arripiens (nam ferè affinitatem aliquam habere videntur) inde versus aliquos conficiebam, ac post in aduersaria negligenter reiciebam. Hoc solum in lucro deputans, quod otium lulissem, nec me languori ac desidie deditissem: Tandem & incessit cupido, adhortantibus multis, & fortè otium præbente, quæ in vrbe grassabatur, pestilentia, scopas illas dissolutas ac discinctas connectere: ut his, quantum in me esset, euerrerem, si quid adhuc in cuiusquam animo resideret, quod eius in istis amplectendis fidem remoraretur. Sed cum hoc ne sic quidem validum ad persuasionem videretur (quis enim eo orationis genere ipsam etiam veritatem mendacij suspectam non habeat?) adhibui quæ ad eam asserendam momenti atque authoritatis plurimum apud homines habere solent,

lent, rerum personarum, locorum atque temporum, quæ intercessissent, peculiarem, certam ac luculentam designationem. Atque equidem non omnium, sed quæ tantum posterioribus annis obseruasset atque annotasset. Nam ut dixi non erat primum consilium hanc narrationum syluam congerere, nec ad id me comparaueram. Hoc autem quale quale est, citi sic casu magis quam iudicio extrema manus accessit, se etiam facilius prodire in publicum passus sum, quod intellexissem à maxima prudentia viro Theodoro. Aliis rationum in regia Lotharingie præfecto, id, si ita fieret cordi fore serenissimo Duci nostro parenti tuo, qui cum ea de re forte sermonem habuisse se dicebat. Relictum igitur fuit, illi patronum ut deligerem, in cuius præsidio ac clientela esset aduersus eorum petulantiam, qui cupide omnia obseruare, ac in peiorem partem rapere solent. Cui rei adhibere te tantum principem, ac maximis quibusque regibus totius Europæ, quæ CHRISTVM nouit, consanguinitate propinquum, extremæ audaciæ fuisset, nisi ego homo Lotharingus è patrio penu depromens quæ alicui vsui esse posse puto, abs te, qui præcipuum es Lotharingiæ decus atque ornamentum, vernacula quasi fiducia hoc peterem præsidij. Ac potius nisi tua ea esset humanitas, quam, nemo qui rogarit, in te adhuc sibi claudi senserit. Ea tua in omnes, quos aliqua literarum commendatione cognitos habes, animi propensio ac beneuolentia, ut nulla tibi alia maior de quoquam promerendi
 afferri

EPISTOLA DIDICAT.

afferri posse dicatur occasio. Quibus fretus si huic
meo labori nominis tui splendorem mutuari ac
inferre audeo, quo magis illum à tenebris vindi-
cem: tuæ erit æquanimittatis, hoc illis causis & ra-
tionibus, quæ omnes à te sunt, condonare: ac vel
tua amplitudine atque tua dignitate indignum,
tamen ab eo gratum acceptumque habere, qui
tibi se totum, quàm humillimè demississimèque
potest addicit ac deuouet. Quisquæ à rerum sum-
mo opifice nunquam cessabit contendere,
te vt diu saluum incolumemque ad
maxima atque ardua quæque
conseruet, ac optata ti-
bi tua omnia sem-
per offerat.
Nancarij.

LECTORI CANDIDO S.

MORIS est, qui à se scripta edunt, instituti sui rationem aliquam præfari: ne aut ad id temere profuissse, aut rectè susceptum consilium arroganter dissimulasse videantur. Hoc ne cōmitterem, isto præsertim argumento tam variè, dubièque à multis tractato: dedi operam, lector, ut & propositi mei tibi causa aliqua constaret; & si quem apud te locum rationes meæ inuenirent, etiam probaretur. Euenit, ut qui eamdem rem sæpè versant, eius notiones aliquas in animis suis informant: quarum deinde memoriam gestiant literis consignare: vel ut otium suum interim oblectent, vel etiam quod eiusmodi commentationes suas ad aliorum utilitatem non omnino malè impertiri posse putant. Utrumque, sed dissimili studio, sequutum esse me in hac, quam promulgavi, Demonolatrea non ibo inficias. Nam dū annos perpeuos ferè quindecim in fontes, quos per id tempus habuit Lotharingia, quaestiones, iudiciaque exerceo: oppleui quasi totum caput mihi sagarum, qui inter eos frequentes occurrebant, prodigiosis conuentibus, comessationibus, tripudijs, fascinationibus ac venenis, in aëre concursationibus, stupri cum Demone infanda consuetudine, crebris, ut videtur, in alienas formas mutationibus, atque id genus flagitijs, ac impietatibus; quibus earum vita vulgo est inquinata, ac contaminata. Ac si quando (uti solèt facere qui in aliquo literarum studio sunt versuti) ad mansuetiores Musas diuertere, atque aliquid ad animi oblectationem meditari contingeret (nū interdum subducta foro dabat pagina versum) offerebant se tamen illa, ac quidam veluti memoriæ recentis importunitate incubabant, quæ ipse nec ingratus admittēbam; quod non infeli-

com materiam carminibus (quem tum otio meo lusum fortè deligebam) suppeditatura videbantur. Dū igitur modò hoc, modò illud, prout vñumquodque sibi animus per occasionem decerpit, vsurpo, ac seorsum attingo: idē vsuuenit mihi, quod ijs solet, qui è quaque veste quam concinnant, segmenta in cistam primùm quidem abuciunt acervatim, ac negligenter: pòst ubi in aliquem numerum iam accreuisse putant, retrahant diligentius singula, atque ex commodissimis quibusque centonem aliquem colligunt: cui si nihil aliud, at certè ipsa, qua veluti emblemata aliquod vermiculatis crustis distinguitur, varietas aliquam affert commendationem. Verùm quoniam rerum gestarum narrationes (qualibus ferè hic cento confectus est) præcipuam accessionem gratiæ habent ab ipsa luce veritatis; quòd vera, quàm ficta, excogitataque legantur attentius: quòdque homines tempus suum facilius traducant in ijs rebus, quæ cum delectatione coniunctam habent utilitatis expectationem: non malè operam locaturū me putavi, si ea quorum fides, tum ex sua novitate, atque insolentia, tum ex orationis, quo scribuntur, genere labascere poterat, vindicarem à tam immerita opinione, adhibitis, quæ ad asserendam veritatem vulgo plurimum valent, rerum, personarum, locorum, ac temporū proprijs, et distinctis argumentis. Quorum tamen cum initio nullam mihi copiam comparassem: illaque vti ex singulorum dispersa collectione generatim, atque univèrsè animo meo sese offerebant, per ludum, ut dixi, attigissem: cœpi abhinc quinquennio observare, atque excribere ex quibusque reorum questionibus quæ ad ea fixillatim referri, atque adaptari posse videbantur. Ac præterea, quo id cumulatius explerem, evolvere quæ superioribus annis neglexeram. Demùm cum ruris (quo secesserā propter in urbe gliscentem pestilentiam) solitudinem eblandiri aliqua ratione cuperem: commodum inter chartarum fasciculos

*nactus, quæ sic in commentarios retuleram, ea otiosè ad certa redegi capita, quæ nudis, ac simplicibus illis suo ordine responderent, ac quasi partes ad totum suum accederent. Hæc nunc, lector, tibi videnda exhibeo modicè, ac fideliter denarrans: quæ ipse diuturno usu, atque observatione comperi. Quæ tu, opinor, nullam causam habes cur reicias: nisi si hoc est (quod aiunt) non esse ferendos, qui otio abutuntur in terrendis hominum animis rerum vanarum, futilium, & quæ vix rudibus illis sæculus se tueri potuissent, affectatis narrationibus. Quæ etsi recundit satis ea de qua modò dixi, circumstantiarum autoritas publicis etiam loci cuiusque ubi gesta recitantur, monumentis testata, atque consignata: tamen ut & hunc scrupulum, dubitationemque ex illorū animis euel-
lerem, qui ad ea peregrini, atque hospites fortè accederent: non piguit ex locupletibus, & luculentis authoribus ijs consentanea quædam, ac veluti παραμυθία breuiter adiungere: siquidem rerum similiter gestarum commemoratio, non par-
uam veritati lucem, auctoritatemq; afferre perhibetur. Dæ-
monolatreiæ nomen feci: quòd, licet metamorphoses, venefi-
cia, sanationes, præstigias, tempestatum commotiones, aliaq;
id genus portentamulta contineat, quibus singulis suis alio-
qui titulus rectè constare posset: præcipua tamē visa sit adeò
nefanda in cultu, ac veneratione impietatis consideratio:
quòd eius præsertim causa illa omnia adornari, instrui, atque
effici certum sit. Nam quidem opinionem aliquam diuinita-
tis ex sua difficultate, magnitudinēque imprudentioribus
ingenerant, ac relinquunt: vti facile miseris mortalibus si-
mulata, fictiæue pro veris obrèpere solent. Quis enim pro nu-
mine non colat; qui rerum formas, ac species ad natum ver-
tere, atque inmutare, vitæ momento adimere, eamdemque,
ceu à morte iteratam, reddere: elementa pro arbitrio tempe-
rare; futurarum rerum euentus pronuntiare, atque innumera*

alia, quæ humanas vires superent, ac vincant, præstare posse existimantur? Porro nullam me in istis exponendis secutum esse artem, nullam tenuisse viam, atque rationem, si quis obiiciet: nõ ego ob id illi magnopere sim insensu, qui habeam unde excusem. Quis enim (ut est in proverbio) ex arena funiculum vnquam sperauit senectere posse? Et tamen fatius esse duxi hæc qualiacumque sine ordine: *et à peu d'égas* lectori communicare, atque exhibere: quam dum parum concinnus videri timeo, pati ut in occulto diutius iaceant crafis circumfusa silentij tenebris: qui præterea sciam multa illis contineri, quæ nemo adhuc (quod audierim) scriptis mandauerit: aut certè non ea testimoniorum autoritate confirmauerit, tanta varietate distinxerit, exemplorum numero adequauerit. Tū hæc (vti modò dixi) sic singula primum attingi, vt nihil minus cogitarem, quàm ea aliquãdo concinnare, atque in vnum corpus redigere: sed ipsa iam per partes informata materia, atque equidem haud omnino præmitendo labore tandem peruenit, vt in hanc, qua nunc prodit, formam quantumuis rudem sperem coalescere. Velut quæ ex temere primum sparsis edificijs progressu temporis coagmentantur vrbes, inordinatas, inpositasque viarum regiones habent: quia scilicet non fuit ab initia destinata collocationis vniuersa, certaque facies: sed vt quidque minus inæquali situ, indecentique serie ad aliud referri, atque adaptari potuit, ita est in suum ordinem digestum, atque distributum. Quamquam nec adeò incondita, inordinataque est hæc congeries: quin orbem, contextumque aliquem obtineat, seu videlicet, non quem artes, quæ præceptis traduntur, accurate, exquisitèque postulant: sed qualis in narrationibus esse solet, ubi suo quidque quomodoque ouenit, ordine, ac loco recensetur. Sic malui scribere, quomodo homines primum fertilegi lake insisterentur: quæ proximè artes edocerentur, uti ad

vti ad conuentus suos properarent, quæ in ijs struerent consilia: vt deinde ex composito mortalium valetudinem affligerent, restituerentue: Satis calamitatem inferrent: vincti vel respicerent, vel sic se obfirmarent, vt quæstorum etiam sagacitatem eluderent: aliæque id genus multa patrarent, ac designarent, quæ hîc nimis longum sit recensere. Nam certè ex istis omnibus sagas esse, nisi si planè nihil videre, ac intelligere volumus, facile erit perspicere, ac dignoscere: Quæ in hac disputatione prima, præcipuæque fortè erit quæstio: Et omnino si minus delectabit vniuersa ista species, fortè quia sic diffusa, ac dissoluta: at inuabit, ac proderit singulorum notitia, atq; intelligentia: Παράδοξον γάρ, ὅτι ἴσως, ἔτι μακάριον dicent me nonnulli, qui sagas loquar nimbos molientes, aëra percurrèntes, angustos aditus permeantes, cum Dæmonibus commessantes, saltantes, concumbentes, ac prodigiosa, portentosaque id genus pleraque edentes: sed sciant, velim, me primum hîc non rumore dispersa, sed multorum separatis, consentientibusque testimonijs (vt iam dixi) comperta narrare. Tum non captiosè, sed probabiliter ea disputare, exquiritis etiam ad Christianæ religionis rationem argumentis, et probationibus: denique liberè omnibus facere, contra si velint, vt sentiant: neque enim scita velle pronuntiare me, ac decreta. Quamquam si quis de illis sententiam eam roget, à vero non vsquequaque aliena, esse existimauerim: ac certè propius fidem, quam pleraque alia, quæ tamen pro certis, ac indubitatis scripta, reliquit antiquitas. Quid enim si (vt reperitur in C. Epidij commentarijs) arbores locutas puæ dicam, aut etiam bouè, asinumue? Quid si oliuetum vniuersum viam publicam transgressum, aruæque inde è contrario in locum oliueti profecta? quod tamen in agro Marrucino sua etate factum retulit Plinius. Quid si Amphionem ferat, et arbores: Orpheum saxa vocibus, et carminibus, id

est ἐπὶ τοῖς, quo volebant, trahentes? Scripsit tamen Pausanias ἡλιακῶν. B. narratum sibi fuisse ab Ægyptio quodam hoc illos, quòd insignes essent Magi, verè præstitisse. Quid si montes duos arietum instar inter se concurrentes, recedentesque? quod in agro Mutinensi olim euenisse Romanorum testantur historia. Quid denique, si terram sua sponte discumbentibus gramina substernente n: Tripodes in medium procedentes, vinumque, ac aquam fundentes: æneos pincernas cyathos proferentes: quod apud Hiarchã, aliòsque Gymnosophistas vidisse se retulit Apollonius? Non est igitur narrationibus idcirco fides detrahenda: quòd noua, inaudita, ac sæpè contra quam ferant naturæ leges, ad exitum aliquem perducta cõtineant: siquidem multa sunt, quæ Dæmones pro maxima sua potestate faciunt, ab omni, quem natura tenere solet, modo, atque ordine alienissima. Nemoque ob id indigna illa iudicat, quæ posteritati prodantur: si modò talia sunt, quæ absurdi nihil habeant. Nam certè scio multos esse, qui per eorum causam, ridicula, atque inepta multa commiscantur: veluti qui sagas suis pharmacis homines ex hominibus exuere, atque in feras vertere: ex earum corporibus emigrare ad tempus animas, ac in ea, ceu postliminio, redire: Dæmonum compressibus eas grauidas fieri, aliaque eiusmodi pleraque: quæ seriò etiam nobis narrant, ac persuadere conantur. Quibus ego sic habenas effusè laxantibus nihilo sim æquior, quàm illis qui nimium eas inhibent, ac compescunt. Vtrobique enim par erratum admittitur: & ea, quæ ratio, experiètiæque diuturna comprobant, reiciendo: & quæ sapientissimi cuiusque fides semper respuit, admittendo, ac confirmando. Æstimabit igitur lector, atque expendet pro suo sensu omnia: ac si quid fortè vel per incredulitatem, quæ in optimi cuiusque mentem faciliè irrepit, insolentiùs approbauimus: vel per fastidiũ, quo modestissimi quoque nonnumquam

AD LECTOREM.

quam tentantur, liberius damnavimus: id ei condonabit, quam nos nobis in hoc dissertationis genere ex tam frequenti iudiciorum usu consequuti videmur experientiæ, simul & confidentiæ. Fit enim, ut quæ quis præsens vel vidit, vel audiuit, ea orationis maiore narret fiducia; præfra etiusque aduersus eos, qui contrà sentiunt, defendat. Quamquam hic mihi bene conscius sum, nihil certandi scripsisse studio: nihil, quo ex argumenti nouitate admirationem mouerem; gratiam captarem: sed tantum in eum veritatis scopum, quo multi alij: quorum tamen minus instructa esset iaculis pharetra, quàm nostra nunc est, collimasse, atq; oculorum aciem direxisse. Qui conatus, si ita (ut speramus) accipientur, & alij (auxiliante Deo) aliquando consequentur, quos nemo, qui æquum se nobis præbere volet, frustra vnquam esse dixerit.

CLAVDII ET EMMANVELIS

AD PATRIS LIBRVM

HENDECASYLLABI.

Idem cùm tibi lucis extet author,
 Qui nobis quoque lucis extat author
 Subcesiuæ operæ, liber, parentis
 Fraternè minus, & minus benignè
 Hic fecisse putemur, à paterna
 Si te fortè domo peregre euntem
 Nullis muneribus viaticoue
 Vt notos decet vsque prosequamur.
 Ergo quas inopes scholæ ministrant,
 Iis te si meliora sint daturi
 Impertiri opibus iuuat pusillis;
 Sic est ingenium scholasticorum,
 Vt quis quemque colit magis vel odit
 Illi carminibus benè ominari,
 Isti carminibus malè imprecari.

Primùm

Primum nemo sua procacitate
 Te proscindere tentet immerentem :
 Aut si cui potis haud erit tenere
 Se, quod carpere fortè consuerit
 Quicquid non sua eudit officina;
 Huic, ut lingua suum exeret venenum,
 Aures promineant utræque duplo
 Hirsutæ magis atque surrigentes,
 Quàm quas rex stolidus premebat olim.
 Mitra sub Phrygia, & truci capillo
 Iam nunc tutior hacce sanctione
 Tete quodlibet infer in tribunal
 Audens, atque tuo cie flabello,
 Si quis languet adhuc sepultus ignis,
 Quem lentus dubitet ciere Iudex
 Aetas hæc ut habet satis superque
 Multos, religio quibus sit vlla.
 Exercere striges severitate
 Legum, vlticibus & cremare flammis.
 Sed nos fortè minus decènter ista
 Qui Musas colimus benigniores,
 Et quæ ætas etiam est utriusque nostrum
 Procliuis minus ad severitatem,
 Procliuis magis ad benignitatem:
 At nemo vitio dabit tueri
 Nos idem quod, & piè, tuetur.
 Huius qui tibi lucis extat author,
 Nobis qui quoque lucis extat author.

AFRICANI AD PATRIS LIBRVM.

Τετραστιον.

S Sed nec tu, liber hinc mihi non donatus abibis,
 Prosequar at voto, si nihil est aliud.
 Scilicet immeritum ne te mala lingua laceſſat
 Excusentq; boni, si quid erit segnius.

S V M M A S I N G V L O R V M
C A P I T V M H V I V S
O P E R I S.

L I B R I P R I M I

C A P I T V M I.

Q V I B V S illecebris homines à Dæmonibus primùm trahantur,
labæque fortilegij inficiantur. pag. 33.

C A P I T V M I I.

Quemadmodum dolis suis capros Dæmones medicato puluere,
virgis, vngvine, variisque id genus venenis instruant: quorum alia
mortem, alia morbum tantum; quædam etiam sanationem afferant.
Vtque ea neque semper, neque omnibus sint noxia: sed reperian-
tur, quibus sæpè frustra sint aspersa: maximèque qui in maleficos
capitalia iudicia exercent. pag. 36.

C A P I T V M I I I.

Vngvine suo Magico impune sagas manus, seque adeò totas illi-
nere: quo tamen, si cuiusquam vestem vel extremam attigerint, id
illis continuò mortiferum sit futurum, si modò lædendi est animus:
Nàm aliter eum contactum innoxium esse, atque expertem iniuriæ,
pag. 42.

C A P I T V M I I I I.

Dæmones suis cum primùm eos adoriuntur pecunias conferre;
quæ post, sublati præstigijs, finus, restæ, folia, aliæque id genus
quisquiliæ esse reperiantur. Cur veras largiri nequeant, cum tamen
eorum, qui terræ abditi latent, thesaurorum custodes, asseruatores-
que esse dicantur. pag. 44.

C A P I T V M V.

Non satis esse Dæmonibus disorta verborum stipulatione obli-
gatos, nexosque homines habere: sed illis præterea notas vnguibus
suis inscribere, quæ servitutem, in quam abduxerunt, perpetuò te-
stentur. Qua sæpius corporis parte fiat inscriptio: utque sensu peni-
tus illam orbent ac delatant. pag. 46.

C A P I T V M V I.

Dæmones cum hominibus concumbere: sed frigido, iniucundo,
irrito, atque effæto coitu: matrimoniiæque nihilominus frequenta-
re: Zelotypiam etiam fingere, atque assimulare. pag. 52.

S V M M. C A P I T V M.

C A P. VII.

Dæmones corpus sibi condensare ex aliqua materia, formasque variarum animantium sibi assumere: humanam etiam nonnunquam: sed infami, ac deprauato vultu, manibusque & pedibus semper in morem auium rapacium vncinatis, atque hamatis. pag. 75.

C A P. VIII.

Dæmones sermonem, quali vtuntur ea, apud quas versantur nationes sibi fingere: sed absurdum, pusillum, & clauso murmure raucum. pag. 78.

C A P. IX.

Satanam recti specie homines sæpè decipere: suos quoque ad eandem hypocrisim quàm maximè potest eruditos habere, quo in occulto magis sit eorum improbitas, minùsque coniectura, ac suspicionibus coarguatur. pag. 81.

C A P. X.

Dæmones illuuiem summam demonstrare: tum quæ eorum præsentiam semper comitatur, odoris fœditatem: tum quæ de vitanda munditie adèò accuratè suis præcipiunt: maximeque in manibus, quarum lauacionem aiunt fascinationibus obesse: quomodoque id sit accipiendum. pag. 94.

C A P. XI.

Sortilegos, quod olim pagana fecisse dicitur antiquitas, Dæmonibus suis annuatim quid pendere: quo vel plagarum metum, vel earum quibus ex pacto obnoxij sunt, præstationum vacationem reddimant: Tum id quod sic penditur, si animal est, vt nigri coloris planè esse oporteat. pag. 98.

C A P. XII.

Sagas ad Sabatharios suos conuentus auolaturas maritorum zelotypiam fallere, illis in arctiorem somnum per incantationem inductis: vel etiam supposita, quæ earum speciem habeat, re aliqua. pag. 102.

C A P. XIII.

Multa esse, quæ Dæmones grauiter, & seuerè in sagas animaduertant: nocturnorum conuentuum desertionem: morborum se infulsis senationem, iniuriæ concessionem, innocentiam, contumaciam, à malè agendo dehortationem, criminis apud Iudicem agnitionem, irritam insidiarum molitionem: atque eius generis alia quàm plurima, quæ vel atrocissimis verberibus illis luere, vel damno aliquo rei propriæ grauiore pensare necesse est. pag. 103.

C A P. XIV.

Veram, & præsentem sagarum ad nocturnas suas Synagogas sæpè esse professionem: nonnunquam etiam vanam, & per insomnium tantum conceptam, ac meditatam: rectèque sentire, qui vtrumque defendunt. Tum vt diuersæ sint eius professionis rationes, quibusue noctibus sæpius fiant in Lotharingia. pag. 110.

C A P.

LIBER I.

CAP. XV.

Frequentes ex omni genere homines ad nocturnos Dæmonum cœtus conuenire: sed maiori ex parte scæminas; vt est is terus prauis consilijs magis obnoxius. pag. 125.

CAP. XVI.

Insuauis, atque illiberales in comestationibus sagarum apponi cibos, & qui præterea famem nihil depellant: Quæ res multis non iniuria opinionem attulit merum id esse visum, & phantasma: Quod tamen non est perpetuò verum: Nam & aliquando humanis morticinis, ac alijs id genus insuetis carnibus verè vescuntur: at sine sale, ac pane. Ac quid causæ sit, quòd se ab alijs duobus præcipuè abstineant, probabiliter disputatur. pag. 127.

CAP. XVII.

Choræarum, qui in Dæmonum sacris olim fuit, vsum etiamnum hodie retineri in nocturnis eorum conuentibus: maioremque lassitudinem parere, quàm solent vulgares aliæ hominum saltationes. Item eas ab auersis sagis in orbem tripudiarum. Tum vt malo more semper inualuerint: licet ab insania parum distare constet. pag. 133.

CAP. XVIII.

Solenni iureiurando, quod ipse etiam Dæmon verbis præit, sagas vicissim se obstringere, non prodituras se iudicio facinoris socias: Neque tamen in eo tantum fiduciæ ponere, quin sibi contra eum metum alia etiam ratione provideant: nomen videlicet suum dissimulando, vultusque laruam, reticulum, velum, aut quid aliud obducendo. pag. 136.

CAP. XIX.

Iniucundæ, ac etiam ridiculæ cùm sint quæ saltantur in Dæmonum conuentibus cantiones pro ijs nihilominus agendas abs discedentibus gratias: perinde ac si magnæ alicui voluptati fuissent. pag. 138.

CAP. XX.

More hominum Dæmones suos conuentus agere: vbi solita in fidei clientelaris præstatione oscula, amplexusque à suis excipiant: vnumque ex omni numero esse veluti principem, cui is honos solenniter exhibeatur. pag. 142.

CAP. XXI.

A Dæmonibus sæpè magna vi in fruges, ac sata immitti variarum specierum bestiolas, quæ ea momento populentur, ac depascantur: Quomodoque id fieri contingat. pag. 145.

CAP. XXII.

Noui semper aliquid à superiore conuentu afferri oportere, quòd in alterius sit patratum exitium: nec impune esse, si quis ab iniuria, ac maleficio vacuus ad sequentem redeat. pag. 148.

CAP. XXIII.

Dæmones se in variarum animantium formas pro tempore, at-

S V M M. C A P I T V M.

que usu induere: quoties inter suos versari volunt: præcipuamque semper esse hirci: maximè cum se publicè colendos, venerandósque exhibituri sunt. pag. 149.

C A P. XXIII.

Quietam, & laboris expertem fuisse, quæ olim euenisse legitur hominum à bonis Angelis per aëra transuectionem: nam verò, quæ nunc circumfertur sagarum à Dæmonibus, plenam esse molestiarum, & lassitudinis. pag. 157.

C A P. XXV.

Hoc quamuis memoratu incredibile: vno tamen ore sagas omnes loqui suscitandarum nubium potestatem sibi à Dæmonibus sæpè fieri: quas postquam vnà cum ijs sunt elatæ, pellant, trudent, que quo velint: ac etiam nisi si quid obstat, in terras excutiant. Quæque eius molitionis propria, peculiariæque ab illis memorantur. pag. 158.

C A P. XXVI.

Campanarum sonum, quòdeò ad pias preces excitentur homines, Dæmonibus infestum esse, atque inimicum: earumque non abs re usum frequentem esse, vbi tonitrua, grandines reliquæque tempestates, quibus se illi creduntur immiscere, ingruunt, atque impendent. pag. 162.

C A P. XXVII.

Vestigij veluti vnguium sæpè impressa, atque exarata apparere, quæ fulmine sunt percussa: quod opinionem multis adfert admitentis Dæmonis: cui fama est, cum se in corpus aliquod induit, maximè id placere: quod vncis, hamisque in morem feræ bestię sit instructum. pag. 166.

C A P. XXVIII.

Non rectè sentire, qui cum Epicureis negant Dæmones hominibus occurere, solatia afferre, terrores iniicere, infidias parare, iniurios, molestos, ac noxios esse: cum hæc passim tum sacræ, tum prophanæ historię perhibeant, hodiernæque adeò sagarum omnium sermones vno ore confitent. pag. 169.

C A P. XXIX.

Non modò, vt iam dictum est, fortilegos per aërem à Dæmonibus deferri: sed & ex eo loco multa in hominum perniciem moliri, ac machinari: demumque in terram innoxio casu, ac qualis solet esse auium, lapsione placida, quietæue deponi. pag. 177.

L I B R I S E C V N D I

C A P V T I.

NON esse in Dæmonum potestate dissolutas a viuis ad sua corpora reuocare: Vt tamen sunt operum Dei adumbratores maximi id sæpè in speciem eos præstare, dum sese cadaveribus insinuant,

insinuant, ac in his motum, qualis in videntibus esse solet, interius
cient: quæmadmodum in *autoquatois* euenire videmus. Tum de Pe-
tronij Dalhemij impietate, parricidio, prodigiosisque amoribus
historia. pag. 183.

CAP. II.

Luem istam sortilegijs sæpe in liberos ipsa parentum labefacta-
tione, ac veluti contagione demanare: dum scilicet Magistelloꝝ
suorum gratiam eo facto inire iniudent. Ac quomodo ætatis ex-
cusatione male id erimen a quibusdam in pueris defendatur: tum
propter suam atrocitatem, immanitatemque: tum quod eius vn-
quam deponendi spes fere omnis sit erepta, atque ablata.
pag. 196.

CAP. III.

Humanis cadaueribus sortilegos abutij ad sua mæsticia: præter-
tîmque, si quæ sunt vel abortu egesta: vel supplicio interfecta: vel
denique cæde aliqua indigna, atque inhonesta perempta. pag. 199.

CAP. IV.

Perdificiliter vitari posse quas veneficæ hominibus struunt in-
fidias: quod de nocte in obseratas, clausasque domos ignota specie,
ac forma illabuntur: at cunctis formis decumbentes litis suis arti-
bus obstruant, prodigiosaque alia multa edant: contra quæ nullum
tam præsens est remedium, quam quibus nos lectum initari Deo
tradere, ac cominendare solemus preces. Tum quædam de ea
per incantationem inducendi somni ratione. pag. 217.

CAP. V.

Metamorphoses adeo multis tum veterum, tum recentiorum
exemplis decantatus speciem, non etiam veritatem habere earum
rerum, quas præ se ferunt, decipi enim oculorum sensus Dæmonum,
qui eas ostentant, præstigijs. Quæ porro sic assumulatam speciem
comitantur actiones, etsi ex quidem veræ reperiuntur: nihilo magis
tamen rei veritatem astruere: quod constat eas à Dæmonibus, qui
operi adnituntur, identidem proficisci: ut est illis ad qualibet
prompta natura, atque expedita. pag. 226.

CAP. VI.

Satanam in veneficorum societatem sæpe suos asciscere, ad eaq;
multa adhibere: non ex se quidem virulenta, ac venenata: sed tamen
virosa, ac putida: Cuiusque id ita faciat. pag. 239.

CAP. VII.

Variorum quæ sortilegijs occulte mortuibus inferre solent ma-
lorum exempla: quibus formidabiles eorum deteguntur artes, at-
que infidias. pag. 246.

CAP. VIII.

Spartas a rugis humi herbas, puluerem, festucas, atque id ge-
nus quicquillas supergredientibus necis, vel morbi certissimam cau-
sam, prout illi nocendi consilium fuit, ac voluntas, afferre: ceteros
omnes, quibus parcere decreuerunt, saluas, incolumesque euadere.

S V M M. C A P I T V M.

que usu induere : quoties inter suos versari volunt: præcipuamque semper esse hirci: maxime cum se publicè colendos, venerandósque exhibituri sunt. pag. 149.

C A P. XXIII.

Quietam, & laboris expertem fuisse, quæ olim euenisse legitur hominum à bonis Angelis per aëra transueditionem: tam verò, quæ nunc circumfertur sagarum à Dæmonibus, plenam esse molestiarum, & lassitudinis. pag. 157.

C A P. XXV.

Hoc quamuis memoratu incredibile : vno tamen ore sagas omnes loqui suscitandarum nubium potestatem sibi à Dæmonibus sæpè fieri : quas postquam vnà cum ijs sunt elatae, pellant, trudentque quo velint: ac etiam nisi si quid obstat, in terras excutiant. Quæque eius molitionis propria, peculiariæque ab illis memorantur. pag. 158.

C A P. XXVI.

Campanarum sonum, quòd eo ad pias preces excitentur homines, Dæmonibus infestum esse, atque inimicum: earumque non abs re usum frequentem esse, vbi tonitrua, grandines reliquæque tempestates, quibus se illi creduntur immiscere, ingruunt, atque impendent. pag. 162.

C A P. XXVII.

Vestigijs veluti vnguium sæpè impressa, atque exarata apparere, quæ fulmine sunt percussa: quod opinionem multis adfert adnitis Dæmonis : cui fama est, cum se in corpus aliquod induit, maxime id placere : quod vncis, hamisque in morem feræ bestiae sit instructum. pag. 166.

C A P. XXVIII.

Non rectè sentire, qui cum Epicureis negant Dæmones hominibus oecursare, solatia afferre, terrores iniicere, insidias parare, iniurios, molestos, ac noxios esse : cum hæc passim tum sacræ, tum prophanæ historiæ perhibeant, hodiernæque adeò sagarum omnium sermones vno ore confirmant. pag. 169.

C A P. XXIX.

Non modò, vt iam dictum est, sortilegos per aërem à Dæmonibus deferri: sed & ex eo loco multa in hominum perniciem moliri, ac machinari: demumque in terram innoxio casu, ac qualis solet esse auium, lapsione placida, quietæque deponi. pag. 177.

L I B R I S E C V N D I

C A P V T I.

NON esse in Dæmonum potestate dissolutas mortuæ animas ad sua corpora reuocare: Vt tamen sunt operum Dei adumbratores maximi id sæpè in speciem eos præstare, dum sese cadaveribus insinuant,

insinuant, ac in his motum, qualis in videntibus esse solet, interius
cient: quæmadmodum in *automatois* euenire videmus. Tum de Pe-
tronij Dalhemij impietate, parricidio, prodigiosisque amoribus
historia. pag. 183.

CAP. III.

Luem istam sortilegijs sæpe in liberos ipsa parentum labefacta-
tione, ac veluti contagione demanare: dum scilicet Magistellorum
suorum gratiam eo facto inire iniudent. Ac quomodo ætatis ex-
cusatione malè id erimen a quibusdam in pueris defendatut: tum
propter suam atrocitatem, immanitatemque: tum quod eius vn-
quam deponendi spes ferè vniuersis sit erepta, atque ablata.
pag. 196.

CAP. IV.

Humanis cadaueribus sortilegos abuti ad sua mæsticia: præter-
tîmque, si quæ sunt vel abortu egesta: vel supplicio interfecta: vel
denique cæde aliqua indigna, atque inhonesta perempta. pag. 199.

CAP. V.

Perdificiliter vitari posse quas veneficæ hominibus struunt in-
fidias: quod de nocte in obferatas, clausasque domos ignota specie,
ac forma illabuntur: at cum inno somno decumbentes vitis suis arti-
bus obstruant, prodigiosaque alia multa edant: contra quæ nullum
tam præsens est remedium, quàm quibus nos lectum initari Deo
tradere, ac comitari eorum sollemnes præcationes. Tum quædam de ea
per incantationem inducendi somni ratione. pag. 217.

CAP. VI.

Metamorphoses aded multis tum veterum, tum recentiorum
exemplis decantatus speciem, non etiam veritatem habere earum
rerum, quas præ se ferunt: decipi enim oculorum sensus Dæmonum,
qui eas ostentant, præstigijs. Quæ porro sic assumulatam speciem
comitantur actiones, etsi ex quidem veræ reperiuntur: nihilo magis
tamen rei veritatem astruere: quod constat eas à Dæmonibus, qui
operi adnituntur, identidem proficisci: ut est illis ad quælibet
prompta natura, atque expedita. pag. 226.

CAP. VII.

Satanam in veneficorum societatem sæpe suos asciscere, ad eaq;
multa adhibere: non ex se quidem vitulenta, ac venenata: sed tamen
virosa, ac putida: Cuiusque id ita faciat. pag. 239.

CAP. VIII.

Variorum quæ sortilegijs occultè mortuibus inferre solent ma-
lorum exempla: quibus formidabiles eorum deteguntur artes, at-
que infidiz. pag. 246.

CAP. IX.

Spartas a iugis huius herbas, puluerem, festucas, alliaque id ge-
nus quilibet supergredientibus necis, vel morbi certissimam cau-
sam, prout illi nocendi consilium fuit, ac voluntas, afferre: ceteros
omnes, quibus parcere decreuerunt, saluas, incolumesque euadere.

S V M M. C A P I T V M.

In quo mirè elucet Diaboli in affligendis, perdendisq; hominibus artes, ac machinæ. pag. 246

C A P. I X.

Quid causæ sit, quòd Diabolus maleficorum sæpè accensum potestulat, vbi quid alicui calamitatis molitur, ac struit. Plurimàq; quæ id illum more facere demonstrant, exempla. pag. 252.

C A P. X.

Aliud in eamdem sententiâ exemplum: ac quomodo cedes à Dæmonibus factæ nullum sæpè sui vestigium, ostendant. pag. 271.

C A P. X I.

Aliud rursus eiusdem cum superioribus argumenti exemplum: cuius probabilitas præterea veterum autoritate defenditur: Tum quo præsertim nitendum sit præsidio aduersus Satanæ insidias, atque incurSIONES. pag. 272.

C A P. X I I.

Alia quoque eiusdem argumenti cum superioribus exempla: ac ut Dæmones eos præcipientes deiciant, quibus nocendi prouinciam à sagis acceperunt. pag. 276.

C A P. X I I I.

Alia etiam de eadem re exempla: tum ut Dæmones, eorūque affectu striges rectis, ædificiisq; latenter ignem iniiciant. pa. 278.

C A P. X I I I I.

Alia item in eamdem sententiam exempla duo: ac quemadmodum Dæmones suorum oratu illis oris spiritū obstruant, animamq; intercludant, quos vlisci cupiunt. pag. 282.

C A P. X V.

Rursus & alia de eadem re exempla: atque uti Dæmon obiter illis vulnera infligere soleat, quibus nocendi mandatum à sagis habet. pag. 283.

L I B R I T E R T I I

C A P. I.

E O D E M mentis errore nos nunc Diuos morborum authores facere, quo olim Ethnici infortuniorum suorum causas in Deorum aliquem reiciebant. Ex eo rursus alium esse creatum de sanatione ab iisdem necessariò petenda: quasi qui sunt à scorpionibus icti. Quem non parum confirmant quæ in ea Dæmones portentosa sub specioso miraculi nomine interponunt. Et an prestigias tantum, vel etiam veritatem ea habeant disputatur. pag. 285.

C A P. I, I I.

Dæmonum alia in labefactandis, deprauandisq; hominibus astutia. pag. 307.

C A P. I I I.

Nulla re tam citò, ac commodè adduci sortilegos ad depellendum

dom quem fecerunt morbi: quam minus, verberibus, violentia: Cautionem tamen esse non parvam, ne quod minus fuerat malum in maius abeat, versuraque graviore cum damno fiat: Tum propria quædam declarantur, quæ in eo negotio intercedere solent. Disputatur etiam, an illa morbi vi extorta curatio possit esse citra fraudem animæ capitalem eius, qui sic vim adhibuit necne. pag. 310.

CAP. IIII.

Curationes Dæmonum vel semper aliquo religionis obtendi: sæpè etiam viri, qui rerum potius ascita in speciem opæ, ac ministerio perfici: quo scilicet eis maior accedat autoritas: Verùm inter hæc Dæmones nonnunquam suam turpitudinem prodere: dum obscena etiam, scædæque adhiberi volunt. pag. 331.

CAP. V.

Multa esse, quæ sortilegi agnoscunt sibi afferre impedimentum: ne aliorum à se afflictum valetudinem restituant, vel subleuent. Quæque ea sint propriis ad id rationibus, atque exemplis declaratur. pag. 336.

CAP. VI.

Quod extremum esse potest post exactam per omne scelus, impietatemque vitam mors propria accersita manu ad id Dæmones sedulo suos hortari, atque impellere: maximè vbi illis indicij periculum imminere vident. Sed hoc tam crudele mentis consilium Deum sua benignitate clementiæque sæpè confringere, ac contra potius ad pœnitentiam salutarem eos adducere. pag. 343.

CAP. VII.

Eiusdem argumenti cum superioribus alia quædam exempla. pagina 346.

CAP. VIII.

Valde pertinaces esse Dæmonum manus: nec facile iis eripi, quod semel corripuerunt: Inde esse quod non modò in vinculis, sed & in tormentis constitutos obnixè retinent, ne sua se confessione sortilegij cuius accusantur manifestos faciant: ac tandem admissorum pœnitentia ducti resipiscant, sed sæpè in nihilum illis eos conatus, atque obstacula Deo sic volente recidere. pag. 349.

CAP. IX.

Multa esse, quæ à nostræ ætatis quæstoribus contra sortilegos, priusquam eos tormentis adhibeant, vsurpari solent ad impediendas, quibus tormentorum vim eludere dicuntur, incantationes: sed parum laudato more id fieri: quòd sit, ut est in prouerbio, clauum clauo extendere; malum malo depellere. pag. 356.

CAP. X.

Futurorum scientiam Dei esse propriam: qua porro Dæmones præditi

præditi esse videntur, vel præfensionem tantum esse, & eorum dnam ex præteritorum sagaci inductione: vel eorum, qui ipsi aliquando constituerunt facere, prædictionem affectuam, vel denique eorum quæ è longinquis, variisque regionibus, maxima celeritate conquiescerunt, præoccupatam nuntiationem. pag. 361.

C A P . X I .

Quædā dicitur est Dæmones suis adesse, etiam inter ipsos Iudicum confessus, nemini mirum videri debere: cum & in interioribus sacrariis, locisque adeo præsentis Dei Maiestate venerabilibus aliquando interfuisse repentantur. Tum obiter recitata de ea re memorabilis historia: Et disputata quæstio, an possint Dæmones se iis tantum, quibus videtur, alijs etiam multis præsentibus, conspiciendos præbere. pag. 368.

C A P . X I I .

Perperam sentire, qui negant pœnas, vllas de sagis esse expetendas: Tum sigillatim cōfutata rationes, quibus illi vulgo sententiam suam, tuentur, ac defendunt. pag. 376.

IN DÆMONO- LATREIÆ

LIBRVM PRIMVM

PERIOCHA.

* * *

VOs Erebi Diræ pallentis maximus horror,
 Et rerum toto malè formidabilis orbe
 Pernicies: vestros dū dicere carmine cætus,
 Iuratâsque illis pestes, mentitâque Diuum
 Numina, & insanis glomeratos artibus imbres
 Persequor, assuetam rabiem murmurque tenete:
 Non vult, æternum qui vos vleiscitur, ire
 Longius ignotas, quas explorare soletis
 Mortales circum, insidias: satis hætenus error
 Mendaci multos tenuit rumore, videri
 Nugas, quæ vulgus de vobis narrat, amiless
 Qualiâque Alcinoos veteres pomaria fingunt.

Est quæ securos aduersis vndique rebus
 Spes iubet esse homines: est qui sic pectore toto
 Hæret amor fixus, vindictæ ut nulla libido
 Qualibet offensa diuellere posse putetur:
 His per diuersas aditum sibi comparat artes
 Ad mentes hominum Dæmon, dum peruigil illis
 Instruit insidias, atque assu perdere tentat.
 Nam si forte aliquem vel deplorata domi res,
 Vel rabidi contracta fame indignatio ventris,

A

CAP. I.

*Aut amor insanus, male suadæne perculit ira.
 Illum per folas terras, per devia solum
 Aggreditur, bene ceu notum, & compellat amicè.
 Dic sodes, quæ te tantum sic cura remordet,
 Ut de te tibi spes prorsus iam nulla supersit?
 Tene ad eam miserum penuriam adegit edendi,
 Frustratque agris hac tempestate labores?
 En tibi tolle graues numerofo hoc ære locellos,
 Post etiam multo grauiorẽs sape habiturus,
 Si spreto, quod adhuc coluisti, numine, nostra
 Stat mandata tibi quacunque capeffere lege.*

CAP. II. *Tergemina ecce etiam medicato puluere pyxis,
 Una atri, quo tu presenti vtare veneno,
 Extemplo si quem demissum collibet Orco:
 Altera, cui cineris color est obscurus, & ista
 Conduntur minimè lethalis pharmaca morbi.
 Denique pallenti quæ sic est tineta colore
 Tertia, Si quando admissam sarcire subibit
 Noxam, collapsa instaurabit corpora tabo.*

CAP. III. *Si verò opportuna dabunt hæc se minus, & tu,
 Maturare voles vindictam, saucius ira,
 Impatiensque moræ: sit cæco hoc vnguine tantum
 Intus fricta manus tibi: nam vel veste suprema
 Illo demulsos mors tam festina manebit,
 Quàm si nudatis admorint texta lacertis,
 Quæ sint vltoris Nefsi satiata, cruore.
 Talibus incautos Dæmon versutus inescat
 Illecebris homines, bella hæc sunt munera, per quæ
 Illaqueat miseros, & re nihilo magis auctos:
 Nam speciem fuco mentita pecunia (tandem*

CAP. IIII. *Submotis, per quas oculos constrinxerat ante,
 Præstigiis) testas, frondēsve ostentat inanes.*

Aute

Aut etiam tetrum iactantia stercora odorem.
Illas perdendis demum mortalibus artes,
Illæ venena aliud quidnam conferre videmus,
Spargenti, quàm quod retegunt persapè luendum
Lege venescium, stringentibus vndique flammis?
Sic veteratoris sunt splendida dona Magistri,
Perniciem studij specie consueta fouere.
His etenim allectus si quis se addixerit illi
Ilicet, æternum misero est hæc culpa luenda,
Semper & affixæ Diræ cervicibus hærent.

CAP.V.

Prima igitur cura est vngues immittere fronti
Expungendo, aiunt, quo mystes vngit, oliuo,
Dum nos lustrat aquis, dum ritè ascribitur illi,
Qui luit ipse volens indigna morte peremptus,
Qua primi noxa nos obstrinxere parentes:
Nec tamen hæc fronti nota semper inuritur um,
Sapè humeros inter, vel summo vertice signat
Quos desertores facit: & variè quoque ludit
Ista parte vaser: seu vult hæc symbola nobis
Sede latere suas, totidem seu gestit inunetam
Conscelerare locis, illato vulnere corpus:
Hoc in confesso certè est exangue manere
Quod sic attigerit: pigro ut torpedo stupore
Captantis se hamo totos interficit artus:
Namque altè ferro confossum, non dolet, & stat
Fixus in extremo constanter vulnere sanguis:
Hæcque innoxia tortori cautio prima est
Tentare, augurio expertis non semper inani.
Horrendum sequitur facinus, cuiusque pudore
Ipsa suos mærens oculos natura retorquet.
Incubus humanas Damon mentitur amores,
Concubituque frequens indulget, & oscula figit:

CAP.VI.

A 2

More hominum subigens, sibi quas abduxit, at exors
 Seminis, aut si quo miseras eludit, habenda est
 Ignaum soboli, grateque libidinis expers:
 Namque est constanti sagarum voce relictum,
 Vix magis astricto Rhiphaeos frigore montes
 Tristari bruma, quàm quo complexibus istis
 Horrent: extremo penetrarier usque rigore:
 Et percontari tamen audet bellus amator,
 Nùm sese cupiant uterum gestare parente.
 Vise equidem horrendo emitti, foedissima partu
 Monstra, quibus nullum semen genitale putarent
 Esse aliud sed vel rudis, indigestaque moles
 Hec à natura est vitium admittente, vel ipse
 Nostra ementitis solerter lumina Dæmon
 Ludit imaginibus, spectrisque imponere gaudet:
 Illud inauditum certè est, supraque fidem, quod
 Non exhorrescit mulier spectare maritum,
 Cui ferrugineos flagrantia lumina vultus
 Accendunt, nasus crispanti prominet visco,
 Aspera frons extat resupinis cornibus, aures
 Arrecta villis horrent, immania anhelat
 Rictus, sulphureum patulo de gurgite odorem
 Undat inequali per rugas ordine mentum.
 Impexum setis, nutans, enorme, repandum.

CAP. VII. Adde quod incuruos extremis artubus vngues
 Exerit; baud aliter quàm dente harpago muraci:
 Quod vasto informis se attollit corpore, quidque
 Guttare vox illi, presso interclusa remugit
 Debilis ex imo teste velut exorta fundo.

CAP. IX. Proximum adhortari sacris advertere mentem
 Nunquam presenti quantumvis corpore. En ipsum
 Egregiè simulare tamen pietatis amorem:

Auspiciis

Auspiciis Christi nunquam se accingere agendis
 Rebus, non cuiquam bene vel sermone precaris
 Sed magis quam multos ardentem perdere, & unum
 Passim extinguendis studium mortalibus esse.
 Sic habet ille scholas, cui sunt præcepta, vetare
 Sedulo, ad æternam qua scit præscripta salutem.
 In primis sperare Deum, quo rectore transiunt
 Omnia; tum fido completi semper amore.
 Quem tibi sacrorum fuscito fide dare iuxit
 Participem, & socium religione propinquum.
 Nec satis est nexor hac impietate clientem
 Devincire sibi, vitisquæ obstringere mentem.
 Sed neque nocturna si quæ sunt forte quiete
 Contractæ sordes, si quis sitis artibus heret,
 Hunc finit affusis de more abstergere lymphis.
 Horret diffidio iuratum periculis
 Munditiem: vires contra quod habere feratur
 Illius infestas artes, & ceca venena
 Inde illud quod manè nefas, vultumque manûsque
 Abluere, obnixè qui etiam præcepta facessunt
 Noxia quod non sunt fugiunt toxica, si quis.
 Prefatus Divos, lavit vultumque manûsque
 Vno ut diversotamen omnes ore laquantur.

CAP. X.

Post hæc in multam noctem, serasque tenebras
 Dicitur ærie conueniunt ad inania rupis
 Saxa, vel ambiguo sinuatum tramite vallem
 Vulgus Idumæa non rectè voce profundo
 Sabbatum ab infando eius gentis uore vocavit
 Sacrilegos quæ sit casus non ritè frequentat,
 Est quæ illic miseris non cluât bilis unquam
 Lex se sistendi, nisi pacto munere nigra
 Aut auis, aut peculis certa anni parte luende:

CAP. XI.

CAP. XII. Idque iis duntaxat viduati absentia lecti
Quas damnare frequens solet, aduertente marito,
Aut si quis emerita est extreme iure senectæ:

CAP. XIII. Namque alias surdo lacerari verberare certum est,
Trux aliter tortor sentiam nec temperat iram.

Nox sit furtiuos assueta reducere cætus
Ultima decedens stringit vestigia lucis,
Quam vel quinta suo Cypris de nomine dicit,
Vel quæ cessatrix festæ est operata quietis:
Nec mos est alia vnquam tempestate corre.

CAP. XIII. Tramite non illuc semper properatur eodem:
Verum ad praua patet numerosis orbita cliuis:
Sæpe foco erectas penetrali imponere scopas
Quas illeuere & ramis efferre supinas:
Deinde vinctis itidem mox interfringere coxis,
Atque vocare viam, concepto hæc carmine verbis,
(Post alias celeri fer me in sublime volatu.)

Tum videas summis per stricta excedere tectis
Colla caminorum, vacuumque equitare per orbem:
Ut librata volant per inane, vehentibus Austris,
Nubila, & aquatis comitantur cursibus aura.
Sæpe etiam ante fores vesterem astare paratum
Dæmona, qui tergum seffori porrigat, atra
Aut canis, aut hirci specie (namque induit omnes,
Quas rerum affectat formas, atque ora ferarum).
Huic licet infido se ex templo credere, & aure
Ignotas tentare vias, vetitosque meatus:
Villoso impositam vettariæ ariete credas
Hellen, atque vagam peregrino incedere caelo,
Sæpe viam pedibus, si non est longa, terendo
Corripere: aut, si quæ scelerati conscia cætus
Offert se sactam, & minuit sermone laborem.

Atque

Atque ubi syderei sub aperto fornice templi
 Nuda stetit testis labefacta à Demone turba,
 Totaque colluviem se iam contraxit in vnam
 Collecta exitio plebes, miserabile vulgus:
 Tum se quisque operi studiose accingere, et illas
 Exercere vices, quas praesens cunque iubet sors
 Magni vel tenuis census discrimine nullo:
 Pars torrere veru transfixos ordine longo
 Aeluos, vel si quas mixtus grandine nimbus
 Arboribus decussit aues, vitæ senectus
 Exuit, annosa quercusque recandidit antro.
 Pars alimenta, ignis, squalenti subdere abeno,
 Atque inflare animam magno nixu oris anbeli:
 Pars mensæ in speciem fulcris imponere nulla
 Arte exaequatas tabulas, et sternere mappas
 Denique sic vrgere opus, et sua gnauiter æque
 Munia obire omnes, ac si mage seria adornent:
 Instructis igitur properant accumbere mensis,
 Impositasque dapes multa populantur relique.
 Ingluuiæ: quamvis fatuosus usque sapor:
 Nam condire illas vllisale maxima sagæ
 Semper relligio fuit, ut sunt plurima nostris
 Moribus obnixè quæ dissentanea seruant:
 Imo tantum oculis hæc quæliacunque vorari,
 Atque gula apponi tantum ludibria, quæ sic
 Se tamen ostendunt speciosa fercula mensæ
 Non pauci perbibent, quibus illis contigit vti:
 Hoc coniectantes rem euentus, quod superesse
 Tanta fames soleat, quantum vel tempore longo
 Vis inopi stimulare queant ieiunia victu.
 Nimirum sola sectatur imagine Demon
 Quæ natura potens, veri genuina ministrat.

Tandem

- Tandem ieiunia est ubi facta proterva cæna,
 Quæque putabantur mensæ, velut aura, fugaces
 Cesserunt oculis penitus, nusquamque steterunt.
- CAP. XVII. Tum in circum pedibus plaudunt, cæcæque choreas
 Auerſi, & dorsis perſtant obuertere dorſa,
 Seu quod amant nullo præpoſita cunctu ciere
 Ordine, seu vultum indicio non prodere cura est.
- CAP. XVIII. Namque & in hos uſus prætexant ora canatis
 Corticibus, ſclerique ſtudent obſcundere noctem:
 Imo nec proprio fas eſt areſſere quæquam
 Nomine: ſed, ſtatim fixos ubi quisque penates,
 Hunc pagum in claſſes uſurpant ſæpe vocandos.
 Interea preſſis animati flatibus vires
 Stridere & admiſſas, tam angantur, reddere voces
 In longum murmur: tum ſi qua inſtrudior arte eſt
 Argutos agitare orbes, & ſtringere chordis,
 Inque ſonos plures digiſo variare micantis.
- CAP. XIX. Inter & hæc Dæmon compreſſo clangere naſo
 In lituum, atque ipſum clamore impellere cælum:
 Qualis ad incluſæ tamis excubat oſſia diſcors
 Turba canum variis platanibus æra pulſans,
 Dum catulit, ducuntque prociſus reſtigia ad ora.
 Non aliter miſcere ſolent nullo ordine cantus
 Murmura, clangores, ſtrepitum, & cymbala, qui ſic
 Sabbathæ nocturnæ furia buccinæ frequentant.
- CAP. XX. Atque ubi vertentes iam ſaſtidiuit anhelæ
 Turba choros, vaſtum ſe in oſſu ſedo tyrannus
 Excitat, & multæ cum maiestate coactæ
 Præbet adorandum turba, ac impurus honores
 Affectat diuûm, regemque imitatur Olympi.
 Tum quiſque auerſi, palmiſque in terga ſupinæ
 Applicitis genibus procumbunt; verbaque fundant;

Qualibet

*Quæ pronam obsequio mentem, atque ad iusta paratam
Qualibet ostendant, vel iniqua lege iubendi.*

Deinde probanda noui cuique est iniuria damni.

CAP. XXI.

Ex quo postremum dimissa est concio, nec fas

Infantes afferre manus, vacuâsque cruore,

Tota adeò spirat cadêsq; venenâque nostro

Gens parta exitio, prauisq; exercita rebus:

Tum de infuscando celo populariter omnes

Constituunt: quas stes percellere grandine adultas

Iam segetes, quas bruchis perdere frondes,

Quæque hirtu sinuant sua terga volumine campis,

Quas penetrante gelu verno perstringere vites

Sole suo turgent cum primum in palmit gemma:

Denique qua possint euertere funditus orbem,

Et Manes superis miscere, hæc vnica cura est.

Demum ubi diuerso tempus decedere turba,

Et vice quemque sua defunctum ad recta reuertit:

Mutato apparet caper hirtus corpore Demon

Obuertens nudas rugoso podice clunas,

Ore quibus figunt vefano basia, tanquam

Iure clientela, pressisq; amplexibus hærent.

Atque hæc insana postrema est actio scena,

Quam præceps adeò sequitur discessio turba:

Vt modò, tot plantis hominum qua pressa gemebat:

Tellus iam sese miretur inhospita solam:

Sæpe tamen trito vestigia gramine signat

Quæ loca sic acti conuentus conscia, tali

Probant indicio, atque oculis testata relinquunt.

Vtque viam rapuere cito per manè volatu,

Indictò cum se properarent sistere castris:

Sic ruere, & rapido perniciës turbine ferri,

Dum redeunt, paruosque subit remeare penatos.

B.

CAP.

XXII.

CAP.

XXIII.

CAP. XXII. *Atque harum cùm sint compendia tanta viarum,
Et gestata vehant tam molles corpora venti,
Nullus ut emensi cursus labor usque fatiget:
Sic tamen ipsa suis franguntur viribus, atque
Intus tam lento macerata dolore labascunt,
Quàm qui obfirmatè nimium Lydi afflecta turris
Longum camporum pedibus decurrerit equor.*

*Sic ubi fecundæ surgit spes messis adulta,
Arboribusque gemunt depressi pondere rami,
Et mala pampinea tutus se protegit umbra
Botrus: tunc sagas urget mage dira libido
Nimbis in nostram cælum instigare ruinam.*

CAP. XXV. *Ergo ubi dicta dies sceleri venit, ocyus itur
Desertam in vallem riguus quam diuidit amnis,
Aut stagnans pigro remoratur segniter alueo
Deciduus montis liquor, & fontana propago:
Illic certatim confidunt undique ripis,
Quæque instructa manum medicata à Dæmone virga,
Ac forsan Stygiæ quæ stabat confita ripæ
Margine carminibus primùm conuulsa nefandis:
Hac subigunt undam omnes, tantisperque fatigant,
Verbere dum fuscæ exhalans vomat æthere nubem,
Aut vinetorum dubiam spem vrente pruina
Vitiferos viduet colles, hyememque reducat.
Sic postquam variè cælo turbata quies est,
Concretosque aër grauibus vix sustinet imbres:
Sublimes raptè miscentur nubibus atris,
Quas deinde in cumulum magno molimine trudent
Pone adnitentes: & quo sententiæ vertit
Excutiunt terris inimica grandine fætas.*

CAP. XXVI. *Hancque (aiunt) tam nulla potest auertere cladem
Cautio, & in solas longè transmittere terras:*

Quam

Quam si Campani plebes tinnitibus æris
 Extita supplicibus votis præuerterit iram
 Numinis, ante minax sua quam confinia nubes
 Attigerit, ni graue incumbens mole quierit.
 Quod signum, quia sic prauis conatibus obstat,
 Vt Demon audit, voce indignatus acerba
 Adlatrare canem, seque intercludere clamat:
 Sepe etiam si non inhihent hunc fata furorem,
 Nec vinculis frenant quæ est summa libido nocendi
 Sese in pulsantes æra illa loquacia, tota
 Effundit rabie, concussos ossibus intus
 Obterit, & subita prostratos morte relinquit.
 Horribili interea misceri murmure cælum,
 Ac crebris tremulum tractum discedere rimis,
 Prosternei humanæ trepida formidine mentes
 Seu proprio fulmen capiti: seu grando timetur
 Frugibus, & subita camporum in terga procellæ,
 Demona & hæc inter grassantem fulmine longo
 Obliquam in seriem, fixis inscribere sæpè
 Unguibus aut prompta premere obuia quæque ruina.
 Nonnunquam & terris falso se inferre videndum
 Corpore, si solo forsan quis deuius errat
 In nemore, atque oris speciem exhorrescere visu,
 Ut consternatum subito terrore malignus
 Vertat in incautum concussa mente furorem.
 Nuper in Heneo saltus dum nubibus atra
 Diffusis fureret tempestas: fortè viator
 Frondibus annosa fagi successerat, illi
 Astat momento comes improuisus eandem
 Tegminis affingens pluuiæ de grandine causam:
 Stant vnâ, sociisque mora cunctantia cæco
 Non paribus votis accersunt lumina cælo:

CAP.
XXVII.

CAP.
XXVIII.

Vtrinque humana visi se ostendere forma:
 Verùm illi fœdare pedes fîsso vngula cornu
 Vt cœpit, subitâque proboscide turpiter ora
 Grandiri, atque iterum in sese contracta reduci:
 Tum circum tremefacta pavor præcordia tantus
 Incubuit (qui se solum inter densa viator.
 Septa procul nemorum illa tempestate videret)
 Ut minus horrendi specie deterrita monstri
 In saxum riguisse queat Sipyleia mater.
 Sed quæ sola sua fugientes sede moratur
 Res animos, illum presentibus induit armis
 Contra illudentem variis terroribus hostem.
 Namque implorato fidenter numine, postque
 Morte triumphata victricia symbola mortis,
 Excessit vano comes importunita in auras
 Corpore fallaci reliqua formidine tantum
 Nempe ementiri totum se, ut nulla superstes
 Furtiuo in vultu genuina extaret imago
 Natura prudens vetuit Deus, utpote ne nos
 Celati insidiis incautos proderet hostis.

Ergo, ubi defunctus, tot tempestatibus aër
 Segnius ingeminat strepitus, et murmure surdo
 Nuntiat irarum finem, vacuôque ministros
 Nimborum cœli spatium decedere tempus:
 Hos videas summo demitti robore multum
 Attonitos lapsu, ramisque hæere tenaces.

CAP. XXIX. Aëria pinnis alios imponier arcu,
 Summâque perplexos præfere vacuum: demum,
 Vel fœdo sparsim maculatos ora cruore,
 Vel casu membrum luxatos, undique et vdat
 Vestes discissos, terris deponier imis.

IN

Inque orbes vtrunque comas intorta nitentes
 Solatur mæstum, vocat in spem se potiundi,
 Atque inopum votis frustra tam sæpè vocatas
 Spondet opes, vel quas auritus pascere Lacchum
 Rex nolit, sua si non ire in verba recuset:
 Qualis ab alternis animatus folibus ignis
 Lambit anhelando, dum fiat ductile ferrum:
 Ut facilem monitis, & ad omnia iusta paratum
 Trux habeat, nullas suadendi negligit artes:
 Iam placet alterius tam blanda lege subire
 Imperium, pactoque fides firmatur vtrunque:
 Itur in horrendos amplexus iungitur impar
 Absurdo coitu Venus: irrediuina nefandos
 Extemplo moritur libertas inter amores.
 Ac veluti infesto serpentum saucia morfu
 Membra sequax spargunt, sic toto in corpore virus;
 Ipsa salus sese satis opportuna saluti
 Ut dare non possit, vel si se exporrigat omnem:
 Integrum amatorem sic occupat Abrahel ista
 Illuue (indiderat namque hoc sibi pessima nomen)
 In quasuis domitum leges ut flectere possit,
 Arbitrio penitus nullo fandi, atque nefandi:
 Nec mora confestim spoliata premia poscit
 Prima pudicitia, fac pars (ait) ut sit amoris
 Æqua mihi tecum: nulla constare magis re
 Posse id quàm facinus si patret, victa furori
 Quo natura nouo patrium submittat amorem:
 Ergo cum sera iam luce coëgerit omnem
 Ad sua tecta gregem, & se lare denique paruo
 Condiderit: primum ut se dulcis ad oscula natus
 Inualida innexus concedet brachia collo,
 Depromptum pera (quam dum is perquirere gestit

Rure

Rure reuertenti sapè est expertus inanem)
Exporgat malum hoc: vix primis moribus illud
Attigerit: cùm dente fremens, offensus acore,
Liuidus extremis labris titubanter abibit,
Pone premens refugo constratam corpore terram:
Hæc aquis oculis, ea dum mandata facessit,
Si spectare queat: demum isto pignore amorem,
Qui nouus hæret adhuc, testatum firmiter iri
Tale horrere nefas primum, dubiaque furorem,
Naturamque inter sese committere pugna:
Sed qui hostem firmum vacuam intromisit in arcem,
Hic eius dubitet mandata capeßere frustra:
Cum prece si blanda primum nihil impetret, audax
Imperio, actutum in violentam transeat iram,
Sitque illi semper queuis pro lege voluntas.
Iam reducem vesper, qui tanti conscius esse
Debebat sceleris, gurgusfi in limine, Diris
Stiterat innexum patrem: cùm filius ultro
Obuius amplexu multam de more salutem
Ingeminat, pedibusque micans, & blasulus ore:
Nil magis ille inhibet tamen impia vota: sed audens
Pergit crudelis feralia munera lethi
Porrigere. Infandi fit natus victima amoris,
Non horrente manu propria mactare parente,
Extemplo quæ se concludi passa latebris
Abdiderat natura suis vehementior exit,
Insurgitque potens luctu, quem quæstibus egris,
Atque inconsulto fletu dum pascitur, astat
Momento cædis monitrix: solatur, & vnâ
Lucem instaurandam puero, rediuuâque fata
Spondet, si ex animo supplex id se oret adorans:
Vorsuram facilis quantumuis scænore iniquo

Admittit

Admittit, totum qui se decoxerat ante;
 Ac fœda nati maculatos eade penates
 Dum cupit inconstans quavis ratione piare,
 Conscelerat magis, & funestat acerbius illos:
 Nam primò genibus se aduoluens Dæmonis, illum
 Ceu præsens numen, veneratur: deinde puellum,
 Si modo vitales iterum sibi posthumus auras
 Eius carpet ope, acceptum, illi spondet habere:
 Qualis vbi irato glomerantes praelia venti
 Incumbunt pelago: tremit artus navita, multum
 Ambigua vita, & votorum prodigium, omnes
 Ordine sollicitat Diuos, precibusque fatigat.
 Restabat tumulto proiectum terga cadaver
 Extremum fugiens vbi vita reliquerat illud,
 Et maturabat funus tardissima mater:
 Ecce manus inter tractantis visa moueri
 Membra, suoque iterum sensim superare calore
 Lamina, semianimes deiectis qualia ocellis
 Monstrant vel quæ vix somno se mersa resolvunt.
 Hac instaurata præter spem signa salutis
 Arripiunt animis hilares, quantæque fouendo
 Sedulitate queunt, prostratos viribus artus.
 Nunc hos, nunc illos reuocant ad munia vitæ:
 Erigit, inque pedes se extemplo dat puer, infert
 Deinde gradum, & nota compellat voce parentes,
 Solum ab eo varius, quem se monstrauerat olim,
 Quod turpi contracta cutis macie efferat ora,
 Quodque recedentes oculos stupor occupat ater.
 Hac igitur specie desertos hospita sensus
 Vita animat rursus, suetæque redintegrat auras:
 (Virbius ut quondam intercepta est luce potitus)
 Sed non mens eadem sedet, & non, qui ante fouebat,

Spiritus

*Spiritus officio vitam molitur eodem:
 Verum agitat pigram vita sub imagine molem
 Organicus Daemon, morésque imitatur agendo
 Spirans quos olim præ se natura ferebat:
 Tandem, quoquo sese in sua terga revoluerat annus
 Momento, & solidum cursu compleuerat orbem,
 Deserta vacuas sedes statione relinquens,
 Sulphureo nidore fugam, strepituque fragoso
 Prodidit, atque olidas pulsans erupit in auras:
 Tum ruit auersum geminata morte cadaver,
 Consequitur putris, tantæque grauedine faetor:
 Qualis inoffenso sensu, hunc obliet inertem:
 Quantumuis stupor, & latè vim excludat odorem,
 Non queat humanis admitti naribus. Ergo
 Raptatur tectis impacto mordicus vnco,
 Atque inhonoratis pura sub cespite terra
 Conditur exequiis ipsum se horrente parente
 Naturam probro hoc qui sic pudefecerat amens.*

CAP. I. 1.

*Sed neque in hunc solum tantum valere potentes
 Imperio Dira, si quem traxere monendo
 In leges, menti que atrum infudere venenum:
 Nec semel à simili, natura subacta furore
 Hunc primum subiit, tanto in mœrore triumphum
 Matres, atque viri certatim ascribere natos
 In numerum, ac animis non cessare ante quietos,
 Quàm mala per totam serpent contagia gentem:
 Hæc prolem immeritam partu connixa recenti,
 Atque manus inter Lucina deuouet: illa
 Parua gradus primos quæ vix molitur eundo
 Illuni ducit per deuia nocte puellam,
 Impia nocturnos ubi cœtus turbæ frequentat,
 Connubique locat non aqua lege, marito,*

CC

Qui sit in amplexus grato pro corpore nubem
 Humanum in spectrum concretam fraude daturus.
 Sic quoque non aptas thalamo sociare iugali
 Obtrudunt natis, compta sub imagine nuptæ
 Eumenides, faciuntque nurus, iunguntque Hymenæos:
 Namque impacta crepant duro vestigia cornu,
 Mentitæque horrent villis sub veste lacerti:
 Qualis Sylvanos habitus deformat agrestis
 Hirtos, corvæ pedes, rugosos, fronte bicornes:
 Nulla Venus, nulle illecebræ, nulli quoque amores:
 Sed truci imperio res hæc stat tota tyranni,
 Cui, vel in inuitos, stupri infinita potestas
 Sargit, ubi admissus semel est sparsitque venenum.

CAP. III.

Intempestiva si fronte egestus abortu,
 Nec lustratus aquis puer est: hunc nocte silenti
 Umbrarum excubias inter, trepidatæque larvis
 Per loca deportant parva tellure resossum:
 Tum flammæ impositum, fuluæque ex ære lebeti
 Versant in cumulum, ac tantisper adurere pergunt,
 In cinerem dum massa vagum ariditate fatiscat.
 Deinde venenata fundunt aspergine in auras,
 Si quando exasas segetes rubigine nigra,
 Aut alia cupiunt afflatas peste perire:
 Nec solo hoc tanti sceleris concluditur usu
 Pernicies: bubulo macerant quoque felle, lupino,
 Et filice extrita, atque ambusti sordide camini,
 Hæcque liquant demum medicata in pocula, quæ post
 Instillent multo deinceps lumina somno:
 Sed pretium est opere, totam hanc ex ordine scenam
 Instruere, & claro personas ire theatro.

CAP. IIII.

Noctæ igitur media, cum primum obmutuit orbis:
 Immotis penetrant per rimas ostia valvis,

Pérque

CAP. V.

Përque fenestrarum rhombos (mirabile dictu)
 Illa in formarum tennes compendia versi,
 Quæ nulla excludant spatius multo vel iniquis
 Intervalla: estque hæc illis amplissima merces
 Militiæ, cum iam multos meruere per annos,
 Vel vita est ausis immanibus, innumerisque
 Nobilitata: aliter cuiquam sors nec datur ista.
 Illapsis igitur labor est hic primus, obire
 Quem letho innadunt, dum solo membra cubili
 Instratus iacet. Et somno sepelitur inertis.
 Tum si quæ est alias inter validissima, palmis
 Inuolat ambabus, collustrantemque iacere
 Edomitum subigit, victasque remittere vires:
 Cærulea hæc inter dispergit lampada noctem
 Altera prælucens, fauces diducit hiatu
 Tertia, quàm firmis potis est certare lacertis,
 Quæis cornu tristis latices infundere succi
 Deproperat, scelus id. totum qui solus adornat:
 Vel si horum non sit tunc præsens copia, partem
 Squalentis tabo, famiæque cadaveris alto
 Ingerit ore adigens, dum ventre reconditur imo.
 Namque illi rerum spurcarum semper abunde est.
 Atque hac infamis vulgo est Germania peste,
 Quam regit imperio Lotharenius: cetera, si quæ
 Gens subiit malefana iugum cacodæmonis, artes
 Longè accincta alias variè grassatur in omnem
 Ætatem, sexumque hominum, pecudum genus omne.
 Sæpe manu gestant lethum, morbosque latentes
 Pulvere in exiguo, Stygius quem pharmacopola
 Suggestit vbertim, vel reuicientibus: usu
 Dum nimio metuunt noxa increbescere famam:
 Huius ab insano tabescunt membra dolore.

CAP. VI.

CAP. VII.

Protinus, atque ægra post vitæ maxima longe
 Tædia, crudeli capiunt à morte quietem:
 Quòdque fidem superat, sola ex aspergine amictus
 Illuvie penetrant totum contagia corpus,
 Oblita quinetiam blanda manus unguitæ mulcet,
 Quos morbo tentare iuvat, vel perdere læpo,
 Irritaque innocuo nunquam est hæc noxa veneno,
 Perniciem sed habet certam, & medicabile nulla
 Arte malum, perstatque hererè nouissima vitæ.
 Atque hæc, vitæ cum possint cuncta cadendo
 Fortè aliquis damnet minus, & putet esse salutem
 Libertate fuga consultum semper abunde.

CAP. VIII. Sed quæ iam cæcis quæras obstacula tutus
 Insidiis, si sunt lethali obfusa veneno
 Limina portarum, stipula vel stramine solo,
 Quæ transversa solo iacet: et si semita primo
 Quæ patet incessu, mortis mala semina condit
 Pulvere in exiguo, aut desecti fasces minuta
 Graminis, horrendo quem murmure carminis ætuum
 Insternunt, sparguntque via, ducentibus astris
 Inuiam adhuc, solamque incerto lumine noctem,
 Quoque fides fidei quantumvis prodiga restet,
 Hanc impunè licet, cui non est sparsa veneno,
 Ire redire viam, & tuta calcare salute
 Unus, & è multis virosi tramitis heret
 In salebra, quem morte parant vlcisier, ægris
 Aut miserum vexare diu cruciatibus optant.

CAP. IX. Iam quid nunc memorem solis grassantia votis
 Incantamenta, ac vel nudo verberare lingua
 Patratas, quarum non extent vulnera, cades.

CAP. X. Securus carpebat iter de luce viator,
 Intentisq; loco bigas agitabat aperto:

Fortè

Fortè hunc afficiens ex agro Saga propinquo,
 Ac memor insidias vt in illum sepe parasset
 Degenerès, vanasque dolis imbellibus artes;
 Ut que laceffitam se dictis pluribus, auctam
 Innumeris damnis resisset, & isset inultus,
 Inclamat quotquot pallens habet Orcus Erynnēs
 Infestas hominum rebus, nil longius illam
 Frustratur que se vel quauis lege ministram
 Spondeat vlticis pœna: dicat modo norem,
 Quem velit offensa pro tanta imponier ipsi.
 Ergo prefata execrando carmine Diras
 Optat, vt intorta iaceat cervice vœatus.
 Nec mora: turbatur præcep̃s de sede viator
 Unde hortatur equos vrgent, & flectit habenas,
 Totòque ex animis procumbit corpore, nullis
 Tam promptum extrema monstrantibus in cute cadem
 Indiciis. Artus pes cunctos, caca latet mors.

CAP. XI.

Importuna stipem magnis clamoribus vrgens
 Saga fatigabat surdos dudum sibi postes
 Diuitis, atque aliò iam se conferre parabat
 Indignata moram: cùm fati sorte sinistra
 Tectis se eiecit, qui natu maior alebat
 Spem patris puer. Huic igitur grauis illa dolore,
 Vindictaque ardens mortem, Dirasque precatur
 Vltices: ac mox aliò se proripit, absens
 Vt culpæ affinis minus esset, si qua misellum
 Posthæc afficeret crudeli iniuria sorte:
 (Namque manere luem certam cui tetra precantur,
 Hæc quoque lex pacti est cum Damone fœderis vna)
 Pergebâtque viam properato non mage gressu,
 Aut inconsulto, quàm qui seriatim agit rem:
 Illidit tamen, atque viæ ruit equore pleno

C 3

Pronus in aduersos felices puer hunc quoque casum
 Impellente illo vacuum, cui tempus ab ulla
 Pernicie nunquam est. Sed te bone vindice ductor
 Tollit inoffensos duris à cautibus artus:
 Namque pio exorsus primam à multimine lucem
 Insultus omnes, omnes infregerat artes
 Dæmonis, offensa tutusque latebat ab omni.
 Attamen incepto nihilo mage destitit hostis,
 Nunquam defessi ut sunt illi ad damna labores.
 Ergo aliquanto post, dum celsa prominet audax
 Parte domus medias per apertam forte fenestram,
 Argutique manu tremula cunabula tentat
 Passeris, haud longè posito pendentia muro
 Corpore sublatum reliquo deturbat, agitque
 In præceps, laceratque caput crudeliter omne:
 Ac velut egregie re gesta pergit adire
 Mendicam, sceleris qua tanti conscia, talem
 Voto expectabat finem, atque hæc ordine cuncta
 Narrat ouans, ut post de se confessa reliquit
 Testatum flamma iam subiicienda voraci,
 Cui quoque conspirans fuit in moriente querela
 Dum casum enectis mærore parentibus, vna
 Excusat causans postici abs impete venti.

CAR. XII.

Diffusa luxum ferro populabat inanem
 Arboris, e stabili securus fronde patator:
 Hinc tamen excutitur petulanti turbine, cælo
 Usque serenanti pacatos undique vultus.

Tuendædas alius tabulato e rustico agebat
 Aream in obiectam fruges, vestigia seda
 Firmans, nec temere extrema se margine credens:
 Voluitur ille tamen præceps, et corpore toto
 Sternit humum rapidus, nequicquam vim sibi factam

Inclamans,

Inclamans, cùm iam qui fecerat, esset in auras,

Infantem solis petebat fascia cumis,

Matre suburbanos tunc exercente labores

Inter servitia : hunc querulo se valde tuentem

Vagitu reteggit Damon, primaque batillum

(Vicinus quem forte focus sub fomite aiebat)

Inclomens misero superiniicit. Adibus ingens

Et totis nidor : vicinia perstrepat omnis

Horrendo cruciantis se clamore puelli,

Certatim effractis inrumpitur undique portis

Tardam ad opem nimium fereque arrepta salutis

Auxilia incussim. Nam iam depasta tenellos

Flamma artus, vite spem tum labefecerat omnem.

Rusticus affinem villa properabat in urbem

Importans gazas solita ad commercia agrestes:

Tum stabat placido, mutusque filebat ab omni

Parte aer, nec iam abs incerto iniuria celo

Vlla timebatur; subitus cùm turbine ventus

Illum corripuit, primis in faucibus angens

Alternis vitam spirantes flatibus auras,

Extorrémque anime linquens et luce carentem.

Depressis aliis rastris vertebat inertes

Glebas, qua toto spatio nuda arua patebant,

Atque vnde impingens incauto verberare nullus

Extabat ramus : tamen huic à sede revulsus

Corruit ante pedes socio tunc lumine primum

Conspectum lamen : vacuum nox occupat orbem,

Ac hiat affueto viduata decore lacuna:

Qualis decusso que ceca adamante recessit

Tristi pala finis nigras pro luce tenebras

Ostentat, squalor que orbat ignobilis auro.

Scilicet is labor est illi, quem saga lubentem

CAP. XIII.

CAP.

XIII.

CAP. XV.

Exercet

Exercet votis aliena in damna ministrum.

*Vos ô mortales, quibus est obnoxia tantis
Vita malis, nullum contra opponetis inermes
Præsidium, nullo firmabitis aggere castra:
Ne sic hostis eat peruadens libera strages
Tam multas edens, & funera vestra frequentans?
Macti estote animis: conuertite nota salutis
Signa renitentes: præsensque asciscite multis
Numen supplicis: nam se frustrarier vnquam
Eius ope aduertit, cui sit fiducia, nemo:
Semper & innocuus vano terrore recessit
Dæmon, si insonuit venerandum nomen IESV,
Nomen pro immensa sanctis bonitate colendum,
Impuris multa sub maiestate tremendum*

IN DÆMONO-
LATREIÆ SAGARVM
LIBRVM TERTIVM
PERIOCHA.

*Vnc quoque quæ Magico prius excanta-
ta susurro*

*Corpora restituant mutata sorte: quis illis
Sensus, vbi aduertunt tandem se Dæmo-
nis astu.*

In fraudē illectos. Vt in illius attamē artē

*Pergant esse fide: ac sic longa sæpè morentur
Quæstorem sceleris dubitati indagine, mutos:
Inter tortorum cruciatus, dicere restat.*

CAP. I.

*Ac primùm si cui semel inuidere salutem
Fascino, & intactos morbum sparsere per artus:
Hic hominū nulla est vnquam meditabilis arte:
Non si quas succo inspirat natura salubri
Herbas, ipse manu podalirius explicet omnes.*

*Hos versæ membris facies, & sedibus artus
Turpiter emoti, distortos vndique monstrant:
Illis, ceu querulo ranarum exercita cantu
Stagna, coaxatas voces suspirat anhelum
Pectus, & immundo maculosos ventre, petenti
Eruet tandem bufones ore: quibusdam
Membra, cauo liuent extantia tubere, quæ mox*

D

Fæta vomant variis è cæco vulnere frustis
 Quisquiliæ, primæve minaces cuspide cultros,
 Et quæ sola potens rerum natura videndo
 Non suæ miratur, quorûmq; inconscia tota est:
 Sic ludit rabies variis ignota figuris:
 Non aliter docilis decedere corpore, quàm si,
 Qui causam morbi dedit, afferat ipse salutis:
 Qualis viroso condit sub vulnere mortem
 Scorpium, atque idem fugientem corpore, vitam
 Sistit, & ambiguus sortem molitur utramque.
 Ergo quæ rara est (si quæ subit attamen illos)
 Longum grassantis morbi miseratio: forte
 Quod vindicta suum iacet exaturata dolorem;
 Tum servant agrum, si quæ conspergere possint
 Inuisi, sanos medicato puluere in vsu:
 Vel, si quam officij vicinia fingere causam
 Præbet, ab hac capitur fiducia porgere, sensum
 Quod queat ignauo tandem renouare palato.
 (Namque aliena penus semper mage grata ministrat)
 Hic vides quæis vulgo homines tolerare laborant
 Vitam: lac, vinum, ius, fassamenta, farinam
 (Si modo quæ morbum fecit manus ipsa ministret)
 Vel deploratam subito instaurare salutem,
 Atque noua medicam virtute imitauerit artem.
 CAP. II. Imò si horum quid furto subducere promptum est,
 E lare suspectæ striges, & spes hæret in istis:
 (Nam nostras Dæmon labefactat sic quoque mentes
 Doctus iacturam multo grauiore pudorem
 Alternare dolis, & vertere fœnore damnum)
 Ore capeffitum iuxta sarcire salutem;
 Ac si importatis Eoo ex orbe medelis
 Omnibus, ipsa omnem Medicina extulerit artem.

Quod

Quod si mens illis ad certam inflexa manebit
 Perniciem, precibus nec iam expugnata fatiscet
 Vllis: non etiam mercede movebitur ipsa,
 Ut tetrum tollant quod suffudere venenum.
 Tunc adhibere minas, & verbera proderit, atque
 Contra luctantes, obtorto adducere collo,
 Ad morbi medicamina detrectata malignè.
 Hic pretium est opera, quæ tunc commenta loquantur,
 Audire, & nugæ magno ut molimine texant.
 Olim, se pueros, quendam meminisse videre,
 Qui verum vultu astrueret, tutusque senectæ,
 Multis seruatas res affirmaret ab annis.
 Hunc solitum certis sua numina ponere morbis
 Atque Auerruncos, quos sacris ritè litatis,
 Pacatos deceat prius aspirare fauentes,
 Quam spes vlla queat certe affulgere salutis.
 Se (si sic sedeat) rectè defungier ista
 Posse vice, & sacri votina nouendia lustris
 Pro more illorum ad delubra exoluere: præsent
 Tantum quæ ex usu fient donaria, quæque
 In sumptus, quæstumque via satis esse putabunt.
 Ac ne cōmmento desit persona, suoque
 Actio procedat melius fucata colore.
 Primum, cerato permensi morbida lino
 Corpora, tranuersis longè, latèque figuris,
 Inde manu lychnum concinnant ordine certo
 Multiplicem, & numeri arcana virtute potentem:
 Tum ceu grandi aliqua contracta labe profani,
 Illius ante fores, quem susceperè piandum,
 Pernoctant vigilēs: regredi nec velle penates
 Ante illos simulant, quàm votis ritè solutis,
 Illi quæstionem, quam promissere salutem.

CAP. III.

CAP. IIII.

Ergo cū primū dubias à luce tenebras
 Arbiter illata secrevit lampade Titan;
 Inuadunt, perguntque viam soli, atque silentes,
 Dum sistant Diui se lustratoris ad aram
 Hic, purgante nefas nouies vbi carmine dicto
 Æditi auxerunt votina numismata cistans
 Extremum sacro succendunt lumine lychnum:
 Sulphureo extemplo cui surgit flamma colore
 Obscura, inconstans, strepituque horrenda corasco.
 Tandem digressi ter fanum ex ordine oberrant,
 Quà circum spatium est humana in busta relictum.
 Atque ita post istis simulata piacula technis
 Contrectant reduces agrum per singula membra;
 Ceu luxata sua tentent componere sede,
 His (dictu mirum) profugus vigor ante veneno
 Vinidus acutum redit, & sibi constat abunde.
 Credibile est illis medicato puluere fartas
 Esse manus, vnōque ex hoc pendere salutem:
 Quam tamen arcessant mentita à numine causa.
 Sunt & permulta quibus hanc extinguere tabem
 Sapius affingant variis prætectibus, artes:
 Sed certo potis hic numero comprehendere non est
 Tam multas facies, tot habent miracula rerum.
 CAP. V. Has pro comperto certè est virtutibus esse
 Sæpè suis cassas, nec connitentibus illis
 Corporibus iussas semper decedere morbos:
 Nam formidata primū si præuia moras
 Relligio incescit solito flagrantior, & iam
 Acceßit tristi ad postrema piamina mystes
 Augurio: vel si (quæ sit aliunde medela,
 Quam ferat infesta natura venefica sortis)
 Ante ad opem medicam gemebundus confugit æger:

Irrita

Fricta tunc fractis in cantamenta laborant
Viribus, optatam membris afferre quietem.
Nec mage carminibus locus est, si vincla coercant
Publica delatos, & fontes iura repossunt.
In pœnas, scelera metuenda exempla daturus.
Namque his vt prorsum est, virtus subblata nocendi:
Sic quoque deest, vel si cupiant prodesse, inuandi:
Quin etiam quod sit gens hæc mage prodiga noxæ,
Officij studiosa minus satis arguit ipsa.
Qua nunquam affectis morbo redit, integrâ ab omni
Parte valetudo, vel certe impune medenti.
Non est sortilogo. Nam si mox pluribus illud
Damnâ non cumulat, pergit quæ nocentior esse
(Qualis sæcundo surgit numerosior hydra
Vulnere) tam duras dat cæca verberare pœnas,
Extremo vt iaceant longum post membra dolore
Linida, & innumero sparsim videri cunctant.
Ergo animum reduciua fidas tentare salutis.
Dum quoque frustrata piget, & spes nulla fruendi est
Pollicitis opibus, rapisq; vocare catenis.
Ad libertatis male pristina iura subactæ:
Sed prauis, prædæque tenax decedere patris.
Detrebat. Dæmon. Vix est remediabilis error.
Tunc illud plerique iugum cervicibus unâ
Excutiunt tandem, cum ingrato pondere vite.
Pars proiecta animæ, fartius vulnere, clausa
Pars laqueis, putet vel lacu, vel fluminis undas.
Quos omnes certum est labefactas Dæmoni astu.
Unâ animas, coeplisq; æternum occludere morte.
Tantum non adeo saure tyrannide gestit,
Dum vita in membris mortali cede mordetur.
Sed defuncta etiam, abrupit post tempora lucis,

CAP. VI.

CAP. VII.

Æterna noctis caligine condere secum
 Pœnarum in partem, & confortibus urere flammis.
 Sunt tamen insane post hæc deliria mentis,
 Quæis miserante Deo melior sententia surgit.
 Nempe manus ubi tam duras horrere Magistri
 Incipiunt, meritaque semel stux morte piare
 Tot noxas scelerum, ac magno velut obice rupto,
 Liberioris iter tandem contendere vite.
 Ergo Quæstores obnixè orant superfler,
 Ne tot vita malis sit longior: occurrat illa manarum.
 His finem extremum properant adiungere mortis,
 Hoc secum bene agi, quod non inconstia tanta
 Mens labis flammamur inter lastrata piantes
 Exuet impurum non tunc obabanda cadaver
 Quales, quos morbi nulla sanabitur arte
 Peruigil exerceat rabies promptissima semper.
 Mors illis tarda est, vel quæ fugit anima sanas,
 Cerva canes inter, vitam venabula querit.

CAP. VIII. Sed rari vasto hoc emergunt purgite, rari,
 Quos noua mutato post tanta piacula facta
 Relligio incescit, durans rebus male coepris.
 Ergo si quando Quæstor pramittit illa fateri,
 Quorum sunt etiam manifesti: sic tamen audent
 Composito ad verum vultu, ac sermone negare,
 Ut falsum adductos in crimen credere possit.
 Non indagatrix scelerata quæstio mentium
 Tormentis etiam properata loquacibus unget,
 Ut verum dicant, est interclusa prementis
 Demoni, in obfessis penitus vox sinibus heret.
 Idque satis prodit tergenter limor, anhelus
 Gutturis, & dubia nutans confessio, vix.

CAP. IX. Frigida tunc palatio resupino succubus ore

Ingeritur,

Ingeritur, vel quæ lustrali voce sacrata est:
 Hæcque illas (aiunt) subigit, persæpe fateri
 Quod tormentorum vis non excusperet ulla:
 Vel si Agrigentinas torquendo vinceret artes
 Sternunt, & summa radenti de cute ferro
 Villos, ac toto demessos corpore verrunt:
 Prasertimque ubi se nudam natura videri
 Exhorret, lucemque hominum audibunda refugit:
 Obscenis etenim fama est hæere latebris
 Demona non raro dum muta silentia tortæ
 Præstat, & in mediis sensum cruciatibus aufert:
 Sed fallax totum est hoc quicquid fama loquatur:
 Nam nihilo in pœnas surgunt minus, atque ferendo
 Tortoris superant duris sonatibus artas:
 Auxilio Demon non defit, multas ubique:
 Nunc veram virgentis prædicere tormina pœna,
 Ne incautos capiant non intellecta, adgæntque,
 Infida tacitum lingua referare pudorem:
 Nunc terrere minis, & sæva verberare flamma,
 Quæ mox certa manet confessos criminis huius:
 Denique iam tensos rigidis a funibus, inter
 Stipitis immotos fines, vel brachia sursum
 Distortos miserè, circum dare, adesse, monere
 Pergant in tacito luctari pectore lingue,
 Lubrica presentes si fortè inhibere dolores
 Officio nimium festina in damna parabit:
 Nuper, multa ream causantem dum urgeo iussis
 Contra momentis, & se his illa expedit ægrè,
 Aduerti incertis oculis sursum, atque deorsum
 Cuncta pererrantem; ceu quos extrema fatigat
 Obsidio attonitos, expectant undique, si qua
 Auxilio sociæ ostendant se signa cohortis.

CAP. X.

CAP. XI.

Percontor

Percontor quæ causa vagam sic lumine reddat,
 Curve rogata suo sic nos sermone moretur:
 Herere astute, atque aliud confingere primum:
 Sed iussa admoto rerum terrore fatari,
 Tandem sic infis, sordem execrata malignam,
 Illa non cernis muri prodire ruina
 Carnificem, qui me miseram sic perdidit, atque
 Intentare minas, si de se duxero verbum:
 En bifido digitos ut motitat ungue bicornes,
 Cancri instar, dubioque micans fulgore, latebras
 Nunc tenebris cecas, nunc luce alternat biantes
 Ecce ut se aduerso subitum mox condidit antros
 Cornibus in teretes distincta fronte cylindros:
 Quales exertos variat testudine limax,
 Si quando refugit metuens illidere duris.

O qui res hominum vestris moderare soletis
 Iudiciis, pœnaque malis imponere morem,
 Ultrices scelus in tantum dstringite leges
 Immoti: nihil humanæ miseratio fortis,
 Aut falso crimen dubitatum errore moretur,
 Quæ vobis debet mens inconcussa manere
 Dum urnam versatis: dam lance expenditis æqua
 Omnia. Si nil iam quæ sagis dicitur esse
 Consuetudo malo cum Damone, vel quoque cœla
 Excita fulminibus permixta tonitrua suadent:
 At numerosa adeo grassantia cade venena,
 Totque frequentatis nunquam irrita toxica morbis,
 Vos ad plectendas dignis cruciatibus illas
 Accendant, edendæque quæ pro lege sequantur
 Qui vestrum ornabunt posthac exempla, tribunal.

DÆMONOLA-

TREIÆ EX IVDICIIS CA-
PITALIBVS NONGENTO-

RVM PLVS MINVS, HOMINVM

QVÆ SORTILEGII CRI-

men intra annos sedecim in

Lotharingia capite

luerunt.

LIBER PRIMVS.

*Quibus illecebris homines à Dæmonibus primum
trahantur, labèque sortilegij
inficiantur.*

CAPVT PRIMVM.

Nescandi, perdendique hominis tot
occasiones arripere fatanam, quot il-
li natura ingenerauit affectus, ipsa
nostro magno malo fidem facit ex-
perientia: ferè enim aut libidinibus,
& amorì deditos potiundi ostentata ipse lactat: aut
pertasos egestatis diutinæ largæ, atq; ampla opum
aliqua pollicitatione pellicit: aut ad vltionem, ob
acceptam fortè injuriam inflammatos, oblata ex-
plendi odij facultate percellit: aut denique quauis
alia corruptela, dulcedinéque deprauatos, in leges

E

1.
Matth. 4.

suas trahit, ac veluti nexos sibi addicit. Ac quod quis hîc intelligat cœcos illos animi affectus, cupiditatésque, quæ homines ad nequitiam impellere solent, aliud est de quo sermonem nunc institutimus. Nam id quidem sit intemperanter abuti otio, & literis, si toties decantatam Promethei & Epimethei, rationis, & appetitus veluti pugnam, & dimicationem inculcare velimus. Hoc plus dicimus, nō modò grassari in homines sataniam occultis, ac velut domesticis eiusmodi affectionibus, & (vt sic loquar) actis per ipsoꝝ viscera cuniculis; sed palàm, apertòque (quod aiunt) Marte: explanata scilicet vocis impressione, ac comparata ad colloquium, quæ sub aspectum cadat, persona: qualem illi memorant¹ fuisse, dum tanquam conferta manu cum Seruatore in eremo colluctaretur. Atque hoc equidem illi procliuius esse facere, cum difficultatibus labefactatum quempiam nanciscitur. Inde enim orationem ferè auspicari solet, quòd eius vicem doleat, cupiátque adesse, atque opitulari. Sed neutiquam id se præstare posse, nisi is prius nōto, quod in baptismo pepigerit, fœdere velit in eam potestatem transire, & se pro hero habere. Si id ita parum procedit, nec verbis satis promouetur negotium: tunc adhibentur, quas modo dixi, illecebræ, atque lenocinia: grata aliqua emētiri corporis forma, ac venustas, ipsaque, si velit fruendi potestas: magna in speciem pecuniarum vis, ac copia: demumque pharmaca iis morbo vlciscendis, quos infensi seruant: vel sanandis, quibuscum accepto beneficio in gratiam redierunt: sæpè etiam qui intentatis minis, ac incesto, vel verberum, vel carceris

ris

ris metu; ferocius vrgent, atque instant. Nam pari loco vtrumque habent fortilegi, tamque commode aliquid vi ab eis extorquetur, quam precibus, & blanditiis impetratur. Quorum tamē nihil in præsentia confirmare exemplis decreui, quoniam ea deinceps suum quæque locum sunt plenius habitura: hoc nunc contentus addere, quod in isto malorum impulsione genere rarius atq; infrequentius reperi vsurpatum. Hoc verò est quod illis satan aliquando etiam pericula intendit, ac formidines opponit, quos blanda oratione permouere nequit. Claudius Morelius ² Serræ dānatus veneficij, cum rogaretur, quæ res maximè illum impulisset, vt se primum Dæmoni addiceret, respondit: non antè verbis, quicquid lenocinaretur, ab illo vinci potuisse, quam vbi de vxoris, liberorūque nece terrorē iniecisset. Antonius Vvelsch ³, cum de obtorquendo collo, nisi in iis quæ iubebat, pareret, minas intendisset, non ausum fuisse quicquam illi amplius denegare, ita is dicta sua iam iam in illum executurus videbatur. Alexiæ etiam Drigæ ⁴, cum eam nullis pollicitationibus obsequentem sibi posset adiungere, tandem interminatus est muri ædium quas illa inhabitabat, ruinam: quæ & non multò post est consecuta. Eiūsne ille causam præbuerit, an tantum impendentem præuiderit, ac denuntiauerit, alibi fortè commodius dicetur. Certè habent Ethnicorum historiæ satis multa exempla, quæ ædificiorum deiectiones, fatorum strages, terræ hiatus, aëris ardores, aliasque id genus calamitosissimas tempestates, in hominum perniciem à Dæmonibus, non aliam ob causam inuectas, me-

2
Non. Decemb. 1586.

3.
In Gueringen
XIII. Cal. Ianua.
1589.

4.
Haracuria.
IIII. Id. Nouemb.
1586.

morant; quàm vt eorum mentes nona semper aliqua voti religione obstringerent, suamque in illos tyrannidem magis, magisque prolatarent. Vnde hoc primum colligere est, nō esse fabulosum, quòd vulgus Sagarum loquitur sibi præsentibus præsentes adesse Dæmones, ac coram congregari. Tum in se permouendis, quæ duo potentissima sunt ad labefactandas mortalium mentes, spem ac metum, cupiditatem, ac formidinem, vti sunt rerum valde periti, adhibere, atque adinouere.

Quemadmodum dolis suis captos Dæmones medicato puluere, virgis, unguine, variisque id genus venenis instruunt: quorum alia mortem, alia morbum tantum, quedam etiam sanationem afferant. Vtque ea neque semper, neque omnibus sint noxia: sed reperiuntur, quibus sæpe frustra sint aspersa: maximeque qui in maleficos capitalia iudicia exercent.

CAPVT. II.

^{1.}
^{Ioannis}
^{VIII. CAP.} **I**Am inde ab initio Diabolus homicida est, nec vnquam cessauit homines pietate destitutos ad cædes, ac parricidia impellere. Vt mirum non sit, si quos semel illaqueauit, eos in primis ad veneficia paratos, instructosque habere studeat. Ac ne vel veneni penuria, vel eius propinandi difficultas cuiquam ad eam rem moram, impedimentumque afferat, minutum puluerem primo quoque congressu administrat, qui morbi necisve certissimam, cui ita constituerit, causam præbeat: quémque, vt noceat, non sit necesse in cibum, potumve infundere, aut nudo corpori affricare, sed leuiter etiam in vestes

vestes ipsas spargere. Eum qui necat, atri, qui morbum tantum facit, cineritij, aliquando etiam ruffi esse coloris. Ac quoniam sagæ sæpè metu, vel pretio, nonnunquam etiam misericordia (à qua nec omnino profitentur se alienas) adducuntur, ut morbo sic affectis curationem adhibeant, uti post latius dicetur: ne desit quoque ad eam rem paratum remedium, tertium accipiunt albi coloris, cuius vel aspersione, vel in esculentum, poculentumve immisione, morbus propulsetur. Hæcque pharmaca suis sic officiis, ac viribus solo colore distincta. Claudia Fellæ², Ioanna à Banno³, Nicolæa Piscatrix⁴, ac pleræque omnes eius, sodalitij memorant, se semper talia usu comperisse, qualia hîc prædicatur. Qui tamen colores non tam sunt diuersi, ne in venenorum, quæ ipsi imbuunt, delectu quis hallucinetur (à Dæmone enim non ab innatis qualitatibus ea efficacitatem suam habent) quàm ut sit in quo pacti conuenti fides elucescat, veritas probeatur, & constantia. Addunt Matheola Guilleræ⁵, & Ioanna Alberta⁶ cineritium illum puluerem, etsi vulgo faciat morbum non lethalem, necandi tamen vim habere, ubi primum à veneficis usurpatur, post datum nefariæ illi militiæ nomen. Tantam scilicet id *ἀσπασγινδν*, ac primum rudimentum habet prærogatiuam. Hoc certè non sine aliqua admiratione est, quod istiusmodi toxica fortilegi non modò tegunt rerum ad fugandos Dæmones comparatarum usu, ac ministerio; sed nec inter ipsas expiationes, ac sacrorum procuraciones præbere abstinèt. Iacobeta Equina⁷ cum Petronij tribulis sui filiæ, cui amatorem inuidebat, pro libi-

2.

Mazelej.

v. Id. Nouemb. 1584.

3.

Manerj.

III. Non. Ianu. 1585.

4.

Gerbeuillai

Nonu Maij. 1585.

5.

Mazelej

pridie Non.

Decemb.

1584.

6.

Sampetro-

montj. v. I.

Idus No-

uemb. 1581.

7.

Sexag. v. Id.

Octob. 1587.

- dine nocere non posset (ab illa enim nequam inferret iniuriam sibi diligenter ea cauebat) tandem aspergillo lustrali , quod istiusmodi puluere virulento infecerat , quasi aliud agens in templo orantem insperfit Quo facto statim grauiissimo morbo est correpta:quem & mors non multò post est consecuta. Alexia Belhoria⁸ , cū tota vicinia se vna neglecta ad epulum , quod vir equestris Darnyelius dabat in filij die initiali, esset vocata : eum contemtum non ferens , à baptismo recentem infantem, non aduertentibus, qui asportabāt, eiusmodi venenato puluere asperfit , ac necauit. Ac ne minus expeditus sit eius vsus , si semper sit necesse in manu promptum habere , ac deinde dispergere : habent & virgas eo medicatas : vel etiam vngvine , aut re quapiam alia perniciali illitas , quas sæpiùs gestant per occasionem abigendi pecoris: his ceu ioco sæpè obuios feriunt homines , quos perditos volunt. tum etiam pecudes: nec equidem irritò , atque innoxio tactu : vt testatum sua confessione reliquerūt Frâciscus Fellæus⁹ , Margareta Vvarnia¹⁰, Matheola Guilleræa¹¹, & cuius modo memini Iacobe-ta Equina. Nisi si quis fortè ab eorum iniuriis tuti sunt benignitate aliqua numinis singulari. Neque enim illis infinita semper est in omnes potestas: vt à Dæmone suo non semel inaudisse se retulerunt Iana Granfanctæa¹², & Catharina Ruffa¹³. Equidè memini Asinariam Nanceianam , cū me quaestore ad interrogata ex elogiis testium responderet , ac de hoc præsertim rogaretur , indignabundam hæc esse locutam. Quam benè agitur vobiscum, ô Iudices, quòd nobis in vos nihil quicquam licet

8.
Blainville
ad aquas.
XVII. Cal.
Febr. 1587.

9.
Maxelaj.
XIIII. Cal.
Ian. 1584.

10.
Roncaij Ca
lend. Dec.
1586.

11.
Pangeij an.
1584.

12.
Coudaj,
mens. lu-
lio. 1582.

13.
Vellea ad
Mosellam.
v. Calend.
August.
1587.

licer. Nam nulli sunt mortalium quos tam lubenter insidiis nostris appetamus, qui sic gentem nostram omnibus pænis, suppliciisque prosequimini. Idem Iaquelina Xaluëtia¹⁴, sponte, nec ququam ei interrogatione præeunte, recensuit: Hæc propter fortilegij, qua pridem laborabat, suspicionem in vincula coniecta, ac postmodum Iudicis pronuntiatione iis soluta fuerat: quòd scilicet silentio pertinaci omnia quæstionum tormenta ferendo superasset. Hoc igitur secum sæpius animo voluens, prius quiescere non poterat, quàm quæstorem, qui seueritatem in illam tantam adhibuerat, aliquo damno afficeret (est enim hæc sagarum colluies, supra quàm dici queat, procliuis ad vindictam) Dæmonem igitur suum obtundere non cessabat, dum is eius odij explendi aliquam rationem & tutam, & facilem inueniret. Sed is imbecillitatis suæ sibi ea in re conscius, primùm quidem negotium ex alia, atque alia difficultate trahere, & causas, ne id faceret, fingere. Verùm cum Xaluëtia efflagitandi finem non faceret, tandem pudens, ac dolens, quòd contra quàm ipse apud eam non semel prædicauerat, videret iamiam proditam iri suam illam imbecillitatem, atque impotentiam. Ista certè me mea Xaluëtia (inquit) pessimè semper habuit illorum carnificum effrænata in vos sequitia, pridemque, & sæpè de ea vindicanda fuit animus: sed omnes conatus mei (vt ingenuè fatear) in nihilum recidere: quòd illi in eius sint præsidio ac tutela, qui solus incœptis meis obsistere potest. Sed faxo, vt tantam suam rabiem in commune saltem luant: dum hac, atque illac fata cultaque, quantum

possum,

^{14.}
Buxerij ad
quercum.
III. Calèd
Maias.
1588.

possum, tempestate percello, ac protero. Huic est non absimile illud Nicolæ Moreliæ¹⁵, quæ recensuit Dæmonibus insitum, atque iniustum esse præcipuè eorum odium, qui leges exercent in veneficos: frustra tamen ad vindictam quicquā aduersus illos tentari, atque incipi. Ecce ut Deus sartam, tectamque præstat auctoritatē iis, quibus in terris suum demandauit imperium: quoque ob id discretē nominis sui prærogatiua, atque honore imperitiuit, Deos uti se appellans¹⁶. Nimirum ut sint sacrosancti, ac ne ipsis quidem sagarum ob muneris, officiique sui causam sortilegiis violabiles. Imò nec Dæmonū ipsorum præceptis, vel minimū obnoxij, etiamsi suam illis fidem antè labe ista aspersi obstrinxerint. Nam hoc sortilegis magistratus sanctitatē præstare, tantisper dum in eo sunt, ut quiescant ab alioqui importunissimis eiusmodi Magistrellorum suorum querelis, atque instigationibus, memorauit Desiderius Financius¹⁷, inquiens cum, cui se addixerat, toto tempore, quo magister municipij extitit, à se nō esse visum: cum cæteroquin diligentissimum ad quamcumq; occasionem monitorem antea habuisset. Capeſſat igitur confidenter magistratus, quæ sui sunt officij, agnoscatque se ei vocationi seruire, in qua Deum propugnatozem passionum, defensorēque sit semper habiturus. Simili sanctitatis causa, atq; occasione Marcus refert apud Psellum, Dæmonem suum in diebus crucifixionis, ac resurrectionis nihil insonuisse, etiamsi id ab eo obnixè contenderet. Atque hæc venenorum tantum, quæ sortilegis administrant Dæmones, sic innoxia vis est illis, quos modo dixi,

iudicibus:

15.
Sarra.
ix. Calēd.
Febru. 1587.

16.
Psal. ix.

17.
Sandeoda-
ri pridie
Idus Iulias
1581.

Iudicibus: Nam si quæ præterea sua manu legunt, ac miscent; dubium non est, quin ea omnes æquè lædant, insitumque virus in quosvis pari virtute exerant, ac distingant. Sortilegos verò suas præterea officinas habere refertissimas bestiolis, plantis, ac metallis, quæ natura præsentī aliquo veneno instruxit, ipsa experiētia sæpius comprobavit. Atque adeò tam multis, variisque, ut tot recenseri possint, quot apud Homerū Agamedæ cognovisse dicitur:

Ἡ τόσα φάρμακα ἴδεν ἔσα τρίφα θυγὼν ἁλῶν.

Nam disciplina, & tyrocinium sub eodem præceptore illis est, qui nihil eorum ignorat, quæ ad hominum perniciem valent. Sed hæc in gremio naturæ latere malo, quàm me nomenclatore in cuiusquam venire notitiam. Quæ me etiam causa semper impulit, ut quoties ea in reorum quæstionibus scripta reperirē, omnino inducenda censerem: Saltem commonefacerem, addita è regione *18. v. Iliad. vi.* ut ab ætuario, dum is quæstiones illas medio foro recitat, prætermitterentur. Sic enim sunt in Lotharingia rerum capitalium iudicia, ut imperitæ, atque adeò armatæ multitudinis suffragiis, cum summa ditione, ac citra prouocationem in reum in publico expositū reddantur: ex Nanceiani tamen duumviratus sententia, ad quem de tota re prius referri oportuit. Atque utinam ne tam multis nunc innotescerent. Verum hoc ita more hominum evenit, ut quæ clam magis esse expedit, ea in lucem audacius prorumpant: Et est istiusmodi rerum memoria diuturnior, sæpè quoque iucundior, quàm earum, quæ ex usu sunt mortalium. Hoc modò, tunc illa etiam, quibus Circe, & Medea toxica sua contun-

debant, in Selenæ monte multis post ætatibus, cum admiratione visa scripsit Scholiastes Theocriti. Quid verò, si ipsa venena, vel etiam eorum conficiendorum artes, & præcepta, monumento aliquo exarata reperissent, facturos fuisse putamus, qui sic sola instrumenta in pretio aliquo quasi Epiætetii fictilem lucernam habuerunt?

Vngvine suo Magico impune sagas manus, seque adeo totas illinere: quo tamen, si cuiusquam vestem vel extremam attigerint, id illis continuò mortiferum sit futurum, si modo lædendi est animus. Nam aliter eum contactum innoxium esse, atque expertem iniuria.

CAP. III.

INsidiosissima est alia spargendi veneni ratio, cum manus eo illitas, ceu demulcendo summis etiam vestibus admouent: Nam vix est, ut cauendo effugere queas, quòd habeat ea res speciem beneuolentiæ potius, quàm iniuriæ. Et tamen præsentissimum id est corpori venenum, uti ipsa sæpè experientia manifestum fecit. Quod vel ex eo maiorem admirationem habet, quia nuda manus impune, ac sine vlla noxa imbibit, quod sic virus habet per conduplicata etiam vestimenta penetrabile. Quòd enim dicas reperiri qui pestis veluti fomittem in alios transmittant, ipsi aliòquin ab ea tuti, atque illæsî: hoc non habet eandem rationem. Nam eiusmodi Sagarum contactus (ut alibi dicitur) iis tantum noxius est, & lethalis, quos iniuria affectos volunt: morbi autem pestilentis contagio, etiam in eos manat, quos minime velis. Que

res

Cap.
xxxvii.
huius libri.

res me impellit, vt credam hic Dæmonis latēti ministerio atque opera aliquid fieri, quod non appareat, sed intus tantum grassetur: vñtionemque illam exteriorem symbolum solum esse eius conscientię, quam ad tam nefarium facinus miseri illi eius ductu ac consilio afferunt. Siquidem experientia deprehensum habemus, sine noxa illam & gestari, & attrectari à quouis posse, postquam in vincula coniecti fortilegi, societatem Dæmoni suo renuntiauerunt: vti vsuuenit cum refertas iis pixides inter lectorum, quibus earum perquirendarum cura demandata est, manus agnoscunt. Quod non ita pridē Fresenij (qui pagus est in Germania ditioris Lotharingicę) euenit. Cū enim ibi Maria Alberta², & Catharina Præuotia³ iam iam veneficij damnandę rogarētur, mala sua venena, si quę fortē domi reliquissent, indicare: ne cui illis vita defunctis, fraudi esse possent: idq; statim fecissent: allatae sunt à perquisitoribus ollę duę fictiles, in quibus inesset bitumen luteis, albisque; guttis intermixtum, ac metalli micis variē lucidum. Quod & ibidem Keluers Otilla⁴, Yzarts Anguel⁵, ac pleręque sagę multis aliis in locis factitasse reperiuntur. Porro ne quis putet ea sic illas iudicare, dum quęstoribus suis placere student ac quę in alios, eosque non ilaudatos familię vsus vnguenta aliquando comparauerunt, ea pro istiusmodi malis venenis illos astutē ostendere; non ita res est, multaque concurrunt, quę nihil hic fingi aut simulari manifestē arguunt. Nam primum, si in ignem mittantur, fulgorem, strepitum, nidoremque edunt, atque emittunt, qualem nulla res alia edere, atque emittere

^{2.}
III. Non..
Septemb.
1589.

^{3.}
Istęm die
& loco.

^{4.}
VII. Idus..
Aug. eod..
an.

^{5.}
VII. Idus..
eiusdem
mensis.

6. queat : vti obseruatum reliquit Iana Michaëlia ⁶.
In agro Stiuenfi
 IIII. No-
 nas Iun.
 1590.
7. Tum visę, quę statim ac se eis illinendi ac perfri-
 candi potestatem à Iudice accepissent, momentò
 sursum efferrentur, ac disparerent: vti de Pamphile
 sua recitat Lucius 7: quę, inquit, indidem in se inge-
 sto tali vngvine, iam sui periclitabunda paulatim
*Apud Apu-
 leum lib.*
 III. de As.
 aue.
8. terra resultauit, ac mox in altum sublimata forin-
 secus totis alis euolauit. Et omnino de vnguinis
 istius Magici vsu, facultate, ac viribus conueniunt
 quotquot hæc enus etiam diuersi, super ea re sunt
 interrogati fortilegi. Imo & colorem etiam studio-
 se designant, quo fides magis sit nõ esse somnium,
 sed rem oculis ipsis visam, ac perceptam. Ioanna
 Gallæa ⁸ refert præbitum sibi à Dæmone quercinis
 frondibus obuolutum, fuisseque albidı coloris : se
 etiam eo vt plerumque delibutas manus habuisse,
 ne ad vllam occasionem deesset nocendi materia,
 atque instrumentum. Alexiæ Drigeæ ⁹ cõsentiens
 est huic oratio, nisi quod colorem ait illi fuisse sub-
 ruffum: eoque, cum impellente Dæmone maritum
 vnà concumbentem, ac somnum capientem ille-
 uisset, non multò post in summa miseria, ac mem-
 brorum conflictatione decessisse.
9. *Haracuria.*
 IIII. Idus
 Nouemb.
 1586.

*Dæmones suis, cùm primùm eos adoriuntur, pecunias cõferre,
 quę post sublatiis prestigiis, fimus, testæ, folia, alięque id
 genus quisquilię esse reperiuntur. Cur veras largiri ne-
 queant, cùm tamen eorum, qui terra abditi latent, the-
 saurorum, custodes, aßeruatoresque esse dicantur.*

CAP.

IIII.

Mirum ¹, cùm credantur Dæmones maximòs
 quosque thesauros, qui defossi, ac reconditi
 latent

latent, asseruare, atque in potestate sua habere; tamen nihil vnquam illorum depromere posse, quo tam sepè iactatam apud suos munificentiam, liberalitatem, re vel minimùm comprobent: Aut si quid certè depromunt, ac verè ostentant, non hoc agunt, quo eius fruendi potestatem vllam faciant: sed magis, vt tali veluti esca illectos, ludificatosq; homines perdant, ac ad exitum, interitumque adducant: vti Norimbergenſi cuidam accidisse Anno M. D. XXX. narrauit Melanchton in progymnasmatismis Physicis ^{1.} Ei Dæmon, inquit, locum indicauerat, vbi thesaurum ingentem pridem obrutum esse aiebat. Hunc igitur gazis inhians ille properè aperit. Ostendit se primum fornix, ac sub eo capsula ab excubante nigro cane asseruata: quàm dum rapturus fornicè penitus subit, eius ruina momento oppressus interiit. Quo viso, qui eius incepti spectator, ac testis fuerat ex eius familiaribus quidam, tanti periculi metu consternatus aufugit, ac rem omnem sicuti eam ipse viderat, in vulgus disseminauit. En, vt præsentium etiam opum participem illum Dæmon facere noluit, quem tamen earum spe certa, atque indubitata lactauerat. Quæ aliorum etiam Dæmonum pridem fraus fuit, & malitia, quemadmodum sepissimè experientia est comprobatum. Et certè id parsimonia, ac retinendę rei, cuius alioqui nihil indigent, studio ab eis fieri, stultum sit credere: sed potius sic esse hominibus immensa Dei bonitate, ac prouidentia consultum, ne si veras illi largirentur opes, nullius iam tuta esset à tantis illecebris integritas: semelque comparatæ ad omnem nequitiam; flagitiumque materiam sup-

^{1.}
Greg. Ce-
drinus in
additioni-
bus ad Zo-
naram in
vita Ana-
stasij Dico-
ri.

^{2.}
Lib. II.

3. *In libro de collationibus diuitiarum & virtutis.* peditarent: vti Thales 3 dicit illas *εὐφρανα εἰς ναύαν ἔχει* *μύθια*. Ergo (vt inquit Pfellus 4) nihil eorum, quæ promittunt, ex se tradere possunt: sed visu tantum quædam inania suis cultoribus afferunt, varia prorsus, & instabilia. Sennel Armentaria 5 accepta do-

4. *In cap. cur Dæmones timeant minas.* no à Dæmone, vt sibi videbatur, pecunia, gestiens domum properè rediit, eam vt numeraret: Sed excusso sacco nihil nisi testas, ac carbones reperit.

5. *Dusa prid. Cal. Octob. 1586.* Catharina Metensis 6, Succerdam: Claudia Morelia 7, Benedictus Drigæus 8, Dominica Petronina 9, ac pleriq; alij, arborum folia. Ioanna à Banno 10, cū

6. *Dusa, pridie Non. Nouemb. 1586.* nummum aureum charta cōuolutum in via reperisset, vti Dæmon euenturum prædixerat, atq; cum marito cupidè ostentaret, aduertit tandem non si-

7. *Serra. III. Non. Decemb. 1586.* ne pudore, pro auro nactam se calculum ferrugineum, qui etiam contactu primo faciliè in frusta dissiliret. Vna Catharina Ruffa 11, inter omnes quo-

8. *Haracuria. xviii. Cal. Ianu. 1586.* rum quæstiones capitales in manus meas venere agnoscit, nummos tres se semel sine fraude ab eo recepisse.

9. *Pangay xiiii. Cal. Nouemb. 1586.* *Non satis esse Dæmonibus diserta verborum stipulatione obligatos, nexosque homines habere: sed illis præterea notas vnguibus suis inscribere, quæ seruitutem in quam*

10. *Manerij. III. Nou. Iulias. 1585.* *abduxerunt, perpetuò testentur. Qua sæpius corporis parte fiat inscriptio: vt quæ sensu penitus illam orbent, ac destituant.*

11. *Vellea ad Mosellam v. Calen. August. 1587.* *C A P. V.*

Dominorum in seruos importuna multis modis olim fuisse, fertur crudelitas, & sæuitia: sed in hoc maxime intolerabilis, quod notis eos compungendos

pungendos curabant, ut haberent quod fugam, si inquam se forte darent, comitaretur, ac deprehensionem magis obnoxios redderet. His adeo barbaræ, atque inhumanæ seruitutis veluti tesseris inustos, ac insignitos etiam nū hodie habet Diabolus, quos recens sibi addixit, præcipueque (aiunt nonnulli) ea in parte corporis, quæ à sacrorum Antistite in die cuiusque initiali chrismate fuit delibuta: uti fures ab acti pecoris signa, suis impressis immutare solent: Quæ ratio sicuti parum probabilis mihi videtur (nam & ea quæ Antistites nihil attigit, sæpius vnguib; suis foedant, atque inquinant. quemadmodum post dicetur) ita non facile eorum sententiæ accesserim, qui negant abolendis baptismi monumentis, notas eiusmodi quasi contrarium symbolum adhiberi: frustra enim (inquiunt) expungi è corpore is character tentatur, qui penitus hæret in anima: cum eadem ratione superfluum dici possit in baptismo aquam corpori superiniicere, quam tamen animi lues interior elui denotatur. Certe ut res sit iam nihil ea dubitationis habere potest: postquam non modo, qui eam suo damno experti sunt, diuersi diuersis locis, atque temporibus eandem referunt; sed etiam iis indiciis comprobant, quæ sint oculis manifesta, dum vestigia ostendunt: & rei nouitate prodigiosa, cum sine doloris ullo sensu, vulnus ea parte, quæ sic vngue Dæmonis est exarata, penitissimè admittunt. Alexia Belhoria¹, Nicolaæ Morelia², & Ioanna Gerardina³ concorditer declarauerunt, se illud perfidiæ suæ Symbolum in summa fronte inustum habere. Quirina Xallæa⁴, in occipite, Claudia Fellex⁵, in pectore, & à tergo: Do-

1.

Blamuilla.
xvii. Calē.
Febr. 1587.

2.

Serra. 111.
Nonas Decemb. 1686.

3.

Pangaj. xi.
Calen. Decemb. 1584.

4.

Blamuilla.
v. Cal. Martias. 1587.

5.

Mazilaij. v.
Idus Novēb. 1584.

minica

6. minica Euræa.⁶ in coxa: Iana Nigra⁷, in dextro: Ia-
Charmesij.
v. Cal. De-
cemb. 1584. quelina Xalueta⁸, in sinistro humero. Atque eius-
 modi vestigia illo ipso, quo à fide defecerunt, tem-
 7. poris momento, sibi à Dæmone inscripta fuisse.
Leherij. v.
Calen.
April. 1588. Porro, eius rei fidem præterea facere ipsas cicatri-
 8. ces in leue callum obductas, si quis parum istis cre-
Buxerij. ad
quercum.
III. Cal.
Maij. 1588. dulus periculum facere velit. Et quod magis mirum
 videri possit, totus ille locus ita exanguis est, ac sen-
 su labefactatus, vt ne admissa quidem acus altissi-
 mè aut dolorem faciat, aut sanguinis minimum eli-
 ciat. Idq; ita iam pro comperto habent rerum ca-
 pitalium vindices, vt inde quæstionis ac tormento-
 rum sæpe initium faciant. Quod non & ita pridem
 Spinalij re fuit iam probatum. Nam cùm Isabella
 Pardeæ⁹ ibi ob sortilegij crimen comprehensa, vr-
 9. bis præfecto partem corporis sic à Dæmone inscri-
Pridie No-
nas Maias.
1588. ptâ indicasset, subiit ei in animum, experiri, verum
 ne id esset, quod de eiusmodi stupore ferebatur. Er-
 go iussit in eam aciculam penitissimè infigi, atque
 inculcari. Quod cùm in satis magna hominū fre-
 quentia esset factum, & incruentum omnino vul-
 nus apparuit, & nullum saga doloris, vel minimi in-
 10. dicium aspicientibus dedit. Rursus Brindusij. Ibi
III. Cal.
das Noueb.
1590. Claudia Bogarta¹⁰ tormentis iam exhibenda, ad
 cutem, vt moris est, detonsa fuerat, ob idque cica-
 tricem nudam in summa fronte ostendebat. Suspi-
 catus igitur Quæsitior quod verè erat, scilicet im-
 pressi à Dæmone vnguis vestigium, quod ante ca-
 pillis tegetetur, in id iubet aciculam altissimè infigi:
 Quod cùm esset factum, nec illa doloris vllò sensu
 affici, nec vulnus vel tantillū cruore manare visum
 est. Perstitit tamen verum negare, ac dicere eum
 olim

olim ex iactu lapidis torporem esse obductum. Sed postmodum tormentis admota, non tantum agnouit id sibi à Dæmone inflictum fuisse: sed & plurima alia, quæ indignissime ab eo passa fuerat enumerauit. Nouissime ^{II.} & Essæj, qui pagus ab hac vrbe miliario abest, cum hoc loci Dynasta ^{XVIIII.} præsens in Mugeta sortilegij rea lictorem periclitari iussisset, ac is illam idcirco nudam statuisset, inuestigaturus sicubi tesseram illam reperiret, tandem in sinistro femine macula verrucæ instar apparuit, in quam cum ferrum, vel quantum poterat, adegisset, nec à Mugeta vocem, nec ab ipso vulnere sanguinis guttam vllam elicere, atque exprimere potuit: cum rursus locum maculæ proximum leuiter etiam vulnerasset, ingentem ea ex dolore clamorem edidit, largus cruor sese inde effudit. Quæ autem tanti stuporis causa esse queat, non admodum anxie erit ei quærendum, qui ipse secum reputauerit, quemadmodum nihil vnquam homini à Dæmone nisi mortiferum, atque exitiale accidere possit. Nam equidem longe à vero aberrare mihi videntur, qui sic à naturalibus causis eius rei rationem arcessunt. Corpora quæ sibi Dæmones excitât, plusquam glaciali rigere frigore. Vulgo autem ea orbari sensu, atque obstupescere, quibus extremè frigida admouentur, vel circumfunduntur: vti hyeme summa torpere, languereque magis solemus: & ætate iam affecta, quæ mortis veluti rudimentum quoddam est (sunt autem mortui adeò insigniter frigidi) inquit Plutarchus ^{12.} (vt aciem nouacula si quis tentet admouere, propter incomparabilem rigorem obtundat) sensus om-

*Calend. Iul.
has. 1591.*

*In li. Aqua:
an ignis sit:
vt ilior..*

G.

nes sint tardiores, atque hebetiores.

--sed enim gelidus tardante senecta.

Sanguis hebet, frigētque effæta in corpore vires.^{13.}

13.
Virgil.
Aeneid.

v. Et in ipsis quoque animantium corporibus, quæ partes minimum caloris habent, sensu minus pollent: qualia sunt pili, ossa, dentes, aliæque id genus, quæ (vt inquit apud Macrobiū Disarius^{14.}) effectui animæ sensum ministrantis sunt penetrabilia. Nam talis vtique cēseri nequit, qui membris animalium vnà cum vulnere stupor à Dæmonibus infigitur. Primū, quod si quis manum admoueat, nihil ipse tactu distinguat, aut vlla qualitate immutatum reperiāt. Deinde, quod causis quæ in se efficientiam naturalem cohibent, sublatis, maximeque, si quæ extrinsecus accedunt, effectus quoque cessare oporteat. At sic est is, de quo loquimur, Dæmonum contactus, vt inducta ab eo sensus alienatio semper duret: quoque longius à sua causa abest eo magis conualeſcat. Tum sagarum manus ad eandem perniciem à Dæmonibus instructæ, sæpè tepentes sunt, & eiusmodi rigoris expertes: apprehensa tamen intermedijs etiā vestibis membra, perpetuo hoc torpore debilitant; vti experientia ipsa non semel comprobauit. Denique defloratæ, ac delibatæ tantum cutis vitium (vt chirurgorum verbis vtar) in sola cute, nisi quid aliud est, consistit, nec altius progreditur. Leuissima autem eiusmodi laceratione, quicquid subest, vel quantum longissima acicula penetrare potest, sensu orbatur, atque exhauritur. Omnino igitur causam aliunde esse oportet, quam ab eiusmodi frigore; quantumuis duro, atque acerbo. Cuius generis etiam

14.
Libr. vii.
Satyr. cap.
ix.

etiam illud esse puto, quod Meteorologi quidam, percussa, afflectaque fulmine animalium membra, perpetuum exanguia, ac torpida fieri produnt. Nam fulminis contra ignea natura est, multorumque id sæpè incendiorum causa extitit, quemadmodum pluribus ostendit Seneca ^{15.} in quaestionibus naturalibus. Hoc igitur, quod iam nobis dictum est, identidem inculcare conuenit: in satana nocendi, perdendique vim occultam esse, ac nullis naturæ legibus astrictam: otiosæque illos agere, qui quæ is facit, ac certam aliquam naturæ rationem exquirunt: quasi non illi sit potius perpetuum cum natura dissidium, ac contentio. Et id quidem ab hoc vno exemplo (quod superioribus quasi corollarium accedet) fidem vel locupletissimam sibi vindicare potest, quod nunc nuper, dum in Sammardano nostro rusticor, à mulieris, quæ tum forte sortilegij comperta fuerat, marito inaudiui. Pridem quidem se eam de malâ aliqua arte suspectam habuisse, vel inde maximè, quod singulis, quæ Veneris diem proximè antecessissent, noctibus, cum accubaret glaciei instar rigentem semper sensisset. Id enim tempus fere est in Lotharingia (vbi à nobis paulò antè dictum est) quo sagæ dimisso conuentu, à Magistellis suis digredi solent.) Nam & eiusmodi rigorem ex illorum recenti contactu eas contrahere, ac aliquantisper retinere posse non est vtiq; dictu incredibile.

atque absurdum. Qua autem

ratione alia, quàm quæ modò

dicta est, haud facile est

coniectari.

Dæmones cum hominibus concumbere: sed frigido, iniuncto, irritato, atque effrato coitu: matrimoniaque nihilominus frequentare: Zelotypiam etiam fingere, atque assimulare.

CAP. VII. V. E. boni, vel mali, audino: itaque in coitu, et in libro animalium, et in

Absurdum est (inquit Plutarchus, in Numa, contra receptam ab Ægyptiis sententiam disputans), credere Dæmones humana forma, ac venustate captos, libidinosæ voluptatis vllā cum homine consuetudinem habere. Omniq̃ enim natura eos stimulos adhibuit ad sobolem, propagationemque, cuius nihil indigent Dæmones, ut qui certo, stabiliq̃ numero ab initio sint creati ¹. Tum ad hominis tam admirabilem fabricam, nulla ut succedat, concurrere necesse est. Primum enim esse convenit specierum *ποικίλων, καὶ διαφορῶν*, quæ nulla esse potest Dæmoni cum homine: adeo natura inter se dissident mortale, immortale: corporeum, incorporeum: sensus particeps, sensus expers: & si quæ sunt magis pugnantia, atque contraria. Quæ quomodo inter se iungi, ac copulari queant, non video: tātum abest ut inde oriri quicquam posse putem perfectum, atque absolutum. Siquidem proportionem semper aliquam esse oportet eius, quod agit ad id, quod patitur, extremāque medio aliquo coniungi, ut inde effectus aliquis consequatur. Denique si simile à simili generatur, quale id, quæso iam esse poterit, quod ex tam diuersis, dissimilibusque naturis coalescet, atque orietur? At dices, scio, Dæmones, cum se ad id opificiū comparant: in corpus aliquod indui, quod ab iis velut anima-

rum

1.
Lactantius
li. i. de falsa relig.

CAP. VIII.

tum humani speciem, vim, ac naturam habeat (si-
quidem homo spiritu, & corpore continetur). Esto
corpore aliquo se induant, nam in eo tecum mihi
comenire libet: puto id vel hominis defuncti ca-
daver erit, vel ex concretis, densatisque vaporibus
moles aliqua. Nam his, ferè duobus modis illos se
nobis videndos, exhibere, memini me alibi dicere.
Quid obsecro absurdius, incredibiliusque dici, aut
fingi potest, quam quod vitæ animalis sit expers,
id ad eam alteri impertientiam vim, ac faculta-
tẽ aliquam habere? Nam certè secundum natu-
ram, cuius propria est hæc molitio, nisi viventis ge-
nitale nullum semen esse potest: quicquid Petrus
Paludanus, & Martinus Arelatenſis dixerint Dæ-
mones, cùm ad eam rem se parant, è mortuorum
hominum cadaveribus semen veluti emulgere.
Nam tam ridiculum est hoc, quàm quod prover-
bio vsurpatur: Ab asino mortuo erepitem: Iam si
ex densatis, coalitisque vaporibus, quod Diuo Ba-
silio², aliisque multis placuit, nihilo certè felicius
procedet negotium, nec erit res ea factu, quàm que
modo dicta est, procliuior. Nam si sola ignea natu-
ra, (vt ait Cicero)³ vim habet in se vitalem per
omnem mundum pertinentem, sine qua nulla sit
procreandi facultas, nulla gignendi causa: si, vt in-
quit Plutarchus⁴, nulla est ratio, ob quam patriæ,
& aspera montium saxa fecunditatis damnentur,
quam quod ignis in totum nihil habent, aut si quid
habent, id oppido quàm exiguum est: quæ quæso
vitæ semina, quæ nascendi principia ab eiusmodi
nebuloso parente expectanda sunt, qui ipse nullo
editus patre nihil in se habet caloris, quod gene-

²
In x. Esaia.

³
II. Lib. De
nat. Deor.

⁴
In lib. A-
qua an i-
gnis sit v-
tilior.

rando infundat, ac communicet. Nam certè & hoc omnes vno ore loquuntur, quæ Dæmoni corporis sui copiam faciunt, Sagæ (faciunt autem omnes vbi se illi addixerunt, estque hoc quasi primum pignus initi cum illo fœderis) se illius semine, si quod effundit, in tantum frigido contaminari, vt eo admissio totæ statim horrore dissiliant. Marci apud Psellum & eadem oratio est. Si quod (inquit) excrementum sentiuntur emittere, id vt corpus vnde manat, sic calore est destitutum, vt eo nihil ad procreationem æquè inhabile, ineptumque esse possit. Cui rei & ipsa astipulatur experientia, ne hic per omnia rationum momenta decurram, quæ vulgo in hanc sententiam afferri solent. Refert Alexander ab Alexandro⁶, audisse se à quodam familiari suo, illi amici paulò antè defuncti imaginem (credibile est eam fuisse illudentis Dæmonis spectrum aliquod) summo pallore, ac macie ad se accessisse, ac conatum esse vnà se cum illo in lecto collocare: sed cum contra luctando id facere fuisset impeditus, pedem tamen intulisse vsque adeò gelidum, ac rigentem, vt nulla glacies illius frigori comparari posset. Refert & alicubi Cardanus non ab similem huic narrationem de quodam æquali suo, qui in cubiculo, quod pridem erat Dæmonum occurfationibus infame noctu decumbens frigida manus palpum sensisset. Ad domestica redeo. Ponsetæ Esselinæ Leherij⁷, ob sortilegium damnatæ, consentanea est superioribus agnitio: Dæmonis sui manum, si quando (vt amatores solent) in sinum immitteret, semper sensisse marmoris instar duram, ac rigentem. Addunt & Auerroës, Albertus,

5.
*In libro De
Dæmonib.*

6.
*Lib. 2. Genial. dierū,
CAP. IX.*

7.
*Fridie No-
nas Aprilis.
1583.*

tus, complurésque alij prodigiosæ istiusmodi generationis modum tertium superioribus duobus fortè credibiliorem, ac probabiliorem. Dæmones scilicet id semen incubos immittere, quod ante succubi exceperunt: qui modus rectè ex eo defendi possit, quod breui tātum intermissæ patrationis momento à naturali, & consueto hominum distet. Cui etiam vitio facilè occurrant ea, quàm maximam habent Dæmones in rebus conseruandis, ac ab interitu suo defendendis, dexteritate. Hic igitur siue vir incubet, siue succubet fœmina, liberum in utroque naturæ debet esse officium, nihilque omnino intercedere quod id vel minimum moretur, atque impediat. Si pudor, metus, horror, sensusque aliquis acrior ingruit; illicet ad irritum redeunt omnia e lumbis, effœaque prorsus fit natura. Ob idque etiam sæpè ipsa sibi amoris proxenetas, libidinisque fomenta adhibet, quibus veluti calcariibus ad rei Venereæ patrationem concitetur. At hoc qui nobis istos concubitus, succubitusque Dæmonum memorant vno ore loquuntur omnes, nihil ijs frigidius, ingratiusque quicquam fingi, aut dici posse. Petronius Armentarius,⁸ membra sibi omnia statim, atque Abrahelem suam complectebatur, diriguisse. Hennezelius,⁹ quasi in frigida oppletam specum immisisset, re imperfecta Scuatzebourg suam (erant verò hæc succubarum nomina) reliquisse se prodiderunt. Sagæ quoque omnes perhibent, sic Dæmonibus suis comparata esse, quæ putantur virilia, ut sine sensu maximo doloris præuastitate, rigoreque nimio admitti non possint. Alexia Drigæa¹⁰ recensuit Dæmoni suo penem,

8.
Delhemij

9.
Vergauille
Menſe Iu-
lio. 1586.

10.
Haracuria.
1111. Idus.
Novemb.
1586.

11.
MaZilaj.
v. Idus No-
uemb. 1584.

12.

Serra
XIIII. Ca-
lend. Febr.
1587.

13.

Praneij pri-
die Calen.
Augu. 1588.

penem, cum surrigebat tantum semper extitisse, quanti essent subices focarij, quos tum forte præsentes digito demonstrabat: scroto, ac coleis nullis inde pendentibus. Claudia Fellæa, ¹¹ expertam esse se sæpius instar fusi in tantam vastitatem turgentis, ut sine magno dolore contineri à quantumvis capace muliere non posset. Cui astipulatur & illud Nicolææ Moreliæ ¹² conquerentis sibi, quoties à tam misero concubitu discedebat, decumbendum perinde fuisse, ac si diutina aliqua, ac vehementi exagitatione fuisset debilitata. Retulit & Didatia Miremontana, ¹³ se, licet virum multos iam annos passa esset, tamen tam vasto, turgidoque Dæmonis sui inguine extensam semper fuisse, ut substrata lintea largo cruore perfunderet. Et communis fere est omnium querela, perinuitas se à Dæmone suo comprimì, non prodesse tamen quod obluçantur. Vnde puto, satis clarum manifestumque est tali concubitu nec irritari, nec elici vllum semen posse. Quod tamen nemo nescit, veluti symbolum ad procreationem conferri oportere. Sed esto, possit aliquis inter adeò frigidos, inamœnósque complexus despumare in libidinē. Sit hinc vir, illinc foemina veluti ad manum. Ex vno ad alterum magna celeritate, ac desultorum in modum transeat. Quæ in hoc mora tam pusilla intercedere potest, quæ tantæ rei molitionem, exclusis, qui comitantur, spiritibus non impediat? Irritus est ad generationem coitus, inquiunt Physici, si ad locos caulis non penetrat, ac pertinet: vnà enim spiritus excerni oportet, nec in via diffundi, ac dissipari. Si quidem rectè

Zeno,

Zeno¹⁴ sperma dixit esse mixturam, ex omnibus anima viribus reuulsam: quod nisi perpetuis, ac directis ad eosdem locos arteriarum meatibus intergrum, valensque peruenire nequit. Ob idque putandum maxime in coitionibus intentum esse oportere dixit Galenus,¹⁵ ut quam longissime semen feratur. Quamuis enim, fecundum sit, si tamen procul vibrari non potest, ut ijs euenit, qui *ὁμοσπέρμιοι* nominantur ad procreationem generationemque omnino est inhabile. Et ut hæc ita sint omnia, uti autumant, hic tamen faciant necesse est Deum prodigiosarum istiusmodi libidinum administrum, ac *συσχευτήν*. Nam si aliud nihil ad generationem conferre possunt. Dæmones; quam quod homines ipsi conferre solent, videlicet genitale semen, unde animalis facultas, ceu ex traduce, propagatur: ad absolutionem autem, perfectiōnemque humanæ illius fabricæ accedere oporteat, & rationis participem animam: consequens certe est, ut autum perfectum opus, nec absolutum relinquatur: aut Deus ipse ei inchoato manum ultimam addere, ac veluti coronidem imponere habeat necesse. Nam certè (inquit Aristoteles¹⁶) mens extrinsecus accedit, & diuina est: nec ex ipsa feminum natura oritur. Et Seneca,¹⁷ si propriam mentis originem aspereris, non est ex terreno; & graui concreta corpore; sed ex illo cœlesti spiritu descendit. Iamblicus¹⁸ etiam ex Ægyptiorum Assyriorumque Theologia, refert hominis inartem, ex humano coitu optimè coaptari: à causa verò superiori, vniuersali que adhiberi formam. Et probata est à pijs omnibus¹⁹ sententia, animas

^{14.}
Apud Plu-
tarch. in li.
De cohib.
iracundia.

^{15.}
Lib. De usu
partu. xv.

^{16.}
11. Lib. De
ortu & in-
teritu.

^{17.}
In Lib. De
consolatio-
ne ad Albi-
nam. Cap.
vi.

^{18.}
De Myst.
Ægypt.

^{19.}
D. Augu. in
lib. quest.
ret. & noui
testam. post
sententiam
Rabinorum
David Kim-
chi in Za-
char. 12 &
Mys.
Ægypt.

H.

rationis participes diuinitus tunc nouas creari, & corporibus inseri, cùm membra formam suam, ac figuram iam sunt consecuta: scilicet circiter quadagesimum quintum ²⁰ à conceptione diem. In-
^{20.} *Hipocr. in Lib. de natura fœtus.* spirauit (ait Moses ²¹) in faciem eius spiraculum vitæ: id est. (vt interpretatur Iosephus ²²) spiritum immisit in hominem, ex fermentata humo ante à
^{21.} *Genes. II.* se informatum. Neque equidem, vt is ad posteros, ceu ex scaturigine solent riuuli, perpetua serie de-
^{22.} *Li. I. Antiq. Iudæicarum cap. I.* manaret. Quod quidam non pœnitendæ eruditionis vir, forte hac de re cum eo sermones conferenti mihi persuadere conatus est, ex illis, quæ præcedunt, verbis: CRESCITE, ET MULTIPLI-
 CAMINI. Nam ista animorum ex animis propagatio, neutiquam ipsorum, quæ tamen certa, indubitataque est, immortalitati conuenire potest: quod quicquid ab alio principium, causamque habet id suum etiam finem, exitumque aliquando sit habiturum. Longè sapientius Essai, ²³ qui ani-
^{23.} *Apud Ioseph. Li. II. De bello Iud. ca. VII.* mos ex æthere subtilissimo in corpora, ceu carceres illecebra quadam naturali tractos: commeari dixerunt. Et certè in hoc eorum sententia præualere debet, vt qui à prima ætate libris sacris, prophetarumque effatis assiduè incumbentes Mosai-
 cæ historiæ sensum, longè alijs melius callere potuerunt. Quibus quoque in hoc non assentiri pudor nobis sit maximus, qui habuerint alienissimos, etiam ab omni veri Dei cultu homines suæ sententiæ astipulatores. E quibus iam audiamus
^{24.} *In Lib. De abstinentia Antiqu.* Porphyriū, ²⁴ pertinacissimum etiam hostem Christiani nominis de ea re loquentem. Certa est, inquit, Essæorum religioni, Philosophiæq; deditis-
 simorum

finorum hominum sententia; animas immortales
 existere, atque ab æthere tenuissimo descendentes
 corporibus applicari *ἐβλήθη*, id est, impetu, & instin-
 ctu naturali tractas ad corpora. Quæ quidem non
 recensentis tantum: sed probantis, laudantisque
 aliorum placita, ac decreta oratio est. Proclus ^{25.}
 quoque, qui post Porphyrium secundus contra *In lib. De*
 Christianos suis Epichereimatis adeò infestè latra- *anim. &*
 uit, istam animorum in humana corpora è superis *Damone.*
 locis migrationem, ex eaque adeo insignem in
 alias conditiones mutationem ita describit. Des-
 census animæ in corpus seiunxit quidem illam à
 diuinis animis, à quibus intelligentia, potestate, ac
 puritate implebatur: coniunxit verò generationi,
 naturæ, materialibusque rebus, à quibus obliuio-
 ne, errore, & ignorantia est imbuta. Vnde apparet
 mentem diuinitus accedere, non parentum semi-
 ne infundi, ac communicari. Quæ & Aristote-
 lis ^{26.} doctrina fuit, dum inquit mentem substan- *Lib. 1. de*
 tiam quandam esse, quæ aliunde aduenire vide- *anima*
 tur, ac non interire, id est (vt ex amplioribus La- *CAP. III.*
 ctantij verbis imago apertum reddam) quæ sen-
 tienti tãtis per dum ipsa viuit, atque alitur, coniun-
 cta est: Sic enim is libro septimo de Institutione
 diuina aduersus gentes loquitur: Non idem mens
 est, & anima. Ex quo igitur tempore spirandi fa-
 cultatem accepit id est, vt ego interpretor, anima-
 li facultati adiuncta est, cum eadem vsque ad vlti-
 mum durat; donec emissa corporis claustro, ad
 suam sedem reuolet. At huius argumenti pondus
 eleuet forsan aliquis, inquiens ex stupris, incesti-
 bus, adulterijs, nefandisque alijs amoribus nasci

infantes. Neque tamen hoc cuiquam absurdum videri, quòd Deus illis vti alijs, qui ex legitimis nuptijs eduntur, mentem diuinitus infundat: aut Deum idcirco istiusmodi flagitiorum, libidinumque comitem, atque administrum inclamare. Et certè multum interest, seruetur ne is, quem Deus constituit ab initio, naturæ ordo, & series: an præter ipsum, ac potius in eius contumeliam, ludibriumque tentetur aliquid, atque incœptetur. Edictum de propagatione humana summum, perpetuumque hoc primum fuit. **CRESCE, ET MULTIPLICAMINI.** Directum est, ac simplex. Ac quemadmodum Iurisperitis directa in testamentis dicuntur, quæ recta à testatore in eum, de quo agitur, nulla alterius opera interposita, & vt vulgus loquitur, immediatè transeunt: ita ad homines ab hominibus hoc recta transit, nulla eius opificij societate cum Dæmonibus communicanda. Deus, (inquit P. Lombardus ²⁷) non incongruè humanæ conditionis modum, quem à principio instituit, licet peccata hominum intercesserint, sine immutatione conseruat. Ex altitudine iudiciorum eius hæc sunt ²⁸. Nam & Abrahamus ²⁹ ex Agare Ægyptia, sic volente Deo, Ismaëlem multarum gentium parentem: & Lothus ³⁰ eius nepos adoptiuus, (ex filiarum incestuoso concubitu Moabum, & Ammanum, vnde duxere originem Coelesyriæ adeo numerosi populi sustulerunt. Verum non eadem ratione censeretur, si quis semen suum Molocho dederit, aliterque eo usus sit, atque edicti illius perpetui fert sententia, ordo postulat, exigat usus, atque necessitas. Et certè ne ipsi quidem

27.
Li. II, *sentent. Distinct.*
XXXII.

28.
Roman. II.

29.
Genes.
CAP. XVI.
vers. 10.

30.
Genes.
CAP. XIX.
ver. 37. 38.

quidem Ethnicorum Philosophi probauerunt poëtarum in hoc licentiam: quod Deorum amores, matrimonia, libidines, adulteria in scenam producerent; Homerumque ob id è sua republica eiecit Plato: simili exemplo, quo cum Athenienses iudicio insanum pronuntiauerunt; quia (inquit Cornelius Nepos ³¹) Deos cum hominibus belligerare descripsisset. Quod & fufius exagitaui Serapion in Panegyrico ³². Quo magis mirum videri possit, tam multos Christiani nominis autores; in ea opinione hærere; sententiamque in hoc suam mordicus etiam tueri, ac defendere. Nam & Iornandes Gothorum imperante Iustiniano Episcopus, in eo libro, quem de Getharum origine scripsit, non dubitauit referre, fuisse in Scythia magas mulieres, patrio sermone Aliorum nuncupatas, quæ à Filimero Gothorum rege in vltimas solitudines adactæ, atque ibi ab immundis spiritibus compressæ tetros, ac feroces homunculos edidissent, vnde suam Hunni duxissent originem. Et Gulielmus Parisiensis, Thomas Brabatinus ³⁴, Vincentius, ³⁵ Hector Boëtius, ³⁶ Ioannes Nider, ³⁷ atque alij eadem de Cypri incolis; Hellequinis, Vrsinis, ac Merlino Anglo confidentius narrauerunt; quam pateretur Ecclesiasticæ historiæ fides, atque authoritas. Suam post Lactantium ³⁸ (cuius tamen pridem error in hoc damnatus est) ex eo defendentes sententiam, quod in Genesi ³⁹ legitur, hominum filias suis complexibus filios Dei suscepisse. In quo quam longè rem à veritate sua detorqueant, satis in eum locum interpretes ⁴⁰ indicant inquièntes filios Dei non natura, ac generatione illic dici: sed peculiari qua-

31.

*In Epist.
quam ad
Salust. pra-
misit Da-
reus histo-
ria.*

32.
Suidas.

33-34-
*De vniuer-
sali bono.*

35.
*Lib. XXI. C.
xxx.*

36.
Lib. VIII.

37.
*Lib. v. for.
De malef.
Cap. x.*

38.
*Lib. II. de
origi. erro-
rum.*

39.
Cap. VI.

40.
*Rab. David
Kimbi D.
Tho. Theo-
ph. & Ar-
chid. An-
tioche.*

dam beneficentia, qua præter cæteros Deus illos complexus est, ac tanquam vnice charos in familiam suam cooptauit: quales fuerunt filij Seth. Quemadmodum ⁴¹ filia hominum contra appellantur, quæ nihil in se commendabilius habent, quàm quod ab homine sunt natæ, & progenitæ, quales fuerunt filia Caim. Etequidem D. Augustinus ⁴² locum illum enarrans, nihil tale comminiscitur, licet eum non fugerint, quæ de incubis, succubisque prisca narrauit gentilitas: ac præterea alibi ⁴³ disertè pronuntiauerit, non esse fabulosum, quod aiunt Dæmones cum hominibus concumbere. Quod & ego pro vero habendum censeo: sed ⁴⁴ non ea causa id fieri, quò inde sobolem tollant, vel voluptatem aliquam capiant, afferantue (matrimonia, inquit Plinius, ⁴⁵ inter Deos credi; tantoque æuo ex ijs neminem nasci, puerilium prope deliramentorum est:) Verùm potius vt tali stupri consuetudine eos, quos semel illaqueauerunt, in flagitia magis, magisque ingurgitent. Inde ridicula illa quod & redamari, atque in amoris propensione (si Dijs placet) sibi responderi volunt. Imo & matrimonia, vt alibi ⁴⁶ dicitur, iungere, ac frequentare, non minore equidem vel moechi, vel riualis impatientia, quàm inter homines esse consueuit. Recitat Nicolæa Morelia, ⁴⁷ cùm eam iam ætate esset, qua solent à procis ambiri virgines: ob idque frequentes apud se ijadessent, sæpè hoc in ipsam durissimis verberibus Magistellum suum animaduertisse, quod illos intromitteret: ac præterea interminatum fuisse grauiora, ni in posterum abstineret. Et in sabbatarijs conuentibus maleficorum

41.
Bartholomæa. Vves-
sthemerus
in Pbras.
Diuina
Script.

42.
Ca. xxiii.
Lib. xv. De
ciuit. Dei.

43.
Ca. xxi.
Lib. v. De
ciuit. Dei.

44.
Turquem.
Hexam.
dialogo
iii.

45.
Lib. ii.
Cap. vii.

46.
Capit. ii.
Lib. ii.

47.
Serra xiii.
Cal. Febru.
1587.

corum nefas est (ut plerique omnes recensent) eam quam sibi alius matrimonio iunxerit, attingere, aut etiam probri sollicitare: Adeo versute simulato amoris Zelotypiam prætendunt. In quâ etiam sententiam refert Erasmus, ⁴⁸ oppidum fuisse in Heluetia Schiltach nomine, quod malus Dæmon totum exussisse credebatur: non aliam ob causam, quam quia cauponis (eius cuius etiam ædibus flammæ initium fuerat) filius mulierculam quam is sibi amicam adiunxerat, attraxisset: ut deinceps fuscus suo loco narrabitur. Sed hæc omnia tanto maiore studio simulantur, quanto à veritate absunt longius: nunquamque operosior est veri ostentatio, quam ubi mendacium, veluti anguis in herba latet, atque absconditur. Cum enim coniugium ad vitanda stupra, procreandamque sobolem sit institutum: neutrius autem, ut iam dictum est, indigeant Dæmones, quod nec Venerearum libidinum illecebris trahantur, nec liberorum desiderio aliquo afficiantur: dolos, machinas, fallacias, & prestigias hæc omnia esse oportet. Quod & ex eo magis clarum, manifestumque fit, quod qui eam Dæmonum *proprietat* defendunt, contraria nihilominus inter se sentiunt, ubi quale sit ortu, natura, ac moribus, quod inde nascitur constituunt: (quæ certe in tam contrarias sententias de eadem rediessio facile mendacium arguit) si quidem alij humani tantum semine reprocatari per eas, quas modo dixi, se viris subiaciendi, tum prope se feminas incundi vices, aut paucos Adamiticosque, qui inde existunt, liberos appellant: quasi ab Adamo, ut ceteros homines perpetua serie propagationis deduc-

Etos, ac

48.
Epist. fami-
liar. Libr.
xxvii. E-
pist. xx.

40
*Gulielmus
 Parisiensis
 in ultima
 parte de V-
 niuer.*

ctos ac deriuatos: tum in infantia noctes, diēsque vagire; 49 plumbeos, macieque deformes esse: etiam si nutrices quinque totas flegant. Hæcque vitia esse adulterini, ac translatitiū illius seminis: Alij contra in illis elucere virtutes, quæ humanas longè superent, suspicionemque afferant admixta alicuius diuinitatis, qualem olim heroibus suis tribuebat antiquitas: qui & ob id (inquit Lucianus) neque Dii, neque homines, sed vtrumque esse credebantur. Eius adeo rei documentum esse amplissimum, quod de Castoris, Pollucis, Bacchi, Alexandri, Romuli, Æsculapij, aliorumque id genus *id est* procreatione, literis proditum reperimus: genitos scilicet fuisse, cum quos ea ætas Deos, nunc Dæmones vocamus, illorum matres factæ per alienæ formæ assimulationem fūco, compressissent. Quos etiamnum incubi, quos, nobis hodiernæ memorant sagæ, facile faciant: cum nihilominus illis vires sint ad procreationem habiles, atque idoneæ. Quamquam id ea solum gratia ad inuentum, excogitatumque fuisse forte dixerit aliquis, vt inditum illarum turpitudine eo commento tegeretur: quod pudor fuisset illustribus ortas parentibus, adulterij, incestus, probrii simulari. Nec æquum fuisset tam excellentes, præclarosque belliarum padis artibus viros, quique suis laboribus, eximijque factis rempublicam auxiliarent, natalium labe aliqua aspergi, ac contaminari. Hæret tamen adhuc nunc in plerorumque omnium sermonibus, ac mentibus illa vri verissima, credissimæque opinio. Nam quæd instant magis, ac palidissimum, firmissimumque ad eam rem argumentum, nactos se putant, dum

dum ostendunt partus ita à Dæmonibus compres-
 sarum mulierum nonnunquam informes, prodi-
 giosos, ac portentosos existere: quales Cardanus in
 Scotia; ⁵⁰ Leuinus Lemnius in Belgio; ⁵¹ nos etiam
 Lotharingia, dum in sagas quæstiones exercemus,
 non semel obseruauimus: id quidem facile erit ei
 diluere, qui penitiùs totum hoc negotium volet
 rimari, atque expendere. Nam, quod ait Vlpia-
 nus, ⁵² istiusmodi ostenta contra naturam esse; hoc
 ego sic interpretor, quasi dicat, ea communibus
 naturæ legibus aduersari, id est, modum à natura
 præscriptum, vel superfluis, ac luxuriatibus mem-
 bris excedere: uti cum quis nascitur tribus mani-
 bus forte, aut pedibus, aut qua alia parte corporis,
 quæ naturæ minus respondet: qualis fuit infans il-
 le, quem Ammianus Marcellinus ⁵³ memorat na-
 tum apud Daphnen amœnum, & ambitiosum
 Antiochiæ suburbanum: ore gemino, dentibus
 binis, promissa barba, quatuorque oculis. Et ætas
 nostra bicipites, sedigitos, bicipores, geminatif-
 que aliis artibus admirabiles multos vidit. Vel ne-
 cessariis, consuetisque defici, ac destitui: uti fuit
 massa illa informis spongiæ, vriticæue marinæ in-
 star palpitans, ac vitæ etiam speciem præbens,
 quam non ita pridem (inquit idem Leuinus ⁵⁴)
 enixa est insularis quædam mulier, in inferiore
 Germania. ut hîc omittam dicere Monoscelos sin-
 gulis cruribus: Blemmyos ἀνέφαλτος: & Arimaspos
 vno oculo in fronte; quos nobis narrat Plinius ⁵⁵
 nam suam certamque propagationem habuisse
 feruntur. Vel sic deprauata, infamique forma, ac
 specie apparere, ut horrorem etiam sua foeditate,

^{50.}

Cap.

xxxix. Li.

xvi. De

var.

^{51.}

Cap. viii.

Lib. i. de oc-

cul. nat. mi-

rac.

^{52.}

In l. osten-

tū De verb.

sign.

^{53.}

Rerum ge-

starum. Li.

xix. sub

fin.

^{54.}

Libr. i. De

natur. oc-

cul. mirac.

Cap. viii.

^{55.}

Li. vii. ca.

ii. & Lib.

v. ca. viii.

57.
Chron. Li-
bro. xx.

58.
Loco supra
memor.

inmanitatēque aspicientibus incutiant. Quale fuit illud, quod Christianus Massæus 57 non multis diebus præcessisse Rauennæ direptionem recenset. Infans scilicet Hermaphroditus, aspera vno cornu fronte, alatis brachijs, oculato genu, pede accipitris istis notis V. ✠ pectore insignito. Rursus & aliud non minus stupendum, quod enim Leui- nus 58 sua ætate visum testatur: Adunco videlicet rostro, longo teretique collo oculis vibrantibus, cauda acuminata stridenti voce pedibus expeditissimis vt quibus hac, atque illac celerrimè discurreret, latebras conclauis perquirens. Quæ tamen omnia quantum ad animalis corporis fabricam attinet. ex iisdem causis initium capere, quas natura in cæterarum rerum molitione adhibet, nemo est qui non sit facile concessurus, si modò se ijs rationibus duci sinet, quæ in hoc argumenti genere plurimum semper momenti habuerunt. Nam primum, vt silentio prætermittam geminationes, agnationesque illas membrorum (minus enim suspicte sunt istius Demonogomæ quod constet eas à seminis copia, abundantiaque promanare, & figuram nouam, alienamque nullam præterea habeant) ac à mola illa informi, atque inelaborata, quæ monstri affinior videtur, incipiam: ne inter Medicos quidem controuersia est, quin ei materiam natura ipsa suppeditet. Sed in hoc tantum diuersi sunt, quod formæ vitium alij in mala vteri constitutione: alij ex sordido, improbæ semine: alij ex astrorum contuitu syderumque influxu, ac præsertim quartæ, silentisque Lunæ, quam Varro intermenstruum vocat: alij denique ex alijs causis naturali

naturalibus arceffunt. Fieri enim horum aliquo, vel omnibus simul, vt concinnam formam, decentemque figuram ea consequi non valéant. Addunt & nonnulli ex prurientis mulieris imaginaria Venere ac sine vilo viri concubitu, qui in hoc negotio agentis, quod proprium formæ est, partes obtinet absurdas eiusmodi formas ascisci: nam & gallinæ oua pariunt, citra vllam galli operam, quæ ob id, quantocumque incubentur tempore, non animantur tamen: sed potius putrescunt. Vt cumque res sit, à nemine adhuc ambigi audiui, quin eiusmodi fœtus à natura non etiam à Dæmonibus causam habet. Nam & honestæ matronæ, ac alioqui à tam nefandi concubitus suspicione alienissimæ, sæpè talem edere visæ sunt. Et contrà sagæ, quibus cum stupri quotidianam ferè consuetudinem habere dicuntur Dæmones, infantes suos sæpè pariunt omnibus naturæ numeris, & partibus perfectos, atque absolutos. Iam quod attinet ad horriferos illos partus, qui ipso quo eduntur in lucem momento stridore, discursu, ac specie, quales vulgo Dæmonibus affinguntur, terribiles se ostendunt; etsi vrgent illi non parum ad inferendam hanc de Dæmonum *ταυνοποιία* opinionem: siquidem inquit Euripides,

Ἡ φύσις ἐνάσθω τ' γένος ἐστὶ πατρὸς. 59

58.
In *Electra*.

Si tamen eorum efficientes causæ paulo attentius considerabuntur, nihil quoque reperientur habere, quod suum natura non agnoscat. Palàm est quanta formarum varietate in hominibus præsertim eā ludat, vtq; ex eo, qui adhuc illorum extitit, numero vix duo reperti sint vultu, moribúsque

per omnia consimiles, vel si vno sint partu editi: Quod in Esau, & Iacob res ipsa olim fecit manifestum. Eius causam, si rogetur Physicus, non continuo in seminis genitalibus facultatibus eam constituet, quasi natura ex vna, eademque causa res adeo diuersas sit editura; cum contra (vt inquit Cicero⁶⁰) eius via perpetuo vna sit, & simplex simi-

60.
In Catone
& Lelio.

lium appetentissima, ac adeo rapacissima. Quid ergo quam tandem tantæ diuersitatis causam probabilem satis constituemus. Et de hac quidem garriè disputant illi: sed in eo plurium consensus est, vt ad matris imaginationem potius referenda videatur. Memorabile est, quod de ea re in Iacob sacra historia⁶¹ legitur. Is pacto cum Labane socero conuenerat, vt sibi habere liceret eas omnes, quæ in grege maculis interstinctæ, conspersæq; reperi-
rentur pecudes. Quo igitur plures eius generis ederentur matribus ad aquam appellentibus è populo amygdala, castaneæue virgas coloribus distinctas opponebat, quarum frequenti aspectu sensus earum afficerentur, vnâque qui postmodum concipiendus erat foetus. Quæ etiam illi frustra non fuit cautio: Nam matres illæ ferè omnes agnas edebant maculoso vellere quamuis, qui iniret eas talis nullus in toto grege existeret. Ab innata igitur seminis facultate non erat ea veritas, ac diuersitas: sed ab illis, quæ extrinsecus obrepebât, imaginibus.

61.
Genes. C.
xxx. vers.
38.

62.
Tuscul. q.
lib. 1. De
finib. bon.
lib. 2. de
Diuinat. lib.
11.

Quam si tantum brutis animantibus, quæ nihil tamen mente agitant, natura vim tribuit, ac facultatem, quid de homine futurum putamus, cui animus est (inquit Plato) ἀνελκυστός, id est, (vt interpretatur Cicero⁶²) seipsum semper mouens, semper aliquid

aliquid agens, nunquam agitatione vacuus non etiam inter dormiendum? Siquidem illarum rerum visa eum fatigant, quas vigilas gesserit, aut cogitarit⁶³. Quæ puto causa fuit Plinio⁶⁴, ut diceret plures in homine, quàm in cæteris omnibus animalibus apparere differentias, quia videlicet cogitationum velocitas, animi celeritas, ingeniique varietas multiplices notas imprimat: cum cæteris animantibus immobiliæ sint animi, & similes omnibus, singulisque in suo cuique genere. Ac licet Leonardus Vvairus⁶⁵ in eo tractatu quem de Incantationibus edidit, disputet cuiusmodi macularum in pecudibus Iacob varietatem, ex occulta diuinæ voluntatis potentia magis fuisse, quàm ex objecta illarum interpunctione, ipsa tamen historie veritas, si exactè perpendatur, contra facere videtur. Nam si hoc sic facere instituit Deus, quid necesse fuit istud de virgibus, quod certè probabile in naturalibus causis fundamentum positum habet, quasi subsidium aliquod, atque instrumentum opificij sui adhibere? Et certè se ipse Vvairus suo iugulat gladio, tum euestigio laudata contra Diui Augustini⁶⁶ autoritate: tum superioris libri capite vicessimo, seriò etiam adductis in contrariam sententiæ argumentis: quod, inquit, socerum Iacob bona pecoris parte, adinuera illa virgarum variatione cum insigni eius damno fraudauerit: quod gallinis, cum oua incubant, tales offerri soleant colores, quolibet distinctos earum pullos volumus: quod ea cautio sit maxima, ac prouiso qui dant liberis operam, ne aliis exornetur genialis lectus imaginibus, ac tabulis, quàm quæ honestam, liberalémque aliquam

63.

De Diuina
nat. lib. II.

Macrob.

Lib. I. in
Somnium.

cap. 3.

64.

Lib. VII.

cap. 12.

65.

Lib. II.

cap. 7.

66.

Lib. XII. de
ciuit. Dei.

speciem ostendunt. Similitudinum enim in mente reputatio est (inquit Plinius ⁶⁷) & in qua credantur multa fortuita pollere: visus, auditus, memoria, haustæq; imagines sub ipso conceptu. Et mulieres (ait Plutarchus ⁶⁸) sæpius talè repetitæ sunt, quæ similes illis simulachris, statuisque partus eniterentur, quas in deliciis habuissent. Quod tamen ego prorsus sic dictum non intelligo, quasi vniuscuiusque figuram ac lineamenta inde causam suam necessario mutuari, atque habere putent. Nam naturam hic etiam ius suum sibi vindicare indicat, quod non modò liberos, sed & nepotes parentum suorum vultus, mores, vocem, incessum, staturam denique ipsam, multis etiam post annis referre videmus. Imò & in parte corporis aliqua notam generis sui propriam, ac peculiare. Vti Seleuci filij ⁶⁹, nepotesque anchoram in femore: Daci ⁷⁰ in brachio certum aliud quoddam generis sui insigne ad quartum vsque partem ostendisse perhibentur. Bergami ⁷¹ quoque in Coleonum familia (quam vnus maxime illustrauit Bartholomæus ille, cuius adhuc Venetiis ad DD. Ioannis & Pauli erecta visitur statua equestris) peculiare fuit mares vtplerunque tribus nasci testiculis: ob idque adhuc eius familiæ symbolum tribus nigris testiculis esse notatum, atq; insignitum. In Lepidorum ⁷² etiam gentes tres intermisso ordine obducto membrana oculo geniti memorantur. Et indubitatum exemplum est Nicæi nobilis pictæ Bysantij geniti: qui adultorio Æthiopis nata matre, nihil a cæteris colore differente, ipse autem regenerauit Æthiopem. Cui & germanum illud est ⁷³ de muliere quadam Græca, quæ

quæ cum enixa esset infantem, ob idque adulteri-
 ejus esset damnata, progenies Æthiopis quarta in-
 uenta est. Tum & hoc in corporibus liberorum Py-
 rthonis Nisibensis hasta figuram signum Spartanis
 conueniens, post multi temporis reuolutionem,
 tãquam ex altissima generis similitudine emicui-
 se. Verum si quæ maior in corpore apparet turpi-
 tudo, ac deformitas, quæ ei figuram indat à com-
 munibus, & vulgaribus alieniorem, ut plerumque
 eas ab eiusmodi phantasiæ violento, vehementiq;
 motu progredi. Nam certè si quid mulier audius
 animo concipit, ac menti inculcat altius, siue in
 ipso conceptu, siue etiam ineunte gestationis tem-
 pore, huius imago uti dictum est, ut plerumque in
 foetu elucescit. Dum enim vehementius, atten-
 tiusq; rerum vel obiectarum, vel cõcupitarum spe-
 cies animo voluit, ac versat, euenit, ut earum figura
 concurrantibus ynà humoribus, quos ad id habet
 obsequentes embryoni indatur, atque imprimatur.
 Viso enim sub cõceptum oblato (inquit Empedo-
 cles apud Plutarchum 74) infans informatur. Fi-
 dem huius rei faciunt amplissimam, quæ de ea re
 extant apud probatos authores exempla. Scrupu-
 lum (inquit Heliodorus præsul Tricæsis 75) in agno-
 scenda Cariclea filia marito ademit Æthiopissa
 vxor (est hæc commentitia narratio, at veritatem
 præ se fert aliquam, eamque, quam proximè fieri
 potest vestigis consequitur) quod diceret Andro-
 machiæ se ob oculos imaginem tum, positam ha-
 buisse, cum vxorūm patraret opus. Hancque in-
 cute candoris causam præter loci morem, ac na-
 turam non respuisse virum naris alioqui emunctil-
 simæ,

74.

Lib. v. De
 plac. Phi-
 los. cap. 12.

75.

In historia
 Æthiopi-
 ca.

simæ. Marci Damasceni nota est historia de muliere, quæ villis, qualibus vestiri solent cameli, horridum infantem peperit: non aliam ob causam, quàm quod Diui Ioannis Baptiste inter geniales complexus in aduersa tabula contempleretur effigiem. Quæ etiam causa fuit ⁷⁶ Nicolao Pontifici eius nominis III. cum eius neptis villosum admodum infantem peperisset, ut visorum, quotquot erant Romæ, imagines edicto tollendas curaret.

76.
*Guliel. Paderborn.
Chron. Sabaudie
cap. 46.*

Alius ⁷⁷ nondum deposita cacodæmonis persona, quàm in fabula paulò antè adumbrauerat, obuiam fortè vxorem moræ impatiens cōpressit: unde grauidam facta talem forma partum postea edidit, qualem ipsa maritum personatum inter amplexus attentius conspexerat. Narrant ⁷⁸ de Cippo quodam

77.
*Buscoduci, ut refert
Vvairus
lib. 1. de incantat. ca. 12.*

rege, illi inter dormiendum enata in fronte cornua: cum commissos interdum tauros somnians altius animo agitalet. Rursus Hispano adolefcenti cui nomen erat Iacobo Ozorio vnâ non amplius nocte canitiem obrepisse, quod dies illi necis sequens esset destinatus. Ac quamquam hæc multis parum credibilia scio esse futura: tamen iuuat & ea meminisse, ut per aspera etiam, ac senticosa loca ad veritatem plana, pronaque magis via instituat. His igitur sic perspectis imaginationis viribus, quid vetat nos nunc aspectu horribiles illos partus naturæ confidenter attribuere, cum utique vel in conceptu, vel in prægnatione mulieres cacodæmonis alicuius imaginem, qualis in DD. Michælis, Apri, Antonij, aliorumque cœlitum pictis tabulis videri solet, oculis lauidius potuerint capeffere? Quod etiam infortunium in matre ob id excusare videntur

78.
*Pet. Mess.
part. 9. variat. lect.
cap. 7.*

videntur Iurisconsulti 79; quasi scilicet fataliter nō consilio acciderit. Ac quod obiectæ oculis eiusmodi imagines præstant, id iam multo certius res ipsa si præsens erit, efficiet. Sagis autem Dæmones ante oculos sæpè præsentem versari, modò hac, modò illa specie alibi satis est demonstratum. Mirum igitur videri non debet, si quando liberos edent prodigiosa eiusmodi deformitate insignes: (quantum & hoc rarò accidisse memini). Sed aliud est, quod vrget magis: horrifera ille pro eiulatu stridor, incessus præceps, latebratum perquisitio: quorum nullius vel muta, ac sensus, motusque expers imago; vel res adeò ipsa causam dare potest: cum visum tantum feriant, non etiam aliquem aliorum sensuum, quem imaginatio ad fœtum possit transmittere. Et certè fateamur, oportet, hic Dæmones operam suam interponere, ac se plerunque tum in illas, tum in illarum fœtus immittere, atque ad eas actiones habiles, promptosque reddere, quæ alioquin nature vires omnes vincat, ac superent. Quod & ubi 80 de illarum, quæ putantur transformationibus disputauimus, non obscurè ostendimus. Quibus ita positis, ac concessis, non erit, opinor, absurdum dicere: partus sic deformitate prodigiosos, ex eo tales existere, quod mater, dum is informatur, vel adolefcit, frequenti Dæmon occurratione perculsa, rei visæ ex vehementi imaginatione illi figuram induxerit. Vocem porrò efferatam, gressumq; ac fugam insolentem à Dæmone omnino esse, qui fortè vel viuos in vtero vel abortu egestos sine luce infantes, ex matris arbitrio inuasit. Quæ fortè olim causa fuit (inquit Alexander ab Ale-

79.
l. Quæret
aliquis. De
verb. signi-
fic.

80.
Quinto ca.
Lib. II.

81.
Genial:
dier. lib. 11.
cap. 25. &
li. v. ca. 27.

82.
Lib. 1. de fi-
nib. bon. &
mal.

xandro⁸¹, vt eos vel in fluuium, mareve proice-
rent, vel in vltimas terrarum oras ablegarent. Et
hodie Christiana lustratione eorum plerosque pro
Ecclesiæ iudicio dedignamur ac præfocandos ex-
tinguendosque curamus. statim, atque in lucem
prodeunt. Nimirum gula suspicionem afferunt in-
tus latentis, ac reconditi Dæmonis. Hominum igitur
non Dæmonum ea proles est certissima, licet
minus respondeat figura. Ipsaque adeo materia
moles. Cum enim (inquit Cicero⁸²) in rerum natura
duo quædã sint, vnum, quæ materia sit, ex qua
quæque res efficitur; alterum quæ vis sit quæ quic-
que efficiat: vtrumque autem in homine, neutrum
ne translatum quidem in Dæmone, quantum ad
eiusmodi progessionem attinet, efficax reperia-
tur: frustra bigenere istos partus, atque hybridas
sola exterioris figuræ, aduentitiorumque monum
causa, ac prætextu nobis malè quidam feriari ho-
mines prædicant. Et omnino, vt eò redeat vnde di-
gressa est oratio. Probabilior videtur eorum sen-
tentia, qui negant Dæmonum illam ex mutuatione
(vt sic loquar) semine generationem. Quamquam
scio qui contra senserint auctores grauissimos à qui-
bus dissentire parum tutum videretur, si hæc esset
de religione rebusque sacris contentio. Sed cum
nihil pietatem attingat, & sit etiam inter partes
de ea re sermo nihil ab homine ortho-
doxo alienum facere me existimaui, si cui
magis assentirer opinioni adductis
quæ me mouent rationibus
librè eloquerer. *Dæmones*

Dæmones corpus sibi condensare ex aliqua materia, formasque variarum animantium sibi assumere: humanam etiam nonnunquam, sed infamam, ac deprauato vultu, manibusque, & pedibus semper in morem auum rapacium vinctis, atque humatis.

CAP. VII.

Dæmones¹ quidem natura sua corporis expertes esse, sed vel ex aëre, vel ex densiore aliqua materia corpus sibi pro tempore, atque vfu comparare etiam probauit Platoniorum schola²: Cui & in hoc assensisse se D. Augustinus non inficiatur³: D. etiam Basiliius scribit⁴. Dæmonum corpora aliquando esse aëria, aliquando ignea: sæpè etiam ex utroque elemento temperata. Idem vt hoc dubitationem nullam habeat, Dæmones sese, quæ sub sensum cadant corporibus, inuoluere: prout id quod adornant facere exigit, ac postulat. Quæ verò forma, ac specie id præstent tam infinitum sit dicere, quàm Prothoum in omnes suas figuras distinguere. Quemadmodum enim terræ anheliis in hubes se induunt, quæ ventis agitata species innumerarum rerum præ se ferant: sic Dæmones ex obiecto, atque arrepto quoque aëre, ac vaporibus corpora in eum, quem cupiunt, modum sua voluntate, agilitateque facile informant. Idem Basiliius⁵ refert illos sæpè hominibus petulanter insultare felis, mustellæ, ac canis se discerpentis figura. Iamblicus⁶, & Psellus⁷ dici non posse, quanta varietate ludant modò se in breuissimam molem contrahentes, modò in amplissimam exporrigentes.

1.
*Psalm. c. 1.
& ad Hebra. 1.*

2.
Eras. Chilia. 11. centur. 8. ad 1.

3.
In libr. De natu. Dæmon.

4.
In Esaiam. cap. 10.

5.
In Esaiam. cap. 2.

6.
De Myst. Agypt. ca. Quando alia numina aliter ap.

7.
De Dæmonib.

tes: modò viri apparentes, modò occurrentes, vt
 foeminæ: Leonis more frementes; saltantes, vt par-
 dalis; latrantes, vt canis, atque in vtris, vasisque fi-
 guram sese aliquando transformantes. Aluarotus
 à Minues, Ouieda, & qui Indorum Occidentalium
 mores scriptis mandauerunt frequentissimos nar-
 rant illis esse Dæmonum occurfus, modò hac,
 modò illa animantis facie sese ostendentium. In
 quot verò vultus, atque ora inmutatos, illos vide-
 rint nostræ ætatis sagæ, opere pretium quoque est
 hic recensere. Nicolæa Morelia⁸ refert cum se Ma-
 gistellus suus captiuam inuiferet, modò auis per fe-
 nestram inuolantis, modò leporis, aut muris, cir-
 cuncurrentis tandem hominis, à quo stupraba-
 tur, forma, atque imagine apparuisse. Iana Gerar-
 dina⁹, sub canis atri forma à se itidem in carcere
 visum. Asmaria Nanceiana¹⁰ cancri instar sibi ob-
 uersatum, intereadum à me Quæstore, ex testium
 elogijs interrogaretur. Pleræque omnes, quæ in va-
 sto regno fuere deprehensæ, cum se noctu inuife-
 ret, illabi consueuisse per cancellos fenestrarum fe-
 lis, aut pusillæ alicuius bestiolæ habitu. Et omnino
 nullæ sunt animalium species, quas illi per occasio-
 nem non ysurpent, dum dolos admoliuntur, tech-
 nâsque instruunt. Nullam tamen (vt refert Abbas
 Trithemius) omnium sibi adaptant libetius, quàm
 hominis, quòd ea ad congressum, ac colloctiones
 convenientissima sit. Verum in hoc Dei erga misel-
 ros mortales mirè elucet benignitas: quòd nun-
 quam tam commodè illam affingunt, quin fucus
 etiam crassioribus appareat. Nam aut in vultu for-
 ditas est, ac turpitudò, aut vncis, hamisque, quales
 obscen

8.
Serra
 XIII. Cal.
 lund. Febr.
 1587.

9.
Pangaj x.
Calen. De-
cemb. 1584.

10.

obscœnis vulturibus insunt manus, pedesve deprauatos habent, aut denique insolita, atque insigni aliqua nota, quæ naturæ inhumanitatem prodat, conspicuos se ostendunt. Ioannes Piscator ¹⁰, Hennezel ¹¹; Salome ¹², Catharina Balandræa ¹³, Nicolæa Ganatia ¹⁴, Sennel Armentaria ¹⁵, & Ioanna Gerardina ¹⁶ retulerunt se, & sæpè, & otiosè, atque attentè considerasse suos Magistros, cùm præsentibus colloquerentur: obseruasse que semper illis obscuras, atrasque fuisse facies: ac (quod Iornandes dicit de Hunnis, quos Dæmonibus incubis sotos ferunt) offæ similes: lumina penitus abdita, flammæ tamen instar micantia: Oris rictus sparsos, profundos, ac ac perpetuò olidi, sulphureique aliquid estuantes: manus strigofas, & villis, atque hamis deformes: pedes corneos, bifidosque: staturam nunquam iustam, sed aut breuitate, aut vastitate semper aliquā insolentem: totamque adeò seriem extra modum. Addit Alexia Belhoria ¹⁷, illum se aliquando vidisse capite, vel pede altero truncum, mutilumque, cùm fortè saltationes nocturnas vnà cum suis agitare. Quæ res me in memoriam inducit eius rumoris, qui me puero circumferebatur de Empusis, quarum frequentes de nocte choreæ in triuijs tum videri ferebantur (*la me quie Hennequin*) id est, familiam Hellequinam vocitabant: nam Hellequinos ab incubis Dæmonibus suam traxisse originem non ignobiles scriptores prodiderunt: rectè an secus antea est disputatum. Et certè eiusmodi Hecate vno pede incedens etiam veteribus celebrata fuit, vti Aristophanis, Homerique interpretes prolixè commentati sunt. Nec modò no-

- ^{10.} Gerbeuil-
la IIII.
- ^{11.} Nonas
Maij. 1585.
- ^{12.} Vergailla
Non. Iunij.
1586.
- ^{13.} Ibidem vt.
Cal. Sept.
1586.
- ^{14.} Hardemö-
tj IIII. Nö
Decembr.
1584.
- ^{15.} Maynerij
vIII. Idus
Iul. 1585.
- ^{16.} Dusa pri-
die Calen.
Octob. 1587.
- ^{17.} Pangaj xi.
Calen. De-
cemb. 1584.
- ^{18.} Blamilla
ad aquas
xvII. Cal.
Febr. 1587.

18.
Psal. xc.

eternis solitam apparere horis, sed & sapissimè
meridianis, maximèque cum manibus parentaba-
tur. Quod quidem haud scio, an rectè possit referri
ad id, quod legitur in Psalmis Hebræorum 18: Ab
incurfu & Dæmonio meridiano (quanquam sunt
& qui meridianum dici putant quod in lucis, cœu
meridianæ angelum se transformant) sed & meri-
die choræas agitare Dæmones postea demonstra-
bitur 19. Verum de hac πολυμύθηω plura suo loco
dicentur 20.

19.
Huius libr.
cap. 14.

20.
Huius libr.
cap. 23.

*Dæmones sermonem, quali utuntur ea; apud quas versan-
tur, nationes sibi fingere: sed absurdum, pusillum, &
clauso murmure raucum.*

CAP.

VIII.

1.
Cap. 1. hu-
ius libri.

ET si Diabolus plerunque intestina, latentique
grassatione homines in malos affectus impel-
lit, quemadmodum alibi diximus 1: tamen & id
explanata vocis (qualem habent hominum inter
se colloctiones) impressione aliquando facere so-
let, maximèque ubi illos sortilegij pactionibus, ve-
luti ex formula sibi nexos, obligatosque habere
parat. Nam hæc non est vulgaris & mométanea ad
eum transitio: qualis euenit, quoties humana im-
becillitate in vitium labimur: sed quædam veluti
correptis verbis mancipatio: quàm deinde uti in-
ter herum, & seruum constare oportet certis, ac
præscriptis imperandi, obsequendique legibus, ac
conditionibus. Ergo esse oportet & congressum, &
colloquia, quibus ultro, citroque eiusmodi pacta
firmantur. Quod humana specie homini se sæpè
viden.

videndum exhibeat, superius est demonstratum. Quod verò sermonis cum eo commercium aliquod habeat, hoc quoque nihilo est ad credendum difficilius. Si enim humanam figuram sibi ex densato aëre asciscere potest; qui minus ex eiusdem diuerbatione, agitationeque vocem sibi effingere poterit, quam etiam exceptam, ac percussam valles sæpe articulatissimè reciprocant, atque imitantur. Et certè statuæ, quercus, atque antea illuſæ antiquitatis sic sua oracula ediderunt. Memnonis statuam (inquit Apollonius²) cum eam Sol attingebat, atque ad eius os perueniebat, quod oriens facere solebat, loqui perhibuerunt Nicephorus Gregoras³ in Byzantina sua historia: Sunt (inquit) qui existiment Spiritus quosdam administratos partim bonos partim malos futurorum scientiam hominibus impertiri per vocem ex aëre ortam, & aures hominum circumsonantem. Ac quem admodum organorum pneumaticorum soni sola (ut Iuuenalis verbis utar) crispæ numeratione petitis in varios accentus, ac tonos distinguuntur: ita & Dæmones solent, pro sua in fingendis rebus dexteritate aërem sine lingua, sine palato, sine faucibus, laterum, pulmonum vlla vi, & figura in quemuis sermonem, atque idioma informare. Qui inter Græcos olim habitabant (inquit Psellus⁴) heroico stylo responsa dabant: qui apud Chaldaeos Chaldaico sermone utebantur: sicuti qui apud Ægyptios, Ægyptio. Qui Armeniam incolebant alio migrantes indigenarum oratione loquebantur. Quod & sagæ quædam de suis Magistellis etiam nunc affirmant: sic videlicet eos secum loqui, ut

2.
Philostrophus lib. vi.
cap. 13.

3.
Lib. v. sub
fin.

4.
In lib. de
Dem.

qui, vt non queat vernaculè, ac germanè magis, vel qui nunquam patria exceſſerit: imò & nomen ſibi itidem vernaculi ſermonis vulgò aſſumere. Mar-
 5. *Vergauilla*
 xi. *Calen.* gareta Luodman ⁵ refert id ſuo fuiſſe *Ungluc*, id
 Febr. 1587. eſt, infortunio: Sybilla Capellaria ⁶, *Machleid*, id
 6. eſt, noxio: Catharina Haſſner ⁷, *tzum Vvalt vliegen*,
 Ibid. xviii. id eſt, ad ſaltus volanti: Alexia Bernhard ⁸, *Feder*
Calen. Dec- *Vvüſch*, id eſt, plumæ terſori. Quæ Romandicè lo-
cemb. 1586. quuntur (nam Lotharingica ditio vtriuſque lin-
 7. *Ibid. vii.* guæ incolas habet) *Maître perſil*, *Ioly-bois*, *Verdelot*,
Cal. Octob. *Saute-buiſſon*, & id genus alia multa, quæ hic eſſet o-
 1586. rioſum recenſere. Verùm quemadmodum nun-
 8. *In Guer* quam ſe in hominem tam commodè induunt,
mingen. quin ſuperſit aliquid, quod fucum, fraudemque
 viii. *Cal.* detegat: ſicuti iam antea dictum eſt ⁹: ita nec adeò
 Febr. 1590. feliciter humanam vocem imitantur, quin ficta,
 9. *Cap. 7.* ementitæque audientibus facilè appareat. Nico-
 10. *Manerij* lara Ganaria ¹⁰, Eua Heſoletia ¹¹, Iana Nigra Ar-
 vii. *Idus* macuriana ¹², ac pleræque aliæ vocem illis eſſe
 Iulias. 1585. aiunt, qualem emittunt, qui os in dolium, aut te-
 11. *In ſubur* ſtam rimofam inſertum habent. Ob idque illos
 bjs D. Apri. ſemper loquendo vultum demittere, vti ſolent fa-
 ſecun. Tul- cere pudibundi, & ſcleris alicuius ſibi conſcij. Aut
 lum. certè exilem, ac debilem. Sic retulit Hermolaus
 12. *Leherij v.* Barbarus ¹³, à ſe auditam fuiſſe vocem ſubſibilan-
Cal. April. tis Dæmonis, cùm ille fortè de Ariſtorelis entele-
 1588. chia interrogatus ſibi, & Georgio Placentino re-
 13. *Retrus Cr-* ſpondiſſet. Eadem curioſitate Appion Grammati-
nus Libr. cus (hunc à ſe adolescente viſum ſcribit Plinius ¹⁴.)
 vii. *de ho-* Vmbras cùm euocaſſet, ad percontandum Home-
neſt. diſci- rum, qua patria, quibùſque parentibus genitus eſ-
plina ca. 2. ſet, non auſus fuit profiteri, quid ſibi reſpondiſſet
 14. *Libr. xxx.*
 ap. 2. Quod

Quod ego sic interpretor adeò confusa, ambigua, obscura, ac debili voce locutum fuisse, ut clari certique nihil inde elicere potuisset, quod postea referret. Nam Dæmones (inquit Pselus¹⁵) dedita opera tenuem, & pusillam vocem edunt, ut eorum mendacia propter indistinctam illius obscuritatem minus deprehendi possint. Et Gennadius Patriarcha Constantinopolitanus vocem confusam inaudiuit spectri ad altare de nocte stantis, cum id ille iurgabundus increpasset, ut Cedrenus, Callistus & Theodorus¹⁶ scriptis suis testatum reliquere. Vlmus¹⁷ quoque, id est (ut coniicio) ex ulmo verba faciens Dæmon Thespesionis, qui Gymnosophistarum erat natu maximus, iussu ad ipsos aduentantem Apollonium sapientem voce tenui salutauit. Assyriorum etiam, & Chaldæorum *λεκανομαῖστα* hoc præstare solebat, ut Dæmones e pelui stridula voce, ac tenui sibilo verba ederent. Nempe hæc eò redeunt omnia, ut imitatio, quæ (inquit Fabius¹⁸) artis est propria, nunquam tam feliciter naturam exprimat: quin inter hanc, & illam semper aliquid interfit, ipsaque veritas pluribus parasangis sua sequentem vestigia hypocrisim post se relinquat.

Satanam recti specie homines sæpè decipere, suos quoque ad eandem hypocrisim quàm maximè potest eruditos habere, quo in occulto magis sit eorum improbitas, minusque coniectura, ac suspicionibus coarguatur.

C A P.

IX.

MALI spiritus (inquit Iamblicus¹⁹) similitudinem bonorum sæpè arripiunt. Et satanas

II.

^{15.}
In lib. De
Dam.

^{16.}
In add. in
Zonar. to-
mo. III. li-
bro. I. colle-
ctan. bist.
Ecclesiast.

^{17.}
Philost. lib.
VI. cap. 5.

^{18.}
Libr. III.
Inst. orati.
cap. 5.

^{19.}
e. quædo a-
lia numina
aliter appa-
reant.

2.
2y. Corinth.
cap. II. vers.
24.

ait. D. Paulus², in angelum lucis se ut plerumque transfiguratur, integumentoque semper aliquo se inuoluit, quo homines deludat, perdaturque facilius. Quis enim adeo est confidens, ac securus, qui si prima fronte (quod aiunt) cornua ostenderem, id est, perniciem aperte intentantem videat, non statim obnixè illi vitet, ac defugiat? Ergo quemadmodum

-- pueris absentia tetra medentes

Cum dare conantur, prius oras pocula circum

3.
Lucker. lib.
16. III.

Aspirant mellis dulci, flauoque liquore: 3

Sic improbus malas merces suas, ut vanaiores hominibus obtrudat, eas speciosis inuolucris tegit ac (quod de sui temporis Philosophis dixit Seneca) pharmacopolarum more pyxidibus venena occultat, quæ tamen honestissimos titulos præ se ferant. Imò ut facilius emptorem inueniat splendidi, ac lautum mercatoris habitum sibi assumit: nimirum quo magis fides sit nihil fordidi, fallacis, aut exoleti apud eum prostare: sed talem, ut aiunt esse generositatem equum, qualem phaleræ, & ephippia nitore, atque elegantia exteriori demonstrant. Ac primum, quum nihil adeo exosum habeat, atque honores, cultusque diuinos, præstigijs tamè, atque incantationibus suis non cessat intermiscere votivas peregrinationes, anathemata, libationes, sacra, lustrationes, preces solennes, expiationes, elemosynas, atque id genus alia, quæ religionis aliquod studium præ se ferre videntur, uti post suo loco fusiùs declarabitur. Hocque adeo agit, ut suos habeat in illis, vel ad superstitionem exercitatos, atque assuefactos: quo videlicet suspicionem eius, quo tenentur, criminis, à se longius amoueant. Ut
mirum

mirum nemini esse debeat, si sagæ, quibus est cum Dæmonibus vitæ quotidiana consuetudo, adeo bellè, atque appositè eam personam adumbrent, ac imitentur. Siquidem (vt ait Cicero⁴) *ἀνείκελός ἐστι δαίμων, ὅστις ἡμετέραν εὐδαιμονίαν ἀντιποιεῖται*. Istud verò *ἡμετέραν εὐδαιμονίαν ἀντιποιεῖται* non est quod quis plenius exhibitum, ac redditum quærat, quàm apud D. Paulum⁵ vbi speciem assimulatæ sapientiæ suis depingit coloribus, superstitione videlicet, animi euentica humilitate, & corporis latione, ac dilatione: Nam hoc fucò adeo frequenter Satan tenebras suas illustrat, vt à luce nihil planè differre videantur. Nostra ætate in Mediomatricibus visus est non illaudatæ vitæ curio seuerius cum magistratu expostulare, quod è parœcianis eam iussisset duci, quæ opinione sua religionem præ cæteris omnibus sanctissimè, piissimèque coleret. Nam & sacris omnibus primam interesse, ab illisque vltimam, atque adeo inuitam recedere: preces ne in via quidem intermittere: eas vsque & vsque crucis symbolo distinguere: aras Diuorum consecratas memoriæ nullis non diebus suppliciter adire: tessera precaria semper instructam esse: solennia quæque ieiunia celebrare, vel rigidissimè blando, atque humili sermone obuios quosque appellare: denique nihil non earum præstare, quæ demissam mentem, propensumque ad pietatem, ac religionem animum possent indicare. Atque hæc tot sanctitatibus commendata, cumulatæque mulier postmodum est innumerorum manifesta maleficiorum, ac flagitiorum in ignem Iudicis iustæ condemnatione coniecta. Pleræque omnes

4.
Epist. ad
Att. 11.

5.
In Epist. ad
Col. Cap.
11. vers. 32.

eius cſiminis compertā, quantum mihi ex earum confessionibus hætenus comprehendere licuit, sic ficta, diſſimulatāque pietate ſceleſtiſſimam vitam ſemper obtenderunt. Ipſe Satan, qui illarum princeps eſt, & caput, cum primū illas adoritur, in eum ſe habitum comparat, qui beneficium, ac ſalutare aliquid præ ſe ferat: uti ſuprà ſuo loco eſt demonſtratum. Et ſi id exemplis præterea confirmandum venit, non ſit futurum laboris valde operoſi. Nam ⁶ & iam inde à mundi incunabulis Heuam ſub ſerpentis ſpecie blanda ſua oratione impulit, huius contra quam vetitum erat deſcriptum ex arbore ſciētiæ pomum deguſtaret. Degebat iſtum ait Joſephus, cum Adamo, cuiſque vxore perquam familiariter. Et eius poſtea ex ære ſignum à Moſe ⁸ obiectum Hebræis, quod intuerentur, ſi vellent è diſſiduum venenatis morſibus conualeſcere. Tum Epidauro Romam ſedandæ peſtilentiæ ergo Æſculapium ea ſpecie eſſe iniectum. Quæ etiam Hieroglyphicorum interpretibus nonnullis ⁹, cauſa fuit ut ſerpentem pro ſalutarium corporis, tum animæ ſymbolo uſurparent. Ne quis mihi horrorem tam foedæ, totæque beſtiæ hic obiciat. Sed forte recentiora, ac expreſſiora magis iuuabunt. Refert D. Gregorius ¹⁰, cum eum artes iam omnes deficerent, tandem monachali veſte indutum beato Equitio apparuiſſe, quod ſcilicet ea morum, vitæque ſanctitatem maiorem præ ſe ferret, quam vulgaris, & plebeia. Sabellicus ¹¹, & Platina ¹² Cœleſtini pontificatu (hoc tempus ſcriptor Chronicorum mundi Maſſæus reijcit in annum ccccxxviii) in Creta Moſis prophetarum vetuſtiſſi

6.
Genes. III.

7.
*Antiquit.
Iud. lib. 1.
cap. 1.*

8.
*Nume. XXI.
verſ. 8. Et
Ioan. cap.
3. verſ. 14.*

9.
*Calius Au-
guſt. Curio.
li. II. com-
ment. Hie-
rog. cap. 1.
10.
Dialog. lib.
1. cap. 4.*

11.
*Ennead.
VIII. li. 1.*

12.
*In Cœleſti-
us.*

vetustissimi personam induisse, obuersatumq; ante oculos Iudæorum, qui in ea insula agitabant æuum, ac pollicitum se suo pede eos in terram promissionis esse reducturum: stantibus vtrinque a- quis, vt in Erythræo olim mari cùm populus ex Ægypto eductus esset, in marorum speciem consti- tissent; multosque istis prestigijs temere assensos, ac pelagus ingresses marinis fluctibus fuisse obratos; præter admodum paucos, qui tum demum vanita- tis suæ admoniti ad Christi opem confugerunt. Idem quoque (inquit Sequens Sulpitius¹³) D. Mar- tinum Turonensem Episcopum ludificare aliquan- do conatus est diadematis aurei, vestisq; purpu- reæ pompa, quasi is Christus esset adiudicandum mundum cœlo delapsus. Sed cùm nihil promouisset, aufugit, nihil ibi suum relinquens, præter into- lerabilem, qui eius præsentia testaretur, fostorem. *Τριὰς ἑποδίων, καὶ ἰσότητων* augustè, sanctèque colit, ac veneratur vniuersa Christianorum ecclesia: veluti non tantum euangelij indubitato testatam elogio, sed & Mosaicis mysterijs longè antè prænūtiatam, quibúsque imbutum Mercurium Trismegistum pro- babile est in Pimandra dixisse, quod mens Deus cum verbo suo mentem alteram opificem pepere- rit. Tantæ maiestatis gloriam affectans Dæmon Præmonstratenſis cœnobij, cuiſdam monacho tri- ceps An. m. c. xxi. apparuit, conatusque est perſua- dere se illud minum numen, esse (& certe *τρίμορφος* *ἐνός* is erat) in cuius ille contemplatione animum ad cœ- defixum haberet, seseque ob insigne meri- tum, ac pietatis cultum ætænum ei in conspectum dare, quo præſens adorare posset. Verum monachus

^{13.}
In D. Mar-
tini vita.

dolum facile olfaciens, cum multo clamore, ac conuicio acceptum à se tandem repulit, ac fugauit. Nec tantum sic se honesta, ac speciosa aliqua persona Dæmon laruatum infert, vt fucum faciat: nam debile, ac vanum sæpenumero est, quod ex habitu ducitur de morum, vitæq; integritate argumentum; siquidem vestis (quod aiunt) monachum non facit, multaque ore, ac corpore significantur, à quibus vita est alienissima: sed & frequens est illi oratio de vita ad pietatem, religionem, ac sanctitatem informanda. Imo sæpè nisi harum diferta pactione negat se vllum fœdus, societatemque posse inire. Et hæc illi quoque iam vetus techna est. Nam & olim Pythias, Vestalæque in perpetua virginitate manere oportebat: vt nunc nisi virgines, & malitiæ hominum per ætatem adhuc expertes diuinationibus quibusdam apti, atque idonei esse non possunt.

Illas sacras pueri sortes tersustulit, illi

Retulit è triuiis omnia certa puer ^{14.}

^{14.}
Tibullus.

^{15.}
In Libr. de
cobiis. ira-
cun.

^{16.}
Philost. in
eius vita.
Lib. II. ca.
14.

^{17.}
Libr. XI. De
ast. aureo.

Et sacra nonnulla fuere, veluti quæ Plutarchus ^{15.} Nephalia, aut Melisponda appellat, in quibus vinum attingere, aut luxui indulgere summum erat nefas. Apollonius ^{16.} quoque de Amphiarai responsis apud Phiaortem verba faciens, refert eos, qui illa accipere volebant integrum diem à cibo; à vino autem triduo iussos ab eius sacerdotibus fuisse, vt abstinerent. Et Lucius ille ^{17.} apud Apuleium Osiridis sacris initiandus in numerum Pastophororum à Mithra sacerdote, præcipuè iussus est, decem continuis diebus cibariam voluptatem coërcere: nullum animal esse: inuinium esse. Hæc adeo

de re

dere memini me audire à Melchiore Errico serenissimi Ducis nostri dum vivebat, à secretis, & consilijs interioribus non illepidam narrationē, quam eo etiam confidentius hāc exponam, quòd is de quo ea est instituta veram ipse addubitanti mihi postea affirmavit. Theodorus Mallotius (is propræturam in Vasti regni provincia, quæ ditionis est Lotharingicæ senex obtinuit) cū adhuc iuuenis amplissima familia natam adolescentulam in matrimonium deperiret: & illi eius potiundę spes omnis esset abscissa, atque crepta (nā & fortuna egens, atque humilis & famulatus mercenaria conditio-
ne, in qua tum erat, ignobilis, & despicatus nullam ne detegendi quidem amoris sui honestam satis rationem videbat.) Ergo vt desperatis rebus, & ipsam se iam deferente expectatione homines ad quodlibet consilium se faciliè conuertunt, ac nullo delectu fugiēda, sequendāue amplectuntur: Mallotius conseruum ex Germania, cui audiuerat Dæmonem esse ad quæcūque obsequia paratissimum, adit: huicque ægritudinem suam aperit: rogans, vt si quod ei remedium afferte posset, id ne grauatè faceret, ingrato enim non iri locatum beneficium. Hanc Germanus occasionem libens arripit, vt cui se ex pacto intra dies paucos necesse erat, vel se suo Dæmone liberare, atque expedire adducto alio, qui istud, ceu æs alienum in se transcriberet, vel ab eo obtorta ceruice necari, atque interfici (siquidem hæc ei pacto lex addita fuerat.) Agendo igitur illi negotio, consequentis diei diluculum in clauso, ac recondito quodam conclauicondicit: vbi vixdum se stiterant, cū repente
patefa

patefactis foribus se infert lepida, ac liberali forma, puella (hoc habitu Dæmon primum se ostendere volebat, ne Maillotius ad formidabilem eius aspectum exhorresceret) amque se esse prædicat, quæ illi nuptias quas tantopere ambiebat, faciles esset confectura, modo vellet in ijs, quæ erat præceptura, obsequi. Ac illo auidè, attentèque expectanti, quænam eius esset sententia: in primis cœpit edicere ut furtis, crapula, libidinibus, iniuria, blasphemijs, cæterisque, quæ animum inquinant, vitijs, temperaret: pietatem coleret: inopes facultatibus subleuaret: seipsum in hebdomada bis ieiunio maceraret: solennes, ac quotidianas preces ne intermitteret: eaque sedulo obiret omnia, quæ Christianum hominem decet, atque æquum est facere. Istis enim omnibus si se vellet nuncupatis verbis obstringere, futurum ut optatis thalamis sine difficultate vlla potiretur. Hæcquæ sic elocuta, ac constituto, intra quem responsum auferret, die, se foras eiecit. Maillotius qui videret tam sanctis, atque honestis conditionibus tantum sibi beneficium obtendi, iam nihil cunctandum putabat, quin id gratus, ac lubens acciperet. Sed dum magis, magisque in eam rem cogitationem intendit, atque huc illuc variè inter spem, merumque impellitur: ex eius vultu domesticus quidam sacerdos coniiciens, aliquid subesse, quo sic distraheretur, eum blandè adortus, ac quid animo voluaret, expiscatus monitis suis peruicit, ne amplius ad vllum cum Dæmone colloquium descenderet. Sicque frustratus sua expectatione Gerinanus, non longè abiit, quin ex pacti formula pœnas penderet. Nam

ret. Nam non adeò multis post diebus ex quo plana, atque aperta via decidens, inque caput proruens exanimis momento repertus est. Idem Nicolæ Albericæ Energumænæ Laudunensi euenisse memorat, qui eius historiam nuper descripsit: scilicet eius, qui atri hominis specie illi obuersabatur, Dæmonis non alium apud eam fuisse sermonem, quàm de sanctimonia, de pudore, de religione, ac sacrorum studio: ad hæcquæ; cùm primum illam adortus est præcipue, atque ante omnia fuisse cohortatum. Quid quod Christum, qui est piorum omnium exemplar tentaturus Ecclesiastem egit, & scripturæ testimonium laudauit: imo adorauit coram eo procidens, atque inquit: Tu es Filius Dei ¹⁸: simili arte, ac versutia, qua eius Apostolum Paulum ¹⁹ seruum Dei, ac verba salutis annuntiantem vniuerso populo audiente prædicauit, cùm è ventriloqua scæmina verba faceret. Quorsum enim hæc, nisi vt Euangelij præconem ageret, ac interim litum (quod aiunt) melle gladium offerret, veritatem mendacissimo ore proferens, & luci clarissimæ caliginem, ac densissimas tenebras offundens? Quæ etiam causa fuit, vt illum Christus tunc compescuerit, ac tacere iusserit. Paulus verò nihilominus eiecerit, ex eo quod is tum obsidebat corpore. In quo versutissimi Dæmonis calliditas animaduertenda venit, qui sic ementita tessera castra Christianorum ingreditur, ingressusque suis ipsorum armis illos confodit, ac trucidat. Nam etsi Euangelicæ doctrinæ pleraque sunt hæc omnia: quoniam tamen ab eo veluti manu capiuntur cui parere, in re etiam religiosissima, summa est impie-

18.
Marci caps.
3. vers. 13.

19.
Act. xvi.
versu 17.

20.
Lib. III.
cap. 19.

tas: idcirco cauenda sunt diligenter, atque fugienda. Habent enim (quod ait Irenæus ²⁰) lacti gypsum immixtum. Et quemadmodum Heracleæ in Ponto memoratur fuisse mel suauissimum, quod tamen qui edisset, illico in terram deiiciens se, ac miris modis conflictans interiret: sic nemini dubium esse debet, quin præsentissimam perniciem afferant tam salutaria in speciem monita, elogia, atque exempla, si quis nimium credulus se ijs duci, ac permoueri sinat. Nam cum obedientia principium sit, & caput cultus Dei, cuius affectator est in primis Satan rem suam tum strenuissime gessisse se putat, si ad eam homines quauis ratione adduxerit. Ac quemadmodum qui aubus insidiantur, solent eas aliarum, quas ad id edoctas habent, cantu in tendiculas, laqueosque inducere: sic is pietatem, religionem, sanctitatemque nusquam non in ore suorum habet, dum eorum verbis insidiosis in gurgitem, voraginemque omnium scelerum, atque impietatum, quos semel appetiuit depresserit, ac demerferit. Iam quod attinet ad commentitiæ sapientiæ membrum tertium, scilicet proprii corporis lanienam, qua olim Donatistæ, hodie Anabaptistæ, ac nihili quidam homines in seipso, ad ostentationem magis affectatæ sanctimonie, quam ad vllijs disciplinæ, ac macerationis Christianæ usum, atque exercitationem deserviunt: hoc quidem manifestum carnificis Satanæ inuentum est. Quotus quisque enim nostrum est, qui hoc sic instrui non putet magis illi, ut hominum oculis inseruiant, ac (quod ait Comicus ille) populum studio stupidum in funambulo occupent, quam ut pietatem

pietatem ex animo colant, Deoque, qui theatrum suum habet in latebris, verè se moerentes demissos, atque afflictos ostendant. Ne tubis canatur ante vos (inquit Christus) quemadmodum hypocritæ faciunt in synagogis, & vicis, vt honorificentur ab hominibus: Amen dico vobis, habent mercedem suam. Hoc adeò ab hominibus nulla alioqui veræ religionis opinione imbutis sic damnatum, olim fuit; vt id etiam inter maximas mortalium delirationes enumerauerint. Apuleij ²¹ de ea re elogium in promptu est, quod hic totidem verbis propter eius antiquam elegantiam, ac bracteati, floridique styli rarum nitorem ascribam. Arrepto (inquit) flagro, quod semiuiris illis (sacerdotes Deæ Syriæ intelligit) proprium gestamen est, contortis tænijs lanosi velleris prolixè fimbriatum, & multiugis talis ouium tessellatum indidem sese multinodis commulcat ictibus, mira contra plagarum dolores præsumptione munitos: Cerneret profectu gladiatorum, ictuque flagrorum solum spurcitie sanguinis effæminati madescere: ac vbi tandem fatigati; vel certè suo laniatu satiati pausam carnificinæ dedere, stipes æreas, imò verò, & argenteas, multis certatim offerentibus, sinu recipere patulo: necnon & vini cadum, & lactem, & caseos, & faris, & siliginis aliquid. Superioribus annis Mirecuriam (quæ sedes est, & caput prouinciæ Vogesorum amplissimæ, in qua etiam per annos aliquot præses fui) appulit circumforaneus quidam, solitus sub pœnitentis nomine prouincias peragrarè, ac pecunias, aliàsque res, quæ ad vitam conducerent, corradere. Is frequenti ede, qualis esse solet diebus.

^{21.}
Lib. VIII.
De Asino
aureo.

Dominicis ad aram maiorē primū quidem procumbebat nudus vmbilico tenus: ac manu vna sili-
cem, altera scuticam gestans, illo pectus crudeliter
contundere, hac tergum misere dilacerare non
cessabat: idem quoque factitans in supplicationi-
bus publicis, ac sacrorum pompa, si quæ forte so-
lennibus illis diebus ducebatur. Tum plebs illius
primū miserescere, ac quid de se tantum meruif-
set mirari: deinde eertatim pecunias in eum con-
ferre. Sed is eo quæstu auctus vberrimo in nosoco-
mium hilaris se recipiebat: ibique notis fomentis
primū curato corpore, ac ad futuras plagas etiam
indurato, atque obfirmato, cibus, ac vino se intan-
tū ingurgitabat; vt eas etiam, à quibus hospitali-
ter erat receptus, non parceret amaris, petulantia-
busque, sæpè etiam obscœnis, ac turpibus dictis in-
cessere. Cuius rei fama cū ad vrbani Iudicis au-
res tandem peruenisset, accersitum hominem, in
carcerem coniectum, & seriò rogatum, quid causæ
esset, quòd sic se præter modum affligeret, impulit
fateri, non id se facere, quo admissum aliquod fa-
cinus expiaret, vti antè simulauerat: sed in agis, vt
populi misericordiam concitaret, ab eoque stipem
facilius, & largius exprimeret. Cæterū non tanti
sibi esse doloris illa verbera, quanti aspicientium
opinionem putarentur: tum quòd ad ea pridem vsu
occaluisset: tum quod herbis vteretur, quæ mem-
bris stuporem inducerent, sensumque ijs ad tem-
pus minuerent. Quare intellecta Nanceianorum
Duumvirū iudicio, quo fontium omnium quos
habet Lotharingia pœnæ censentur, per compita
virgis, sed egregiè cesus est, tum alterum humerum
ferro

ferro candenti inustus, ac relegatus. Hunc sic se inter sacra: excarnificandi morem, olim Egyptios usurpasse author est Herodotus in Euterpe. Gallos Idææ matris sacerdotes, idem fecisse scribit Ovidius:

Attonitæque feces, ut quos Cybelia mater

Incitat ad Phrygios, nilia membra modos.

Et,

Cadunt iactati nilia membra modis.

Apud Horatium quoque

Gaudet Bellona eruentis.

Quod scilicet sacrorum eius cultores (Bellonarios Vlpianus ²³ vocat) sibi lacertos, districtis gladijs eruentarent. Quod & meminit Martialis ²⁴:

Alba nimis seuis lacerantur brachia cultris,

Cum furit ad Phrygios Enthea turba modos.

Et terigit alicubi Plinius ²⁵, sed & derisos à Xenocrate Phifico recitat Alexander ab Alexandro ²⁶, quod ut aiebat, non esset lugendum, si Deos esse crederent, quibus sacra faciebant: aut non sacrificandum, si homines. Quæ & Labeonis Antistij sententia fuit: numina bona (inquit D. Augustinus ²⁷) à malis cultus diuersitate distinguentis quod hi cædibus, ac supplicijs, illi latis obsequijs (qualia sunt conuiuia, ac lectisternia) propitiari velint. Quod ego sic dictum velim, non ut Christi regnum in delitijs, ac voluptate statuere ne quisquam putet, qui sciam eius militie, certissimam cesseram esse crucem: sed ut intelligant homines, non esse existiusmodi laniensis, ac cruciamentis omnino æstimandam pietatem, uti eorum plerique nunc fatere solent. Et Diabolus ipse non alia re frequentius

22.

-Lib. II.

Satyr. 3.

23.

Lib. VII.

de off. Procons.

24.

Lib. XI.

25.

Lib. XI. cap.

49.

26.

Genial.

dier. lib.

III. cap.

17.

27.

Lib. II. de

cquit Dei.

ſcenam ſuam inſtruit. Nimirum quia Chriſtianos videt ſe ieiuinio, vigilijs, ſolitudine, laboribus macerare, ac conficere, dum carnem ſuam ſubigunt, dum admiſſorum pœnas volentes luunt, dum ſe ad preces, ſanctâſque meditationes comparant, atque inſtruunt. Quod is ſapè exemplum per ſummam malitiam accipit, augetque adeò effero illo laniatu: quaſi tanto magis colatur pietas, quanto in corpus ſœuietur acerbius, atque inhumanius, vt eſt eius ars, & verſutia. Veluti cum ſanctiſſima etiam quæque immoderato, inconfultoque uſu deprauat, fœdat, ac diſtorquet: nam hic alioqui veram, ſynceramque Chriſtianorum diſciplinâ conuellere non eſt animus. & ſi quæ Eccleſiæ iudicio cōprobat. *ur.*

Demonum illiuiem ſummam dēmonſtrare, tum quæ eorum præſentiam ſemper comitatur odoris fœditatem, tum quæ de vitanda munditiæ adeò accuratè ſuis præcipiunt: maximeque in manibus, quarum lauacionem aiunt faſcationibus obefſe: quomodoque id ſit accipiendum.

CAPVT. X.

^{1.} **B**Eemoth, id eſt animal impurum, ac ſpiritum ^{D. Gregor.} ^{in Memor.} ^{Matth. cap.} ^{12.} ^{Matth.} ^{ci. 1. ac. 5.} ^{Iob. 40.} immundum paſſim literæ ſacræ¹ appellant Diabolum. Idq; adeò nomen non modò in illum conuenire putandum eſt, quòd ingenio, ac moribus ſit impuris, vt eius omnes actiones, ac ſtudia demonſtrant: ſed etiam quia ſordibus, atque immunditia exteriore impenſius delectatur. Nam & illi in cadaueribus frequens eſt commoratio: & ſi quando

quando viuens corpus occupat, vel etiam id si-
bi ex aëre, concretisue vaporibus informat, præ-
sentiam in eo suam semper insigni aliquo foeto-
re testatur: imo & in illis partibus receptum fre-
quentius habet: quæ uti in naui sentina, cor-
poris sordes, excrementaque accipiunt. Vnde &

ἐν τῇ στήθι γυνὴ in Biblijs dicitur, quæ Pytho-
nem habet in ventre, quam Gratianus in de-
cretis ventriloquam vertit. Munera quoque illi ef-
se solent è fimo, & stercore, epulæ è morticinis pe-
cudibus: Ac ut est in prouerbio ἐκ τοῦ σπύργου ἐστὶν ἡ ἀρετή, tales-
que vulgo sunt pedissequæ, quales & heræ, ut ple-
rumque mulieres ætatis sordibus obsoletas, fortu-
narumque tenuitate viles, ac squalidas pro mini-
stris habet: quas præterea, quasi naturæ vitium mi-
nus in hoc eius desiderium expleat, edoctas habet
ad sordes, atque immunditiam. Hæc q̄ ob id præci-
pua cautio est, ne manè solito aliorum hominum
more manus suas abluant: quod ea res fascinationi-
bus suis (ut ait) indubitatio occurrat: seu ab ipsis sa-
gis proficiſcatur, id est suas ipsæ lauent manus: uti
Alexia Gallæa² Betuncuriana, innumeræq̄; aliæ,
quarum nomina nunc non suppetunt, quæstori-
bus suis yltrò recitauerunt: seu ab illis, quos vene-
ficiis suis destinauerunt perdere: sicuti retulerunt
Claudia Fellæa³, Catharina Latomia⁴: quarum hæc
Dominicam Durantiam inſenſe ſeruabat, quod
easdem vnâ ambirent nuptias: illa, alieniſſimo ani-
mo erat in Malurticam quendam, propter penè
quotidianas rixas, & contentiones, ut inter vicinos
aſſolet, neutra tamen iniuriam, vlciſci fascinatione
aut veneno potuit; quod eſſent illi ab earum inſi-
diis

^{2.}
Mirecuria.
VII. Id. De-
cem. 1584.

^{3.}
Mizilaſſ. v.
Id. Non. Fe-
bru. 1587.

^{4.}
Harecuria
III. Non.
Febr. 1587.

diis tuti isto lotarum manuum præsidio. Sebastiana Maxentia⁵, Ioanna Nigra⁶, Ioanna Vlderica⁷, &
^{5.} *Leherij. VII. Id. A-* Francisca Perina⁸ affirmant eam lauacionem certò
^{pri. 1588.} proficere contra malas incantantium artes, si domo
^{6.} quis pedem efferens se præterea in Dei tutelam, præ
^{Leherij. v. Cal. April. 1588.} sidiumque supplicibus verbis committat. Idq; se à
^{7.} Magistello suo Iolieto ita inaudiuisse memorat
^{Lanfracura. VII. Id. Maij. 1588.} Nigra illa: dum scilicet cum illo de hoc expostula-
^{8.} ret, quòd in Nicolai Tonsi vxorem venena sua tam
^{Baijs. III. Non. Iun. 1588.} sæpè incassum sparsisset: quæ tamen multi alij præ-
^{9.} sentissima sensissent. Hoc etiam sibi moram, impe-
^{Essaj. x. Cal. Jul. 1591.} dimentumque semper attulisse Vlderica illa reci-
 tauit, quoties maritum fascinatione parauisset tol-
 lere. Parauerat autem sæpissimè, propter iniucun-
 dissimam, ingratissimamque lecti consuetudinem.
 Nuper etiam Mugeta⁹ iamiam in ignem impo-
 nenda, ac vltimùm cum marito prandens placidè
 eum multis audientibus monebat, ne insalutato
 numine, illotisque manibus manè domo pedem
 efferret, si se à fagarum insidijs tutum cuperet, ac
 securum. Quomodo verò rei adeò leuis, atque exi-
 guæ vires tantæ esse possint, aut quare ea corporis
 pars suâ munditie in hoc cæteris præstet, non est
 facile coniectari: Nisi si hoc impostor ille prætextu
 folerter aliud tegit, perque ambages, atque inuo-
 lucra nobis suam vult sententiam ostendere. Vti
 alibi illum fecisse obseruauit ex Viero Ioan. Bodi-
 nus, eo videlicet loco, vbi memoratur apud sagam
 quandam obnixè egisse veteres calceos diligenter
 vt asseruaret, quòd eos præsidio illi futuros esse di-
 ceret, aduersus maleuolæ alterius sagæ impenden-
 tes insidias. Nam dubium non est, quin ea ratione
 monitam

monitam voluerit, vt in peccatorum cæno volutari perstaret, quæ vtique homini sunt instar calceorum lutosorum. Quo sensu Philo Iudæus intelligendum putat, quod Deus Mosi præcipit, vt calceos ad se accessurus deponeret. Et certè *Ægyptij* ^{10.} puritatem denotantes aquam pingebant; quòd ^{Orus Apol-} eo elemento lustratio, atque expiatio optimè fieri ^{lo sacrar.} crederetur. Et frequens eius vsus fuit in gentilium ^{sculptura-} sacris, ac litationibus: ^{rum lib. 1.}

Tu genitor cape sacra manu, patriosque penates: ^{11.}

Me bello è tanto digressum, & cæde recenti

Attrectare nefas, donec me flumine viuo

Abluero.

^{11.}
Æneid.
VII.

Et ^{12.}

Dic corpus properet fluminali aspergere lympa.

Et ^{13.}

Corûpsque recenti

Spargit aqua.

^{12.}
Æneid.
^{13.}
Æneid. vii.

Et apud Horatium ^{14.} à Diis immortalitatem pos-

scens ille compita circum, lautis manè senex manibus currebat. Hesiodus quoque in operibus, & ^{Satyrarum:} diebus, vetat manè litari vinum Ioui, vel etiam ^{lib. 11.}

quemquâ ingredi amnem; aut fontem ^{χερσιν ἀνιπτοῖς.}

Thelemachus etiam Palladi apud Homerum supplicaturus marina aqua manus abluebat. Dei item lege eiusmodi externa per aquam mundities sæpè in veteri testamento commendatur, præsertimque

in manibus, vti Iudæorum more frequentatum legimus ^{15.} ^{Deuteron.}

manus suas abluebant. Sunt enim puræ manus, ^{16.} ^{1. ad Ti-} quales ad Deum ^{moth. cap.} semper tolli oportet, puri cordis indices. Et prouerbio vsurpatur, manus lauare, ^{2.}

N.

pro innoxium se ostendere. Qui etiam symbolo innocentiam suam Pilatus publicè testari voluit ¹⁷.
^{17.} *Matth.* Et contrà, Iudæi discipulis Christi calumniam intentarunt, quod illotis manibus ad epulas accederent. Quem nescio morem an vitandi offendiculi causa, post eum passum Diuus Petrus ¹⁸ immutavit: nam nisi lotum raro eum accubuisse Diuus Clemens eius familiaris, & quotidianus penè conuictor scriptum reliquit. ¹⁹

^{18.} *Matth. xv.*
^{19.} *Pierius Valer. Hieroglyph. xxi. cap. 33.*

Sortilegos, quod olim pagana fecisse dicitur antiquitas, Demonibus suis annuatim quid p̄dere, quo vel plagarum metum, vel earum, quibus ex pacto obnoxij sunt, præstationum vacationem redimant. Tum id quod sic penditur, si animal est, vt nigri coloris planè esse oporteat.

CAP. XI.

QUemadmodum solent domini rerum suarum nexum, mancipiumque annuis vel operarum vel pensionum præstationibus apud eos asserere, quibus illas olim vtendas, fruendasve concesserunt: ita Diabolus sedulò hoc agit, vt quæ in seruitutis, cum eam imponeret, lege dicta sunt, ac pacto promissa, ea à suis acerbissimè ubi dies venit, exigat: maximeq; si causam habet ab alicuius munus ex-
^{1.} *Rogeuille in agro Tentrao, 1583.*
 cusatione: veluti cum à nocturnis comestationibus ac tripudijs, aut re quapiam alia simili, vacationem impetrant. Quod Dominica Zabella ¹ retulit solitum præsertim frequentari à locupletioribus: quorum permultos vidisse se ait, qui non modò Magistrellorum suorum gratiam, vel etiam plagarum metum

metum, si quid fortè minus ex earum sententia ad-
 misissent, bucculo, veruece, aut re quavis alia (quod
 vsitatissimum habent) redimerent, ac luerent: sed
 & istum non sistendi se condictis loco, temporèque
 licentiam, ac libertatem. Id confirmat Desiderij
 Financij² Mandrensis spontanea de se confessio, ^{2.} *Sã Deodati*
 inquietis stato anni die, qui circa ortum Canicu- *pridie id.*
 læ recurrebat, sero iam vesperè, ac designato super *Jul. 1581.*
 Hupellam, qui mons in Vogesis perarduus est, loco
 sibi necesse fuisse tale aliquid Magistello suo pen-
 dere: idque adeò nisi planè nigrum gratum non
 habuisse. Quem illum colorem non nunc primùm
 affectare clamant omnes Historiæ: Nam & olim ^{3.}
 cùm sub Mopsi nomine oracula reddebat, & per li- *Plutarch.*
 teras à Proconsule quodam Asiæ rogatus esset al- *de oraculi*
 bum, an atrum vitulum ipallet sibi litari; atrum *defectu.*
 respondit. Hunc verò fuisse morem consulendo-
 rum Dæmonum per chartas conscriptas, cerâque
 obsignatas istud Iuuenalis indicat:

Propter quod fas est genua incerare Deorum.

Et Diti, Diisq; Manibus⁴ nisi atras victimas cedere
 Pótificû quos cæca habuit antiquitas scita vetuere.

Scabere terram

Vnguibus, & pullam diuellere mordicus agnam.

Nimirum cùm is color (vt inquiebat Pythagoras)
 ad mali naturam pertineat: consentaneum est eius
 esse illa quæ malorum omnium auctori, atque hor-
 tatori dicantur, ac deuouentur. Beatrix Baonensis ^{5.}
 addidit ne tenuiores quidem (cuius generis ea col- *Gerbenil-*
 luies ferè omnes habet) illarum præstationum im- *lai, Nonis*
 munes esse ^{6.} sed quemque pro sua facultate, quod *Aug. 1585.*
 maximè in prôptu habet, quasi symbolum dare, ac *Mediomo-*
nasterij 13.
Cal. Mart..
1589.

7.
*In Stiuenfi
territorio
V. Cal. De-
cemb. 1589.*

8.
*Catharina
Prauotia
& Apollo-
nia in
Freiffen.*

IIII. Non.
*Septemb.
1589.*

9.
*Maynerij
IIII. Non.
Maias.
1585.*

10.
*Cicero lib.
II. de legib.
II.*

*Plinius lib.
II. cap. 7.
Alex. ab
Alex. lib.*

1. cap.
13. *Vola-
ter. Philol.
lib. XXIX.
cap. de ce-
lebr. Sacro.*

conferre. Alios quidem gallinaceos pullos, vel gal-
linas ipsas : quod se fecisse Desideria Pariensis 7, &
Cathelonia Vincentia 8 affirmauerunt. Alios dem-
ptos è capite suo crines, festucam, auiculas, aut leui-
denfe aliquod munus, veluti è bubulo corio mo-
netam: quæ si nec suppetit ab ipsis Dæmonibus an-
te accipitur : satisque esse (vt se sæpè à suo Magi-
stello intellexisse memorauit Ioannes Piscator 9)
si ad id afferant mentem pronam, ac religiosam.
Quod si quis facere recusat, vel etiam negligit: præ-
sto sunt illi minæ, verbera, morbi, liberorum neces,
rei familiaris damnum, ac detrimentum aliquod
insigne. Quorum metu dici nequit, quàm prompta
sit illis in istiusmodi promissis persoluendi celeritas:
adeò pauor, & formido diligentiam, studiumque
excitant. Et hic quidem iam olim veterum pectus
pupugit aculeus: hæc eorum mentes contaminauit
labefactauitque persuasio, nullis etiam istiusmodi
legibus, ac conditionibus antè obstrictos 10. Nam
& in palatio Romæ vetus stetit ara febris: exquiliis
quoque altera malæ fortunæ, detestataq; Orbone
etiam ad ædem Iarium Profluertæ, Prosa, Timoris,
Palloris, Auerrunci, Robigi, noxiorumque aliorum
Deorum, quos vno nomine Veioves appellare pos-
sis, celeberrima in aliis Romæ regionibus fuere de-
lubra: ybi ne obessent, nève incòmodi aliquid of-
ferrent, donariis colebantur. Quæ & per Græcos, a-
liásque gentes latè fusa ante fuerat superstitio. Si-
quidem Athenienses contumeliæ, atque impuden-
tiæ, ne ijs afficerentur: Bœotij, Appollini Pornop-
ioni, ne muribus provincia infestaretur: Oetræ,
Herculi Conopio, ne culicibus diuexarentur: Rhodij

dij, Apollini Erythibio, ne rubigine segetes laederentur: Gades, Paupertati, ac Senectæ ne ea durius premerentur, sacra religiosissimè faciebant. Atque utinam ne ad hæc nostra tempora tam fanaticus, profanusque dimanasset error tanta non depravasset cultus ritusque diuinos dementia; sed considerarent homines (ut olim testè monuit Cicero) ceremonias, religionesque in Deum non metu, non pacto, non pretio tantum; sed ea coniunctione quæ est homini cum Deo, precipue esse conseruandas; sanctitate videlicet, ac pietate: quæ maxime placatum Deum efficiunt, eiusque tabernaculum cum hominibus firmant ac stabiliunt.

Compositum ius fasque animi, sanctique ritusque

Mentis, & incallum gregæo pectus honesto^{12.}

Nam sola donariorum istis neglectis, grassari ad Dei opem, misericordiamque via religionis manifestum est ludibrium.

Hæc cedo ut admaueam templis, & farre litabo^{13.}

Immanis aram si tetigit manus;

Mollibus querfos perates

Farre pio, & saliente mica.

Vt hic omittam dicere, quod quidam nuncupatis votis à coelitis vulgo, & palam, quæ cupiunt, contendunt.

Rem seruire exoptas ac sobona, Mercuriumque

Arcepsu fibra: da, fortunare penates;

Da pecus, & gregibus fatum.

quæ timent deprecantur:

Nota metu duplicant matres, propiusque periclo

hæc timor.

Imo in eos probra, contumeliasque indignabundi

12.

Pers. Satyr.

11.

13.

Horr. Car.

lib. III.

Ode. 23

14.

VIII.

Aeneid.

sæpè ingerunt, hac fiduciâ, quod oblati, postmodum donariis, pacatos, facilesque eos sint habituri. Vt aliquando Italum aleatorem fecisse rumor est: qui cum eos, quod danosiore alea luderet, omnes excepto vno Diuo Antonio, maledictis incessiuisset (periculum enim non leue sibi esse putabat ab eius igne sacro) ac postridie eas blasphemias luiturus cereis candelis singulos supplex donasset, consultò Diui Antonij aram præteruisse dicitur, inquiens: Insane merito, tu nulla à me laceffitus fuisti iniuria, nullo etiam dono nunc placaberis. Verum hic forsan præstat tacere, quam parum opportunè Ecclesiasten agere: maximè cum hæc satis sine præcone suam impietatem loquantur, ac prædicent. Hoc modo satis erit ostendisse,

Dæmonas accepto placari munere quouis,

Si deota modo mens est, & conscia prauis.

Sagas ad Sabbatharios suos conuentus auolaturas maritorum Zelotypiam fallere, illis in arctiorem somnum, per incantationem inductis: vel etiam supposita, quæ earum speciem habeat, re aliqua.

C A P. XII.

CVM hæc scriberem, venere mihi in manus rearum quarundam percontationes è Forbachio (quod municipium est ditionis Lotharingicæ in Germania citeriore) è quibus, quod adhuc non feceram, didici auolaturas è lecto geniali veneficas ad conciliabula sua solere, ne quid quotidianæ, ac nocturnæ consuetudinis desideretur

maritis,

maritis, vel somnum per incantationem conciliare, è quo ij non possint facile excitari: vel personas quasdam iam dormientibus adunbrare, atque adiungere, quas si cōtingeret interea expergisci, suas vxores esse putarent. Bertranda Tonstrix¹ id se sæpè fecisse prodidit: atque ad sopiendum tali somno maritum, sæpenumero illi aurem vellicasse, dextra manu eo prius illita vnguinè, quo viam ad eiusmodi conuentus affectans solebat seipsa inungere. Eller vxor Decani in Ottingen², infantis culeitram: Sichen May à Speirchen, scopas supposuisse se memorauerunt, postquam essent nomen sui dæmonis præfata: Sicque maritis fucum sæpè fecisse. Maria³ vxor Ioannis Sartoris in Metzger Esch, stramentorum fascem veluti vnguinè infuscatum, qui, statim atque ipsa domum esset reuerfa, euanesceret. Catharina Ruffa ipsum Dæmonem sua accubatione eiusmodi vices aliquando gessisse declarauit.

1.
Forpachj,
Calend. Septem. 1587.

2.
Eodem loco, & die.

3.
Homburgj
Nonis Ianu. 1590.

Multa esse, quæ Dæmones grauius & seuerè in sagas animaduertant: nocturnorum conuentuum desertionem, morborum se inconsultis sanationem, iniuriæ concessionem, innocentiam, contumaciam, à malè agendo deborationem, criminis apud Iudicem agnitionem, irritam insidiarum molitionem, atque eius generis alia quamplurima; quæ vel atrocissimis verberibus illis luere, vel damno aliquo rei propriæ grauiore pensare necesse est.

CAP. XIII.

Offensio si quæ vnquam magna est & diuturna, cerre ea est quæ ex inuidia contrahitur: cuius

cuius (vt inquit Cicero) motus longè omnium acerrimus est, ac pertinacissimus. Quæ si in homines conuenit ratio: quid in Satana valituram putamus, quem nihil æquè cruciat, ac sollicitum habet, quàm quomodo feliciore conditione, quàm sua est, degentem hominem noua semper aliqua calamitate, ac miseria afficiat, atque affligat? Vt iam mirum videri non debeat, si quos semel sibi obnoxios reddidit, atque obsequentes tam durò habere solet imperio: tam asperè, atque inclementer tractare. Profectò hæc communis, perpetuæque eorum omnium querela est, illum nusquam non fingere causas, dum habeat quod culpæ, aut contumaciæ imputet, plectat, ac seuerissimè animaduertat. Et omnino nunquam cum illo, ne vnus quidem momenti pacem conuenire, ac constare. Cuius Gu-

4.
Aucherij
1111. Non.
Ianua. 1585.

gnotius 4, se quod ad indictos conuentus nunc tardius, nunc infrequentius accessisset, non semel illi vapulasse pene ad interitum recensuit. Rursus graues luisse poenas, quòd filiam Dominici Raij, cui venenum eius hortatu fecerat, non petita venia, ad sanitatem ausus esset reducere. Metum præterea longè maximum sibi attulisse, cum forte ab eo per aërem deportaretur, ac supra flumen Mosellam

5.
Pangaj xi.
Calen. Decemb. 1584.

constitissent loco, vt sibi videbatur, vorticibus admodum horrendo: Nam de deiciendo, ac mergendo non destitisse minas interponere, quoad fi-

6.
Vellaj. ad
Mosellā v.
Cal. Iulias.
1587.

dem dedisset, se Desiderium Galerium 5, qui cum inimicitias habebat, veneno sublaturum. Quod & non multò post per maximas eius efflagitationes

7.
Pangaj v.
Id. Nouem.
1584.

præstare coactus est. Iana Gerardina 6, Catharina Ruffa 7, & Francisca Fellæa innocentia sua poenas

non

non semel dedisse se affirmauerunt: ac tantas (ait Nicolæa Morelia⁸) vt intercepto, præ verberum atrocitate, spiritui, penè exanimaretur. Neque id mirum videri debent: ferreas enim (inquebat) illi esse manus: quibus, ceu malleo, caput vniuscuiusque sic contundit, vt attrèctantibus exossatum videri possit. Alexia Belhoria⁹, & Claudius Morelius¹⁰ se id multoties cum suo magno malo expertos fuisse conquesti sunt. Nonnunquam & in os sic vnguibus inuolat, vt id totum lacerum, ac dilaniatum sepè relinquat: sicuti Rosa Gerardina¹¹, commonstratis adhuc vestigijs, Iudici fecit manifestum. Cum eadem Belhoria multis egerat Dæmon, vt coniugem suum veneno perderet. Hoc cum ea non sustineret facere, præ amicitia; hanc ille dolens repulsam aquæ intercute ipsam afflixit: ex cuius tumoribus, cum sex integros menses laborasset, non prius conualuit, quàm sextarios foeditissimi humoris duodeuiginti, per imos pedes, facto vulnere eiecisset. Margaretam Luodman¹² non cessabat quoque hortari, vt vicina mulieris buculam, quòd eius olera depasta esset, ac tota vngulis obtriuisset, venenata porione, quam illi tunc in ligneo catillo porrigebat, necaret: sed cum id detraheret facere, vt quæ metueret à muliere, quam alioqui perspicacissimam nouerat, in facinore deprehendi: tandem vt ea se necessitate liberaret, ac aliqua ratione placatum Magistellum haberet, maluit vitulum, quem vnicum in stabulo alebat, illo ipso veneno tollere. Proprij quoque iuuenti damno, alieni, cui contra Magistelli mandatum pepercerat, Bertranda Tôstrici¹³ necesse fuit salu-

8.

Serra

XVIII. Ca-

len Februa.

1587.

9.

Blainville

ad aquas

Non. Febr.

1587.

10.

Serra 111.

Non. Dec.

1586.

11.

In agro Sti-

ueni, Nonis

Novemb.

1586.

12.

Vergauilla

x. Cal. Fe-

brua. 1587.

13.

Forpachij

vi. Calend.

Septe. 1587.

- ^{14.} tem luere. Apolloniam ¹⁴ Dæmon eò per summam
In Freiffen importunitatē perpulerat, vt fidem daret nō prius
v. Id. Aug. quieturam esse, quā damnum aliquod ingens fa-
gust. 1589. milia Eysart municipis sui intulisset: quod promif-
 sum cū tamen perficere non posset, illius vtique
 conatus prohibente Deo, in cuius tutelam, præsi-
 diūque Eysart se, suosque p̄mo diei cuiusque
 diluculo commendare solebat: eò tandem redacta
 est, vt sibi necesse esset de cœnnis filia (huic nomen
 fuit Eugel) parricidio, non impleti promissi vexa-
 tionem à Dæmone redimere. Eandem necandæ
 sobolis necessitatem & alius Dæmon Catharinæ
 Præuotie ¹⁵ attulit. Cū enim eam forte libido in-
 cessisset perdendæ veneno filiola, quam vnicam
In Freiffen Michaël Cocus eius vicinus sustulerat, atque id &
1111. Nov. sæpè, & frustra aggressa esset facere (nam eam ma-
Sept. 1589. ter quotidianis precationibus, lustrationibusque
 contra malas incantantium artes munitam habe-
 bat) tandem vt hanc veluti prædæ frustrationem
 assiduè incusanti Dæmoni. cumulationem etiam
 reponeret, quem in cunis adhuc habebat, infan-
 tem Odillum nomine iū misericors mater veneno
 perdidit. Siquidem sagis hæc lex est perpetua, vt
 quod perperam in aliorum caput conantur, ac mo-
 liuntur, id in se admittere postea cogantur: nec vn-
 quam patitur Dæmon irrita apud eas esse sua con-
 silia. Quod si incœptum est plurius, & contendi-
 tur in quam commune malum recidere debeat: res
 ad sortem reuocatur, vnâque ea cui eius luitio sor-
 tito obtigerit, pro omnibus noxam pendere cogi-
 tur: Vti à se, facinorisque socijs aliquando vsurpa-
 tum memorat eadem Præuotia. Cū enim (in-
 quiebat

quiebat illa) consilium vnà iniuissimus de fasci-
nâdo futoris Fressenij pecore, atque id nescio quo
fato impeditæ nequiuissimus facere; patrandum
nihilominus fuit aliquid, quod scilicet illi qui eam
veluti prædam certus expectabat, aliqua ratione
esset satisfactum. Sorte igitur experiri placuit in
quam hæc faba cuderetur: ducta est: & in Agne-
tem Eysvitz omnium nequissimam, flagitiosissi-
mâque fœminam incidit: quæ nihil facti mora-
ta atrocitatem alacritatino præsentibus socijs vi-
ginti annorum filio, Petter nomine, medicatam
portionem propinauit: vnde non multo post illi to-
tum corpus prodigiosè distortum, deprauatum-
que fuit. Hoc nimirum faciendum erat, aut à Dæ-
mone, qui nihil vnquam condonat, morte etiam
duriora pati. Talem siquidem contumaciam im-
pune non tulit Balial Basolus ¹⁶: Nam cum eius
mandatum de miscendo cuiquam veneno, quem
forte exosum habebat, neglexisset: tam duras in
proprijs edibus dedit: vt mallet (quantum inquie-
bat) alios similes cruciatus, si iterum essent feren-
di, morte præfenti depascisci. Nec tulit etiam inul-
tum Margareta illa, de qua modo mentio est habi-
ta: quod facinoris socias esset ab incepto dehorta-
ta, cum forte ad stagnum Vvapenbruch conuenis-
sent, ac de more eius aquas, perdendis arborum
fructibus, exagitarent: Id verò faciebat, quod me-
mirisset se non semel earum pomis, & duram, &
longam famem tolerasse: nam de hoc grauitè ob-
iurgata, multis præterea verberibus castigata pa-
rum illud consilium non multo post fuit confi-
lipm. Ioannæ Banno ¹⁷, cum restituta autoritate
nubido

16.
Donibafeli
ad San Ni-
colaũ 1111.
& prid.
Non. Mart.
1587.

17.
Mænny
111. Non.
Janu. 1586

obruta, tormentorumque, quæ offerebantur, metu perimota, iudici omnes suas noxas, maleficiaque patefecisset, ac præterea eo verbis præeunte Dæmonem, cui se ipsa addixerat, perpetuum facessere iussisset, non inulto post solam in carcere repertam sic is pugnis, calcibusque conscidit, ut illum sibi postremum esse diem iam esse putaret. Sed commodum interuenientes custodiæ impedimento fuerunt, ne suam ille immanitatem, ac sæuitiam longius exerceret. Certe illi totum tergum recentibus verberum vestigijs adhuc scedum erat, cum hæc Quæstori denarraret. Keluers Otilla¹⁸ ob

^{18.}
Fressenij eandem agniti criminis causam, tam duras Margistello suo in carcere dedit, ut ab ea editus præintolerabili plagarum dolore clamor à Castellani domesticis longissime etiam exaudiretur. Ecce ut inclementissima, iniustissimaque semper est apud

Diabolum seruitus, ijs etiam, qui se totos ad eius arbitrium comparauerunt: cum contra Christus iugum suum suauē, onusque leue vbique prædicet, vltroque hortetur ad illud subeundum, qui animabus suis requiem quærunt. Et certe contrariorum institutorum, ac disciplinarum fines, atque euentus decet esse contrarios. Lex Christi suprema, est charitas ex fide, nullamque, postquam nos in suam Ecclesiam constituit, ea sanctionem edixit, atque irrogauit. Mandatum nouum dedit vobis

^{19.}
Ioan. XIII. vers. 37. (inquit¹⁹) ut diligatis inuicē, sicut dilexistis. Rursus, ^{20.}
Ioan. XXV. vers. 34. in hoc cognoscent omnes, quod mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad inuicem. Hæc præcepta nullam in exequendo habent difficultatem, plena sunt amoris, deliciarum, atque

oblecta

O

oblectationis. Si minus est ijs obsecundatum, non illico Deus iram in contumaces euomit: sed lentus est ad poenam, ei que etiam inuitus accingitur. Ac si quando tamen irroganda venit, moderata est, & semper salutaris: paterna, non dominica: punientis amorem, non vlciscentis, odium concilians. Diaboli contra præcepta, ac monita quotidiana sunt de simulatibus, insidijs, crudelitate, cædibus, damnis, atque iniurijs ^{21.} Siquidem ipse ab initio homicida est, calumniator, prædator, vastator, insidiator, vexator, carnifex. Imo nihil ad præobnixat fatagit, quam ut suos, uti se, habeat in aliena calamitate, ac miseria assidue occupatos. Si imperata abnuunt ac detrectant hoc, ut iam dictum est, illis superest, ut sæuissimis vel ad necem contundantur verberibus: sin exequuntur, hoc quoque sequitur, ut ipsi se continuis incertioribus, atque angoribus miserè implicant: veluti qui rerum trucium, acerbarumque spectaculis, necessitate officij coacti contra innatam clementiam, interfunt. Tum misericordia, quam primum innata humanitas etiamnum ingerit, deprehensionis metus, ac ex peccatorum conscientia timor nunquam patatam, tranquillamque illis mentem esse

21.

Ioan. VIII.

Apocal.

XII.

finunt: sed illos undique premiunt.

et angustia, et mala prement, se.

quantur infortia, et

calamitates.

et infortia, et calamitates.

et infortia, et calamitates.

et infortia, et calamitates.

et infortia, et calamitates.

et infortia, et calamitates.

*Veram, & præsentem sagarum ad nocturnas suas Synagogas sæpe esse profectionem, nonnunquam etiam vanam, & per insomnium tantum conceptam, ac meditatam; re-
 Et quæ sentire, qui utrumque defendunt. Tum ut diuersa
 sint eiar profectionis rationes, quibusue noctibus sæpius
 fiant in Locharingia.*

C A P. XIII.

RE s est controuersa, & plena dissensionis, inter
 eos, qui hæc sagarum tractant portentæ: æ ne
 reuera ad illos, quos sic iactant Dæmonum con-
 uentus auolent, ac præsentem ijs adfint; an tantum
 occupata præstigijs phantasia, atque, (vt euenire
 solet, ubi non moritur) *Exercent vana nocturna insomnia mentes* adeffe sibi videantur. Et habet ea concertatio in v-
 tramque partem exempla; rationesque, quibus
 contrariæ sententiæ probabiliter defendantur. Nā
 & certis authoribus cōpertum habemus extitisse:
 quæ cum domi, undè in eodem cum marito cubili,
 manifestè pernoctassent: recenserent tamen poste-
 ro mane, ac confidenter dicerent multa ad eiusmodi
 conuentus pertinentia, quibus se superiore no-
 cte interfuisse affirmarent. Alias item (cū eas
 necessarij, ac propinqui, quibus eius rei ex rumore
 iniecta erat suspicio, totas noctes consultò vnà cum
 vicinia obseruassent) visas quidem inter dormien-
 dum commoueri vehementius, quasi qui ingenti
 aliquo dolore conflictantur, vel etiam in sedili, aut
 alia quapiam re equitare, vt qui viam ad motis cal-
 caribus accellerant: cæterum non egredi domo; sed
 tantum

1.
 Fr. à Turel-
 la, & Io.
 Bodinus in
 Dæmono-
 mania.

2.
 Olaus Ma-
 gnus in Hi-
 storia de
 gent. Se-
 ptenr.

tantum ex perfectas lassitudine præ se ferre: veluti qui peregre redeunt: ac miranda quæ sibi fecisse videbantur, narrare: imò & illis irasci, ac succensere, qui fidem iis non adhiberent. Quæ res multos impulit, ut crederent hæc mera esse somniorum visa, quæ Dæmon in eorum animos immitteret, quos laqueis suis irretiuisset. Habetque ea opinio astipulatores magni nominis non paucos: nec usque adeo ab ea dissentientem Diuum Hieronymum 3, qui & Hebræi cuiusdam suæ ætatis sententiam in argumentum profert, eleuantis, sed indignè authoritatem historiæ Abacuc: cui solum causa, quod Prophetæ gestationem, transuersionemque per aëra, præter à natura constitutum ordinem contineat. Contra non desunt & laudati authores 4, qui exemplis, rationibusque defendant eiusdem rei veritatem: Audios enim qui eodem cum Strigibus unguento perfricti, ac delibuti momento ad eiusmodi coetus, unà cum iis transferrentur: Vnde tamen redeuntibus emetienda esset via multorum dierum, cessante videlicet carmine, & quod ait Apuleius 5, cæca numinum coactorum violentia: Audios etiam 6, qui eò pedites profecti unà cum liberis, quos animus erat in solehni conuentu deponere, domum postea à Dæmone per aëra essent deportati. Hocque multorum verbis, ac testimonio constitisse, qui abeuntes in via essent allocuti, & multa nocte redeuntes offendissent attonitos, ac perplexè respondentes. Tum in ipso conuentu colloquutiones, quas deinde diuersi totidem verbis reconferebant, qui interfuerant: larnarum, corticum, ac reticulorum, quæ quisque celanda, regendaque;

3.

In prologo
in Daniel.

4.

Apuleius,
Vlgericus
Molitor, &
Ioan Bodinus.

5.

Libr. III.
de Asino
aureo.

6.

Nicolaus
Stephana
Dom. Martini, mense
Dec. 1587,

7.
*Cap. 47. le-
 gis Salic. Et
 Ioa. bi. Ca-
 mer. in lib.
 de nat. Dæ-
 mo.*

dæq; præsentia, vultui obduxisset: craterum 7, ve-
 stium, ac supellectilis, quæ vsui fuisset agnitiones:
 exauditi strepitus, ac clamores ab illis, qui armen-
 ta, pecorūque greges in propinquo custodiebāt:
 suppositæ personæ, quæ absentium vxorum loco
 maritis accubarent: ac adeò tam multorum, qui in
 pestilentem eam societatem sunt asciti, consentiēs,
 ac conspirans de iis omnibus oratio, ac testimoniū:
 è quibus id quod sequitur, quia maximè proprium
 ad eam rem visum est, paulo amplioribus verbis
 placuit hīc commemorare. Lutzeij (qui vicus non
 ignobilis est in radicibus Vogesi montis) Maio
 mense anni M.C.LXXXIX, Paganalia à vicariis ce-
 lebrabantur. Ex eo viro Claudius Chotæius in vi-
 cinum, cui nomen est Vvisembach, appetente no-
 cte, redibat. Iamque eius montis, qui inter vtrumq;
 vicum assurgit, bonam partem conscenderat, cum
 subito turbine correptus steterit, circumspectans at-
 tonitus, nuncubi rei adeò insolentis causa aliqua
 appareret. Nam cæterà tranquillissimus, quietissi-
 musque aër erat. Aduertit in secessu quodam (eum
 accolæ crepidinem Moreliam appellant) lartatas
 mulieres sex, instructam multò auro, atque argen-
 to mensam quamdam saltando circumeuntēs: per-
 indeque sua iactantes capita, ac qui intemperius
 agitantur: tum iis astantem in nigro tauro homi-
 nem, qui eas vti otiosus aliquis in triuios spectabat.
 Ibi igitur constitit, tantūperdum se colligit, ac
 rem totam certiūs oculis agnoscit. Quod dum fa-
 cit, momento turba illa disparuit, ac se ex eius af-
 pectu subduxit. Amoto igitur eo metu se denuò
 viæ committit. At iam promptis verticem superau-
 rat, cum

rat, cum ecce eum mulieres illae à tergo insequun-
 tur, capita sua ut antea iactantes, atque altum, cu-
 eximioposito, silentium tenentes. Praebat homo à
 tra facie, manibusque in harpaginis speciem incur-
 vis: quas etiam parabat illi ostendere, imminuere,
 nisi obstinasset, diffidit, atque opposito ensa, suqui-
 dent hoc facto insultare desinit, quasi de vita me-
 tuens, atque recedens. In quo subraptionis, Pelli,
 & quorundam Academicorum edimonum affe-
 rentiam. Dæmones inimicos, verbera, sectiones, vul-
 nera & torere, & pati, de quo nos alibi. Ostendit
 se nihilominus iterum mulieres illae, unaque cum
 iis homo, quem modo dixi tauri sessorem, chorea-
 rumque spectatorem: ad quem, iam factus confi-
 dentior Choreus accessit propius, atque infit. Hem
 tunc hic es mihi Desideri Gaxete (id enim ei erat no-
 men) obsecro, si quid potes serua me: nam Pol fi-
 dem meam tibi alitrogo, me nihil eorum, quæ vidi
 equidem pallam esse facturum. Vixque hæc dixerat
 cum turbo illum, ceu nebula, inuoluit denuo, sed
 eo demum euolutus, & liberatas, solum se in solo,
 ac longe à viadiffito loco reperit: quam tamen ve-
 stigando ad extremum nactus quam festinantissi-
 me potuit domum se recepit. Triduo post id testi-
 monium ad aliud rursum à Iudice quaestionis vo-
 catus, hoc ex abundantis superioribus addidit re-
 cordari se cum propius ad mensam accessisset, vi-
 surus & quibus epulis esset instructa, Dæmonem
 sibi & vestigio in os ungulibus inuolasse: ac dum se
 contra ferro defenderet, inter hæc velpemitioni
 vento impetu sublatum, & acque ad Combrimontis
 catarractas, quod locus à prode non minus distans

olum

P

8.
Sandeodæti
xi. Calen.
Iun. 1589.

passus aberat, fuisse deportatum. Quod ne quis deliramentum esse putet hominis non sobrii, & noctis, locique solitudine tum forte externi, id etiam Barbelina Gaxeta⁸ è mulieribus illis una superiore mense totidem fere verbis apud quæsitorem recitauerat: hoc adiciens, tritici heminas duas, caseosque bubulos totidem Choratio illi à Desiderio Gaxeta, cuiusque vxore dono datos quo celatum haberet, quod sic viderat. Qua de re coram compositi contulerunt per omnia: extra hoc unum quod Barbelina diceret non esse in Choratio à Dæmone intentatas manus, quia sic se mense propinquum intulisset, ut is elogio suo mentitus fuerat, sed quod aureum craterem ab ea furto tollere parauerat. Aliud sequitur eiusdem generis: Ioannem ab Hambach vixdum ex iephobis egressum venefica mater secum ad nocturnos Dæmonum conuentus deduxerat: ac quod cibus seiret ijs illum canere iusserat: atque in proximam arborum, quo clarius exaudiretur, inscendere: quod dum facit, ac saltantium choræas oculis otiosus collustrat, forte rei insolentiam admiratus (nam præpostera, ridiculaque illic erant omnia) Deus bone (inquit) unde isthæc nobis tam stulta, amenaque turba. Vixque hoc dixerat, cum in terram prolapsus, altero humero debilitatum se, ac cum altantium opem inclamaret, solum reperit. Quod cum palam predicasset, & variè de eo sentiretur alijs visum, alijs rem gestam esse contendentibus, seorsum est postmodum, quæ eam dubitationem tolleret, occasio.

9.
In Freiffem
1111. Non.
Sept. 1589.

Nam Catharina Propertiana cum unaque choros illos agitauiant, ob fortilegiij suspicionem non

multo

multo post comprehensa, rem omnem, uti supra memorata est adhuc eius rumoris, quod Hembachius disseminauerat, ignara, & nulla interrogatione praecepte, patefecit. Keluers Otilla¹⁰, & Eyfartz Anguel¹¹ proximè sequenti anno beneficii damnaque idem quoque diuersæ affirmauerunt: locum præterea illa, ubi id euenisset suo, quo id testatius fieret, nomine Mayebuch appellans. Quod sequitur non minus proprium est huius argumenti. Rediens Nicolæa Lang-Bernhard è moletrina Guerningensi Asschuncurlam ante viii. Calend. Augusti Ann. M.D.xc. ac iter secundum sepe syluestrem aperto meridie faciens, aduertit in aruo finitimo chorum in orbem saltantium; tum viro- rum, tum mulierum: Verùm quod præter solitum aliorum hominum morem auersi, tergæque ostendentes id faciebant, attentius eos aspiciens vidit præterea qui caprinis bubulisque pedibus deformes vna intermixti saltatorium illum orbem verfarent. Tum pene metu emortua. I E S V auxiliare nomen (uti quibus sinistri, inauspicatque aliquid imminet) inelamare coepit, ac rogare suppliciter, ut ad suos modo salua, incolumisque redire posset. Illico evanescere omnes, qui tripudiabant, ac desinere videri: præteream vna Petter-Gross-Petter nomine, cui ocyus in aërem sublato elabi interea, atque exoidere visum est penicillum, quali furnarij consueverunt furni sui aream, prorsquam panem in eum condant, extergere. Inter hæc vehementiori illa quoque correpta vento vix anhelitum ducere, ac spiritum trahere: tum etiam domum reuersa triduum integrum ex valetudine decubere.

10.
In Vverd-
stam VII.
& VII. Id
Aug. 1590.
11.
Dusa III.
Non. Dec.
1590.

Cuius rei fama cum ipsa, cuiusque propinquis spar-
 gente vniuersum pagum iam peragrasset: Petter
 ille ne videretur eius dissimulatione tantum cri-
 men agnoscere, ac fateri: primum quidem apud
 Iudicem iniuriarum ferocius agere: Sed tandem
 veritus ne non succedente lite, quod iam in proeli-
 ui esse videbatur, maius ipse sibi crearet pericu-
 lum, eam consulto desequi. Quae res multo etiam
 magis eius facti suspicionem auxit: astionantibus
 multis male intentis conscientia illum eam, quam
 primum in animum adeo quidem reuocauerat, iniu-
 riam mulitare. Ergo Iudex in eius vitam, mores-
 que tanto diligentius inquirere: Ac cum certis in-
 dicijs rem non esse vanam comperisset, compre-
 hendere: tum ad criminis non adeo iniuriam con-
 fessionem adducere: tandem & alios, qui cum illi
 eius sceleris societas fuerat, coarguere: ad iam ma-
 nifestos facere. Inter quos fuere Barbelia Joannis
 Latomi vxor ^{12.} & Mayetta Laurentij Supermaio-
 ris item vxor ^{13.} quae diuerse, totidem tamen ver-
 bis illud de saltato a se aueris, una cum interme-
 dy corruptedibus choreo proditum a consociis Pen-
 tenindicium verum esse agnoscere. Accessit &
 eorum confessio rectius Ioannes Michahel ^{14.} arti-
 mentarius. hoc Oerij archiua morem eius ubi fidem
 addens se interea nihil haec fierent, ubi quis sum-
 ptum fuisse officio il pedum quoddam forte obla-
 tum, qui ad mouendo, ac micantes ei digitos, vti
 cum ad numerum vera instantur tibiae, adducen-
 do. Ac cum Nicolaus illa (uti dictum est) lesim tre-
 melunda inuocasset, & quae praeterea crucis signis
 inuocasset, & quercus altiore ramo, cui tum insido-
 bat, pra-

bat, præcipitem decidisse: demum turbine inuolutum, ac in pratum nomine Vveiller in quo pascen-
tem gregem paulo antè reliquerat, deportatum
fuisse. Eius rei grauissimum, firmissimumque argu-
mentum denique hoc fuit, quòd locus, ubi sic in
orbem agitata fuerant choræ illæ, postridie,
quemadmodum Nicolæa antè monuerat, apparuit
circo impressus, qualem habent hippodromi, ubi
in gyrum aguntur equi: sed & interstinctus vngu-
larum caprimulorum, bubularumque recentibus ve-
stigijs. Quæ & perstiterunt videri dum aratro de-
nuò profectum, subactumque aruum illud brama
sequente fuit. Testimonium dixere Nickel Klein,
Desiderius Veruëx, Gaspar Sutor, & quotquot in
rem præsentem maturo ducti de ea post à iudice
sunt interrogati. Ecce rem gestam, non somnio vi-
sam, oculis ipsis perceptam, non auditu intelle-
ctam, diuersorum consentientibus verbis affirma-
tam, non vnus excogitata, fictaque oratione euul-
gatam. Cui si quis paruam fidem habeat, nihil e-
quidem moror, quominus in contraria opinione
hæreat: modo sciat me nihil hîc fingere, ac com-
minisci; sed potius huius argumenti exempla plu-
rima conmittere, quæ neglecta cum à me legeren-
tur, in beneficiorum questionibus capitalibus in-
tercepit obliuio. Vicissim etiam eorum sententia
non accedam inuitus, qui hæc quandoque per in-
somnia videri putant. Quod & Catharina Præuo-
tia 15. diserta sua assertione testatum non ità pri-
dem reliquit, inquiens: nonnunquam præsentos,
at vigilantes sagas in eiusmodi conuentibus adof-
foscopæntiam doctores inani, obbaque iudagi-
in paig

15.
In Freissen.
IIII. Non.
Sept. 1589.

16.
In definit.
Med.

17.
11. ad Co-
rinth. c. 12.
vers. 3.

18.
Matthæi
xvii.

19.
Libr. vii.
cap. 52.

natione tantum eos agitare: Nam Dæmonibus æquè promptum est & vigilantes, quo volunt, transportare: & dormientibus, ac interea (vt Gale-
ni verbis utar ¹⁶) in ἀλυσχρησίων μεταίεσιν induetis istius-
modi visa offerre, atque obiiicere: sed non ego cre-
dulus illis qui ἐκστασε, animique emotiones atque
abstractiones à corpore in hoc negotio interpo-
nunt. Neque enim eas rectè defendi posse puto:
maximè, si quæ dicuntur Dæmonum ministerio,
atque opera fieri: cùm etiam D. Paulus raptum
suum ad tertium cælum prædicans ingenuè fatetur,
nescire se in corpore, an extra corpus raptus
sit: Deum enim solum id nosse. Et Petrus ¹⁸ legatur
sic claritate transfigurantis se Domini vna cum
reliquis duobus discipulis oppressus ac ἐκστασε ob-
stupefactus, vt nesciret quid diceret, aut vbinam
esset. Plinius ¹⁹ quoque (iuuat enim & hic paga-
norum auctoritatem laudare) postquam ex vete-
rum exemplis retulit Hermotimi Clazomenij ani-
mam relicto corpore errare solitam, vagamque è
longinquo multa enuntiare, quæ nisi à præsentibus
noscì non possent. Aristæi etiam visam euolantem
ex ore in Proconneso corui effigie, hoc totum tan-
dem fabulositatem appellat. Res est ardua, & supra
omnem omnium hominum captum euagantem
extra corpus animam, ac postmodum in id, ceu
postliminio, redeuntem constituere: Nam nisi
morte eam compaginem dissolui posse, rursusque
dissolutam ante supremi Iudicij diem non coalitu-
ram pie, ac Christianè credimus. Porro si quid som-
no etiam ferreo exciuit, ac soluta sagæ nuntiant se
vidisse, quod locorum, vbi gesta narrantur, lon-
ginqui

ginitas cum somni breuitate comparata, arguat non aliter, quàm leuissima aliqua peregrinatione, qualis solet esse animi, lustrari quiuisset: non statim sequitur, animum relicto corpore illuc peruasisse: nam ea res inolumi, atque integro homine ne utquam accidere potest: sed verò similis est in eiusmodi somno, qui sic animæ extinctæ speciem præbet, penitus delituisse animam perinde, atque in ijs, qui apoplexia, morbo comitiali, aut vteri strangulatione suffocantur: interimque Dæmones, quibus est incomparabilis velocitas (Natura enim incorporea, inquit Iamblicus ²⁰, subito, vbicunque vult, adest, nullo alicubi prohibente) eam imbuisse, atque informasse illorum omnium notitia, quæ è procul remotis prouincijs, ac regionibus summa celeritate conquassauerunt: vti eorum optidorum non omnino absurda sententia est ²¹, qui non immisione radiorum, sed admissione imaginum, vt in speculo euenit, res oculis percipi ac deinde animo cōmunicari volunt: Nam certe Dæmones se sæpè in hominum mentes insinuare, ac quas volunt notiones, sinente Deo, in ijs imprimere, ac quasi consignare notius est, quàm vt pluribus ostendi oporteat. Et Cardanus ²², cui hæreditaria fuit eiusmodi cum Dæmonibus consuetudo, non negat lamias inter dormiendum putare se varias, ac longinquas regiones peragere, atque in ijs reges, theatra, choros, viridaria, fontes, viuaria, aliasque res antecessimas videre: imo & venustissimos adolecentes, propter quos dormiant, ac quibus cum vnâ se oblectent. Tantum ne se ipse suo prodar iudicio, ac sortilegij alliget ad naturales causas, vict

20.
De myste-
ris Aegypt.
cap. de in-
tellectu, &
anima.

21.
Arist. in li.
de sensib.
& ijs, que
sensu perci.

22.
Li. xviii.
de subtil.

fas, victusque rationem ea reuocat: quod videlicet castaneis, fabis, caulibus, opio, cepis, & phascolis vesci soleant: quæ ridicula ratio est, cum nec sola, nec semper ea esca vrantur. Haec etiam forte causa est, quod parum sibi constans addit statim putare se eiusmodi visis forislegij aliquando fuisse. Sed, ut ad intermissum de nocturnis illis cōuentibus sermonem redeā, iuuat, quo magis corum veritatē adiue, modū quoq; & viā, qua ad illos properatur, exponere. Ac primum vulgarissima ea ab omnibus perhibetur, quæ per camini vaporariū esse consuevit. Cōtra quam si quis spatiorum iniquitatē, atque angustias obijciat, aut alias etiam naturæ difficultates opponat: sciat eas pridem ex istius Dæmonolatreiæ, quæ monstrosa, portentosaque omnia habet, finibus iussas esse excedere. Quamquam & hoc inde defendi possit, quod angulis quadratis structa vaporaria passim habēt casæ rusticorum, è quibus caferē existit colluies: Alexia Violæ²³, Iana à Banno²⁴, Claudia Fellæ²⁵, Dominicus Petronius²⁶, ac plerique omnes²⁷ eius flagitij comperti id spontaneis, ac discretis suis confessionibus testatum reliquerunt. Addit Nicolæa Ganatia²⁸ pro more habuisse, dum sic se ad eam viam instrueret, pedem alterum in cremathram tollere, postquam eam inunxisset, quo se ipsam ante ille uerat, vnguine. Franciscus Fellæus²⁹ non cremathram, sed extremis ac supinis seoparum virgis itidem inunctis, atque oblitis consueuisse pedem sinistrum imponere. Alios alij quoque perhibent modos ad eos conuentus auolandi. Margareta Doliaria se in colo, vel arundine equitantem sæpè illuc peccatam fuisse, post

23.
In agro Tē-
træo. 1583.

24.
Maineri
III. Nō lu-
lia 1585.

25.
Mazilaj V.
Id. Nouem.
1585.

26.
Giruncu-
ria mense
Octo. 1585.

27.
Maineri
VIII. Id.
Iul. 1585.

28.
Mazilaj
XIII. Ca-
lend. Iann.
1584.

29.
Vergailla
XIII. Ca-
lend. Iann.
1586.

se, postquam verba quædam ad eam rem propria
 esset præfata. Alexia Bernarda ³⁰ se sui : Hennezel
 Erricus ³¹, patrem tauro ingenti, ac valido, matrem
 verò baculo bifurco, quali equis subterni solet, se
 autem arundini impositos, vñà semper eò peruo-
 lasse. Ianna Granfanetæa Montenaiensis ³², quoties
 eam viam affectabat, præsto ante fores affuisse ca-
 nem atrum, atque horridum, in quem, seu bene-
 domitum equum, intrepidè insiliret, vectionisque
 pretium fuisse, cum desiliisset, ab eo vicissim in scē-
 di, ac comprimi : cum se tamen in non illaudatæ
 (vt sibi videbatur) formæ adolescentem ante im-
 mutasset. Erricus Carmucius ³³ Dæmonem, ceu
 portitorem aliquem consuevisse singulos vltra flu-
 uium, si in quem fortè inciderent, transmittere.
 Quod autem viæ vel ante fuerat, vel etiam post
 erat reliquum, coactos semper fuisse pedibus con-
 ficere. Barbelina Rayel ³⁴, Franciscus Fielleus ³⁵, at-
 que alij non pauci persæpè se itinere pedestri eò
 esse profectos : præsertim cum in propinquo ali-
 quo loco coetuserat indictus, aut etiam si reperie-
 bant, qui cum se vñà in viam darent. Si quidem co-
 mes, aiunt, in itinere pro vehiculo est. Quibus om-
 nibus & hoc obiter non erit absurdum adicere,
 quod de die, quo sic vñà conueniunt, ab illis vul-
 go dicitur. Ioannes Piscator, Coleta eius vxor ³⁶,
 Margareta Vvarina ³⁷, Nicolæa Ganatia ³⁸, Clau-
 dia Morelia ³⁹, & vno nomine omnes, quorum
 quæstiones capitales hætenus in Lotharingia ex-
 pondere licuit, non alijs noctibus, quàm quæ pro-
 ximè præcedunt diem vel Iouis, vel Dominicum
 eiusmodi conuentus agitari autumant. Causam

^{30.}
*In Guer-
 mingen*

*viii. Cal.
 Febr. 1590.*

^{31.}
*Verganilla
 mense Iu-
 lio. 1586.*

^{32.}
*Conday
 mense Iu-
 lio. 1582.*

^{33.}
*Pangaj
 Anno 1574.*

^{34.}
*Blainville
 ad aquas*

*Id. Ianua.
 1587.*

^{35.}
*Mazilaj
 in agro Pā-
 gao xiii. Cal. Ianu.*

1584.

^{36.}
*Gerbeuillei
 Non. Maij.
 1585.*

^{37.}
*Roncaij ad
 D. Clemen.
 Cal. Decē.
 1580.*

^{38.}
*Maynerij
 viii. Id.
 Iul. 1587.*

^{39.}
*Serra xiii.
 Non. Decē.
 1580.*

adhuc ab illis scire non contigit: Hoc tandem inde esse suspicor, quod alia alibi tempestates occupatos Dæmones habent: Neque enim (ut inquit D.

40.
*Homil. de
Sancto Spi-
ritu.*

Basiliius 40) eodem temporis momento in diuersis locis esse, queunt: Nam & qui res sagarum in alijs regionibus gestas scripserunt, alias illis inbotes, quam quæ modò dictæ sunt, in eam rem impendi aiunt: Ut probabile sit eiusmodi vices, & tempora pro locorum intervallis, ac intercapedinibus variare, & mutari. Dij (inquit Apollonius 41) id est (ut

41.
*Philostro-
tus in eius
vita, Libr.
VIII. cap.
13.*

interpretor) Dæmones non semper in eodem permanent loco: sed nunc ad Æthiopes, nunc ad Aethum, nunc ad Olympum proficiscuntur. Sed hæc in coniectura magis posita sunt. Hoc modò restat videre, an etiam cetera, ac præstituta sit hora aliqua nocturnis illis conuentibus, ac Synagogis: Et est tot quædam reorum, quas vidi, percontationibus duo tantum Ioannes à Villa 42, & Agathina Francisci

42.
*Lorquini
x. Cal. No-
vem. 1590.*

Sartoris vxor eius 43 rei me adhuc commune fecerunt, affirmantes eam tempestatem, quæ vna, at quo

43.
*Hess. Pitte-
langij XII.
Cal. Octo.
1590.*

altera hora mediam noctem præcedit, appropinquare donæ hic esse? atque opportunam, non modò illis conuentibus, sed & quibuscumque alijs Dæmonum terribilibus, ludibrijs occurrationibus, strepitibus, quæ sequitur non item ijs esse obnoxiam.

Causam non addiderunt illi: nec ego eam hic arrio labor. Vnum tamen dicam nullas in tota nocte horas suspensiores habere istius umbrarum apparitionis, quæ earum metu aliquo tentantur, ac trepidant: Et ea certe non est sine ratione persuasio. Siquidem experientia docet illas præcipue spectris, etrisque imaginibus esse infames. Et veteres

fatis

fatis multi id scriptis suis testatum reliquere Aristomenes apud Apuleium ⁴⁴ (nam fabulas quoque intermiscere iuvat, quæ si minus vera narrant, at quam maxime fieri potest, veritatem probabilitate imitantur) à Merœe & Panthia laicijs insignibus vnâ cum contubernali Socrate se appetitum fuisse circa tertiam vigiliam recenset. Quod ego nocte circiter media interpretor: Si quidem in eam secunda vigilia definit, vti vigilias earum inuentor Palamedes ⁴⁵ Troiano bello primum disposuisse fertur: Plinius Iunior ⁴⁶ narrans, vti Athenodoro philosopho insultasset olim idolum senis macie, & l'qualore confecti, addit id factum per noctis silentium. Et Liuius scribit supra ædem Vestæ vocem noctis silentio auditam clariorem humana: Inter recentiores quoque Alexander ab Alexandro ⁴⁷ recitat terrificos laruarum tumultus in edibus quibusdam Romæ à se esse auditos, medio ferè noctis silentio. Silentium boni authores interpretantur intempestam noctem, id est (vt ait Censorinus ⁴⁸) quæ mediam proximè antecedit. Profundam Plutarchus ⁴⁹, & ferè mediam (quod huius argumenti proprium est) nominauit, vbi verba facit de monstroso, horrendâque illa imagine, quæ M. Bruto ex Asia exercitum transire volenti apparuit. Apollo-
nius ⁵⁰, vbi de vmbra Achillis à se visa refert miraculum, hanc euasuisse ait post colloctiones aliquot, quod iam cantus gallorum audiretur. Vnde infert Eusebius Cæsariensis ⁵¹ noctem intempestam, quæ Oerè gallicinium proximè antecedit conuenientiore esse malo Damoni, ad nefarios sermones eudædando. Telephion Milesius ⁵² Larissæ

^{44.}
Libr. I. de
Asino au-
reo.

^{45.}
Plinius lib.
VII. cap. 6.

^{46.}
Libr. VII.
Epistol.

^{47.}
Genial.
dier. libr. v.
cap. 24.
^{48.}

De die na-
tali cap. 9.
^{49.}

In Bruto.
^{50.}
Apud Phi-
lostratum.
libr. I. III.
cap. 5.

^{51.}
In cōfuta-
tione con-
tra Hiero-
clen quar-
ta.

^{52.}
Apud Apu-
leium lib.
II. de Asi-
no aureo.

cadaueri cuidam custos adhibitus contra sagarum mulierum insidias, ex ijs vnam mustellæ specie ea noctis tempestate sibi obuersatam fuisse refert. Ecce, inquit, crepusculum, & nox prouecta, & nox altior, & deinde concubia, & iam nox intempesta, mihiq; oppido formido cumulatiores quidem, cum repente introrrepens mustella contra me constitit, obtutumque acerrimum in me destituit: ut tantillum animalis præ nimia sui fiducia mihi turbarit animum. Intempesta nocte. Seruius 53; mediam, Macrobius 54, quam media proximè sequitur: tum enim principi tenebrarum, lupisque (ut cum Esaia loquar) vespertinis accommodatissimum tempus est rebus agendis cum hominibus importunum atque inactuosum esse incipit. Ac ut illud Apollonii de gallorum importuno nocturnis vmbriis cantu sermonem repetam, succurrit non ita pridem à me lecta in Dufanæ strigis quæstione quadam capitali de ea re narratiuncula, non utique ab hac, in quam nunc dilapsi sumus, oratione admodum aliena: ei strigi Babillæ 55 Latomæ nomen fuit. Hæc cum fortè à quæstore de nocturnis sagarum inceptis curiosius rogaretur, inter alia respondit nihil æquè illis infestum, atque inimicum accidere posse, quàm si gallus interea, dum se ad ea parant, occineret. Idem retulerunt & Ioannes Buhnius 56, eiusque vxor Desideria Magistellos sæpè suos, cum dimittendæ concionis tempus instaret, identidem solitos inclamare: Eia facessite: properè hinc omnes: nam iam galli canere incipiunt. Quod ego sic interpretor, ultra id tempus negotium suum non potuisse trahere. Equidem scio ex Plinio 57, Alia-

nóque

53.
III. AE-
neid.

54.
Saturnal.
I. cap. 3.

55.
Dufa III.
Non. Decē.
1591.

56.
Amat. VI.
Calen. Iul.
1591.

57.
Lib. X. c. 21.

noque eorum cantus leonibus, scolopendrisque
 esse formidabiles. Rursus si ij sint præposteri, ac in-
 fueti de nocte præferim, ostenta habere multa:
 quale etiam fuit illud, quod Volaterranus ⁵⁸ in
 Matthæi magni Vicecomitis Mediolanensis filij
 natu maioris natali nocte euenisse memorat: in
 qua videlicet non cessarunt galli, vel ad tædium
 coccillare: vnde & Galeatio nomen illi inditum
 est. Et sic facundia, laudèque militari floruit (in-
 quit Iouius ⁵⁹) vt principum suæ ætatis famam vel
 clarissimam facile obscuraret: Cuius rei *propagandæ* in
 eo cantu fuisse non magis disputo, quàm illud de
~~arrivabam~~ gallorum cum leonibus, & scolopendris:
 sed hoc defendo non tam vocem (nam eam nihilo
 inmaniore, efficaciorè nunc habent galli, quàm
 aliæ alites pleræque) sagarum morari maleficia,
 quam noctis ijs inimicam tempestatem, qua illi
 vocem frequentius exercent: vnde & mensi dica-
 tos à veteribus aiunt ⁶⁰, vti horarum nocturna-
 rum nuntios, ac partitores.

^{58.}
Philologia
Lib. xxv.

^{59.}
In elogijs
claro. viro.

^{60.}
Eræ. Chil.
l. centu. i.

*Frequentes ex omni genere homines ad nocturnos Demo-
 num cœtus convenire: sed maiori ex parte fœminas, vt
 est is sexus pravis consilijs magis obnoxius.*

CAPO XIV.

Iacobus Meyerus non indiligens annalium
 scriptor refert Attrebatum sub Philippo Burgun-
 dione exuisse, qui forilegi, manifesti, ac de cohe-
 scijs interrogati dicerent ex omni ordine, statèque
 mortalium viros, mulierèsq. in sua numerum

^{1.}
Anna. Flad.
Lib. xvi.

contulisse. Trifcala quidam nomine (vt Io. Bodinus in Dæmonomania scribit) eorum, quos in Gallia condra hac sortilegijs labe infectos, multa Italia Regi Carolo IX. indicauit. In Lotharingia inuenerunt in multis sedecim, à quibus rerum capitalium iudicia exerceo, non minus octingentos eius criminis manifestò compertos; Diuiniuratus nostri sententia capitis esse damnatos; præter totidem fere alios, qui vel fuga, vel tormentorum pertinaci tolerancia vitæ suæ consuluerunt. Nam si ubi fallax est, & lubrica quæstio, certè quæstorum in hoc criminis genere expectationem vt plerumque eludit, ac frustratur: quod & suo loco plenius dicemus. Omnes autem, quotquot in hoc maleficio deprehenduntur, vno ore frequentiam maximam eiusmodi conuentuum prædicant. Ianna à Banno², & Nicolæa Ganatia³ tantam eam extitisse, quoties illis interfuere, affirmauerunt, vt non parum illas humane conditionis miseresceret, cui tot hostes, ac insidiatores superesse viderent; valdeque mirum esse, quod ab eis mortales pluribus incommodis non afficerentur. Catharina Ruffa⁴ non minus quàm quingentos à se viros ea nocte, qua primum in eorum numerum est allecta. Barbelina Rayel⁵ illic viros à fœminis longe numero superari, vt Dæmoni multò procliuus est ei sexui fallaciam intendere. Quod & Torquemadius in Hexameron suo obseruauit. Certè multo plura in fœminas exempla addi memini, quàm in viros. Nec adeo est sine ratione, quod hæc hominum collucies frequentius in genere effertur fœminino. *scilicet, sagæ, veratrices, lamiæ, striges, & Longobardis*

179
XXX

Maynerij
III. Non.
Iul. 1585.

Maynerij
VIII. Idus
Iul. 1585.

Vellay ad
Mosellam
v. Cal. Iul.
1587.

Blainville
ad aquas
Id. Iul. 1587.

gobardis, in aſca. Scilicet in re denominanda nu-
merum, & frequentiam par eſt præcipuas partes
obtinere. Fabius ⁶ veneficium in ſcintilla facilius
credi. Plinius ⁷ fortunarium ſcientiam in veneficio
prævalere dixerunt.

6.

In declama-
tionibus.

7.

Lib. xlv.

cap. ii.

*Inſuantes, atque illiberales in comæſſationibus. Sagarum ap-
poni cibos, & qui præterea famem nihil depellant: Que-
res multis non iniuria opinionem antea merum id eſſe
poſſuor, & fantaſma: Quod tamen non eſt perpetuo ve-
rum: Nam & aliquando hominibus, morbis, ac aliis id
genus inſuetis carnibus vere uſantur: at ſine ſale, ut
panes. Ac quid cauſe ſit, quod ſe ab his duobus præcipue
abſtineant, probabiliter diſputatur.*

CAP. XVI.

Quæres celebrandorum euentuum occaſione
maximam hominibus præbet comæſſationes,
venereæ libidines, ac tripudia, eas omnes Deo ſtu-
dioſe adhibet, ſuos ut habeat apud ſe, & frequen-
tiores, & aſſiduior. Tum enim euenit, ut poſtquam
eos talilen poenio delinunt, facilius præcipites agat
ad ea etiam ſcelera, quæ antea exhorruiffent, ut mi-
rus eſt impellendi artifex, ſi quem fortè in lubrico
conſtitutum nanciſcitur. Quemadmodum autem
ſtoppis, ſaltationibusque illos exerceat, poſtmodum
tur. Nunc, ut contiuas accipiat, tam lepidus, & bel-
lus ponitur, operæ pretium eſt videre. Ad pri-
mum in conſeſſio eſt omnibus, quos ſic ſua digna
tut munda, ad eos omnes eius opulas ſordere, ſine ra-
tum apparatus oculis, ſive odor naribus percipi-
tur, ut

1. *Serra XIII. Cal. Sept. 1586.* tur, vt vel famelico, ac latrati stomacho facile nau-
seam parere possint. Barbelina illa ¹, de qua proxi-
mè mentio est habita, & Sybilla Morelia. cibos illic
aiunt apponi omnium generum, sed adeò viles, il-
liberales, ac malè conditos, vt vix sint vescendo. Ni-
colaus Morelius ², ita tristem, astrictum, atque ama-
rū esse illis gustum, vt sumptos, confestim pre mo-
lestia sibi necesse fuerit expuere. Quod pessimus.
2. *Serra XIV. Cal. Febr. 1587.* Dæmon videns, adeò indignè ferebat, vt vix ma-
nus abstineret. Vinum præterea instar atris, atque
insynceri sanguinis in sordido aliquo simpulo e-
pulonibus solitum propinari. Salome ³ Dominicus
3. *Vergauilla vi. Calen. Sept. 1586.* Petronius ⁴, Catharina Ruffa ⁵, Anna Morelia ⁶,
Iacobeta Vveher ⁷, Anna Richemontana ⁸, Ste-
phaneta Mercatrix ⁹, ac plerique omnes eius fari-
næ nullarum ferè rerum copiam illic deesse, præ-
terquam salis, & panis: cæteraque adiuuale conui-
uium dici posse. Et certè temere non est, quod illis
sic veluti consulto, deficiuntur, ac subesse causam
oporteret, quæ tantum vtriusque odium Dæmoni-
bus ingenerauerit. Eam verò facillimè assequetur,
qui diligenter perpendent, quàm pugnent inter se
4. *Giruncuria mense Octo. 1586.* comparatæ, ac compositæ horum, atque illorum
naturæ, ac facultates. Dæmonibus insitum est, at-
que inustum penitus omnis puræ religionis, cultus
5. *Vellay ad Mosellam v. Cal. Iul. 1587.* diuini odium: cæremonias, ritusque sacros, et si
quatur rerum in iis vsus est eas omnes infestas, at-
que inimicas habet. In veteri porro lege nulla ho-
6. *Hadonvilla III. Calen. Dec. 1581.* stia sine sale. Deo accepta erat. Omnem (inquit
7. *Dusa, mense Septem. 1584.* Dominus ¹⁹) oblationem sacrificij tui sale salies:
8. *Pittelangy XI. Calend. Octo. 1590.* nec coflare facies sal foederis tui à sacrificio tuo. Et
9. *Emelini III. Cal. Iunias 1591.* in nouo instrumento ¹³: Omnis victima sale salie-
10. *Leuitic. 2. vers. 13.*
11. *Marci cap. 9. vers. 49.*

tur: bona enim res est sal. Cuius rei exemplo in ho-
diernis quoque mysteriis, præcipuèque baptismi,
quo renascimur, ac denuò gignimur ad salutem:
Item in aqua, quam fugandis Dæmonibus exorcis-
mo, fastrant, mos est saltem admiscere. In eadem le-
ge veteri ¹² panes propositionis, seu faciæ (Septua-
ginta interpretes *ironis*, id est præsentis, ac coram
Domino positos verterunt) super altare offereban-
tur. In augustissimo itè sacramento Eucharistiæ pa-
nis consecratus ipsum verumque fit & sumitur à
Christianis. Quo symbolo panis, & Macedones an-
tè vfos fuisse; si quando foedus quod sanctissimum
vellent haberi inibant; author est Quintus Cur-
tius, ¹³ : Nam panem (inquit) gladio diuisum v-
tèrque ferientium libare solebat. Dæmonibus ni-
hil est æquè inuisum, atque iustitia, quæ (vt inquit
Orpheus in hymnis)

^{12.}
Malachia:
1. & Leui-
tic. cap. 24.

^{13.}
Lib. VIII.

Καὶ ἁγία πρῶτος ἐκ τῆς ἀλάστου βλάβης.

Et contra nulla re ad Deos propius acceditur
(quemadmodum ait Plato in Theæteto) quàm quæ
iusta, atque æqua sunt peragendo: Nihil autem est
quod homines æquitatis, ac iustitiæ magis admo-
neat, atque sal: vt Pythagoram censuisse author est
in commètariis Pythagoricis apud Laërtium Ale-
xander, vtpote qui seruet, ac tueatur quicquid oc-
cupat, sitq; ex re purissima, aqua videlicet marina.
Vnde & illius hoc symbolum *τὸν ἀλάστου βλάβης*, Quæ
etiam causa fuit, vt Plato diuinis rebus amicissi-
mum familiarissimūque dixerit.

Splendet in mensa tenui salinum.

inquit Horatius: nimirum quia salis in ea præcipua
semper fuit religio: vnde & Græci cū suo Homero,

R.

liberis animas ubique dixerunt. Et eius adhibitione veteribus creditum est mensam satis consecrari, vnde Arnobio observare est: Sacras (ait) facite mensas squalinorum appositu. Passis vsum ad tolerandam vitam sic esse necessarium, ut pro quocumque vitæ rebusque quotidianis ac necessariis licet & sacra illius nomen usurparint. Quid, autem satagunt? magis Demones, quam neminales a quo inter se iure vivant? his ne suppetat, unde se ipsi alant, at sustentent satis indicio, sunt tam multa iniuria, pestes, calamitatesque, quas humanis rebus quotidie important, tot quæ non cessant invehere mala, atque incommoda: sed quæmissis istis, quæ tantum ad coniecturam interpretatione veniunt, interimillas epulas instauremus, ac insolentibus, ut ait, rebus cibis extruere pergamus. Addit Dionysius de bellis aliquando etiam apponi humanas catenas, quod & apud Scytharum sortilegos, quos Bacthos vocabant, in vrbis frequentis fuisse prodicit Belloforestus. Hunc, vrbis moenia Bacthon, quem præcipuis colebant honoribus, detinatum: credibile est nam & cum Omestom vocatum auctor est Plutarchus in Pelopida, & Themistocle. Mabella Bardas, Desiderius Financius, & Albericus Magendius eos, qui sunt amplioris fortune, superiores epulis ac umbere. Stephanora Morcatum argento bibere pauperiores siccibilibus, rursus arcum norum omnium, alijs exaliss, compotes fieri, ac participes. Plerique eorum, qui modo sunt memorati, istis non expleri famem, aut sitim fedari: sed cibi, potusque aviditatem, atque appetentiam tantam superesse, quanta antea fuerat, maxima. Quæ sane

14.
Bartho-
lom. & vest-
hemerus
in phrasib.
diuine
scriptura.

15.
Rogeuilla
in agro Ten
1780 An.
1583.

16.
Cosmogra-
phie tome.
II. ca. 6.

17.
Spinali
prid. Non.
Mas.
1588.

18.
Sandeoda-
zi prid. Id.
Jul. 1581.

19.
Vuinij in
Medioma-
tricibus.
III. Non.
Maias.

20.
Emelnuj.
III. Cal.
Iun. 1591.

finē res multos impellit, ut crederent metā hęc esse
vīsa somniorum, ac pręstigiā, quālibet forte de hor-
tis Tantalī, ac pomis Hesperidum fabulati sunt
poęta. Cui conuenit & hoc Ioannę Michaēlis ^{21.}
referentis neūtiq̃uam illis, qui eiusmodi conuenti-
bus inter sunt, integros, certosque esse oculorum
sensus: sed omnia perturbata, confusa, atque incer-
ta illis apparere: uti quibus ex ebrietate, metu, som-
no, aliisque vitiis mutant, ac caligāt oculi: aut etiā in
arte aliqua perstringuntur. Et certē memoratur
Pastres ^{22.} sępē suis incantationibus hoc effecisse,
ut repente conuiuium omnibus epulis instructissi-
mum appareret: rursus cū veller, nullo tollente, ut
spectantium oculis momento subducerentur. Et
Numa Pompilius ^{23.} in frequenti conuiuiō arte sua
efficiebat (nam & eum narrant insignem fuisse sor-
tilegum) ut nullo apponente mēsa statim exqui-
sitissimis epulis magna copia extruerentur. Apol-
lonius quoque Thianęus ^{24.} recensuit vidisse se in
India Brachinanes, qui pręsente se conuiuiā vasis,
cibisque apparatusque struerent: cū tamen, qui
ijs apparandis, ferendisque, ac mutandis ferculis mi-
nistrarent, nulli aspicerentur. Verū ne sic qui-
dem Dęmonum potestas coarctanda, ac coangu-
standa venit, ut pręter speciem, opinionemque ni-
hil omnino pręstare queant. Nam & veris epulis
suos nonnunquam accipiunt: sed ex morticina-
rum pecudum carnibus, aliisque rebus, quas ho-
mines habent pro derelictis: quod & alibi attrigi-
mus. Imō & compertum habemus multorum, qui
interfuerunt, verbis sępē in eiusmodi epulā im-
perata obsonia: huic felem: illi nigrum hędulum,

21.
In agro Sri
uēsi 1111.
Non. Iun.
1590.

22.
Erasmi in
proverb.
Phasētis
Semiobolus.

23.
Guido Bi-
curicen.

24.
Philostr. in
eius vita
lib. 111.
cap. 8.

gallum gallinaceum, aut si quæ sunt infueta hominum mensis cibaria, & minimè esculentæ escæ. Tum nota est ex Andræa Alciato, aliisque multis de viatore illo historia, qui cùm de nocte imprudens in sagarum conuentus incidisset, ac rei nouitate, insolentiâque attonitus Dei numen Christiana fiducia implorasset, subitò ex eius aspectu sublata omni mensa, argenti solum craterem reliquum fuisse ex vniuerso apparatus: qui sublatus, ac domum deinde perlatus, cuius fuisset postea agnitus est: Cui autem vsui esse potuisset, nisi ad infundendum quod post biberetur, dici nò potest: nam & fictæ, commentitiæq; potioni æquè imaginarium vas adhibere licebat. Vtrumque igitur rectè, & cum veritate defendas, vt scilicet aliquando ijs, quos sagæ suppeditant, vescantur cibis; qui si desint, aut aliter Dæmoni in cuius hæc sunt arbitrio visum est, vesci tantùm sibi sola opinione videantur. Quod & in profectione ad nocturnos illos cætus euenire paulo antè meminimus. Nam & ibi sagæ se aliquando præsentibus sistunt: sæpè etiam, cùm ab ijs absint, ac arctiore somno domi detineantur, videntur tantum sibi adesse, ludificante nimirum sensus Dæmone, cuius fascinationibus multa imagines in dormientium animos solent irrepere: quæ deinde vigilantibus veritatis opinionem insitam relinquunt, quasi iam non id fuerit somnium, sed potius quædam certa, atque indubitata corporis actio: sic enim versipellis gestit res suas plerumque inæquabili veritate, quo facilius imponat, distinguere.

Choræa

Chorearum, qui in Damanum sacris olim fuit, usum etiam-
num hodie retineri in nocturnis eorum conventibus: ma-
ioremque lassitudinem parere, quam solent vulgares alie
hominum saltationes. Item eas ab auresis fugis in orbem
tripudians. Item ut in etate mone, semper inualuerint: licet
ab infans partem distans confect.

CAP. XVII.

Mira calliditate Democritus cum initio gentilita-
tis errore colebatur, ea sibi cordi esse simu-
labane, ad quæ propensos homines esse videbant,
quo scilicet religionis addito furo in illis peccan-
di studium magis, magisque accenderent. Inter
quæ saltationum aenchorarum, nam et non par-
uam ad nequitiam fenestram semper aperuerunt,
vel maximam fuisse illis curam testantur quæ de
veterum ritibus, ac sacrificijs adhuc extant scripta:
apud Græcos quidem quæ iam à Theseo circum
aras Deorum canebantur carmina cum tripudijs,
solemnique saltatu. Apud Latinos verò institutum
à Numa Saliorum collegium, quod etiam ad An-
tonij Eniphonis, cuius scholam Cicero post labo-
rem fori frequentasse dicitur, tempora peruenisse
ex eius de ea re scriptis observauit Macrobius. Imo etiam ad Antonium Varrin, quem Herodia-
nus testatur, cum sacrum Heliogabalo suo face-
ret, mulieres Phœnissas adhibuisse, quæ circum eius
aram cursitare saltantes, ac cymbala, tympana-
que magno cum strepitu pulsantes, circumstante
etiam in Theatri formam Chærentio senatu, atque
equestri ordine. Et iam ante vero cultu ad Idola

1.
Basilium
ho. in aliq.
scripta. loc.

2.
Plutarchus
in Thes.

3.
Plutarchus
in Numa.

4.
Lib. III.
Saturn.
cap. 12.

5.
Lib. V. Hi-
stor. de Im-
pera. post
Marcum.

6.
Exod. xx.
cap.

triam desciscientes Israelitae. Circa proutum ex
inauribus confertilem choros in orbem odigraue-
rant. Nunc verò postquam hunc in modum sapientia
nec lucis Evangelica spem doli hominum in modis
bus excussit, & deprecatum pro illis habent Demones:
perrexerunt nihilominus in inviolandis suis suo-
rum conuentibus hunc saltandi morem obtinere,
ac flagrantius etiam, quam antea instaurare. Ac

7.
Blainville
ad aquas
Id. Janu.
1587.

concupiscit dolorem. Cuiusmodi in
tiones, inopiam atque egestatem omnia denique

8.
Alexia Bel
horis
Blainville
xvi. Cal.
Iul. 1587.

beneficia detrimentum, ac huiusmodi accipiendis
semper afferunt circa istos choros, ac tripudia, quae
alioqui voluptati esse solent, in diu, labores, atque

9.
Vergauille
viii. Id.
Iun. 1586.

arumnas grauissimas nusquam non patiunt. Siqui-
dem ab his adeo defessas se domum reperi Barbe-
lina Rayel, ac plerasque omnes sagae, quibus con-
triguit interesse, mentoraquerunt, ac sepe in regnum bi-

10.
Korchaj in
agere Rège.
xi. Calen.
Dec. 1584.

dium præ lassitudine sibi fuerit decumbendum. Et
quod miserrimum est, atque iniquissimum excu-
sationem contra mentem afferre licet: sed si quis

11.
Giricuria
mense Oct.
1586.

eum laborem arcam, aut valitudinis occasione de-
trectat, ac defugit, huius praesto sunt verbera: pu-
gnis, aut calcibus non raris contunditur, atque ac-

12.
Duse puid.
Ca. Octob.
1586.

cipitur, quam quae exollantur malleis salsamenta.
Porro circulares esse omnes choros, qui sic agitan-
tur, atque ab auersis saltationibus, uti vna Gratia-

13.
Duse Cal.
Oct. 1586.

rum in choro depingitur, tripudiarum affirmant. Ar-
chen Vvcher, 8, Ioanna Gerardina 9, Dominicus

14.
Spinale
iii. Id.
Oct. 1588.

Petronius 10, Henricus Ammentaria 11, Anna Rus-
sa 12, Zabella Ioannis Deodati vxor 13, Odilla Gail-
lardi 14, atque innumerae aliae, quas hic, ne sim pi-

mium

[illegible]

15.
Serra
XIII. Cal.
Dec. 1586.

16.
Li. XXVIII.
cap. 2.

17.
Macro. lib.
III. Satur-
na. Cap. 14.

18.
Panormita
nus lib. pri-
mo de reb.
gest. Alph.

Siciliæ rex Alphonsus 18 scitè in muliere immo-
deratius, intemperatiusque saltante notavit in-
quiens: Expectate, mari hæc Sytilla oraculum iam
iam est editura.

*Solenni iurjurando, quod ipse etiam Dæmon verbis praei-
sas vicissim se obstringere, non prodituras se iudicio
facinoræ socias: Neque tamen in eo tantum fiducia
ponere, quin sibi contra eam metum alia etiam ratione
provideant, nomen videlicet suum dissimulando, vultus-
que larvam, reticulum, velum, aut quid aliud abducendo.*

E A P I T U L U M XVI

NON est novum eos, qui sunt ciuilem facino-
ris conficij, alios alijs per summam etiam ex-
dationem iurjurando sese obstringere, quo sint
sibi vicissim magis fidi; nec si contingat deprehen-
di, tam faciles ad reagenda, quæ semel confocia-
uerunt, consilia. Sic Iana à Banno 1, & Iacobus A-
gathius 2 retulerunt cornitegos inter se religiosissi-
mè cauere, ne si quando in reatu eius criminis esse
contingeret iudicium in se inuicem, vel exquisitis-
simis tormentis adhibiti profiterentur yq; semper
esset præcipua eius silentij fides. Quod & illis sic in
religionem vertitur, ut violati in eo iurjurandi
poenas existiment esse sempiternas. Id adco Mar-
tha Margelocia Brindensis 3 ostendit, quæ cum
post admissorum confessionem sese vehementius
crucians, ac eius rei causam à Iudice rogaretur,
respondit se in magnometu esse, ne quia Dæmoni
de se sociisque celandis promissum non seruasset.

1.
Maynerij
111. Non.
Maj. 1585.

2.
Leherij IX.
Cal. April.
1588.

3.
Spinali
pud. Non.
Maj. 1588.

vita.

vita defunctæ luendum esset flammis æternis tale periurium. Apra Hofelotia ⁴ addit iusiurandum illud solennibus verbis dictari à Dæmone: nec adeò pridem vidisse se Barbaram Margæam, & Ioannam Petroniam eo astringi, cum in societate suam primum conuenirent. Verum quoniam hæc cautio sæpè parum processit, nec desiere reperiri, qui quæstionis, ac tormentorum vi ad inuitam confessionem adducerentur: ut huic quoque fragilitati prospiciant, hoc præterea satagunt quantum possunt, ne ab ijs, quæcumque est criminis societas, vel nomine, vel aspectu dignoscantur. Eamque ob causam, nec illos Dæmon, nec ipsi sese vnquam nominatim appellant: sed vbi publicè euocantur, veluti ad comessandum, saltandum, vel quippiam aliud facitandum, id his ferè sit verbis: Ehodum, Thermopolis, Dusa, Haracuria, Lenuncuria: id est, qui adestis ex illis pagis, atque vrbibus, huc concedite. Quod Barbelina Rayel ⁶, sagæq; aliæ satis multæ, quarum tamen nomina nunc non succurrunt, diuersæ etiam prodiderunt. Rursus nonnisi personati, ac ασβολομένοι, sæpè etiam (quod obseruauit apud Philostratum Apollonius ⁷) farinarijs cribris obuoluti,

Ora vel obducti cortice horrenda cauato, ⁸

vnà versantur, maximèq; qui sunt locupletes, quòd eos fortuna insigniores, conspectioresque faciat: sicuti non semel aduertisse se dixerunt Quirina Xallæa ⁹, Rosa Gerardina ¹⁰, Ioanna Vveher ¹¹, Ioanna Gerardina ¹², Odilla Boncuriana ¹³, Ioanna à Banno ¹⁴, & Franciscus Mazilæiensis ¹⁵: Ac

XIII. Non. Iul. 1585. 15. Pangaj XIIII. Cal. Ian. 1584. 16. Serra XIIII. Cal. Feb. 1587.

4.

In D. Apri.
suburbij
ad Tullum
pertinenti-
bus x. Cal.
Mart. 1587.

5

Eluitia Fræ-
cisca Mile-
zj prid.
Calen. Iul.
1588.

6.

Blainuille
ad aquas
Id. Ia. 1587.

7.

Lib. VI. c. 6.

8.

Virg. lib.
11. Georg.

9.

Blainuille.
v. Calend.
Mart. 1587.

10.

In agro Sti-
ueni Non.
Noce. 1586.

11.

Vergauille
mens. Sept.
1584.

12.

Pagaj. XI.
Cal. Decē.
1584.

13.

Haracuria
XVIII. Cal.
Ian. 1587.

14.

Maynerij.

16. ne cuiquam commentum videatur, Nicolæa Mo-
 Serra. relia ¹⁶, cū quæstor illius fortè tentandæ gratia
 XIII. hæc diceret meras esse nugas, ad ampliorem fidem
 Cal. Febr. indicauit se suam illam laruam adhuc habere do-
 1587. mi in arca reconditam; quæ ibi demum perquisi-
 ta, atque inuenta ea esse ab eius nouerca agnita est,
 quam ipsa illi in eum vsum adaptauerat, cum pri-
 mum vnâ ad nefarios istiusmodi conuentus pro-
 perarent. Quæ etiam puto causa fuit Longobardis,
 vt eas Mascas appellarent: Nam & ab illis hoc no-
 men mutuati Mascaradas vulgari sermone eos vo-
 camus, qui Hilariis personati circum compita cur-
 rant. En vt semper sunt integumenta, atque inuo-
 lucra iis qui agunt quod sciri timent, quibûsque &
 peccatorum conscientia metus semper aliquis ex-
 oritur. En quoque quæ fidem faciant non esse va-
 num, quod fama circūfertur de præsentī sagarum
 ad illos conuentus profectione: quod & supra plu-
 ribus est demonstratum.

*Fniucunde, ac etiam ridicula cū sint, quæ saltantur in Dæ-
 morum conuentibus cantiones: pro ut nihilominus agen-
 das abs discedentibus gratias, perinde ac si magnæ a-
 licui voluptati fuissent.*

C A P. XIX.

QVemadmodum plantæ quædam sic solis con-
 uersioni obsequuntur, vt quaquâ se is ferat
 ceu pedisequæ comitentur: maris æstu, vti vel cre-
 scit Luna, ita & accedunt, reciprocant, affluunt, ac
 remeant eodem modo & hominum animi cantu,
 numerisque efferuntur, mitescunt, durefcunt, mol-
 liuntur,

liuntur, ac faciliè ad quoslibet motus impelluntur. Gracchus ¹ eburneolâ solitus erat habere fistula, qui staret occultè post ipsum cùm concionaretur, peritum hominem, qui inflaret celeriter eum sonum, quo illum aut remissum excitaret, aut à contentione reuocaret. Et Alexander sic Timothæi musici cātu quodam exasperatus fertur, vt ex epulis ad arma illico profiliret, ac cùm cōtrario alio esset delinitus, ferociam omnem deponeret, atque ad conuiuias pacatus, sedatúsque rediret. Lacedæmonij (inquit Thucydides ²) non rei diuinæ faciendæ gratia: sed potius moderandi ardoris, qui ad primum quemque cum hoste congressum, militem accendere solet tantum tibucinum adhibebant; cuius modulatio hoc efficeret, vt sedatè, cunctantèrque incederent, ac pugnam capefferent. Contrà qui frigidior coelo degebant, minúsque vehementes primum habebant spiritus, tubarum clangore, lituum stridore, scutorum pulsatione, viro- rum clamore, tympanorúmque impulsione ad prælium inflamabantur.

Vangiones, Batauique truces, quos ære recuruo

Stridentes acuere tubæ. ³

Nimirum variè (vt inquit Aristoteles ⁴) animi affectus à Musica parantur: existuntque ex eius modulationibus magnæ morum, atque actionum in hominibus mutationes. Quæ etiam causa Platoni ⁵ fuit, vt diceret cātum tum Lydium, tum Phrygium adolescentibus, quos liberaliter institutos velis esse, adimendum; quod alter luctu animum deiiciat, atque affligat: alter excitet ad libidinem, & luxuriam. Et certè non malè iis duobus tertium

1.
Cicero. lib.
III. de ora.
Fab. lib. I.
cap. 10. Gel-
li. lib. I. ca.
2. & Plu-
tar. in vita
Gracchi.

2.
Lib. V. bell
Pelopon.

3.
Luca. lib. I.
de bello
Phar. sa.
4.
Politie. lib.
VIII. ca.

5.
In dialo.
II. de cap.

quis adiecerit *μανιδρ* scilicet, & qui fanatico furore inflammat, ac percellit: quales memorantur fuisse, qui in sacris Deorum, quos vana soluit antiquitas, hymni cantabantur à Corybantibus Cybeles sacerdotibus (quas & ob id *Βετάρμονες*, id est, ad sonum saltantes vocavit Homerus) cum cymbalis, aliisque Musices organis, atque instrumentis.

Tympana vos, buxusque vocat Berecynthia matris

Idea. 6

6.
Virg. IX.
Aeneid.

A Bacchi Bassaridibus clamore vasto, ac dissono ipsum aërem complentibus.

Quacunque ingrederis clamor iuuenilis, & una

Fœmineæ voces, impulsæque tympana palmis,

7.
Ouid. III.
Metam.

Concauæque æra sonant, longoque foramine buxus 7.

A Gradiui Martis Saliis, qui per urbem pulsatis ancilibus canebant carmina cum tripudiis, solenniisque saltatu. Denique ab iis omnibus, qui nocturnis sacris, quæ ob id *νυκτελικά* vocabantur, operari solebant.

-qualis commotis excita sacris

Thyas, ubi audito stimulant Trieterica Baccho

Orgia, nocturnusque vocat clamore Citheron 8.

8.
Virg. I III.
Aeneid.

In quibus & annumerare licet, quos huius temporis sagæ Dæmonibus permixtæ exercent de nocte cantus, & clamores. Nam si ex sonorum temperata, atque æquabili varietate non modò hominum, sed & belluarum (vti Herodotus de Arionis Methymnei delphino refert) mulcentur animi, ac ferociam suam exuunt certè discordia, ac discrepantia ad vesaniam pacatissimi etiam adiguntur, ac compellentur. Idque adeò vt modò dixi demonstrant, qui in præliis adhibentur tympanorum, tubarum, & vociferationum promiscui tumultus, ac strepitus, qui

&c

& vecordissimos quosque pagnarum apertissima pericula inire compellunt.

Ære ciere viros, Martemque accendere cantu. 9.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet in fagarum nocturnis contuentibus, quo ab humanitate omni, si quæ illas fortè adhuc tangit, deducantur. Nam illinc efferas discedere convenit, ac quasi rabie accensas: quo scilicet sint ad mortaliū perniciem, exitiumque (cui vni rei incumbunt Dæmones) instructiores, ac paratiores. Ergo minis modis illic miscentur, ac turbantur omnia, nec vlla oratione satis exprimi queat, quàm strepant sonis inconditis, absurdis, ac discrepantibus. Canit hic ad tibiam, vel verius ad cornum, aut baculum aliquod, quod fortè humi repertum bucca, ceu tibiam admouet, vt post multos recitauit Margareta Ianina ¹⁰: Ille pro lyra equi caluariam pulsat, ac digitis concrepât, vt narrauerunt Margareta Doliaria ¹¹, Sybilla Capellaria ¹², & Sinchen May à Speirchern ¹³: Alius fuste vel claua grauiore quercum tundit: vnde exauditur sonus ac bœatus veluti tympanorum vehementius pulsatorum, quod obseruasse se meminerunt Ioannes Bulmius, & Desideria eius vxor: Intereunt rancidè, & composito ad litui morem clangore Dæmones, ipsūque cælum fragosa, aridaque voces semper fœta turba, colluuiēsque clamoribus, sibilis, passus, ululatibus furie & bæchatur. Et omnino talis est, quales Syrtæorum choros fuisse memorat Athenæus ¹⁴. Ex Clearcho in quo scilicet quisque caneret, quod si bi videretur, nec auscultaret, quod præscribebat is qui chorū præcebat. Aut quale soles esse cernigum

VI. Aeneid.

10.
Mothangij.
Cal. Sept.
1587.

11.
Vergauilla.
prid. Cal.
Nouem.
1586.

12.
Ibidem.
XVIII. Ca.
Decem.
1586.

13.
Amantia.
VI. Calen.
Iul. 1586.

14.
Dypnosoph.
lib. xv.

celestina, vbi procellæ, tempestatesque impèdunt. Ac cùm his penè euecti sint omnes, qui interfunt; tamen priusquam dimittantur, gratias Dæmoni intelligentes ab illis agere oportet, quod eos videlicet beaverit adeò festiuis, ad lepidis cantionibus: Si quis enim hoc facere aut negligit, aut detrectat, præsto illi sunt verbera: ac adeò tam sæva, crudeliaque, ut sæpè integrum biduum ex eorum dolore ei, qui sentit, sit decumbendum: vti Ioanna Granfanta, aliaq; eius farina pleraq; retulerunt. Sed hæc fortè prolixius de re non utique admodum seria: non fuerunt tamen silentio prætermittenda: ut sciant homines non esse temerè, quod sic Dæmonibus inconditæ illæ, atque absonæ voces placent. Quamquam & hoc rectè aiunt similes habere labra lactucas.

More hominum Dæmones suos conuentus agere, vbi solita in fidei clientelari præstatione oscula, amplexusque à suis excipiant: vnumque ex anni numero esse veluti principem, cui his honas solemniter exhibeatur.

C A P. XX.

QUæ patronis honores lege clientelari debitos præstât, eorum se genibus aduolunt, oscula porrigunt, iunctasque manus in illorum passas, ductasque inserunt, demissum, beneuolum, obsequentemque animum istis veluti symbolis profitentis. His per familia Dæmones à suis seuerissimè etiam exigunt, quoties conuentus suos agant, verum more alienissimo, atque indignissimo, vti solent alia omnia facere. Atque adeò per vnum ex

suo numero, qui tum principatum inter eos obtineat. Beatrix Bayona¹ sponte, ac nullo etiam interrogante recitauit vnum ex omnibus solitum esse è suggestu in cella aliqua eminere vultuosum, ac fastuosum, ad eumque timidum, ac trementem suo vnumquemque ordine accedere: deinde in signum obseruantia ei se ad pedes abiicere, prouumque, ac venerabundum coram amplecti. Nicolæa Ganatia², Cuninus Gugnoli³, Franciscus Fellæus⁴, eius soror Francisca⁵, ac Barbelina Rayel⁶ itidem aiunt è multis semper vnum esse, ad quem summa imperij ea qua conueniunt nocte, redeat. Quem principatus honorem non est quod quis fabulosum existimet, aut etiam ex vulgi errore, superstitioneque aliqua promanasse putet: quasi superuacaneum sit ibi ordinem quaerere, vbi sine lege, ordineque sunt omnia: sed sciat eum esse etiam ex receptha inter pios, probatosque authores sententia. Nam & Diuus Thomas⁷, Franciscus à Victoria⁸, & Antonius Turquetmadius⁹ de ea Demonum in Dæmones prerogativa, ac potestate adeo luculenter differuerunt, vt nihil amplius quaerere possit: maximeque post illud, quod ex Euangelio¹⁰ memorant obiectu Christo à Phariseis conuitium, quod scilicet in principe Dæmoniorum Belzezebub Dæmonia eiceret: Nam licet ea sit Phariseorum oratio, habet coniunctam cum antiqua Hebræorum Theologia opinionem, sicuti autumant in eum locum interpretes. Et id euertere statuit Eusebius Cæsariensis¹¹, contra Herodem disputans. Si quidem affirmat aniam illam, quæ Mnippum in lanqum ore torquebat Dæmonem fuisse, qui

1.
Gerbeul.
lai. IIII.
Non. Augu.
1585.

2.
Maynerij.
VIII. d.
Iul. 1585.

3.
Aucherij.
III. Non.
Ian. 1585.

4.
Pangæi.
XIII. Ca.
Ian. 1584.

5.
Ibidem. V.
Id. Nouem.
1584.

6.
Blainville
Id. Ian.
1587.

7.
i. part. q.
109. art. 1.
& 2.

8.
In repetitione
Magia.

9.
In Hexameron
Dial.

10.
Matth. IX.
& XII.
Lucæ. XI.
Matth. XII.

11.
In confutatione
I. VI.
Philosophi.

se, qui

fe, qui Apollonio maioris, ac potentioris Dæmo-
 nis agenti auspitiis obtemperauerit. Et si quando
 inferiorum ordinum Dæmones detrectant parere,
 quibus primum euocantur carminibus: vis demum
 illis denunciatur ab iis Dæmonibus nos ferenda,
 qui sunt superiorum ordinum. Quæ potentissima,
 castigandæ istius vel moræ, vel contumaciæ apud
 illos ratio est. Vti propriis, ac expressis ad id for-
 mulis docuit Hieronymus Mengus in suis exor-
 cismis ipse antea id à Lucano abundè edoctus. Ac
 quemadmodum Ecclesiæ suæ caput est Christus,
 ita & habere damnatos suum Coryphæum cuius
 perferant imperium (hunc Porphyrius Serapidem,
 poëtarum turba Plutonium appellat) substantia-
 rum quoque coelestium ordines alios esse, qui re-
 gant, atque imperent: alios rursus, qui regimini,
 imperioque sint subditi. Dionysius ¹² in cœlesti
 Hierarchia tam multis ostendit, vt otiosa futura
 sint omnes rationes, si quæ præterea in eam sen-
 tentiam huc afferantur. Et antiquitas maiorum,
 minorumque gentium Deos distinctis ritibus co-
 luit. Porro non semper esse satisfactum officio ea,
 que dicta genium positione, ac coxæ amplexu: sed
 præterea (dictu indignum) ab inuitis ingerenda
 esse oscula Dæmonis pedici, postquam is sese im-
 mutauit in hircum horridum, ac multò grauius
 olenrem, quàm hœdi solent incunte brumâ multi
 memorant. Post hæc etiam eum migrare (inquit
 Ioanna Granfœcta ¹³) ad aspicientium terrorem
 in immane aliquod monstrum, vastitate, formaq;
 dolio non ab simile cui os enorme, fumo permixtas
 flammâs indefinenter euocat: idque vt pauorem
 suis

fuis incutiat: quod sapè facere gestit, quemadmodum alibi commodius dicitur. Adorationis etiam modus is omnium vulgarissimus à sagis perhibetur: primum in genua procumbere: auersas deinde manus in morem obtestantium componere: sed post terga, atque inuersas tum illum versus porrectas sustinere tantisper, dum satis, superque esse voce significauerit. Ita malus, prauusque distorta, ac peruersa amat omnia.

A Dæmonibus sæpè magna vi in fruges, ac sata immitti variarum specierum bestiolas, quæ ea momento populentur, ac depascentur. Quomodoque id fieri contingat.

CAP. XXI.

EST malo Dæmoni cum natura bellum sic odio immortalis imbutum, ut quæ hæc toto conatu, ac studio edere incumbit, ille contrà ad vastitatem, atque exitium semper adducere contendet. Ac quasi ad id non satis sint grandines, pruina, reliquæq; æris tempestates, atque iniuriæ, quibus se vulgo immiscere creditur; alia præterea multa, vel ad prodigium adhibere non cessat, quibus id tandem consequatur, & perficiat. Alexia Violæa refert se, postquam bacchantium more hac, atque illic una cum æqualibus multum discursisset, solitam in aërem spargere minutum quendam puluerem, ad id sibi idcirco à Dæmone concessum: unde crucæ bruchi, locustæ, atque id genus pestes fatorum adeo densæ nascerentur, ut his agri illico undique contaminarentur. Apra Hofelotia²,

1.
In agro, Tere-
trao. An.
1583.

2.
Ad. Sancti.
Apr. x.
Cal. Mart.
1587.

3. Alexia Drigæa 3, Odilla Boncuriana 4, & Rosa Gerardina 5 memorant se simili facto ingentem murium copiam non semel in agris excitauisse, qui illico in terram se abderent corro dendis ortarum frugum germinibus. Ioāna Porelia 6 fatetur se eorum, quibus malè cupiebat, iumētis æstrum sæpe numero iminisse, à quo frequentatis aculeis tandem miserrimè necarentur. Idq; præstare potuisse, quories volebat sola plantæ quæ prima ad manum veniebat euulsione, ac in terram cum præfatione certi alicuius carminis, deiectione. Petronius Armentarius, ac Ioannes Malrisius, quod suo loco fusius dicitur, lupos itidem illiso in arborem gramine aliquo excitabant, qui in illud quod iussissent ouile irruerent, nec nisi edita magna strage finem vastandi facerent. Vvellsch Antonius rogatus, ut sortilegorum sodalitati hortum, quem ponè casam suam habebat, in noctis sequentis saltationes commodaret, primùm quidem negauit se id facere posse, quod diceret sibi ea nocte peregre esse oportere: sed cum nihilominus pergerent rogare, atque adeò pro suo iure instare, exorari quidem se siuit: sed tamen sicuti ante causatus fuerat aliò profectus est. Postero igitur mane domum reuersus, ac hortum fortè ingressus eum passim campis, ac limacibus depastum reperit, ipsiq; bestiis etiam num oppletam vndiquaque horti aream. Quod tamen tacitus tulit solita scilicet nefariæ illius sodalitatis vestigia agnoscens. Nam & hæc primùm denegandi horti, tandemque domo excendendi fuerat occasio, ne proprii videlicet damni spectator, adeoque minister esse cogeretur. Ac quod hic

insurgunt

insurgunt *an. 98775*, atque increduli quidam homines non esse in alterius, quàm Dei omnipotentis potestate quicquam creare, ac fingere, non quidem nihil afferunt: siquidem omnia ^{7.} per ipsum *Ioan. prime cap.* facta esse omnes sciunt, & sine ipso factum esse nihil, quod factum est; ne ab angelo quidem usque ad vermes. Verùm quid vetat illa iam sparsim creata in vnum celerimè locum à Dæmone cogi, ac coaceruari, cui longè etiam difficiliora licere non vno huius disputationis loco apertè est demonstrarum? Et haud scio, an quæ plerumque inter tonandum vnà cum pluuiâ in terram decidunt veluti ranarum agmina, illius arte, atque opera ante fuerint sublata, cum nec in aëre tam paruo momento, quo nubes ibi consistunt, generari, nec ante à sole, vti vapores, expirationesque terræ sursum attrahi, atque euehi posse videantur. Cuius generis & probabile est fuisse, quod Dæmonum imposturis adhuc ludificata antiquitate legimus ^{8.} sanguine, terra, lapidibus, lacte, testis, oleo triduùm etiam aliquando pluuisse. Nam ea à natura causam nullam probabilem vnquam habuerunt. Et illa ipsa antiquitas satis alioqui naturæ edocta leges inter prodigiosa *qui naga phosiv* accidentia semper enumerauit. Iam ut mirum videri non debeat, si quæ bestiolæ contra innatam grauitatem in sublimè feruntur: imo inde in terram cum impetu etiam incolumes, ac saluæ prouunt, in eum quem natura dedit locum congeri, ac coaceruari à Dæmone queant. Si quidem vulgo id præstant, qui leuiter etiam Magicis artibus sunt imbuti: Quemadmodum nostra ætate visus est Nanceij Comes quidam è Germa-

^{8.}
Apud. Iulium Obsequentium in libro de Prodig.

nia vniuersas cubiculi muscas circa infixum in parietem pugiunculum congregans, non aliter atque apes in fuga vberis instar è ramo pèdere solent. Et alius è tota vicinitate, ac confinio excitos angues in ignem Magico circulo conclusum inducens, ac cum ex ijs quæ corpore immanior erat in illum ingredi detrectaret: coacta est tamen repetito identidem carmine id facere, ac se cum cæteris in obiectum ignem dedere, & prouoluere. Quæ si homines Dæmonum ope adiuti minimo negotio, etiam ad oblectationem præstant: quid quæso facturos Dæmones putamus, vbi ad explendam, quæ illis innata, atque insita est nocendi libidinem, se totos parant, ac deuouent?

Noni semper aliquid à superiore conuentu afferri oportere, quod in alterius sit patratum exitium: nec impune esse, si quis ab iniuria, ac maleficio vacuus ad sequentem redeat.

C A P. X X I I.

Quemadmodum solent heri in villicis procuratoribus, cùm eorum rationes expendunt, segnitiam, negligentiamq; durius castigare: ita Dæmon in suis comitijs, quod tempus examinandis cuiusque rebus, atque actionibus ipse constituit, eos pessimè habere consuevit, qui nihil afferunt, quo se nequiores, ac flagitijs cumulationes doceant. Nec cuiquam adeò impune est, si à superiore conuentu nullo se scelere nouo obstituerim: sed semper oportet, qui gratus esse vult, in alium nouum

nouum aliquod facinus fecisse. Quod Dominica Zabella¹ ait ita esse cognitum omnibus, qui nefariam illam militiam sequuntur, ut de hoc uno maxime sunt solliciti, ne ad indictos conuictus veniant ab ea ratione imparati. Ac ne in hoc se ignorantie excusatione vlla defendant, improbus ille Magister sigillatim de omnibus, quæ à suis pollicetur, scholas habet, præceptaque tradit: voluti de frugibus inferenda calamitate, de immittendis in arboribus, fruticibus, bruchis, papilionibus, crucis, atque id genus insectis vermibus, de fassinando peccatore: de fœgetibus pellicionibus, labefactandisque ærugine, aut tæbe quavis alia: de spargendis venenis, atque adeo de periculis, quantum in his est, vniuerso mortaliū genere, vniūquodque horum singulæ statim sua confessione reliquerunt. Henni Armentaria², Anna Russa³, Ioannes Piscator, Coleta eius vxor⁴, Mathola Guillerma⁵, Franciscus Fellæus⁶, ac fere omnes, quos ea fortilegis labes aspersit, aditæ oup minimam salutem

^{1.} Reguilla
in agro Ten
træo Anno
1583.

^{2.} Dusa prid.
Cal. Octo.
1586.

^{3.} Ibidem Ca.
Octo. 1586.

^{4.} Gerbeuilla
III. No.
Maia.
1585.

^{5.} Pangej.
prid. Nonas
Decem.
1584.

^{6.} Ibidem.
XIII.
Cal. Ianua.
1584.

*Dæmones se in variarum animantium formas pro tempore
atque usu inducere: quoties inter suos versari volunt,
precipueque semper esse hirci, maxime cum se publice
colendos, venerandosque exhibituri sunt.*

CAP. XXIII.

Dæmones non esse priuos mentis in hominibus affectus, quemadmodum Democritus, Anaxagoras, et alii Peripateticeorum scholæ admodum præclarè: sed potius spiritus, vnde dicam, esse sociales, et si fuerint, etiam rationales, illud Euan-

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

Matth. cap.
8. vers. 28.

gelij arguit, ubi memoratur illis rogatu suo concessum fuisse, ut in porcorum gregem abirent. Quomodo enim avaritia ymbitio, ac perfidia in porcos demigrassent? Rursus eos cum velint in certamen cum homine descendunt, non vanis imaginibus, ac simulacris sed comparatis, quæ sub sensum cadat, corporibus, ac *paveas, vel expavesce* congedi sic est non vno istius dissertationis loco demonstratum, ut supernacaneus futurus sit labor, si quis iterum in eam rem impendatur. Sed hoc operæ precium est nunc videre, quas illi formas, ac species præcipue sibi assumant, non quidem pro eius clementi, in quo versantur qualitate, & differentia (quod Pisellus attigit) sed ut id, ad quod se parant, minus, ac officium magis postulat, atque exigit. Cum igitur primum aggrediuntur hominem alloqui, ne is ad insolentem rei aspectum tam facile expavescat, humana libentius specie occurrunt, eaque adeo, quæ præ se ferat honestiorem aliquam fortunam: nimirum quo verbis suis auctoritatem, fidemque maiorem adiungant: Illisque ob id velut nigra, & promissa magis placet, quod ea utatur nemo, qui non sit apud suos in aliquo honore, & & pretio. Quamquam non desunt, qui ad regendam potius pedum foeditatem (quod illis perpetuum est insigne, ac vestigium infæ turpitudinis) consulto adhiberi putent. Ceterum colorem atrum magis arridere, quia nihil nisi atrum, honestumque ipsi inquam hominibus moliantur. Ac ubi iam consuetudine aucta est familiaritas, & ceptum non frequentatione paulatim decedere, cum pro vultu atque temperamento in hac, modo in illa verentur

animalia: utpote, si quempiam per viam comitan-
tur, canem frequentius referunt, quod is, etsi affi-
duè subsequatur, nullam tamen aspicientibus su-
spitionem malæ rei præbeat. Sic Andrazas qui-
dam Italus canem cæcum, & ruffum secum duce-
bat Anno M. D. XLVIII. qui vniuscuiusque arca-
na aperiret, stupendæque alia plurimæ ederet. Sic
Cornelius Agrippa 4 cæcodæmonem nigri canis
specie quotidianum assedam habebat, cui colla-
re erat loreum Magicis per clauorum emblemata
notis inscriptum. Sic Dæmones septem in Nicæa
ciuitate 5 inter sepulcra delitescabant sub forma
obuios quoque incēssentes: donec eos Diuus An-
dræas 6 rogante populo in solitudines exegit. Sic
non ita pridem rusticus quidā apud Vogefos (huic
Desiderio Eihancio nomen fuit) si quando vilā
cum popularibus discumbebat, pedibus aduolu-
tum canem habebat, à quo demissa clam manu ve-
nenum acciperet, quod deinde cui vellet infunde-
ret. Ex eo quò satis multos perisse, priusquam il-
lius fraudis in eum vlla trāferretur suspicio. Quod
si quem transuerso aëre sunt vecturi, vti sæpè eue-
nit, cum ad conuentus suos nocturnos properant,
equum (quod animal in eo genere officij maxi-
mam permicitatem habet) sæpius induunt, ac ses-
sore singenti quò volunt celeritate transmittunt.
Sic memorat Olaus Magnus 7 Hadingum Dano-
rum regem in suum regnum, quò nonnullorum
factione fuerat eiectus, per immensa maris spatia
ab Othini Dæmone ibique specie esse reductum.
Et Torquemadus in Hexameron recitat habuisse
se se cum primū litteras attingeret, æqualem cui

3.
*Eutrop. lib.
xvi.*

4.
*Vuesperg.
in Iustini.*

5.
*Paulus Io-
nius in eius
elogio.*

6.
*Abdias Ba-
byl. Episco-
pum lib. iiii.
historia A-
post.*

7.
*Lib. iiii.
hister. de
gentibus
Septent. i.
cap.*

sub

sub noctem Gadalupe, ubi Grammaticæ dabat operam; ad deambulationem egresso obuius in equo Dæmon persuasit, ut post se in eodem equo sederet viam vna conficeretur Granatam, quo utique animus erat postredie contendere. Hocq; iter licet longa distans intercapedine, vñca tamen nocte, etiam in tardo, & claudicante equo expediuisset: Ac ne quis huic de se talia narranti paruum fidem habeat, vitis fuit non vulgaris, ad cuiusvis pretij, ut quiri Caroli V. Imperatoris comitatu Medicinam honestissimis stipendiis fecerit. Et alibi⁸ si benè meminim habent Francorum Annales (cum quidam asseruit fuisse Comitē Matisconensem) qui ab epulis, quas tum fortè onosus celebrabat, foras euocatus inopertolantem præ foribus equum insalire cogeretur, à quo statim videntibus multis ita sublimis tolleretur, ut videri illico desineret: Nimirum si dies, eaque hora illi dicta erat, qua ex parte in malam rem esset à Dæmone abducendus. Et Huic ad Theriotrophion, pluribusque aliis in bois huius provincie restatum reliquerunt, suos à se sapissime visos esse Dæmones D. Humberti præ se ferentes imaginem, qualem vulgo in trinis depictam videre licet. Iam verò si sortilegos alicuius rei monitos esse oportet, & sunt tamen in presentia, qui colloquium impediunt homines, in museam exiguum migrat Dæmon, iam ob id noto nomine Beelzebub, atque eo habitu vicinas auribus partes subit, quo propius quæ vult insusurret. Idq; Claudia Symoneta⁹ Castelleti sortilegij damnata, præter plerasque alias, quatuor nomina nunc non suppetunt, vna cum Antonio filio obseruauit, inquietantes

8.
Hugo Floriacensis,
Petrus Abbas Cluniacensis, Gul. Paradisus in Chron. Sabaudie.

111. 646
Orob.
1518.

quientes sibi circa tempora obuersatum fuisse illa
 musca specie Dæmonem, cum in carcerem dedu-
 cerentur, ac diligenter monuisse, ne se ipsi intenta-
 ti criminis manifestos sua confessione facerent,
 quamlibet exquisitis tormentis ad id yrgerentur.
 Confessos enim certissima, ac saeuissima supplicia
 manere; contra si linguam continerent, futurum,
 ut propediem salui, incolumésque euaderent. No-
 tet etiam spe iuuat in alienas ades per regulas,
 per cancellos, perque tenues atque angustos alios
 meatus se una cum Lanis suis intromittere: Huic
 usui felis convenientissima est forma. Hanc sibi
 assumunt, adeò germanam, ac natiuam, ut nisi ra-
 bie, qua maiore grassantur quam solent domestici,
 vix distingui, ac dignosci queant: Sicut plerique
 omnes, quibus aliquando ea res perspecta fuit, con-
 stanter asseruerunt. Iam si quem hoc vrit, quod sui
 loci, atque ordinis alius quispiam in pascendo pe-
 core se diligenter habeatur, sollicitumque tener
 quomodo conceptum in illū ex ea inuidia odium,
 amara omni suspitione, explectum auxiliari ali-
 quis Dæmon' asciiscitur, qui lupi formam præda-
 bundus in eius gregem irruat, ac edita strage serui
 incuriam apud herum æcuset, quam etiam pecu-
 lij damno tandem sarciri illum conueniat. Id se Pe-
 tronius Armentarius^{10.} & Ioannes Malrisius^{10.} ita
 facturasse inter alia nefaria suæ artis potentia inge-
 nuè sunt professi: Asciscendique, atque euocandi
 Dæmonis modum fuisse euulsum gramen in fortè
 obiectæ imminantis arboris truncum conceptis
 quibusdam verbis impingere, quo facto inde lu-
 pus statim exoritur, qui mox sepe designatas ad-

^{10.}
 Dalbemij
 in vasto re-

^{10.}
 Sexæij
 Transylua-
 niæ.

cadem pécudes discerperet: Nam certè ei ministe-
rio còuenientius nihil deligi poterat ea fera, quam
natura præter alias præcipuè ad prædam instruxit.
Vni etiam forma non nunquam gestiunt vide-
ri Dæmones, cum videlicet hoc agunt, ut suis quam
mixtissime terribiles appareant; quod tum præsertim
demonstrant, cum tempestatibus in aëre commo-
tis suam immanitatem ostendant. Idq; obseruasse

12.
Blainville
ad aquas
Id. Ianua-
1587.

se non semel præcitauit Barbelina Rayel¹², addens
consueuisse illos præterea ad maiorem horrorem
cymbalorum, zinnabulorum, catherinarumque
longam post se seriem trahere, fremituque, atque
vlulatu horrendo omnia permiscere: In quo ta-
men illam hallucinatam fuisse facile crediderim,
ac speciem imitationemque pro veritate in tanto
tumultu, ac trepidatione præcipitanter accepisse.

13.
In lib. quæ
Ecclesia di-
citur, visio-
ne 3.

Quamuis & sic horribili forma a se visum retule-
rit Hernias¹³ D. Pauli (ut quidam ferunt), discipu-
lus, nimirum bestia, quæ ceteris instar erat, locustas
que igneas ore assatum euomebat. Postrema, ea-
demque gratissima est illis Hirci forma, cum non
iam alicui se intulit, sed parant: sed magis hoc
agunt, ut ipsi obseruantia aliqua suis se colen-
dos exhibeant, atque apud eos maiestatem ali-
quam sibi constituent. Quam veluti personam
quare ei potius aërem adumbrat, non est fa-
cile coniectere, nisi si hoc est, quod regem de-
cer co habitu in publicum prodire, qui maxi-
me eius vires exornet, ac demonstret, aut
quod de Pythagoræ colunt, ut apud Platonem memorant,
id corpus nuntius potissimum intire, quod mon-
bus, ingenioque comuentissimum est. Hic

corum

corum præter ceteras pecudes nobilitatur graued-
 lentia: nulla re tam certo suam Dæmon testatur
 præsentiam, quam odoris foeditate intolerabili.
 Hirorum libidinosa obscœnitas etiam proverbio
 locum fecit; hoc vnum Dæmon præcipuè satagit,
 ut suos rebus Veneris quam maximè deditos ha-
 beat: Et ne desit occasio, ipse se quoties illis occu-
 rit in eam formam induit, quæ huic vtili sit accom-
 modatissima; nec adeò de stupro interpellare ces-
 sat, donec ad id, quamvis ingratiſſimum, inuicuto-
 diſſimūque illos pellegerit: Hircorum in obuios
 quosque effusa sæpè petulantia est, nulla non vbi-
 ac pererrat terrarum loca Dæmon, dum offendat
 in quem impetum, incurſumque faciat: Hirci sa-
 lina fructus (inquit Varro¹⁴) venenum est, eiliſque
 dentes satis interitus, ac pestis præſentiſſima: Qua
 etiam causa fuit, ut in lege locationis fundi excipi
 ſoleret, ne colonus capra natum in fundo pascere
 Et Astrologi ita id animal receperunt in corum,
 ut cum extra limbum duodecim signorum collo-
 carent: Satanae viperinus morſus eſt, afflatis lethali-
 ſis, & exitioſus: ſic poſtquam è cœlitum concilio, ac
 cœtu eſt deturbatus, hominum rebus ſe impone-
 num præbet, ut nulla maior cautio ſit iſis, quàm tu-
 tela pecoris Dominici excubant, quàm illum don-
 giſſimè ab eius ſepto argere, ac prohibere: Hircis
 obrutus trux, ac ferox, frons cornibus aſpera, barba
 promiſſa, ac inculta, villi temerè pendentes; ſuc-
 cincta crura, totuſque adeò habitus corporis ad
 deformitatem, foeditatēque comparatus, ut ap-
 tior ab eo deligi non queat, qui intus foriſque foe-
 da, horrenda, atque immania habet omnia: Siquis

14.
 Lib. 1. de re
 Ruſtica ca.
 2. & Libr.
 11. ca. 3.

15.
Libr. x. de
reb. gesu
Franco. re-
gum.

16.
In Hexa-
merone.

dem similes (quod aium) conuenit habere labra la-
ctucas. Et omnino qualis qualis ratio fingi possit
eorum penes quos huius rei fides esse debet, con-
sentienti remuneratione restatui accepimus hirci-
num istiusmodi phasina, ac personam Dæmoni
longè usque gratissimam: præsertimque, ubi se suis
honore aliquo afficiendum exhibet. Quod & Ga-
guinus ¹⁵ scriptum reliquit de quodam doctore
Theologo primatum monasticum apud Ebroicæ
obtinente (huic Gubelino Edelino nomen fuit)
qui cum illustrem quandam matronam desper-
ret, neque tamen eius potandi spem vllam reli-
ctam iam videret, à Dæmone quodvis precio depas-
ciscendos sibi eos amores potius existimauit, quam
nonnullis tandem frui pro libidine. Ergo id ut in-
pescaret supplex (ea enim pacto addita fuerat con-
ditio) Dæmonem in hirci specie veneratus est. Eam
quoque ¹⁶ Torquemadus ¹⁶ vir Hispanus
frequenter apud suos esse memorat. Eri eius mi-
tum longius arcessere placet, ab antiquissimis ad
hæc nostra tempora iam mansisse reperietur. Nam
& in Apollinis arce ingentem seu hircum, seu arie-
tomenem edico in loco repositum fuisse, eui di-
uini honores adolerentur, Helychius, alijs, Græci
scriptores meminerunt. Inò & hirci in sacrificijs
impensius delectatos Dæmones fidem facit illud
Theophrastus, qui cum in litore maris Veneri capra se-
cisset, subito ea in hircum, quasi ea sola gratia esset
hostia, immutata est vnde & post Epitragia vocari
cepit. Idem spectatum in Calliæ templo, quod in
Gargano monte visetur, tum in eo, ubi Amphia-
ra præcæta celebrabantur, & Strabo, & Pausanias

scriptum reliquerunt. Et Ægipanēs, Satyri, Sauni, Sileni, aliāque rusticorum Deorum turba, quos vano errore delasa gentilitas coluit, hirenis deformes membris se semper visendos præbuerunt.

Quietam, & laboris expertem fuisse, quæ olim evenisse legitur hominum à bonis Angelis per aëra transvectionem: eam verò, quæ nunc circumfertur sagarum à Dæmonibus, plenam esse molestiarum, & lassitudinis.

CAP. XXIII.

HAbacuc Propheta momento ex Iudæa in Babylonem translatus fuit, ut pulmento, quod messoribus suis ferebat, Daniëlem in lacu leonum pasceret; in Iudæam ab eo loco pari celeritate relatus. Philippus quoque Diaconus² posteaquam Eunuchum Candaces Æthiopum reginæ baptisasset in via, quæ ab Hierosolymis in Gazam ducit, subito in Azoto visus est: Et alias sæpe spiritus Domini multos rapuisse, ac in longinquissimas regiones incredibili celeritate transportasse in sacris literis legitur. Verum adeo tranquilla, ac quæta vocatione, ut somnium potius quam vera aliqua migratio esse videretur: ut eius beneficia semper adiuvant, nunquam decipiant. Satana contra ubiq; pernicioſa sunt officia, sollicita molesta, damniſola liberalitas, intempestiva Rudra. Ergo si quando subleuandi laboris occasione suos sic per aërem transmittit, longe grauiori langore confectos relinquere, quam si ineratissimo cursu via, & asperam pedibus confecerint. Quemadmodum Catharina

1.
Daniëlem

14.

2.
Actu. Apost.
cap. 8.

3.
Vella ad
Mosellam
v. Cal. Iul.
1587.

4.
Blainville
ad aquas
Id. Ianua.
1587.

Ruffa 3 Dæmonis, cui se addixerint, fraudes, atque imposturas in medium proferens enumerauit. Ad-
dit & Barbelina Rayel 4 se sæpè ex ea gestatione in-
tantum exagitata, ac defatigata fuisse, vt do-
mum reuerſe perpetuum triduum decumbendum
eſſet, priuſquam pedibus conſiſtere poſſet.

*Hoc quamuis memoratu incredibile, vno tamen ore ſagas
omnes loqui ſuſcitandaru nubium poteſtatem ſibi à Dæ-
monibus ſæpè fieri; quas poſtquam vnà cum iis ſunt ela-
te, pellant, trudantque quò velint, ac etiam niſi ſi quid
obſtat in terras excutiant. Quæque eius molitionis pro-
pria, peculiariæque ab illis memorentur.*

C A P.

X X V.

NON eſt dubiũ, quin quod ſequitur futurũ ſit ſu-
pra omniũ fidem ac multis etiã fortè ridiculũ.
Hoc certè memini teſtatũ ſpõtanea, ac libera aſſer-
tione plus minus ducentorũ hominũ, qui me Duũ-
uiro damnante incendio crimen ſortilegij luerũt:
ſtatim, certisq; diebus ſolitos conuenire ſe grega-
tim ad ripam, vel ſtagni, vel riuuli alicuius, maxi-
mèque ſi quis eſſet, quem ſolitudo à prætereun-
tium oculis ſepoſitum haberet, atque illic aquas
accepta à Dæmone virga tantisper diuerberare,
dum vapores, fumõsque abundè excitarent, qui-
buſcum vnà ſublimẽs efferrentur. Illud deinde,
quod ſic eſſet excitatum ſe in nubes denſas, ac ca-
ligantes induere, quod poſtquam vnà cum Dæ-
monibus ei eſſent inuoluti agerent, pellerentque
quo erat libitum, ac tandem multa præcipitatum
grandine

grandine in terras decuterent. Salome¹, & Dominica Zabella² addunt, priusquam eo modo aquam exagitant, consuevisse in eam immittere vel ollam fictilem, qua nonnihil antè inclusisset Dæmon aspicientibus incognitum, vel etiam lapides tantos, quantam optabant pluere grandinem. Decker Maygeth³ solitam se vnà cum sceleris popularibus acceptas à Dæmone candelas cæruleas in stagnum Fontesgrube tantisper deuexas, ac lumine pronas tenere, dum id affatim guttis suis instillassent: tum puluerem aliquem medicatum in id quoque spargere, ac disseminare: tandem aquas virgis nigris, quibus à Dæmone suo essent donatæ, identidem ingeminatis quibusdam verbis ad execrationem, detestationemque certis, ac propriis contentissime etiam diuerberare. Quo facto totus aër statim infuscaretur, at tandem largos tum imbres, tum grandinem in ea, quæ iussissent, loca, nisi si quid fortè obstarer, effunderet. Quæ sic excitadarum nubium ratio non nunc primùm inoleuit, sed & à multis iam ætatibus narravit Pausanias⁴ in Lyceo monte Arcadiæ fuisse usurpatam. In eo, inquit, fons fuit nomine Agno tam admirabilis naturæ, vt re diuina ibi curiosius peracta, quernoque ramo, aqua leuiter commota mox densus inde surgeret vapor nebulae assuillis, qui non multo post effecta nubes, aggregatis item aliis largos imbres demitteret. Non est igitur hoc nostræ ætatis inuentum: Non est etiam vetularum, quarum mentes Dæmon deprauauit, visum, æquifortium: sed ipsis vigilantiam ac sanorum, qui praesentes affuerant, oculis res certo, ac liquide comperta, atque explorata.

Quam

^{1.}
Vergauille
VI. Cal. Septem. 1586.

^{2.}
Rogeuille
in agro Tétraco 1583.

^{3.}
Morhangj
XIII. Cal. Iun. 1591.

^{4.}
in Arcadiæ.

Quam & confirmât quę sequuntur ex Malleo Maleficarum narrationes : quas quoque illorum, qui eos scripserunt, fidem secutus non dubitavi exponere. Quęsitores quidam cū periclitari vellent in venefica muliere, quam fortē in vinculis habebant, verāne essent, quę de sua in communendis tempestatibus potestate sortilogi prędicarent, eamque ob id manu sua misissent (nam tantisperdum in reatu manent, Magicas vires omnes illis esse ademptas certum est) secedens illa in confer-tum arboribus locum ibi scrobem, quam manibus ipsa foderat, lotio opplevit, quod demum digito mouere non destitit, quoad ex eo suscitatus, atque elatus vapor in nubem opacā concreveret, quā statim tonitrua ac fulgures crebri interfecarent, maximo cū aspicientiū metu, ac formidine. Sed illa, bono animo este, inquit : iam saxo, ut nubes hæc in ea quę voletis, loca tota deponeret, quę cū illi in propinquas solitudines designassent, eō subita ventosum vis ac tempestate delata nubes prope in saxa, ac grandines dissilit, calamitate interim omni inter demonstratos, nullōque fines se cohibente, ac cōtinente. Huic quoque *πράλλων* est quod sequitur de rustico quodam Suaviensi, cui de siccitate, qua tum laborabatur, vehementius conquerenti fortē præsens octo annorum filia, recepit se si ita iuberet ipsius agrum, in quo tunc vna cōsidebant, largo imbri statim esse irrigaturam. Ac cū pater dixisset se id percipere, illa quę paulullū aquę ad id sibi dari postulasset, ad sortem in quo in propinquo decurabat, deducta est, ubi tegrata, vnde illi Magistri, (aisbat) auspi-

eiis, cui semater addixerat, tantum illico pluuiarum
 coelo exciuit, vt satis essent ei agro abundè irrigando,
 cæteris interim quæqua versum perinde atque antea
 sitientibus. Huic exemplo affine est & quod sequitur.
 D. Claudius Perotius⁵ Grammatophilacio sodalium
 D. Georgij apud Nanceium præfectus, vir certè bonus,
 & cui in re grauiori facile fidem adhibeas, de istis
 differenti mihi apud familiares asseuerauit æqualem
 habuisse se olim fortè, & in eius scelerris societatem
 cum patre sortilego aggregatum, qui eiusmodi vapores è
 pelui cui frigida paululum antè esset iniectum, videntibus
 omnibus, vnà aderant in ludo literariq, excitaret.
 Ioannes Charmæus⁶, Iana Oberta⁷, & alij eius
 farine complures, se non per somnium: sed suis vidisse
 oculis memorant ingentem sui similitum numerum
 secum sic excitatas nubes hac, atque illac vento,
 emissæve sagitta ocyas percurrentium; ac non aliter,
 quàm densum fumum scintillæ traiciunt, atque
 intercidunt: interimque fragore, atque immani
 tonitru circumcrepantia omnia audiuisse. Alexia
 Granlanna⁸ narrat, cum itidè nubibus permixta
 vectaretur, ac fortè præteriens in eum peruenisset
 locum, vnde despiceret ex municipibus suis quendam
 equos pascentem, cui nomen erat Ioanni Vehon,
 ex improviso astitisse sibi atra, ac prægrandi
 figura hominem, qui veluti obsequendi cupidus
 rogaret, ecqua illic esset, quæ ei rustico malè
 cuperet: se in promptu habere, vnde illum vl-
 cisceretur. Ac cum ipsa respondisset sibi cum illo
 graues esse inimicitias, quod vnicum filium olim
 in eius pascuis equitium habentem penè verbera-

5.
*Aquose in
 adibus M.
 Mathurini
 ludimagist.*

6.
*Gerbeuillai
 Id. Octob.
 1581.*

7.
*Sanpetromontij v.
 Id. Nouem.
 1581.*

8.
*Blainnilla
 ad aquas
 xvii. Cal.
 Febr. 1587.*

bus necasset. Eia (inquit ille) assentire modò, iam faxo ne diutius id inultum ferat: Ac dicto citius in sublime elatus, vel quo nulla queat intendi oculorum acies, illico fulmen cum ingenti flamma, ac fragore in subditos equos contorsit; ex iisque duos prostravit, vidente, ac multum trepidante rustico, qui vix passus triginta ab eo loco aborat: sicuti ipse est elogio suo testatus. Barbelina Reayel⁹ addit dolia transiens super hubes à fortilegis adnente. Dæmone impelli, ac volutari tantisper dum si loco impendunt, quem designantur ad calamitatem raturum deorum illis disrumpi in saxa, & flammas, repentinòque impetu pectus ire, ac obvia quæque conterere.

Blainville
ad aquas
Id. Ianua.
1587.

libri aut beluini, ut non solent quosdam Campanarum senum, quod ad ad pias preces excitarent homines, Dæmonibus infestum esse, atque inimicum; eorumque non abs re usum frequentem esse, ubi temeraria grandines, reliqueque tempestates, quibus se illi creditur immiscere, ingruunt, atque impendent.

C A P. XXVI

IS mos pridem Christianis ioleuit, ut campanis excitentur ad pias preces, ac vota, ubi periculum, difficultasque aliqua impendit. Quod est facit præcipuè, si quando aër nimbis, tempestatibusque vehementius commouetur, & grandinem, ac fulmina minatur. Earum igitur sonum ut audit Dæmon, in maximam indignationem erumpere solet, inclamans prohiberi se incepto rabidarum isto canum latratu: quod Maria¹, vxor Ioannis Sartoris

Hamburgi
Non. Iun.
1590.

in Me

in Metzerech, ac ante eam pleraque alia, quas nunc meminisse laboro, certo certius se compertisse dixerunt. Ac si quando eas ille caries intellegat à suis rogetur, eas dedignans suo nomine, uti facere solent, qui in eorum mentionem quos odio aliquo persequitur interdum, respondet Beguenotas illas garrulas, atque obstupentes, quæ nunc, ut auditis, odiosæ deo nobis obgannunt. Hæcque Catharina Pigeon² ob fornicationem non ita pridem damnata, una cum aliis pluribus sua confessione clarum reliquit. Quod autem id illi ex animo doleat, nec offensionis affectum ullam simulationem habeat, sæpè experientia compertum habuisse se omnes, quæ de ea se hæc interrogatæ sunt sagæ affirmaverunt: Et id satis indicat, quod non rarò earum pulsatores fulmine percussos audiuimus, nec ferè mortalium alios eius iniuriæ magis esse obnoxios, quod & alibi attigimus. Impedimentum porro tempestatibus ex ea re maximum creari vulgus sagax loquitur: Et ea opinio sic quorundam animos inbuit, ut iam præsentius remedium nullum aliud esse putent, nihilque quod æquè Dæmonum conatus infringat, atque impediat. Aqua etià non est alienum, quod scribit Paulus Grillandus de Italà quadam venefica (huic nomen fuit Lucretiæ) quam cum Dæmon dimissa ut assolet conuentu sublatam domum reportaret, audito campanæ signo, quod ad Deiparam virginem salutandam dari solet, illico in subiectas sentes, ac dumos quasi viribus defectus abiecerit, ubi à iuvene quodam, cui tum illac iter erat, visa, atque agnita primum quidem aliud figere coepit, ac com-

2.

Anna M. D.

LXXXIIII

minisci: sed tandē suis ipsius iugulata verbis, vt raro mendacia cohærent, rem vti erat, silentij tamen fide prius mercede pacta, omnem iuueni indicauit:

Quam cum is, vt est ea ætas arcani parum tenax, ex æqualibus vni incautus prodidisset, ea in vulgum quasi per manus sparsa ad Magistratus aures etiam accidit, qui disquisitione ampliōre testatum, ac comprobatum facinus seuerissimè animaduertit: Nequicquam tamē illas pulsari, ac sonare aiunt

3.
Dusa prid.
Cal. Orob.
1586.

Hennel Armentaria 3, Ioāna Oberia 4, ac quædam alia afferuerunt, nisi id fiat maturè: videlicet priusquam nubes circumiectum pago territorium attingerit. Equidem præoccupanda facies Domini 5, &

4.
Sanpetromontij VI.
Id. Nouem.
1581.

manus eius præuenienda est, laudarique multum debet prompta, ac parata in eo sedulitas, & diligentia: sed nec importunum, alienumque orationi

5.
Psalm. 94.

tempus est, cum ipsæ iam vexant procellæ attingit calamitas venit tempestas.

6.
Plaut. in
Mostell.

Confringens tegulas, imbricesque. 6
Nam tam adeò promptum est præsens malum tollere, quàm impendens, imminensque auertere.

7.
Luc. XVII.
vers. 1.

Quodcumque 7 temporis momentum ad eum orandum tempestiuum est, atque opportunum. Commentum igitur est sagarum ea ab illarum Magistellis adinuentum causa, vt hominibus diuinæ opis spem omnem inter ipsas misérias, atque ærumnas præcidant. Addit Feuxen Eugel irritum, ac inefficacem esse earum sonum, si quæ ex illis dum lustrarentur à sacerdotis concubina fuerit nuncupata. Quod ego ridiculum, absurdumque existimo. Ac licet negent recentiores quidam eam in aëre Dæmones potestatem habere, vt grandinem, &

nem, & alia id genus dira faciant, ob idque vanam esse, & impiam de pulsandis campanis contra tempestatum vim superstitionem: in hoc tamen conveniunt Dæmonibus interdum multa extraordinaria permitti à Deo, in quibus partes suas non obscure interponant: Plurimæque adeò ipsos agere, quorum vis sensum nostrum, & vñtatam rationem superet. Quod & ex Iob historia sacra, & D. Pauli Epistolis⁸, qui disertè illis aëris potestatem attribuunt satis clarum, manifestumque est; Ac si hostem advenire, atque etiam imminere classico significetur, id non illico damnandum est, quasi in eo sono, ac canore Martio aliquod aduersus illius impetum, insultumque etiam oscitantibus præsidium constituatur. Nam ad arma potius conclamatur, ut milites soporem, socordiamque excutiant, diligenter agant excubias, aliæque quæ militem iuvat munia strenuè obeant. Induite, inquit idem D. Paulus⁹ tuba Euangelij, armaturam Dei, ut possitis stare aduersus Diaboli insidias: Christianis arma sunt oratio, & gratiarum actio, quæ audito Campanarum signo, quod ad eam rem ex vñu mortalium nunc proprium est populariter capiuntur. Siquidem prope est Dominus¹⁰ omnibus inuocantibus cum in veritate, vota suorum exaudit, aures eius ad preces illorum. Ac quod quidam optimè dixit oratione pia commouetur coelum¹¹, recluduntur ostia loci illius inaccessibilis, in quo maiestas Dei inhabitat: Sunt & qui eum Nolanas¹² pulsandi ingruentibus tempestatibus more ambitiosius defendentes addant, & vim illis inesse dissipandi aëris, dispergendarumque nubium ex sonitus sui

8.

Ad Ephes.
cap. 2. vers.
2.

9.

Ad Ephes.
ca. 6.

10.

Psalm. 145.
vers. 8.

11.

Psalm. 34.
vers. 16.

12.

Petr. Mess.
sas varia.
lect. lib. 11.
cap. 9.

immanitate, & vehementia, quasi si illud non succedat, hoc ei, ceu subsidium aliquod accedere conueniat. Ac non aliæ res, vti sunt tormenta bellica longè potentius, si expediat id præstent, atque efficiant. Quamquam & hoc à nonnullis vsurpari audio: verum conatu vtiq; irritò, atque inutili: Qui enim satis validè concutere queat, rem tam multa intercapedine dissitam, tam vasto, atque denso corpore præditam: Quam nec inclusa tonitrua fragore, nec eluctantia fulmina iaculatione, nec flagrantia fulgura commotione sua dissolvere, ac dispergere valeant. Et vt sit dispergendi facultas, quo quæso ruinæ iam foetarum grandine nubium. Nam certè dissipatio fragmenta habet, ac καύματα, quæ necesse sit momento in ea in quæ incumbunt loca præcipitia ferri, ac ruere. Perinde igitur hoc esse existimauerim, quasi qui olim (vt refert Plinius ¹³) popysmis fulgetras Iouem iratum delinituri adorabant: Aut illud quod est in proverbio: Vespæ cicadæ obstrepens, Catulus leonem allatrans.

19.
Nat. hist.
Li. XXVIII.
cap. 2.

Vestigia veluti vnguium sæpè impressa, atque exarata apparere, quæ fulmine sunt percussa, quod opinione multis adfert adnitentis Dæmonis, cui fama est, cum se in corpus aliquod induit, maximè id placere: quod vncis, hamisque in morem fera bestia sit instructum.

C A P. XXVII.

VSu venit vt quæ fulmine sunt afflatæ, ac percussæ arbores, muri, pavimenta, vestigia sæpè osten

ostendant veluti vnguium; quæ alij à Dæmone, cui rumor est hamatas, atque vncinatas esse manus, credant: alij id, ceu anile, deridentes in naturæ, quæ rariora, ac difficiliora sæpè edit solis causis positum esse affirmant. Expeditum siquidem, & promptum esse fulmini in eas partes sua se volubilitate scindere, quæ speciem sic incuruatorum radiorum præbeant, vti flammæ, cuius plurimum admixtum habet, proprium est virgatis notis ea, quæ lambit, inscribere. Quod & in Ephesini templi incendio animaduertisse se recenset Aristoteles¹, & passim in ædificiorum, quæ igne consumpta sunt, reliquiis obseruare licet. Tum eius quod corporis est expers in id quod est particeps actionem nullam esse posse, quæ sic ex impressione notam, ac vestigium relinquit. Sed has omnes vias delectatio ex eo ducta fundamento, quod in huius operis peroratione posuimus. Dæmones sæpè ex solida materia corpus sibi comparare: tum eo habitu fulminibus Dei nutu, ac voluntate permisceri, ad deinde multa efficere, quæ sunt præter omnem tributum inanimatis à natura morum, atque ordinem, voluti cum fulgur, deorsumque meant, ac remeant, quasi aliquid scrutentur, atque inuestigent. Vnde & nomen illis *πυλῖναι*: Aut cum obuia aliquando deorsum uerunt, vbi peruerdunt innocenter: aliquando etiam proterunt, ac pessundant. Vt hic etiam *ἀντιπυλῖναι* adiciam, quibus licet Aristoteles³ naturalem causam attribuat: tamen mira valde ea sunt, habentque sine dubio (vt inquit Seneca⁴) insitam potentiam aliquam diuinam: vt potè cum ferrum, aut æs, quo scutum regitur, liquatur: ligno interim nullam vim exter-

nam

1.
Cap. I. Lib.
III. Meteor.

2.
Volaterra.
Philo. Li.
36.

3.
Cap. I. Lib.
III. Meteor.

4.
Lib. II. natura. quest.
cap. 31.

nam accipiente : oculis integris, atque illæsis conflatur argentum: stat fracto dolio vinum: malorum serpentium, aliorumque animantium, quibus mortifera vis inest, venenum omne consumitur: prægnantis mulieris, ea superstitite, atque incolumi, fœtus exanimatur. Vt non omnino explodenda videatur eorum sententia, qui in istis aliud quiddam, quàm quod in naturalium causarum serie, atque ordine positum est intercedere putant. Maximè cum id testatum reperiatur consentienti ferè omnium voce, qui se nostra ætate in Dæmonum potestatem tradiderunt, eo modo scilicet solere illos, cum furunt, ac bacchantur vnguibus digladiari: vti & non pridem Iana Nigra & Armacuriaua retulit de Magistello suo, qui Nicolai Bequenotij stabulum noctu ingressus, ut ibi eius equum interficeret, priusquam id aggredere facere, exteriorem parietem sic vnguibus exaravit, ut (quod aiunt) ex iis facile leonem coniceres. Et memini me nondum ex ephebis egresso, cum Chermis (quæ mihi patria est) fulmen vniuersas ædes propinqui mihi hominis esset peruagatum, ad extremum eam porticum quæ id se foras eiecerat inscriptam profundis, frequentibusque vnguium vestigiis reliquisse. Quæ, cum populares rei nouitate adducti magna cum admiratione certatim inuiserent; accurri, & ipse eaque præsens vidi, non sine aliqua narum offensione; cum sulphuris teterrimo nidore ædes illæ adhuc operetæ essent.

5.
Leberij v.
Cal. April.
1588.

Non.

Non rectè sentire, qui cum Epicureis negant Dæmones hominibus occurrere, solati a afferre, terrores mittere, infidelas parare, iniurios, molestos, ac noxios esse: cum hæc passim tum sacra, tum profana historia perhibeant, hodiernique adeo sagarum omnium sermones vno ore confirmant.

CAP. XXVIII.

Theodorus Byssantiensis totaque adeo Epicureorum schola negauerunt sapienti visum vllum vnquam fuisse obiectum. Si quod enim aliquando auditum sit adparuisse, id pueros, mulierculas vecordes, atque ægrotos, quibus formidines ex imbecillitate animi, ac rerum ignoratione existunt, authores, atque assertores habuisse. Ethæc quidem illis ex alia longe absurdior nata est opinio: non esse scilicet in rerum natura spiritus, ac Dæmones proinde quæ ab illis frustra istiusmodi phasinata, ac terrores merui. Ad quam persuasionem, & Cassius vnus ex ea Epicureorum familia conatus est Brutum virum nihilominus constantem, & moderatum adducere: vti in eius vita recitat Plutarchus.² Sed huic reliquæ ferè omnes philosophorum reclamationes sententia: Et ipsa experientia à multis statibus repetita cum satis à comitenti opinione nunc vindicatur. Scitent enim historiæ exëplis phantasmatum, quæ proprias figuras, non etiam manes ex metu imagines habuerunt. Illud quod eidem Bruto Philippus apparuit: Athenis philosopho Atheodoto Curio Ruffo in Africa: Romæ Senarui vniuerso.³ Quod postremum huius in quo

1.
Patritius
Senen. l. v.
de reg. tit.

2.
Plutarch.
in eius vi.
ta.

3.
Plinius. Sc.
cundus. Ep.
ist. lib. vii.
Epist. 27.

versamur argumenti fidem ex eo magis adiuvat, quia non momenti vnius visum id fuit: sed perpetui biennij. Toto enim eo, vt perhibent Antonini Pij (quo imperante id accidit) viographi, Marcus Ruffus senator, postquam è viuus abisset, eodem quo viuens solebat loco: sed mutus, silensque, sedere visus est: vt innumera alia omittam, quæ posteriorum temporum res gestæ continent. Quibus & Christiani ipsi calculum suum adiecerunt: adhibita tamen distinctione, ac differentia: vt scilicet spirituum alij sint hominibus beneuoli, ac fideles, à quibus salutaria omnia veniant expectanda: alij noxij, atque *ελάττες*, à quibus pestifera, ac crudelia omnia sine metuenda. Illos si quibus occurrunt ac forte prostratos vident, eos sua virtute illico erigere, ac confirmare: vti euenit Agari 4 Abrahæ famulæ, cui magna desperatione affectæ ob comineatus difficultatem, quàm in Bersabees solitudinibus, ynà cum filiolo Ismahæle patiebatur. Angelus apparuit, ac cum perterrefactam videret, prohibitam primum timere amice solatus est, ac de eiusdem Ismahelis fortuna bene sperare iussit. Idem & Cornelio centurioni contigisse in Actibus Apostolorum legimus: Nam cum timore non paruo ad primum *Cap. 10.* Angeli aspectum correptus fuisset, ab eo tamè statim liberatus est, atque audit orationes suas, ac elemosynas Deo gratas, acceptasque fuisse: proindeque securus fausta, prosperaque omnia expectaret. Mulieribus quoque, quæ prima die Sabathi summo diluculo ad Seruatoris nostri sepulchrum accesserunt, visus est Angelus facie instar fulguris coruscanti, veste viri nix candida, ac cum ad eam

oris,

Y

4.
Genes. xxi.
vers. 17.

6.
Matth.
xxviii.
vers. 3. & 4.
Marci xvi.
vers. 6.

oris, habitusque admirationem expauescent, ab illo admonitæ sunt, metum omnem ut deponerent; atque ita iam confidentiores factæ sigillatim, quod sibi faciendum erat, edoctæ fuerunt. Hos vero alteros metu, quos aggrediuntur exanimare, ac sæpè vix viuos, cum recedunt relinquere: nimirum ne sic cōsternatis animo tam facile sit eorum artes, fallaciasque detegere: simul ut si quod adhuc bene agendi consilium superest, id illico excutiant, atque adimant. Nam & Thucydides 7 apud Plutarchum hunc longè vberissimum pauporis fructum commemorat, quod omnes honestos conatus soleat frangere, ac prohibere. Et Cicero 8 ex veteri poeta: Pauor (inquit) mihi sapientiam omnem exanimato expectorat: Tum Plautus: Pauor territat mentem animi. Quæ etiam causa fuit, ob quam veteres Pana Deum (sub hoc Pamphilus Eusebius, dū ad Theodorum Episcopum scribens Plutarchi de Thamo historiam recitat, Dæmones omnes comprehendit) existimabant repentinis terrores, improvisasque formidines immittere. Inde tot apud eos lemures, larvæ, lamivæ, Empusæ, Vertumnæ aliæque id genus spectra; quæ se, ut aspicientibus terrorem maiorem offerrent, modò in hanc, modò in illam speciem immutare solebant: uti eleganter his versibus expressit Aristophanes in Ranis:

Καὶ μὴν ὁρῶ γὰρ τὸν Δία Θνητὸν μέγα
 Παιὸν τι, δειδὼν παντὲς ἀπονεγνύν γίγνεται
 Τότε μὲν βῆς νυκτὶ δ' ὄρεϊς, τότε δ' αὖ γαυρὴ
 Ωραιότατος τις πᾶσι, φέρει' αὐτὴν ἡὼ
 Ἀλλ' οὐκ ἐπ' αὖ γυνήσιν, ἀλλ' ἡδὲ κύνων
 Εμπέσσα τοίαν γ' ἐπὶ.

Et quæ Antonij Abbatis Alexandrini vitam descri-

7.
 In lib. de
 fortu. &
 virt. Ale-
 xandri.
 8.
 Lib. III. de
 oratore.

9.
Marul. lib.
V. 66. 7.

psit: Ei (inquit) degenti in Heremo nequissimi spiritus monstrosa diuersarum imaginum facie metum incutere sunt conati: ferarum more in eum rugientes, ululantesque: serpentum sibilationibus perstridentes: rictibus ringentes: dentibus infrendentes: toruo oculorum aspectu scintillantes: flammis ore naribus auribusque perflantes: nullaque adeo pauoris omnia specie, qua illum terrere possent. Cui & germanum est illud D. Hieronymi in Hilarionis Abbatis vita ralem si non formidarum, at vocum imitationem, variationemque continens. Ab eo (inquit) sæpe nocte intempesta auditi infantum vagitus, balatus pecorum, mugitus bouum, planctus quasi mulierum, leonum rugitus, murmur exercituum, aliaque variarum vocum portenta: ut ante sonitu, quam aspectu territus caderet. Nimirum in hoc supra quam credi potest sibi placet Diabolus: ut quauis ratione diuexatos homines habeat, adque omnes concitandorum terribulorum occasiones ob id semper est intentus. *Αἴτιον* (inquit Homerus 10) *ἡ δὲ θεὸς τε πάσαν ἐν αἰὲν βλάπτει καὶ ὀρθῶς ἄνθρωπος* (interpretatur Suidas) *ὁ δὲ διαβολός, ὁ ἀντικείμενός*. Qua de re in veterum historijs alia etiam abundant exempla: quæ tamen hic non est animus attingere, cum plura hæc ætas datura sit, quam usus veniat. E quibus hoc mihi primum erit de auriga quodam Nanceiano. Eum fortè in Henæo facto, qui saltus ab urbe alterum abest lapidem sauior tempestas inter lignandum nec opinantem oppresserat. Ut igitur se ab eius casu protegeret, tecto alicui festinanter succedendum fuit. Quod dum facit, sub ea, quæ se in proximo densam, patulamque magis ostendit, arbore,

10.
Iliad. I.

arbore, atque ibi consistit, expectans dum sedatur tempestas: Ecce sibi astantem ex improviso lignatorem alium videt, quem dum attentius considerat (vel sit ubi in ignotum, peregrinumque hominem incidimus) aduertit illi natum nunc se enormiter in litui morem producentem: nunc in iustam, pristinamque formam momento contrahentem: tum pedes corneos, bifidosque ac totam corporis molem extra modum. Primum igitur ingēti pavore, deinde, ac penē emori timore, quod (in eiusmodi difficultatibus inbre inoleant,) Christiano se symbolo, fiduciaque munire: tandem solui se, ut antea, videre, atque adeo obstupescere, ut quæ illi antè in urbem vel velatis (quod aiunt) oculis errari non potuisset via, tunc ab attentissimo, etiam, ac diligentiſſimo ignoraretur. In quam quoque urbem si lingua hærens, oculis stupens, totoque corpore trepidans appulit: ut quæ acciderant narranti facile fuërit credere. Cuius etiam rei fidem non parum adauxerunt, quæ lignatores alij, eminus à se visa prædicaverunt. Eo enim loci infuscatus aer, ac densiore fumo obvolutus illis apparuerat. Eiusdem argumēti est, quod sequitur. Desiderij Maioris Scutellani dolaria vasa Nicolaus Stephanus ex conducto reliquerat, pactamque mercedem per Iacobeta uxorem (hæc insignis præyenefica) sepius, utque notissimum sibi reddi poposcerat. Hanc Iacobeta interpellandi provinciam tandem peritosa, ac præterea frustram diu laboris indignitate non parum commota hoc seculo agebat, quomodo eam reſignationem in Desiderium nota aliqua unquam diceretur, quæ rebatur quib tantum ad

II.
Buxerij ad
querum.

III. Cal.
Mai. 1588.

id latens aliqua occasio. Commodum inter hæc iussus est Desiderius in solas terras excedere, quòd eius domum pestilentia fortè inuasisset, habebatque is sub mapalibus seorsum familiam: Ibi cum fera iam nocte cum solo filio degentem Dæmon (sic postulante Iacobeta) adoritur strepitu, fremituque adeò horribili: vt cælum ipsum solutis compagibus in eius casam ruisse videretur: Neque falsum fuisse hunc terrorem, aut à Desiderio malitiosè excogitatum, dum sibi placet vanos in vulgus rumores disseminare, indicio postea fuit: quòd ipse cum filio ex eo in talem morbum inciderunt, qui omnium qui viderunt opinione pro desperato haberetur. Huc pertinet & illa, quæ fusiùs suo loco de nutrice describetur, narratio; cui multa nocte ad puelli cunas vigilanti Dæmon Erriei Carmucij, qui illam malè oderat terrorem maximum iniecit, vitris fenestrarum ingenti cum strepitu confractis, ac disiectis: Psellus quoque author est Dæmones sæpè, quo terrorè eiusmodi adaugeant, lapides iacere solitos, sed iactibus irritis. Tale lapidatione diuexatos fuisse Moguntinos Anno D. CCC. LIII. refert Sigebertus. Et ferri quidè ea molestia potuisset, nisi longè grauior alia esset consecuta: ex incendio scilicet, quo consumptæ sunt vniuersæ illorum aedes, quas sic antea Dæmon saxis appetiuerat. Quæ calamitas etiam Columberij, qui pagus sex miliaribus à Leucis abest, nostra memoria accidit. In eius extremo vico, qua iter est Salsuriam, rusticus casam habebat, humilem quidem illam, sed satis pro fortuna lautam, ac nunquam quod esset auditum vllis spectris infamem. Occupauit tamen illam

illam Dæmon solis primum contentus lapillis domesticos citra noxam de nocte impetere: sed ut id ex assuetudine ab illis negligi, ac etiam ludibrio haberi vidit, hunc contemptum non ferens, ignem casę profunda iam nocte inmisit, quo sic momento exarsit, ut fere solo tota exæquaretur. Quæ cum illac aliquot post diebus iter faciens ab accolis inaudivissem, locum adhuc ruinis deformem ipse præsens videre volui, quo rem omnem clariorem, testatoremque apud alios relinquerem. Huc etiam non inconcinne refertur potest, quod Torquemadus¹² vir Hispanus vernaculum vernacula lingua refert: Salamancæ, inquit, matrona fuit cuius ædes importunis eiusmodi lapidationibus infestæ vulgo habebantur: Eorum ore excitatus urbis præfectus periclitari ipse voluit, verum essent, quæ de ea re adeo constanter prædicabantur: an potius à domesticis tegendæ alicui nequitie affingerentur: Nam & in ijs erant duæ non illiberalis formæ adolescentulæ, cum quibus amatores liberius periream occasionem cõgredi velle, atque in hoc omnem istam fabulam adornare erat suspitio. Ad illas igitur ædes ea se homo præfectus confert, quæ ferebatur frequentissima esse lapidatio: Accurrunt nam populares non minus viginti, è quibus aliquot dimittit, qui adhibito lumine peruestigarent, quo quis in superiore domo esset, qui sic domesticos faxis appeteret. Redeunt peragratis diligenter omnibus latebris, renunciantque omnino reperisse se nihil, unde ea timeri deberent: Placuit tamen ad ius aditum, quo tum è coenaculo deueniant, gradus consistere, atque aliqua mora hoc

quicquid

12.

In Hexa-
merone.
Dial. 3.

quicquid esset amplius probare, & experiri: Ecce autem vix dum eo loco constiterant, cum ingenti tumultu lapides cepti in agmen descendui; qui tamen singulorum contra innocui præterlaberentur. Domus igitur innumera, qui viderent, vnde hic lapidum imber ita tam creber effunderet; sed & vbiq; solitudo; ut antea reportatam à multis conceptam de eare opinionem non parum confirmavit, videlicet hæc Dæmonum arte, ab præstigiis omnia fieri: Auxioque adeo quæ non cessavit grandæ coruin capitibus allabi, quæ scierim ex illis ædibus præ metu foras eiecerant. Ex quibus tandem unus loci securitate factus iam ferocior sublatum, ac diligenter oculis notatum lapidem in aduersum lectum hoc præfatus proiecit: Siis à te est, ô Dæmon, eundem mox in me reijce: Quod cum illico effectum, licet casu irritum, desum est amplius dubitari, quin res ita se haberet, ut illam primū in vulgus matrona ediderat. Et me inimi me cū glāssante Tholosa pestilentia Anno circoiter M. D. LXIII. in Ausconiam augusta esset, ac fortè apud D. A. Behum in eius vrbis Metropolitana Ecclesia sodalem ludum nossem ducere in vrbem nunc erat, atque ortum, ab iohannodi populanti Dæmonibus omnibus, quorum vna in eodem adriopondus manu exhibitaq; sæpius inter ludendum par non leuiter prolestant fuisse; hinc, olimo temere iactis lapidibus, qui tamen sine cuiusquam noxa, atque iniuria in terram decidebant. Eius arri; foribus pessulum intus obducentum erat: nulla in eo præter abacum mensam, atque sediliæ pesselæ, vnde techina vlla oriri, atque insinui posse crederetur. Et hæc quidem sic sunt bonorum

horum, malorumque Dæmonum in aggrediendis hominibus cōtra comparata rationes per eas, quas modò dixi, causas benevolentia, odij, solatij, terro-
ris, adiumenti, noxæ, beneficij, iniuriæ, quæ stu-
dia in vtrisque semper aliunde diuersa, & contraria.
Quibus & hoc consequens est, quod nobis ab ini-
tio dictum est ambigi sine magno errore non pos-
se; quin sint, qui rebus hominum faueant, inui-
deant, prosint, obstant, patrocinentur, insidien-
tur Dæmones.

Non modò, vt iam dictum est, fortilegos per aërem à Dæ-
monibus deferri; sed & ex eo loco multa in hominum
perniciem moliri, ac machinari: demumque in terram
innoxio casu, ac qualis solet esse autum, lapsione pha-
cida, quiescere deponi.

CAP. XXIX.

QUæ negant maleficorum ad suos conuentus
veram professionem; imaginariamque tan-
tùm existimant; maxime se defendunt auctoritate
Ancyranæ Concilij statuens hunc errorem pror-
sus Paganicum esse, & impium. Sed hoc Conci-
lium Provinciale tantùm fuit sub Marcello Ancy-
rano Archiepiscopo, contra quem etiam hæresis Sabel-
liana suspectum Asterius Apollinarius, & Hilarius
scripserunt, vt multi existimant celebratum. Ac
quamvis post confirmatum in Trullo, cantone se-
cundo sextæ synodi reperiatur: tamen contrarijs
multorum patrum, quos ætas posterior tulit, sen-
tentijs ea impugnata est opinio. Inter quos fuerūt

^{1.} DD. Ambrosius, Augustinus, Thomas, Bona-
Libr. x. &
xvi. de civ.
Dei. uentura, Innocentius Octauus, & Cardinalis
^{2.} Caietanus. Tum Iurisperiti non infini ordinis
q. a. q. i. q.
95. art. 5. Alfonso Castrensis, Syluester Prierius, Paulus
^{3.} Grillandus, Martinus Nauarrus, Sprenger, ac
In iii.
sent. dist.
19. q. 3. plerique alij, qui quæstiones inter eiusmodi male-
^{4.} ficos sæpè & diuersas exercuerunt. Et certè tutior,
In bulla
præfixa
malleo
mal. potiùsque semper visa est ea sententia, quæ rei il-
^{5.} lius veritatem astruit. Siquidem fundamentum
q. a. q. a. q.
95. super
artic. 3. 8. positum habet in ea ratione, de qua vno ore Theo-
Thoma.
^{6.} logi omnes cōueniunt: videlicet Dæmonibus post
Libr. i. de
iusta heret.
punit. c. 14. lapsum, atque apostasiam integra mansisse natura-
^{7.} lia dona: uti sunt immortalitas, potentia, motus, ce-
In tracta.
de Strigi-
bis. lerinas, scientia, aliæq; id genus veluti dotes, quas
^{8.} à sua acceperunt origine. Bonis autem spiritibus
Libr. 11. de
sortil. q. 7. promptum esse, ut vel momento temporis non
^{9.} tantum ipsi immensa aëris spatia decurrant: sed &
In manuali
c. 11. nu. 38. homines nullo negotio vnâsecum traducant, satis
^{10.} demonstrant, quæ in eam rem paulò antè de pro-
In Malleo
Malefic.
^{11.} pheta Abacuc, & Philippo Diacono à nobis sunt
^{12.} recitata. Minus igitur mirum videri debet, si
Luca. 8.
Marci. 5.
12.
Matth. 4. hæc quoque præstent mali. Nec astrocastres exem-
 plo caret: sed & pothabent literaliter hominem
 fuisse spiritui immundo obnoxium, quem in loca
 sola sæpè is transportaret: descripti autem quibus
 erat colligatus cathenis. Et Iesum ipsum à seuis
 à Diabolo assumptum fuisse, ac modò supra templi
 pinnam locatum, modò in montem excelsum de-
 portatum. Ac ne quis putet hæc miracula eius æta-
 tis propria fuisse; quæ Deus pro tempore, atque
 Evangelicæ doctrinæ vsu tunc edidit, atque apparere
 voluerit. Nunc verò nec necessariam, nec credibi-
 lem ea

lem ea habere auctoritatem sciat posteriorum a-
 ratum historias: istiusmodi quoque exemplis abun-
 dasse: quemadmodum amplius in huius operis per-
 oratione docebitur: & noua alia quotidie se pro-
 dere, e quibus pauca quidem, sed clara, ac testata
 earum prouinciarum, ubi acciderunt monumentis
 subiiciam. Est Giruncuriae in Vagesorum prouin-
 cia castellum satis firmum: e cuius summa arce,
 cum regularum ordines aliquot fulmine essent dis-
 iecti, Sebastianus Picarda ^{13.} non multo post eo
 pago sortilegij rea forte & id apud Iudicem pro-
 fessa est, Daemonis, suaeque simul opera esse patra-
 tum: Cum enim (inquebat) e nube vna in illam
 prodieramus, et consilio, et funditus euerteremus;
 non fuisse rationem in vestra potestate id exequi sed
 tantum pauillulum id ruinae attulimus, ut esset
 quod eius conatus nos non omnino penetraret. Si-
 mile huic est quod sequitur. Cyninus ^{14.} quidam no-
 mine Magistratum in D. Clementis fanum ubi com-
 morabatur obtinens, cum rursus foenum in heredo-
 mesticos cararet, coelumque iam magnis tempe-
 statibus commotum cerneret, domum fugam pa-
 rabat, sed dum ad eam se instruit, subito fulminis
 ictu proximè se querens: sex radicibus vidit euer-
 sas, ac eam, quae sepe in loco pedes stabat, tota cor-
 vnguis laceratam, ac discerpant. Cum iam mil-
 le magis properaret, amissis etiam praefestatione
 pileo, ac iis instrumentis, quae cum manibus gesta-
 bat: ecce de integro audit fulminis fragore illi
 visum est in summa querens, quae in propinquo erat,
 haerere mulier, quae (ut credibile est) quibus se copu-
 petu exonerauerat. Ea igitur considerans inueniens;

13.
 x. Cal. No-
 uem. 1586.

14.
 Roncay. ad
 D. Clemen-
 tis fanum.
 Cal. Dec.
 1586.

agnouit è vicinia esse vetulam, quam illico sic cœpit verbis increpare: Tūc pessima ea es Margareta; Vvarina, ad quam quantum nuac comperio non immeritò ante hac sortilegiij suspicio apud omnes, pertinuit: vnde tu nunc nobis ades isto habitu? Cui illa: ignosce hoc mihi, quaeso, ac celatum habeo, quod nunc vides: faxo, si hoc ita de me promerueris, ut nunquam à me tibi, tuisque vel minima oriatur iniuria. Ac de tuis de istis adhibere sciat non modo esse comprobata. Cumque illius testatione, quam iure iurando apud Quæstorem sanctissime firmanit, sed etiam ipsius Vvarina agnitione, & contra tormenta sæpius repetita, & in ipsa vita vltimo momento multis audientibus confirmata, istud etiam pertrinit, quod non alij quæstionibus capitalibus, eorumque qui illas exereuerunt fidei confirmatione comperire habeo. Coorta cum in agno fragore, conitribusque tempestate, qui armenta reliquosque pecorum greges in collis Almonij iugocustodi hauris ad vicinos Hueraui campos, quæ est in Vogesorū prefectura, pertinet; sevis ac oportito essent in proximis sylvas abdidicant. Ecce verò illis ex improbitate visum fuit rusticis dum stantibus arborum, quæ proxime stabant, ramis intercoris, an rebus implicatis, ad id quod animis consistunt, ut facile indinarent. Illis quod consilio, sed etiam digne inaspiciat aliquo impetu peruenisset. Tunc autem temerè uteris feceris, ac deprauatio quasi peccatum, sentesque omnes fuisse ceptari suspitione non adaugebat, quod loci à Magistro suo cincti, florivlosque fuisse postquam bellus hac proinde illa comore suo manisset. Cōfirmabatur & ad somnigis, quæ d

cum

cum illic tanto temporis spatio confedissent, quantum satis esset ad probandam, asserendamque oculorum fidem: momento tamen, & aduersione, que neminem dilapsi apparere desissent. Tandem & dubitationem omnem amittit, quæ non longo post tempore consecuta est: illorum ea de responsionem, æque æmentemque uerbis consentiens confessio, non ad interrogata ex vinculis responderent. Ille itaque villa, quæ se Bethinonte Vitellii percontantibus sinistra ostendit, in eius summa, rectam cum fore & idoneam procellosa nubes præcipites decidissent, magna que difficultate Reuerentia (videtur eorum alteri nomen) afficeretur, quæ ad hunc exitum duo loco se incolumes possent in, remanere: nam & earum rerum adhuc raptus rudis & insolens: hæcque illi ad insanas eiusmodi nimborum molitiones periclitata primum fuerat abitio. Aman-
tius, qui à prima pubertate in Dæmonis seruitutem à parentibus abductus maturè se ijs assuefecerat, ibi inquit: Bono animo es, stulte, nam qui nos habet sua potestate ad difficiliora habiles, atque idoneos Magister, hoc etiam negotium facile, ac sine vilo periculo expediet. Nec dictum res diutius morata est: nam subito turbine vnà correpti, sine vlla noxa in terram sunt depositi, ipsa tota sic contremiscente domo, ut à fundamentis reuelli videretur. Hocque ipsi diuersi, totidem tamen verbis recensuerunt. Imò & cum villaticis commissi de die, deque tumultu, ac trepidatione omni inter eos liberè, ac constanter conuenit. Ac tandem quos viuos criminis societas conuinxerat, eosdem

DÆMONOLATRIA

LIBER SECVNDVS

Non esse in Dæmonum potestate, dissolutas morte animas
ad sua corpora revocare. Ut tamen sunt operum Dei
adumbratores maxime, id sepe in speciem eos prestare,
dum sese cadaueribus insinuant, ac in ijs motum qualis
in viventibus esse solet, interius ciunt: quemadmodum
in *Endorouktois* eueure videmus. Tum de Petronij Dalhemij
impietate, parricidio, prodigiosis que amoribus historia.

CAPITVLVM PRIMVM

Nonnulli, & vaticinationis, quæ fit
per excitatos ab inferis Manes in-
minit: Herodotus in Terpicore. Et
Homerus¹, Vergiliusque² Mercuri-
um his magnus, incantator fuisse
perhibetur, *καὶ ἀνέστη*, ac animarum
ab Orco³ evocatores faciunt. Historiæ etiam
tum sacræ, tum profanæ frequentissima eorum e-
xempla continent, qui revocatas ad sua cadauera
ymbras humana voce loqui, ac interrogata respon-
dere compulerunt. Saul⁴ dubitans vtrum de sum-

^{1.}
Odyss. u.

^{2.}
Aeneid.

III.

^{3.}
Eras. Chil.

I. centur.

I. Adag. 97.

^{4.}
Samuelis

I. cap. 28.

ma

marem prælio cum Philistæis deconferens, po-
 tius bellum in aliud tempus traheret, ad Deum
 culum confugit, ab eo euentum belli scilicet
 scilicet Deo, ac responsum de regem in Bethor
 urbem proximam ad annum quandam Manes, ut
 audierat, elicere callentem se consulit, ab eaque da-
 to iureiurando se id factum nemini indicaturum,
 impetravit, ut Samuëlis animam ab inferis euocaret.
 Vix igitur ipsa 5 carmen bene adhuc mouerat, cum
 ecce imago venerandi senis sacerdotali habitu ami-
 cti ex improviso affuit, qui Samuële se esse diceret,
 nuntiaretque Sauli fore, ut prostridre ipse cum liberis
 acie victus caderet, domesticumque regnum una
 cum vita amitteret. Cui exemplo simile est & ger-
 manum illud Lucani⁶, ubi militem inducit recens
 occisum a Thessalica quadam muliere reuocatum
 ad vitam, ac Sexto Pompeio euentum belli Phar-
 satici prædicentem. Quod ne quis commentum
 esse poeticum existimet, id Plinius⁷ ex Varrone to-
 tidem ferè verbis, ac tantum silentio prætermissa
 mulieris incantatione recitat. Bello inquit Siculo
 Gabienus Caesaris classum fortissimas oppressa Sex-
 to Pompeio rursus eius incisa ceruice, & vix coha-
 rente iacuit tota die. Deinde cum aduesperauisset
 cum gemitu, præcibusque congregata multitudine
 petiit, ut Pompeius ad se veniret, aut aliquem
 ex charis mitteret: Se autem ab inferis remissum,
 haberetque quod nunciaret. Misit Pompeius plu-
 res ex amicis, quibus Galienus dixit inferis Diis pla-
 cere Pompeij causas, & partes pias. Proinde euen-
 tum futurum quem optaret. Hoc se mutare nul-
 lum Argumentum fore veritatis, quod peractis
 mandatis

5.
Ecclesi. 24.
D. Aug. ad
Simplicia.
lib. 102. q.
 3.

6.
Li. VII. de
bello Phar-
sa.

7.
Lib. hist.
nat. VII.
cap. 52.

mandatis protinus expiraturus esset. Idq; ita euenit. Huic persimile est ei illud, quod de Zacia Ægyptio propheta memorat Apuleius⁸: Is (inquit) grandi mercede pepigerat defuncti cuiusdam adolescentis spiritum ab inferis reducere, corpusq; ceu postliminio animare. Ergo propitius coelestia sidera, inferna numina, naturalia elementa, nocturna silentia, adyta Coptica, incrementa Nilotica, arcana Memphitica, & filtra Phariaca herbulam quādam circa cadaueris os, & aliā pectori eius imposuit: sic tumore pectus eius extolli, salubris vena pulsari, spiritu corpus impleri, & adsurgere cadauer, & profari incoepit: ac cum iussum esset mortis suæ arcana prodere noxio nouæ nuptæ poculo peremptum fuisse se pronuntiauit, vt adultero torum manciparet. Hæcq; elocutum tandē rem suam terrę restituisse. Non desunt etiam vsus ætatis propria, quæ antiquis illis annumerari possint. Anno M. D. LXIII. fuit Lutetiz mulier eiusmodi artibus imbuta, cuius nomini hic propter familiæ claritatem, atque amplitudinem parcendum censui: quam cum salutaturus de more inuiserem (erat enim ea mihi municeps) reperi cum Neustriis duobus rationem ineuntem, quemadmodum thesauros quorum peruestigandorum facultatem sibi à rege concessam aiebant (Nam Leonina lex⁹, quæ prohibet sceleratis sacrificiis, odiosaque legibus arte thesaurum quærere: sicuti & salutare alia multæ pridem aulicorum ambitionis studiis exulant) commodissime nanciscerentur. Atque inter hæc alterum, & seriò quidem narrantem audiui, quomodo non multis antè diebus refixum patibulo cadauer ea causa ad

8.
Lib. II. de
Asino aureo.

9.
L. vnica de
Thesau. lib.
90.

colloquium impulisset : sed ab illo certi nihil ex-
culpere potuisse, adeò ambigua, perplexaque erant
omnia eius responsa; & à multis sæculorum ætati-
bus recepta est hæc persuasio animas posse exciri
sepulchris, ac denuò ad sua corpora carminum in-
cantamenti reuocari. Sed ego sic morte dissolu-
tam hominis compagem puto, vt iterum compo-
ni, ac coalescere, nisi Dei omnipotentis beneficio

^{10.} aliquo singulari, non queat, ¹⁰, aut

Psal. LXXII. & *Donec longa dies, perfecto temporis orbe,*
Iob. cap. 7. *Omnia miscebit missio diuinitus igni.*

--nec quicquam expergitus extat,

^{11.} *Lucr. lib. 3.* *Frigida quem semel est vitæ pausa secuta* ¹¹.

Nam quod ex superiore Samuëlis historia contrà
arguunt: hoc non ex omnium sententia est. Neque
enim (vt inquit D. Augustinus ¹², Tertuliano ¹³,
In lib. de ciuit. Dei & *b. 11. de mir. sa- cra script.* ^{12.} aliisque orthodoxis authoribus non paucis in hoc
consentiens) ea ad veri rationem rapienda sunt: sed
potius ad visum, atque intellectum Saulis, qui fa-
ctus reprobis rectè de ea re sentire non potuit.

^{13.} *In libr. de anima.* Præstigias verò fuisse Diaboli vel hæc indubitato
demonstrant: quod si verè apparuisset Samuël, non
vtique vir iustus, & qui viuens prædicauerat solum
Deum esse adorandum, passus esset se à rege ado-
rari. Rursus homo Dei, qui cum Abraham erat in
refrigerio, non dixisset ad virum pestilentem, &
dignum gehennæ ardore: Cras mecum eris. Et cer-
tè eam narrationem exponens Zonara vir Chri-

^{14.} *Annal. so- mo. 1.* stianæ veritatis obseruantissimus ¹⁴, non euocatos
Manes Samuëlis dicit, sed tantum visos euocari, &
spectrum hoc non etiam animam Samuëlis appel-
lat. Siquidem (vt disertè statutum in vltimò capite

Ancyranæ

Ancyranæ Synodi¹⁵ reperitur) quæ per incantationes fiunt non verè dicuntur fieri, & in corpore: sed tantum in spiritu, & specie quadam, quæ oculos fallaciter feriat. Aut si solidum, adeoq; humanum aliquod subest corpus, id vita prius exutum *ἐκ τῆς ζωῆς* (vt ait Vitruuius) eius videlicet molem intrus agitante Demone, perinde atque *ὡς ἀνίσταται*; Dædaleisq; organis euenire videmus, cum metalla (vt inquit Cassiodorus¹⁶) mugiunt, ænei angues insibilant, aues simulatæ, ac vocem propriam nescientes habere, dulcedinem tamen catenæ probantur emittere. Tripodes Pythij sponte sua se mouent, ac procedunt: hi quidem conuiuis vinum: illi aquam fundentes, quos Apollonium, cùm esset apud Hiarcham, aliosque Gymnosophistas, vidisse memorant. Nam hæc puto Dæmones, quibus est alioqui non parua cum eo, qui vitam hominum continet, spiritu affinitas, longè sua subtilitate, agilitatèque superaturos nemo sanus vnquam ibit inficias. Tum etiam aliud est, quod hoc totum magis cõciliat. Nã cùm spiritus sint spurci, atque immundi: mirum esse non debet, si uti sus in volutabro, ita illi in foetidis cadaueribus hospitium, sedemque gratissimam habeant. Quæ res facit, vt in sepulchretis, locisq; nocentum supplicia, ac cruciatu infamibus frequentes Laruæ id est Dæmones, occursent. Nam stultum sit, & cum impietate paganica coniunctum credere animas desiderio relictorum corporum circa ea obuersari, ac volitare, cum digressis abitio sit in loca, sedesque certas, ac constitutas¹⁷. Quò etiam, pertinere videtur, quod D. Iudas¹⁸ narrat Diabolo (huic Franciscus Vene-

^{15.}
Isidorus. ca.
9. lib. viii.
Etymolog.

^{16.}
In lib. Va-
riorum.

^{17.}
D. August.
serm. lxx.
ad frat. in
hemero.

^{18.}
In sua
epist. vers.
9.

19. *Problem. sac. scrip. tom. I. sect. 3. probl. 433.* tus¹⁹ Hazazeli nomen fuisse ait) certamen inter-
 fuisse cum D. Michaële Archangelo de Mosis ca-
 dauere: eo fortasse consilio, ut in id illapsus Israeli-
 tis facilius imponeret, atque ad idololatriam do-
 mesticum malum fenestram patefeceret: ut cum
 non semel postea in aliis multis fecisse Rabinorum
 libri perhibuerunt. Adeoque pro remedio contra
 id singulari tradiderunt. (*Ex lib. de mag. Regius 10715*) si
 circuli septem circum id sepulchrum, ubi condere-
 tur mortuus, ducerentur²⁰. Ad hæc omnia accedit,
 20. *Dur. in ad- uer. in lib. Hol. de morb. int.* quod Satanas opus Dei sectator maximus hoc
 apud suos agit feculo, ut se cum illo potestare, ac
 viribus conferat, & quam maxime exaquet. D. Pe-
 21. *Act. Apost. ca. 9.* trus²¹ Tabitham uita defunctam discipulorum ro-
 gatu, quibus illa victum præsuppedita uerat, susci-
 22. *Reg. III. ca. XVII.* tauit à mortuis: uti ante eum multis sæculis Helias²²
 in vrbe Sarepta uiduæ mulieris, à qua cibo adiutus
 fuerat, filium morbo extinctum ad vitam reuoca-
 uerunt. Symon ne ei vlla in re inferior videretur, ca-
 23. *Egesip. lib. III. ca. 2.* dauit defuncti pueri, quem Egesippus²³ Neroni
 propinquitate coniunctum fuisse ait, Magicis su-
 furris excitare conatus est: & is quidem illud sic
 mouit, ut ad vitam reduxisse videretur: sed eum
 mox uti antea exanime in terram recidisset, ces-
 santibus (inquit Clemens in itinerario) quibus il-
 lud illigauerat carminibus, quid fallaci imitationi
 veritas, certa, atque indubitata Dei virtus remera-
 riis Dæmonum ausis, & conatibus intersit, res ipsa
 fuit indicio. Idem Trallis, quæ vrbs est Asiæ in Phi-
 24. *In Apollonij vita.* limonis Demonstrati, & Caritus filia semestri ca-
 dauere euenisse memorat Phlogon Adriani impe-
 ratoris libertus. Damis quoque & Philostratus²⁴ au-
 thores

thores sunt Apollonium Thianum defunctis vita
 corporibus lucem sæpè restituisse. Et Germanorum
 scriptis vulgata est non ita pridem de Aulico quo-
 dam historia, qui accepto de vxoris obitu nuntio,
 ac quemadmodum eius cadauer esset sepulturae
 mandatum, propere domum reuersus domesticis
 rationibus ut prospiceret, ac multa iam nocte eam
 cum animo suo voluens, ut sit, ubi rei alicuius desi-
 derium penitus insidet, inter hæc aduertit illam
 suo more vestes deponentem, ac notum cubile ini-
 re volentem: Sed cum ne hoc faceret aliquantisper
 restitisset, qui tam constanti rumore mortuam in-
 tellexisset, victus natua loquentis voce, & conspi-
 cua sese ostendentis corporis imagine: siuit eam v-
 nâ secum concumbere, ac tantisper in quotidiana
 vitæ consuetudine habuit, dum exorcistæ cuius-
 dam efficacibus verbis Dæmoni, qui refoßum il-
 lud cadauer illudendo, ac si posset perdendo ma-
 rito obsederat, abeundi necessitas imposita. Que cer-
 te nulla imponi eo pacto poterat, si suo ipsa corpo-
 re inclusa anima fuisset; sed uti eum, qui quid iniu-
 stie occupat, leges facile deiici patiuntur: ita & Dæ-
 monem ex insidiosa eiusmodi cadaueris obsessio-
 ne exturbari nemo adeo mirabitur, qui sciet quan-
 ta sint ad irrationum, atque exorcismorum in ea
 vires. Hsunt Manes, et Vmbrae Thyestis, Polydori,
 Tantali, Agamemnonis, Achillis, aliorumque he-
 roum, quas poëta circa tumulos suos obuersantes
 nobis decantant, id est, ut cum Eusebio ^{25.} loquar, in
 impiorum Dæmonum spectra, ac simulachra im-
 becillioribus Manium specie illudentia, dum infe-
 rias, parentalia, expiationes, atque alla id genus
 sacrificia

25.
 in refuta-
 tione sexta
 contra Hie-
 roclum.

26.
*Apologia
 secunda ad
 fratres.*

sacrificia sibi postulant. Cur enim (ait is) stultam istam ludens opinionem relictis beatorum insulis ad tumultum suum diuersari vellent. Cuius etiam erroris, atque insanix Iustinus Martyr ²⁶ eos redarguit qui se animas Orco suis incantationibus euocare profitentur, quod non aduertant pro Manibus Demones se excitare. Nam vbique vanâ adumbratio, imitatioque est veritatis potius, quam solida, certaque vlla eius expressio: multoque magis, vbi semel vita defunctum hominem, ac iam (quod aiunt) Ditis peculio annumeratum denuò in lucem ceu postliminio, reuersum nostris videre nos credimus oculis; ac iisdem corporis muneribus fungi, quibus integra, illibataque vita antè fruebatur. Rarum, & singulare est in hanc sententiam Petronij Armentarij ²⁷ factum in periocha ita descriptum, vt hic non queat cumulatiùs. Nam vt cum succuba Abrahel re expertura, quam de obsequendo verbis fidem dederat, ad vnici filij horrendam cædem impulerit; vt eius desiderium impotentius ferenti, ipsoque parricidij horrore penè ad insaniam adacto, sponderit vitam se puero redditurum, si id se supplex, ac venerabundus rogaret, vt iterata in speciem vita, e mentitisque naturæ functionibus, atque officiis eum sibi prodigiose superstitem per annum integrum ostenderit: vt denique nulla prius tentatum valetudine mors illum denuò occupauerit, reliqueritque confestim, fortore adeo grauem, vt nisi eminus, adeoque compressis naribus aspici potuerit, illic, & sigillatim, & copiose demonstratum est. Quoniam tamen ea res quædam præterea habet animaduersione non indigna, vt quæ

27.
*Dalhemij
 An. 1581.*

quæ veteratoris Diaboli in assumulandis, effingendisque hominibus auuiditatem infinitam, atque inexplebilem contineant: & illis conclusæ, orationis angustis commodè contineri non potuerunt omnia: non erit à præsentī instituto alienum aliqua præterea in medium afferre, quibus magis facti eiusmodi fides adiuuetur: causa innotescat: pateant insidiæ: euentus damnetur, atque improvidis, incautisque ad attentiores fugam exemplum deinceps proponatur. Ac primum sicuti ambiget nemo, qui superiora legerit Ephialtes, atque incubos esse Dæmones, qui addictas sibi mulieres more virorum constuprent, ac comprimant: nam hoc semper morbum esse corporis, quo viæ spiritus animalis intercipientur, non facile cum Medicis senserim ita & hyphialtes, ac succubos esse, qui se viris habitu, specièque muliebri submittant, non erit creditu difficile: utrobique enim peccati, quod vnum amant Dæmones, par est admissio, & alterum altero nihilo est factu difficilius: licet id quidem infrequentius eueniat, siue quia mulierum, quarum in hoc modestiam malitiosè imitantur, consuetudo non est viros de stupro appellare; siue quia ea coluices magis ex eo sexu est, quem consilij imbecillitas minus ab insidiis Diaboli tuetur, ac defendit, Et certè in tam multis, quæ hætenus in manus meas peruenere, sortilegorum quæstionibus singulare, solumque hoc succubæ fuit exemplum. Cui ne prodiret incomitatum aliud hîc adiiciendum sensui: quod à probatæ fidei viro Melchiore Errico Serenissimi nostri Ducis à secretis, & consiliis interterioribus aliquando inaudiui. Fuit (inquirebat ille)

Henamenij

Henamenij, in eius loci Dynastæ res procurantes, fortilegus quidā, qui iussus à Iudice dicere, vti primum esset ad tantam nequitiam abductus, ac quibus potissimum artibus illum Dæmon ad se pellexisset. eam res sic libere, atque aperte esset elocutus. Cū bubulcus ego prima luce hostiatum ammentum cogere, atque vna ē puellis quæ illud stabulis emittebant, præ cæteris animum meum amoreticillaret, coepi in eius cogitationem noctes, diesque esse intentior. Tandem evenit, ut eam mihi ardentius inter sola pascua animo volenti apparuerit similis occultanti se post dumentum. Acturro ad optatam prædam: assequor, atque adeo amplector vel relictantem. Tandem post aliquot repulsas ea lege sui facit copiam, si se pro hera haberem, ac vel ipsum Deum illi posthaberem. Conditionem accipio: fruor amo sic ipsa me deinceps cepit frui, ut ex vno eius miser semper pependere arbitrio. Simile quiddam Philostratus²⁸ refert Menippo Demetrii Cynici discipulo olim accidisse. Is, inquit, cū Corintho Cenchreas proficisceretur, obviam habuit quandam inaginein puellæ peregrinæ, lepidæ, ac ut videbatur, prædiuitis; quæ diceret se illius amore correptam, invitaretque familiariter, ut veller in domum suam divertere. Ille igitur vicissim eius amore captus sæpè cū ea concubuit, ac iam de inéundo matrimonio cogitabat. Habebat enim ipsa domum regio ornatu apparatam. Sed Apollonius cū in ea domo singula considerasset, exclamavit Lamiam esse, quæ propediem esset adolescentem ad extremum vel decoratūra, vel insigni aliquo dāmno, atque iniuria affectura. Nimirum hunc

29.
In Apollonio
Thy-
ann. vita.

tum hunc Daemon infidijs, captionibusque suis
 fractum populi longè maximum, æque vberissi-
 mum. Eumque prorsus quod improbi foenicator-
 res facere solent, semper recessione aliqua novam
 impietatis eluxat, æque ad augeri terrorem (quod
 ait Da Hieronymus ²⁹) temore trahens, & semel fla-
 gitijs pollutos in eam magis, magisque ingurgitans.
 Huc ad hoc argumentum est ea, in qua nunc ver-
 semur, histore. Nam primò ad infandam libidi-
 nem, post hoc scriptam, orcs illeotum scelerosos vi-
 ci filij parricidio obstringit, ut propterea in faci-
 noris conscientia in ultima, scilicet desperationis affe-
 ctum ad impietatis cultus, quinequitiarum omnium
 est cumulus, agit præcipitem, ipsum se interim ta-
 lem demonstrans, qualem iam à prima sua præ-
 bue origine: divini scilicet honoris æmulum, at-
 que affectatorem existimant. Volens Deus pietatis
 periculum in Abrahamo ³⁰ facere, et aliquando
 apparuit, enumeransque omnibus, quæ contulerat,
 bonæ fidei, salutem eius filium in victimam fieri
 populo in illo agere, nefas ducens, vultu in se Deo
 non obsequi assumptum, filium iam addidit matris
 mortem, de duxerat, ubique imperatum sacrificium
 erapfacturus, nisi Deus ipse ei intercedens obstitis-
 set, inclamans se non talem esse, qui eum vellet li-
 beris crudeliter orbare, quem benignè patrem ex-
 tremam salutem fecisset: sed experiri tantum voluis-
 se, an talibus iussis esset pariturus. Idem & simius
 Daemon, affectata à tam multis annis gesta rei imi-
 tatione nunc facere gaudet. Et certe probabile est
 Abrahamis nomen eum de industria sibi huc ascri-
 pisse, ut esset in quo vel sibi nomen illius facti veritate

29.

In proemio
 li. 11. com-
 mentario-
 rum in Za-
 chariam.

30.

Genes. 22.

aliquam referret. Euentus verò contra documento
 fuit eius in hoc præceptum fuisse eius ac studium,
 31. *Ioan. ca. 8.* ut ad impiam filij cadem paternas manus contra
 insitam, atque immatam hominibus charitatem ac-
 cingeret. Si quidem subis hominibus ab initio: Di-
 uinationes, vaticinia, Manium euocationes, ac ple-
 32. *Genial*
dier. lib. vi.
ca. 20. raque alia id genus, quæ eius olim soboles auspi-
 cijs, incantamentis hominis alicuius solenni, festa-
 que vel deuotione, vel maqatione fieri solita ob-
 33. *In Eruth.*
 34. *Parallel.*
 40. *In Messeni-*
cis.
 36. *De sera nu-*
minis vin-
dicta & in
Imperato.
Apo. seruare est apud Homerum in *Vlyssa* apud Silium
 in *Scipione*: apud *Valerium Flaccum* in *Eisone*:
 apud *Papinium* in *Forcella* apud *Horatium* in ve-
 neficis foeminis: Humanis quoque hostijs eius aras
 plerique omnes funestæque, quæ eius cultui ad-
 dicti fuerunt populi, vt *Alexander* 32 prolixè reci-
 tat: maximèque propriorum liberorum, vt de *Eric-*
 35. *In Messeni-*
cis. tho: *Euripides* 33, & *Plutarchus* 34: de *Aristode-*
 mo, atque *Epebolo* *Pausanias* 35: de *Mario*, & *Car-*
 36. *De sera nu-*
minis vin-
dicta & in
Imperato.
Apo. thagintensibus idem *Plutarchus* 36: & de noua *His-*
 pania incolis, priusquam Christianæ veritatis lux
 eis vlla affulisset, memorat *Petrus Bembus* historiæ
Venetæ Lib. VI. vt hic etiam addam quæ de *Iephthe*
 37. *Iud. 11.* recitant sacra *Biblia* 37: Qui cum in *Ammonitas*
 38. *Lib. v. an-*
tiq. c. 11. mouens vouisset, si victoria potiretur, se quicquid
 redeunti sibi primum domo occurrisset sacrifica-
 39. *Annal. 10-*
mo. 1. turum: ac vnica reuertenti filia virgo adhuc facta
 40. *Ennead. 1.*
lib. vi. esset obuiam, eam nihilominus in holocaustoma
 41. *David.*
Kimbi. obtulit. Nam licet maqtatam *Iosephus* 38 crema-
 tam *Zonara* 39, *Sabellicus* 40 ad aram pro hostia
 immolatam autument: tamen non defuerunt, qui
 ex *Hebræorum* 41 quorundam sententia hoc sic
 intelligerent, vt inter dicatas Deo virgines tantum
 conclusa

conclusa fuerit: ac sic (quod aiunt) ex hominum societate, ac vita communi cum morte subducta, atque exempta. Nam & à patre, priusquam eo voto defungeretur, impetrasse narratur, ut sibi liceret virginitatem suam cum aequalibus per biennse tempus deplorare: Et certè Omestem Deum, qualem Plutarchus ⁴² Bacchum prædicat, istud magis decet: Ac sitale illud fuit, quod ego tamè nihil hic statpens Theologorum iudicio relinquo, neque legitimum neque Deo gratum sacrificium fuisse, cum eodem Iosepho ausim asserere. Porro hæc de Petro Armentario certa, atque indubitata historia est: uti ad Duumuiros Nancéanos, peruenit suis questionibus, probationibus, atque argumentis instructissima. Cuius præterea fidem plenissimè confirmavit, quod loci incolæ de pueri ad vitam per speciem reuocatione suis se oculis vidisse apud multos prædicauerunt: Nam quantum attinet ad stupri consuetudinem, quæ fuit Armentario illi cum succuba, aliunde, quam ab illo, eius rei veritas resciri non potuit. Germanum est illi parricidio quod sequitur exemplum de Bertranda Tonstæce ⁴³: quæ cum Cremer Iacob filium malè odisset, quòd sibi sublatam ab illo furto pecuniam suspicaretur, noctu domum eius ingressa, effractis à præuio. Dæmone foribus, venenata potione illum necauit. Prælucebat operi cum violaceo lumine vxor Stofel Pannarij: gestabat in nigra testa venenum vxor Quirini Lanionis: caput, quo potio in os certius iniiceretur, cohibebat Briccius Merg ⁴⁴: ipsa immisericors mater infundebar. Quod & idem Briccius, cum eodem die quo illa de se apud quæ-

^{42.}
In Pelopida & Themist.

^{43.}
Forpachij.
VII. Cal.
Sept. 1587.

^{44.}
Ibidem, eodemque die.

45.
Rogenilla
in agro Ten-
trao. An.
1583.

46.
Blainville
ad aquas.
XVII. Cal.
Feb. 1587.

storem respondet, ita cuenisse afferunt: hoc ad rem magis confirmanda addito argumento, quod prius sublata, stragula filij artus illa illinisset, nec tam facile arcectatus excitarum: Dominica Zabella 45 se quipque inquinavit, non solum filij, sed & coniugis parricidio. Alexia Belhonia 46 inquam item, & alterum inarqum veneno sustulit. Eodem enim loco habent & matres, & parricidii. Et quod illis, & quod aceris, ac quod his, amicos, & fratre, quod ita omnem omnino humanitatem, pietatemque deponendi.

Luam istam sortilegi sepe in liberos ipsa parentum labefactione, ac veluti contagione demanare, dum scilicet Magistellorum suorum gratiam eo facto vix illigant. At quomodo atatis excusatione male id crimen a quibusdam in pueris defendatur: tum propter suam atrocitatem, immanitatemque: tum quod eius vixquam deponendi spes fere omnis sit erepta, atque oblata.

C. A. P. II.

Infanta barque inexplabilis semper suis Satanae lauditas: sicut in quam familiam, femel pedem intulerit, inde vixquam nisi agere cessasse auditus sit. Et hoc quoque inter alia indubitatum, certumque indicium semper habitum est contra eos, qui sortilegi postulati, ac delati sunt: quod referrentur ijs rectis parentibus, qui illius criminis anse habuissent damnati.

1.
Seneca in
Hippolyt.

Rede ad athenas gentis,

Stimpenque primum degener sanguis refert

Et hereditarij criminis exempla quotidiana ap-

parens

parent in liberi. Siquidem Dæmon præcipue satagit
 suos indices numero emulationes ut habeat. Que
 res illi in præclui magis esse æquati, quam si eos,
 quos iam in potestate habet, ad liberorum talem
 corruptionem adigat, atque impellat. Nicolæa Mo-
 relia nondum puberem, sed ad nocturnos Dæmo-
 num conventus a patre fuisse deductam fatetur. A-
 lia est, quæ quædam nondum eiùs ætatis esset, quæ
 mulieris patientie legem posset accipere: dicit ta-
 men de proclit à matre amandatam fuisse in den-
 tatis schiam, ubi lepidum adolescentem nancisce-
 rent, quem illico facili deperiret. Quod & ita uti
 prædixerat, evenit. Sed ut illam in amplexus ad-
 hæsisset, illico se illam videri omni sibi è mar-
 more statuari aliquam complecti adeo rigidus, ac
 gravis incumberebat. Hennozelio pariter Emicus 3,
 & Catharina succubum dederunt in uxorem, quæ
 se Schuartzbourg nomine vocabat. Ei quantum
 illi primo accessu advertere licuit, crinale, & vestis
 erant anni solus pedes equis vagulis deformes.
 Nec tam tamen ob id minus deperit: sed statim
 concubinis voluptatem sacrorum omnium abiu-
 ratione audissimè depectis est. Verum quasi in fri-
 gida oppletam specum immisisset re impedita, at-
 que imperfecta pudens, ac dolens abiit. Domini-
 cus Perronis, cum nonnullum annum ætatis diu de-
 cup accigisset, tandem ad notarios illos coactus à ma-
 tre, ut uxorem duceret, est perductus. Nam & illi
 matrimonia frequenter amant Coleta Piscatrix 5,
 ac plerique alia: Imo Bertranda Tonstrix, &
 Simchen May à Speilthgen 6 nupserunt interfuille
 feciulsi modum pueris, cum fonte de nocte ibi fierent,

2.
 Serra
 XIII. Cal.
 Feb. 1587.

3.
 Vergailla
 mense Jul.
 1586.

4.
 Girunc-
 ria mense
 Oct. 1586.

5.
 Manerij
 VIII. Id.
 Mai. 1585.

6.
 Forpachij
 VII. Cal.
 Septem.
 1587.

7.
Hess Pitte-
langij xv.
Cal. Octo.
1590.

8.
Ruppa se-
cundum
Monerium.
pripd. Id.
Iul. 1587.

9.
Hæcuria
mese Sept.
1586.

vbi fontes eius regionis in cruce agi solerēt. Ac pro solito munusculo satis fuisse vocatis nuptæ in anū prone ore sufflare. Refert & Agnes Theobalda 7. præsentem se adfuisse cum Cathalina, & Eugel ab Hudlingen Beelzebub suo vnâ item, & altera solenniter nubekent, in illiusque nuptiis quantum meminerat appositas fuisse è nigra caprea affas carnes. Dominica Falluza 8. cum iuncos religandæ viti vnâ cum matre diuelleret, ac humi iacentes se, vt fit, à labore recrearent: coepit post aliquot sermones illam mater monere, ne ad vilius rei aspectum formidaret, si quæ se forte insolentior ostendisset: nihil enim ab illa futurum periculi. Ac cum hæc dixisset, momento astitisse humana forma aliquid, quod aspicientibus apparet calceatio homini simile: erat enim incinctus ventrali sparsim pice contaminato, à quo tandem, cum esset in eius verba iureiurando adacta, ac in nouæ militiæ signum iniecto in frontem vngue notata, tandem est compressa, ipsa vidente matre: quæ & vicissim se illi stuprandam præbuit præsentem se filia. Inde iuncti manibus in orbem aliquandiu stupidiuere: tandem accepta, vt videbatur pecunia (nam paulò post retractata pulvis esse coepit) dilapso in auras incubo ad sua discessere. Mathæus Amantius Roreratius 9. scelus hoc sortilegij abs sese excusatione ætatis apud Quæsitorem deprecans; conque rebatur se primum eo obligatum fuisse illæ ætate, qua nihil adhuc ipse poterat, quaque per imbecillitatem alieno imperio etiamnum erat obnoxius. Nam vix dum è pueritia egressum vnâ cum fratre, & sorore à matre abductum aliquo quasi ad con-

sanguinei

sanguinei sponsalia, atque ibi inscios rerum simul coactos se Dæmoni addicere : postquam esset ille multa prolixè ad maiores illecebras pollicitus. Iis & consentaneum est quod sequitur. Adornabant carnifices tormenta, ut à Barbara Gileta ¹⁰ criminis istius confessionem exprimerent. Ea illa sedatè intuens, ac despiciens. Quæ hæc (inquit) dementia est sperare à me per vim quicquam extorqueri posse, quæ si velim vestros quantoscunque conatus facile prohibeam, atque eludam ea quæ mihi expeditissima est aduersus omnes cruciatus, tolerantia: Sed iam vos lubens ista molestia libero. Nam quod me meus ille Magister non cessat obtundere, ut quatuor mihi è multis superstites liberos adhuc tenellos eius tyrannidi adiiciam; certum est tunc me crudelissimæ morti potius offerre, dum è talibus miserius, quas hætenus passa sum, pusiones meos eximo. Si enim euado isto non conuicta iudicio, hoc etiam restat: aut ab illo morte ipsa duriora pati aut illud de charissimis liberis etiam ingratam, atque inuitam facere. Eiusdem & argumenti est quod sequitur: Francisca Hacquart ¹¹ vix annorum septem filiam Janan nomine, ut se tandem simili molestia liberaret, Dæmoni addixerat: idq; inter alia admissa quæsitore fortè indicauerat. Cum & ei rei consentiens esset filia testimonium, fidemque præterea maximam facerent ea quæ ipsa de nocturnis, quibus intetfuisse se dicebat, sagarum conuentibus certa, ac propria afferebat: cœpit & omnium opinione eiusdè criminis cum matre manifesta teneri. Sed quia indigna ea ætas videbatur, inquam lege ageretur (nam nec ullum malum

10.
Huccuria
mese Sept.
1587.

11.
Villa ad Io-
nam Ann.
1581.

malum venenum adhuc fecisse inveniebatur, ac cepit loci domina curam suam se, ut ab infanda illa consuetudine, quam sanctissimis fieri posset institutis abduceretur. Ergo suppliciter affecta matre, sic apud matronam quandam servatam, ac moxitam per aliquod tempus habuit, ut dissipasse, ac pristinam libertatem, excusso Dæmonis iugo, recuperasse omnibus videtur. Sed malum, cum nocte quadam inter ancillas media suo more dormientes sublimem illam Dæmon rapuit, quasi fecundatam, ut fecissetque, ut creditum est, nisi ab ancillis allatum esset impedimentum, in claustris sepius nomine I E S V. Sic disturbatus prædæ inter tabularum signa predictam, ac pendens om reliquit atque abiit. Nec id commentum fuit ancillarum vanam in vulgus rumorem spargere gestientium, sed ipsa totius viciniae, quæ ad illarum clamorem accurret, oculis nec cognita, ac perspecta. Tum in filia stupor, ac conservatio miserabilis, inedia, silentium, vigiliæque octo dierum, ac noctium perpetua sanis indicio fuere, nihil horum per fraudem, & malitiam affectum, excogitatumque fuisse. Nam vltra septimum diem in colani vita non posse perferri famem auctor est Plinius.^{12.} Quod si ad undecimum trahi aliquando contigit, quemadmodum & is annotavit, id vti, quod modo narratum est, præter naturam eupnissæ fatendum est. Existerunt & alij plures nostra memoria sic ab incute ætate in malum rem à parentibus abducti, quos quoniam dolui iam capaces videbantur, convincimus nos Diuini dammandos, ut nudi res virgis caderentur circum cum locum, ubi viui parentes comburentur.

Quod

12.
Hist. natu.
i b. XI. cap.
ultimo.

Quod, & ab eo tempore ferè sic est usurpatum. Sed ne hac quidem ratione vnquam putari plenè legibus esse satisfactum, maxime si, yti post dicitur, atq; iam doli capax reperiatur, & constet illos venenum malum fecisse: verum oportuisse præterea, quo publicæ securitati consuleretur, è naturæ humanæ finibus illos eijci, atque extrudi. Nam quod pœnæ ad fontium emendationem, correctionemq; etiam adhiberi solent, verendum est, ne hic frustra fiat. Experientia enim deprehensum est eos, qui sic in potestatem Dæmonis transierunt, raro nisi morte illi adimi: adeò tenax, & sui iuris dominus, sicque agrè quicquam de suo remittit. Quod si ad exemplum res pertinet, quæ commodior ad requiritiem fenestra aperiri, quæ impunitatis spes maior offerri, aut dari potest, quam si tanti, tamque detestabilis sceleris iusta, ac legitima aliqua excusatio admittatur. Viderint igitur qui earum rerum iudicia exercent, vtrum leges, quæ ætatis imprudentiam excusant, ac miserescunt, rectè ei malo cōueniant, quod sit non modo desperatum, sed etiam cum ætate vires adaucturum: cum & in alijs longè leuioribus defectis vltimam sæpè legum tam diuinarū, quam humanarum seueritatem adhibitam legamus. Quadrāginta duo pueri, à duobus viris fuisse lacertati: 13. ea solum causa, quod Eliseo proteruè illuissent dicentes: ascende calue. Trebius Germanus legatus de impubere sumi iussit supplicium, vt Marcianus 14 libro vndecimo de publicis iudijs obseruauit, quod cum ad pedes domini cubaret, non occideretur, eius tamen cadem non prodidisset. Atheniensium etiam celebratur iudiciū, quo

C c

Quarto
Reg. cap. 2.

14.
I. Excipitur.
ad sen.
nat. Sylla-
nia.

nondum ephebus capite damnatus fuit: quod cornici oculos eripuisset. In hoc enim, qualis erat ætate adulta futurus, specimen amplissimum dederat. Quæ res & superioribus annis me, collegasque meos impulit, ut nondum septendecim annorum furem in crucem agendum pronunciaremus: quod iam tertium virgis cæsus, ac etiam alterum inustus humerum, pergeret tamen furtis, latrociniisque vitam traducere. Eodem affectum supplicio Senatus Parisiensis sententia vndecim annorum puerum: quod æqualem ictu lapidis necasset, ac mortui cadaver occultauiisset, memorat Bodinus ¹⁵ in sua

^{15.} Dæmonomania. Denique, ut eò, unde modo digressus sum redeam, æquum non est vnius salutem multorum innocentium, ac ininheritorum aperto discrimine redimi. Nam dubium non est, quin quod adhuc ignari rerum ex aliena patrant libidine, id pro sua, ubi ætas iræ, ultionisque cupiditates plenè accēderit, ardētissimè sint executuri. Et Mærandri in hoc criminis genere sententia semper probabilior visa est: Salutarī seueritati postponendam esse inanem speciē clementiæ ¹⁶. Item Sexti

^{16.} Cæcilij apud Gellium ¹⁷ acerbitem vlciscendi maleficij benè, atque cautè viuendi disciplinam esse. Non deessent exempla, quibus pueritiā in illam à veneficio instigantibus parentibus, nō temperasse facile ostendi posset: Memini enim legere me in istiusmodi reorum quæstionibus, qui fatebantur se in extremis vnguibus venenum habuisse asconditum, quod à parētibus accepissent, eiusque affricu inter colludendum æquales sæpè infecisse, ac necasse: sed nec personas, nec tempus nunc dicere va-

15.
Lib. III.
ca. 5.

16.
Cic. Epist.
II. Ad Brutum.

17.
Lib. XX. ca.
1.

cere va

cere vacat: quòd cùm ea legerem non esset adhuc consilium hæc scribere. Vnum tantum suppetit, quod hæc iam in lucem edituro ad hoc iudicium nostrum Duumvirum est delatum de nondum septeenni infante Laurentio Arselaiensi¹⁸, quem non modò constitit ex ipsius etiam disertis verbis ad nefarios Dæmonum conuentus à parentibus fuisse deductum, vbi vertendo veru, assandisque carnibus minister adhibitus fuerat; sed & ab ingerente se Magistello, qui sibi Verd-Ioli nomen fecerat, venenum non semel accepisse, quo eorum qui vel leuissimam exhibuissent molestiam iumenta deinde necasset: vti euentus ipse comprobauerat. Hic controuersia inter Duumuiros, & dissensio fuit non parua: quid de eo, qui hæc sic perpetrasset, esset statuendum: contendentibus nonnullis non esse diutius in hac hominum societate ferendum, qui ad humani generis capitalem hostem tam turpiter descuiisset: Non videri commiseratione dignum, qui nihil ipse cuiusquam, cui nocendi libido fuisset, esset misertus: Eius vitæ non esse parcendum, qui alijs vitam per summam iniuriam ademisset, ac quod viueret, nisi Deus prohiberet, esset adempturus: *ut supra* illum esse, ac vltimæ execrationis hominem, cui ne legibus quidem paganorum, qui tamen pietatem vti nos non coluerunt, parsum vnquam fuerit: Tanto flagitio contaminatum, vti pecus, ad quod accessit mulier¹⁹, haud dubiè interficiendum esse, ne quid superfit, quod adeò execrandæ, ac detestabilis rei memoriam vnquam refricaret: Innocentiam consilij, quæ alioquin infantes tueretur, nullam dici, ac defendi posse²⁰: vbi per-

18.
Serræ. v.
Cal. lun.
1591.

19.
Cap. Mulier. xv. q.

20.
l. infans.
ad leg.
Cot. D.

21.
l. Diuor-
tium. 11.
de Diuor.
D.

22.
l. diffama-
ri de Ingen.
& manum.
C.

23.
l. vnica,
De emend.
prop.

24.
l. Impuni-
tas, De
pæn. c.

s.
Cap. 1. de
del. & puer.

26.
l. 2 §. qui
militia. l. 3.
sub f. de re
milit.

seuerantia animi iudicium ostendit, quam nemo in eo fuisse negauerit, qui acceptam iniuriam ex interuallo ad animum reuocauerit: ²¹ etiam quoque, ²² ac timide, ut qui male rei sibi sunt conseruius fuerit. Factum ubi attor apparet iam non domesticam disciplinam, atque animaduersionem, qualis solet esse in pueros, sed iudicium notionem, ipsamque legum seueritatem exigere ²³. Impunitatem delicti propter etatem non dari ²⁴, si modo in ea quis sit in quam crimen quod dicitur cadere potest: at tate id esse, quod de pueris agitur satis ostendere mimicitias, furta, mendacia, amulationes, ac perisuria eius, ceu ~~proponit~~ ^{proponit} peccata, quibus tamen nemo inflictitur obnoxiam esse puerilem illam etatem: vnaque ex omnibus veneris ante pubertatem non tentari, quod ad eam scilicet vires nullæ adhuc satis sint validæ atque efficaces. Quod & sensit Gregorius ²⁵ in antiquis. Denique hoc nunc vsuuenire, ut septennes pueri ad fraudem callidiores reperiantur, quàm qui olim rudioribus adhuc sæculis suam pubertatem erant assecuti. Iam ut verè dici possit ad eò præcocem prematuramque in pueris nunc esse solertiam ac perspicacitatem, ut earum malitia etatem (quod loquuntur Iurisconsulti) facile supplere inueniatur. Contra qui ad maturiorem sententiam inclinabunt: Non videri eum ad hostem transiisse, qui quid ageret ipse non intelligeret: Quam etiam ob causam olim tyroni ²⁶, qui primùm desortor fuisset, ignoscebat, utpote disciplinam adhuc ignorantiam humiliter, duriterque quicquam ab eo factum non præsumi, cuius ingenium, ac mores nihil æque, ac crudelitatem abhorreant, atque

atque abominetur: Ceterum autem, vulnere, incendiorum, aliarumque id genus calamitatum aspectum non ferre pueros: sed statim alienis malis illachrimare, atque ingemiscere ipsa experientia satis esse manifestum: ut si adeo quid fecus fecisse repertantur, id prodigio simile existimandum sit, credendumque potius in ea illos voluntatem suam nullatenus accommodasse: cum tamen nullum sine ea crimen unquam contrahi possit. Non magis illos necis cuiquam asserre causam, quam ferrum, fustem, lapides, venenum, aliaque quæ ad alterius pernitiem adhibentur instrumenta; in quæ tamen sanus ideo sauit nemo, quod ad cuiusquam cadem, atque exitium usus fuerint, & adimmento. Nam hoc fit casum in ore proiectum mordere lapidem, eo qui vibrauit omisso ac neglecto. Sacra equidem olim capita, ac deuota fuisse Dijs Manibus, quæ impune à quouis occidi, ac violari possent: sed ea illorum fuisse, qui se volentes, ac scientes ei detestationi vitro obtulissent: pactis videlicet per annum cibis publicis, ac purioribus: idque vel lustranda patria: vel expiandi alicuius scelus, morbi, offensa causa: ut fuit caper ille emissarius apud Hebræos²⁸: sed eorum omnium nihil in puerum illum recte dici posse, qui nihil mercede proponderit: qui non sit periculum publicum, aut scelus alienum morte luiturus: in eiusdemque supplicio nullum aliud exemplum statui possit, quam quod natura ipsi probum inferatur, quæ consilio primam hominum pueritiam non satis proinde instruxit, ac munuit. Quod pecora etiam, quæ semel nefanda hominum libidine sunt coepta, ac conta-

27.

*l. i. ad leg.
Cornel. De
Sica. C.*

28.

Leuit. 6. 15.

minata iubentur interfici, ac eorum memoria ob-
 brui. nō eandem habere rationem. Multum enim
 interesse cæde perimatur, quod ad cædem iam na-
 rum est animal: an vita adimatur homini, cuius
 causa cæteris animantibus natura vitam concessit,
 ac tribuit. Nec leges ipsas omnibus easdem poenas
 ob eadem facinora semper irrogasse: sed huic pro
 dignitate, atque amplitudine minuisse: illi pro te-
 nuitate, humilitatēque adauxisse, ac cumulasse; æ-
 qualitate enim (inquit Plinius) in ferendis senten-
 tijs nihil inueniri posse inæqualius. Indignè igitur
 eum facere, qui homines, belluasque eodem iure
 cenferi postulet. Nihil innocentia, simplicitatēque
 puerorum aduersari, quod acceptæ iniuriæ diu re-
 miniscantur; quod eius referendæ occasionem li-
 benter arripiant: quod caueant in facto deprehen-
 di. Nam & hoc bruta animantia facere, quibus ta-
 men ob id nemo recte ullum animi iudicium tri-
 buit. Atrocitatem ²⁹ facti ex affectu facientis con-
 sistere: ob idque eum, qui occidit, cum vulnerare
 tantum veller, mitius legibus puniri: in impube-
 rem autem nondum doli capacem agi iniuriarum
 non posse: tantum abest, ut de earum gravitate
 quæstio ei moueri debeat. Siquidē eius, quod non
 est, nullas esse qualitates iura ubique prædicant.
 Frustra igitur hīc distingui inter domesticam dis-
 ciplinam, & exempla publica; cum non minus re-
 pugnet iuri, quod in porportionē constitutum est
 (ἀνάλογον vocat Aristoteles) ætate adhuc tenera in-
 fantem palam, ob factum homicidium, supplicio
 affici, quam adulta hominem ob id ipsum virgis
 domi cædi, ac castigari. Omnino infantiam doli
 expertem

^{29.}
 l. 1. §. 1. de
 iniurijs. D.

expertem esse, nec quicquam, quod malitiæ impu-
rari debeat, in eam cadere posse: Sic enim cum se
admodum impuberem siue *μειρανύδιον νομίδη* Demo-
sthenes dixisset, recte eo dixisse adnotavit Vlpia-
nus³⁰, ut intelligeretur non fuisse adhuc doli capa-
cem: Nec quicquam contra facere videri, quod
virgarum metu metiuntur pueri: aequalibus, si quæ
intercedit contentio, inuident: moderatores ægre
ferunt, ac sæpe oderunt: manus ab alieno non ab-
stinent. Nam hæc rudimenta tantum esse vitio-
rum, atque incunabula, non etiam consummata,
quæ humanis legibus coerceri, ac vindicari oport-
teat crimina, ac peccata. Porro quod nunc matu-
rius quam olim sapere, atque intelligere dicantur
hanc veterem esse multorum temporum querelam.
Damnosa quid non imminuit dies?

Ætas parentum peior auis tulit

Nos nequiores, mor daturos

*Progeniem vitiosorem.*³¹

Cuius sententiæ authorem Horatium multis post
annis secuti Salsius Iulianus³², Domitius Vlpia-
nus³³, Iulius Paulus³⁴, ac Iurifconsulti alij plerique:
omnes tamen negauerunt pupillos doli esse ca-
paces, nisi qui essent propè ipsam pubertatem, id

est (ut interpretetur Callistratus³⁵) quibus semestris
tantum tempus ad pubertatem deceret, vel ad lum-
inum annus, ut explicauit Galenus in Aphorism³⁶.

Neque enim eos ante id ætatis defectum rerum ha-
bere vllum: Denique³⁷ venia dignum videri, qui
aliquid ex eius præcepto facit, cui necesse habet pa-
rere. Quantum autem parentibus liceat in liberos
tenellos adhuc, atque obnoxios omnes qui volent

memoria

30.
l. 3. § 1.
De sepulch.
viol. 1ac.
Cuiatius
obseruat. l.
v. 1. cap. 22.

31.
Horat.
32.
l. apud S.
si quis cum
sutor. de
Do. excusa.

33.
l. Impube-
re De furt.
l. Heredib.
sub f. de
Dolo.

34.
l. 4. de tri-
but. actio-
ne.

35.
l. non tan-
tum in p. de
exc. tuto-
rum.

36.
JII. Apbo-
rism. 20.

37. l. iij.
l. 10. § 1. de
dem. De bu-
qua ut in-
dig. auf.

memoria repetere, quales ipsi ea ætate fuerint, facile iudicabunt. Et secundum hanc sententiam, quod mitiorem interpretationē habere videtur, est pronuntiatum. Verum quod ea animi labe vix elui posse dicatur; ac si qua tandem ratione queat, præcipuam eam esse, quæ posita est in quotidianis eorum monitis ac institutis, qui se a communi hominum vita ad duriores, rigidiorēque pietatis cultum contrulerunt; visum est includi cum oportere in Paulianorum coenobium, quod eo loci, ubi reus agebatur, necnon ita pridem extinctum est. Plerosque enim omnes dicere nullam spem bonæ mentis reliquam fore; nec esse quod præterea expectaretur, si non ea via resipisceret. Quod faxit Deus Omnipotens, Deus luminū, misericordiarum ac spirituum pater, ut tandem homines quod deinceps sequantur in iudicando exemplum habeant, & certius, & planius. Nā certè ex eo, qui adhuc exitit, fortilegorum numero nemo quod sciam auditus est, qui se ad bonam frugem recepisset. Sed contra, vno ore fere omnes autumant sibi, postquam semel fidem Dæmoni suam obstrinxerunt, non licere impune eam vnquam fallere. Ac siquādo id faciendi subeat libido, aut illius rædium aliquid eos capiat, forte quod promissa non perficiat, quod intolerabiliter seuiat, quod in se ubique importunus; non licere tamen id facere propter eius iuges, assiduasque dehortationes, minas, verbera. Quod & Ioannes Bursarius³⁸ hoc ipso mense frustra se sæpius tentasse asseverauit.

Demetrius

XIII. Cal.

Aug. 19.

Ed. 15. Cal.

Aug. 19.

Ed. 15. Cal.

Aug. 19.

Ed. 15. Cal.

Aug. 19.

Ed. 15. Cal.

Aug. 19.

Ed. 15. Cal.

Aug. 19.

*facilis descensus Avernus:
At revocare gradum superasque evadere ad arces*

Hoc

Hoc opus, hic labor est.

Ista tamen fateamur oportet omnia ex Dei omnipotentis motu pendere, & arbitrari. Eamque emergendi difficultatem non tam esse ex assiduitate Dæmonis, quam ex eo quod iusto Dei iudicis deserti Sortilegi & eius gratia spoliari suo pte robore ac viribus non possumus se eius vinculis expedire.

Humanis cadaveribus sortilegos abuti ad sua maleficia: præsertimque si quæ sunt vel abortu egesta, vel supplicio interfecta, vel denique cæcis aliqua indigna, atque inhonesta perempta.

CAP. III.

SORTILEGOS sæpius humanis cadaveribus ad maleficia sua abuti authores sunt Porphyrius¹ in libro de sacrificiis, & Psellus in eo quem scripsit de Dæmonibus. Nimirum (inquiunt) quia animæ liberatione terrenæ contagionis iam factæ vaticinatrices: contagionem tamen aliquam è superiore contubernio adhuc retinentes, circum corpora volitare, atque obuersari creduntur. Quod mihi neutiquam fit verisimile: Nam nec vllum vnquam desiderium est eius custodiæ, vnde quis euaserit, nec defæcato, ac puritatem suam demum adepto animo cum foetido, ac purido corpore vlla necessitudo rectè intercedere potest: & omnino tanta morte fit vtrunque secessio, donec manifestamur coram tribunali Christi, quanta vnquam dari vel cogitari queat². Credibile est igitur hæc ita consultò, ac malitiosè à Demonibus esse adinuenta, vt

^{1.}
Cap. de vero cultu.

^{2.}
Ca. 5. 11. ad
Corinth.
vers. 10.

3.
Annal. lib.
11.

4.
lib. 11. de
Asino aure.

naturam humanam magis, magisque iudificantes
eius reliquiis ad eam, quam moluntur mortalium
perniciem maiori cum contumelia abutantur. Re-
periebantur (inquit Tacitus 3 de Pisone beneficij
suspecto loquens) solo, ac parietibus eruta huma-
norum corporum reliquia, carnina, & deuotion-
es; & nomen Germanici pluribus tabulis in-
sculptum: semusti cineres ac tabe oblit, aliæque
maleficia quæ creditur animas numinibus infer-
nis sacrari. Quod & Apuleius 4 attigisse videtur,
dum causam recenseret, ob quam cadauera Larissæ
in Thessalia peruigili noctis custodia seruari sole-
rent. Nimirum (inquit) ne sagæ mulieres, quibus
ea regio abundabat illa contumeliosè demorsica-
rent, præsegminæque ad exitiabiles viuentium for-
tunas conuerterent. Hoc & nostræ ætatis maleficis
hominibus moris est facere: præsertim si cuius sup-
plicio affecti cadauer exemplo datum est, & ih cru-
cem sublatum. Nam nō solum inde sortilegiis suis
materiam mutantur: sed & ab ipsis carnificinæ
instrumentis, recte, vinculis, palo, ferramentis. Si-
quidem iis vulgi etiam opinione inesse ad incan-
tationes Magicas vim quamdam, ac potestatem.
Mulierum quoque fœtus abortione egestos nulla
alia probabiliori causa itidem vsurpant: alij qui-
dem è detracta eorum cute mēbranulas adaptātes
quibus barbaro, ac ignoto aliquo charactere inscri-
ptis demum vtantur ad ea, quæ maximè cupiunt,
consequenda. Qua de re Agrippa, Petrus de Aba-
no, & Picatrix tres damnatæ. Magiæ procures plu-
ra, quàm è re hominum sit, præcepta reliquere. A-
lij verò totos, integrosque decoquentes; dum vel
in cine

in cinerem ariditate abeant : vel in massam
 adhibitis , ac commixtis quibusdam aliis coa-
 lescent. Quod & Baptista Porta Neapolitanus ^{5.}
 in libro secundo Magiæ naturalis obseruauit sua ^{Cap. 6.}
 ætate factum. Id genus ^{capitulum} membratim in
 sua facinora abortus diuidentes, non modò ab ob-
 stetricibus , verùm etiã à meretricibus proditos re-
 tulit Plinius ^{6.}. Et hodie frequentes habet, quæ sub
 Lotharingica ditione est , Alemania : vti sæpè de ^{lib. xxviii.}
 prehendi ex eorum quæstionibus capitalibus: An- ^{cap. 7.}
 na Russa ^{7.} agnoscit operam suam commodasse se
 Lollæ cuidam veneficæ interuendo eiusmodi ca- ^{Dusa Cal.}
 dauere, quod ad fanum Dufani maiorem portam re- ^{Octo. 1586.}
 centi funere obrutum fuerat; atque ex eius exusti
 cineribus medicasse potionem, quã deinde ad cer-
 tam coru, quos vellent pereimptos, vterentur per-
 niciem Catharina Metensis ^{8.} addit se ad ingratio- ^{Ibidem}
 rem saporem admiscere solitam lupinum, filices, ^{prid. Non.}
 inulas, fel bubulum fuliginem, & si quid est quod ^{Sept. 1586.}
 amarore superet. Nam etiam inuitis & obnixè re-
 luctantibus ea in os ingerunt, vti alibi dicitur. Bri-
 ceij Meg ^{9.} conueniens est huic testimonium, de ^{Forpachij}
 refosso scilicet infantis cadauere, quod eius pater ^{vii. Cal.}
 (huic erat nomen Faber Vvolf) pridie extulerat: In ^{Sept. 1587.}
 hocque tantum diuersus est à superiore, quod non
 assatum in cinerès, sed elixum in massam confece-
 rit, quo commodius inde vnctionem pararet. Ossa
 porrò in cinerem rede gisse aspergendis nemorum
 arboribus, vt glande sua deficerentur, Fluxenæ Eu-
 gel ^{10.} ab hoc non est aliena assertio, dum narrat ^{Bulacij mē}
 eiusmodi cineres in ventos cum execratione, ac ^{se April.}
 deuotione spargi solere : vel ad vrendos arborum ^{1586.}

flores: vel ad interficiendas fegetes. Maria Ioānis¹¹

11.
Hamburgj
Non. Iun.
1590.

Sartoris in Metzzer Eſch cōmorantis vxor recitauit Ioānetam Soniaus Mathies vxorē, cū partum intempeſtiuē eieciſſet, eū clā in quo habitabat cubiculo deſodiſſe: Sed cū id olſeciſſent ſaga quædam, eū illas poſtmodū reſodiſſe, arque in vnguētum confeciſſe: vnde & ipſa ſcopas aliquando illeuiſſet, quibus inſidens ſublime illico eſſet elata, arque in Bruch (ſidiſtus comitis locus erat) Magiſtello ſub Rouſgen) deportata. Vvelch Antonius¹² idē quoq;

12.
Guermin-
ge. XIII.
Cal. Ian.
1589.

ſibi narratū retulit ab Groſſ. Nichel, & Beſſkeſ, vxoribus vtraq; ex ſortilegij ſocietate notiffima ſibi ſcœmina non adeo p̄uident reſodiſſe ſcœ cœmiterio Guermingenſi duo eiufmodi cadāuera, quæ parētes Bernhardi, & Antonius Lereben recens humo condiderant, eaq; igne cōſumpta in Magicos ſuos vſus conuerſiſſe: reſecto prius vnā cum humero, coſtiſque continentibus, dextro brachio: in vſum ſcilicet luminis, ſi cui de nocte venenatam potiōnem fortē vellent infundere. Res hæc prodigio eſt, & fabulæ ſimilis. Extremitas eiufmodi digiti flamma ſulphurea, ac violacea tantisper ardebant, dum perfectum, abſolutumque eſſet, quod aggrediebantur negotium. Eaque demum extincta tam integri, illibatique reſtabant, quā ſi luminis fomitem nullum ante præbuiſſent. Idq; quoties opus fuerat eū eadem digitorum incolumitate repetitum fuiſſe. Quod & Bernhardi¹³ illius vxor non multo poſt quā hæc ab illo prodita ſunt, eorūdem ferē verbis retulit. Nihil etiam inſiciatū, quod in proprii partus contumeliā flagitium admiferat: dum illum in Magica ſua portenta ſic ipſa miſerē

13.
In Guer-
mingen.
XIII. Cal.
Feb. 1590.

serè dilaniauit, torruit, atque aboleuit. Equidem qui uolet superiorum temporum res gestas memoria repetere; quotidianas etiam, ac vulgares attentius considerare: neque exemplo res hæc noua: neque, quam quæ Dæmones quotidie edunt miranda plurima, a fide alienior videbitur. Refert Plinius ¹⁴ uidisse se, cum vigilas pro vallo ageret in-
 hærentem militum pilis fulgorem stellæ effigie, & ^{14.} *lib. 11. ca.*
 antennarum cornibus ignes hinc inde sæpè sine ^{37.}
 damno infedisse, quos eius temporis nauæ Castorem, & Pollucem: hodierni (vt audio) Diui Anselmi ignes vocitant: Sed esto, habeant hæc causam ab exhalationibus terræ, vel maris, quæ extremis lignis adherentes agitatione flammam concipiant. Detur lignorum eas oras, atque extremitates, ceu magnes ferrum trahit, ita expirationes ille sugere, ac morari: quæ sit vt ignis cæterarum rerum edacissimus, huic tamen ad exardescendum atque iacturam tam facili parcat, ac ne leuissimum quidem sui vestigiū relinquat. Nam certè inquit Plutarchus ¹⁵ *In lib. vii. aqua an ignis sit vtilior.*
 ignis velut fera aliqua vorax, rapaxque quicquid in propinquo est consumit. Iam quod in corporibus, quæ sensus expertia sunt, incredibile videri possit an non in animatis monstro simile prorsus videbitur, sine villo scilicet doloris sensu, sine vlla viuæ cutis iniuria, ac læsione circumfudere diutius ignem. ^{16.} *Valer. Antias apud Plin. lib. 11. ca. 107.*
 At Lucio Martio ¹⁶ in Hispania interemptis Scipionibus concinnanti, ac milites ad ultionem exhorranti flammam ex capite emicuisse: Idem quoque Seruio Tullo dormienti in pueritia contigisse: Et Anagninæ seruo ¹⁸ tunicam arfisse, inter mortuorumque igne nullum flammæ apparuisse vestigium ^{17.} *lib. 1. ab Vrbe condita.*
^{18.} *Iulius Obsequens de prodigijs.*

^{19.}
lib. 11. de-
neid.

Romanorum perhibent historiæ. Et Vergilius ¹⁹,
qui (vt inquit Macrobius) rebus fictis sapius ve-
ras inuoluit, Afcantio ex eo augurio regnum por-
tendit:

Ecce leuis summo de vertice visus Iuli

Fundere lumen apex, tactique innoxia molli

Lambere flamma comas, & circum tempora pasci.

Potius igitur est, vt dicamus istiusmodi ignem non
eum esse, qui id, in quo viuit, depascitur: qualem in
vfu quotidiano habemus: sed e mentitum, & sola
specie à Dæmone adumbratum: vti & in diffici-
liores longè promptissimum est hominum oculos
fallere. Eraticos equidem flammarum globos
memini legere me in sagarum confessionibus, qui
iis de nocte sæpè essent obuersati, ac humana voce
locuti. Sed hîc aduersaria mea me deficiunt, quæ
locum, tempusque suggerant. Etsi eos non alios
fuisse credibile est, quam quos philosophi depin-
gunt nobis ignes fatuos, è cliuosis sæpè etiam palu-
stribus locis viatoribus apparentes. Nam quod à
naturalibus causis suam illis arcessunt originem,
nihil quidem à se alienum faciunt, qui cuncta è
naturæ fontibus deriuant, nullam aliunde rerum
fabricam, atque opificium admittentes. Sed ferè
iam vulgi visum, ac spectrum illud esse existiman-
tis obtinuit sententia. Galli (inquit Pontus Tiar-
dæus ²⁰) appositissimè lingua patria vocant *Aduiz*,
id est φάλασμα; quo nomine eiusmodi impressiones,
quæ visum tantum feriunt, appellari solent. Quæ
non est omnino à ratione aliena persuasio: Nam
primum motus non conuenit, quo transuerso ignis
naturaliter nunquâ fertur, nisi cum fomitem suum
sequitur:

^{20.}
in lib. de
vniuersis.

sequitur: quem nemo dixerit in locis, per quæ solet decurrere fatuus ille, & ad concipiendam flammam facilem, & ad alendam satis copiosum perpetuò, & ubique reperiri. Tum quòd viatores in stagnorum, fluminumque voragines, aliæque præcipita pellicit: id verò sine suspitione non est insiti genij alicuius mali, atque insidiosij: qui sic hominibus facem ad exitium, interitumque præferat: vti in nefario illo opere, de quo modò instituta est oratio, euenisse probabilius est: extremis scilicet membri è cadauere reuulsi digitis non hæsisse verum ignem: sed insedissee tantum ignea imagine Dæmonem, miserâsque istiusmodi humanæ vitæ reliquias, ceu instrumentum, materiâque ad eam rem propriam sibi præcipuè delegisse; quo suis opinionem iniiceret illis efficacem inesse vim aliquam ad ardua, & difficilia: maximèque si præcèsserit inauspicatum aliquid, vti puerperia illa vel abortu edita, vel etiam à veneno, cæde, aliâque vi aliqua causam habentia. Nam in hoc demum serio triumphat. Hæc illi summa hic fructus, atque merces longè vberima iucundissimâque est omnium, quas vnquam instruit insidiarum. Vnum, atque alterum posterioris generis, dum propero, adiiciam. Pergamenses (inquit Paulus Diaconus ^{21.}) cum à Sarracenis obsiderentur à Mago quodam (vt in desperatis rebus malo exemplo fieri solet) consilium exquisiuerunt, qua ratione urbem suam obsidione liberarent. Eum verò respondisse futurum, vt id certò facerent, si dexteras suas in ollam intinxissent, in qua foetus è grauida matre per vulnus detractus ebullisset: Quod cum religiosè admodum

^{21.}
lib. xx. rerū
Romnarū
sub Theo-
doso.

dum fecissent: nihilominus omnes in hostium potestatem venerunt: Id enim Dæmonem non alia causa commentum fuisse credi par est, quàm ut cumulato per summam crudelitatem patricidio Pergamenfes immaniori scelere aucti perirent. Nec eo illi scelere soli cruentati, contaminatque reperiuntur. Scribit Berosus, si modò Berosi sunt quæ circumferuntur scripta, cum Megasthene Mirtilo, & aliis nōnullis vetustioribus immixtum olim fuisse à Deo cataclysmum ad vlciscendos mores hominum, è matrum apertis visceribus infantes euellentium, ac diripientium: vel ad nefandas suas epulas, & conuiuia: vel ad miscenda, parandaque alijs venena. Priori ascribere licet, quod Aristoteles ²² recitat in libris de Moribus ad Nicomachum, mulierem extitisse adeò natura vitiosam, ac deprauatam, ut è grauidis mulieribus factò vulnere foetus detraheret, ac deuoraret. Quod Apollonius ²³, Diodorus ²⁴, & Aristophanis interpres ²⁵ lasias olim factitasse memorant. Et Horatius ²⁶ alibi cubi meminit,

22.
lib. VII.
cap. 5.

23.
Apud Philostratum
lib. IIII.
ca. 8.

24.
lib. XX.

25.
In vespis.

26.
In libr. de arte Poët.

27.
Cap. 16.
lib. II

28.
Hess. Pitte-
langg. XII.
Cal. Octo.

Neu pransæ Lamia viuum puerum extrabat aluo.

Hodiernas etiam idem vsurpare suprâ ex amplioribus verbis Dominicæ Isabellæ ²⁷ meminimus.

Posterioris generis esse potest quod sequitur exemplum, mihi non multo antè, quàm hunc centonem emittere cogitarem, oblatum. Ioanni Molitori à Vvelferdingen ²⁸ anniculus erat infans, præcipuè eius deliciæ: Hunc Agathina à Pittelingen, Anna à Miltzingen, & Mayeta à Hochit cunis clam tractum in ardentem rogam imponunt, quem ipsæ ea causa in perarduo monte, la Grise, nominato

extruxe

extruxerant, cuiusque exusti cineres studiosè colligunt: tum ipse ex segetum aristis, graminumque summis herbis excusso perfundunt: atque massam utique friabilem concinnant: aspergendis scilicet vitibus, satis, atque arboribus: quo statim læso flore perirent, fructibusque suis deficerentur, sed forsàn plus satis de re, cuius tam parum grata, iucundaque est commemoratio.

Perdificiliter vituri posse quas veneficia hominibus struant insidias: quod de nocte in obseratas, clausasque domos ignota specie, ac forma illabantur: arētissimo somno decumbentes diris suis artibus obruant, prodigiosaque alia multa edant: contra quæ nullum tam præsens est remedium, quàm quibus nos lectum inituri Deo tradere, ac commendare solemus preces. Tum quedam de ea per incantationem inducendi somni ratione.

CAPITULUM III.

ABRE non est quod passim formidabiles sunt, A qui fortilegi suspecti habentur: Eri enim non est illis infinita quibus volunt nocendi potestas, uti in Sæpe manitorum percussore. A sinodæ inno-
uit: quoniam tamen monstrans, sic volente Deo, peccata illorum in lucis sæpe pœnitentios reddunt: quod etiam Vvelfch Antonius & propria confes-
sione fortilegi manifestus prodidit: & nemo a-
id pœst
Integritate, sceleris que parum,
quem admissi alioius conscientia non stimulet, ac terreat: nemo in volenda religionem attentus, &

E c

Eob ca. 8.

2.
In Guer-
mingen.
XIIII. Ca.
Ian. 1589.

3.
Horat.

4.
D. Auguft.
lib. xxi. de
civit. ca.
14.

diligens cui præcipitantibus fortè negotijs non accidat, eas preces, vota que omittere, quibus se in Dei præsidium, ac tutelam, quotidie commendare solet, non iniuria metus ille securissimum quicunque tentat, atque afficit. Tuin quopriodiana eius rei experientia satis est documento, quam non leue ab ea re periculum plerunque nobis impendat. Si quidem vel inopinantes, ac sæpe dormientes, de nocte venenis suis aggrediuntur; vel etiam vigilantibus se faciunt infidias, ut humano consilio, ac providentia vix vitari posse videantur. Extant quidem variae de his in alijs huius libri partibus narrationes, quæ lectori in hoc abunde satisfacere queant: verum quoniam se denuò hic ingerunt, & non omnino iniucunda, ingrataque futura est eorum commemoratio, non pigebit & sequenti paulo copiosius illis ascribere. Ac primum memoratu non est indignum, quod testis quidam auditus in ea quæstione, quæ capitaliter est instituta contra Margaretam Luodman, recensuit. Ea inter secus à se admissa hoc quoque sponte agnovisse potest: quodam testis illius ædes fuisse ingressam: eo animo, ut somno sopiti faucibus venenum infunderet: idque inceptum, quin perficeretur partum abfuisse, in proelio videbatur, esse omnia. Sed, (malum) contra quam præbat excitatum illum fuisse à somno, adeo ut occisus talium facinoris socijs ipsa se in fulgorem dare cogeretur: consecretante interim illo manu armata, ac tandem, cum assequi non posset, minas ferocius intentante. Ea igitur de re ad amplioris cognitionem interrogatus is, respondit omnem, ut illi sagax prænamur, J. cerus, disertisque

disertisque verbis recensuit: videlicet appetitum
se, sicuti dictum est, veneno: hocque vnum, ne præ-
berent illis fuisse impedimento, quod fortè ex per-
fectus: neque enim earum virgine adhuc illitus
fuerat, se crucis symbolo, ac precatione Domini
contratantum discrimen, atque periculum mu-
bitisset: verumque omnino id esse, quod illas cum
celo multum viæ esset profectus, nec tamen affe-
ctus Catharina Merensis, ac Hennezechius adole-
scens, de quibus proxime habita est mentio, Iaco-
ba Vveher 7, Galpar Hassner 8, Margareta Ieni-
na 9, illa Margareta Luodmann, Sennel Armenta-
ria 10, ac ferè omnes eius criminis rei deprehensi in
Germania, quæ est ditionis Lotharingicæ, concor-
diter assueverant eam sibi à Dæmonibus (modò ijs
per aliquot annos fuerint operati) penetrandarum
ædium facultatem esse tributam: ut scilicet per
quasvis angustias nullo negotio viam sibi faciant
in mures, feles, locustas, ac alia eiusmodi pusilla
animantia, prout usus postulat, cōtracti, atque im-
minuti: intromissosque denuò priori formæ resti-
tui, si velint; ac tum commodè inceptum perage-
re, quate superius est declaratum: videlicet illi inen-
do primùm eo per artus omnes, cui moliantur in-
teritum, ne euigilet: tum firmiter, ac validè os illi
diducendo, ne potionem agitatione excludat: tan-
dem venenum in fauces ingerendo ad mora lucer-
na, quæ sulphuream flammam euomat: stupèdum
illud est, quod testatum de se reliquit Margareta
illa Ienina, quæ cum Iaquelinum filium suum ma-
lè odisset, quod de consequendis in proximas Al-
faria hundinis pecunijs sepius obreunderet, ac il-

6.

Vergavilla
mese Sept.
1587.

7.

Ibidem Cal.
Octo. 1584.

8.

Morhangy
XVII
Cal. Sept.
1587.

9.

Vergavilla.
x. Cal. Eeb.
1587.

10.

Duse prid.
Cal. Octo.
1586.

4.
D. Augst.
lib. xxi. de
civit. ca.
14.

5.
Vergauille.
x. Cal. Eob.
1587.

diligens cui præcipitantibus fortè negotijs non accidat, eas preces, vota que omittere, quibus se in Dei præsidium, ac tutelam, quoridie commendare solet si non iniuria metus ille securissimum quicunque tentat, atque afficit. Tum quopriam rei experientia satis est documento, quam non leue ab ea re periculum plerunque nobis impendat. Si quidem vel inopinantes, ac sæpè dormientes, de nocte venenis suis aggrediuntur; vel etiam vigilantibus se striunt infidias, ut humano consilio, ac providentia vix vitari posse videantur. Extant quidem variae de his in alijs huius libri partibus narrationes, quæ lectori in hoc abunde satisfacere queant: verum quoniam se denuò hic ingerunt, & non omnino iniucunda, ingrataque futura est eorum commemoratio, non pigebit & sequenti paulo copiosius illis ascribere. Ac primum memoratu non est indignum, quod testis quidam auditus in ea quæstione, quæ capitaliter est instituta contra Margaretam Luodman, recensuit. Ea inter secus à se admittit hoc quoque sponte agnoverat se nocte quadam testis illius ædes fuisse ingressum eo animo, ut somno sopiti faucibus venentem infunderet: idque inceptum quia perfectum parum abfuisse in proclini videbatur, sic omnia sua, & malum contra quam parabat excitatum illum fuisse à somno, adeo ut occurrentem facinoris socijs ipsa se in fugam dare cogeretur: consectante interim illo manu armata, ac tandem, cum assequi non posset, minas ferocius intentante. Ea igitur de re ad ampliorem cognitionem interrogatus is, respondit omnem, ut illam flagit prænamerari, & certis, disertisque

disertisque verbis recensuit: videlicet appetitum
se, sicut dictum est, veneno: hocque vnum, ne præ-
berent illis fuisse impedimento, quod fortè expe-
rectus: neque enim earum vnguinè adhuc illitus
fuerat, se crucis symbolo, ac precatione Dominica
contratantum discrimen, atque periculum mu-
buit: verumque omnino id esse, quod illas cum
celo multum viæ esset profectus, nec tamen asse-
cutus. Catharina Merensis, ac Hennezelius adole-
scens, de quibus proxime habita est mentio, Iaco-
ba Vveher 7, Gaspar Hassner 8, Margareta Ieni-
na 9, illa Margareta Luodmann, Sennel Armenta-
ria 10, ac fere omnes eius criminis rei deprehensi in
Germania, quæ est ditionis Lotharingicæ, concor-
diter asseuerant eam sibi à Daemonibus (modò ijs
per aliquot annos fuerint operati) penetrandarum
ædium facultatem esse tributam: ut scilicet per
quasuis angustias nullo negotio viam sibi faciant
in mures, feles, locustas, ac alia eiusmodi pusilla
animantia, prout vsus postulat, cōtracti, atque im-
minuti: intro missosque denuò priori formæ resti-
tui, si velint; ac tum commodè inceptum perage-
re, quale superius est declaratum: videlicet illi inen-
do primum eo per artus omnes, cui moliuntur in-
teritum, ne euigilet: tum firmiter, ac validè os illi
diducendo, ne portionem agitatione excludat: tan-
dem venenum in fauces ingerendo admota lucer-
na, quæ sulphuream flammam euomat: stupèdum
illud est, quod testatum de se reliquit Margareta
illa Ienina, quæ cum Iaquelinum filium suum ma-
lè odisset, quod de consequendis in proximas Al-
fatia huiusmodi opem ijs sepius obtruderet, ac il-

6.

Vergauilla
mese Sept.
1587.

7.

Ibid. Cal.
Octo. 1584.

8.

Morhangy
XVII
Cal. Sept.
1587.

9.

Vergauilla.
x. Cal. Eeb.
1587.

10.

Duse prid.
Cal. Octo.
1586.

hinc tandem sequentis ratione flagitationibus expedire decreuisset: Id ut faceret nocte intempesta una cum ijs, quas patrando scelere socias sibi adiunxerat, à Dæmone in illius ades, quæ erant in Saxbringenæ estiuueta, ubi dormientem ex composito adornatur, ac lecto deturbatum ante forum constituunt, viuum allaturæ, si in se fuisset sed fano aliquo impeditæ animum suum ad aliana inuersionem conuertisse. Ac forte huius repentinam testam eius lætæ, facto prius vulnere, quod parhen momento coalesceret, inferuisse. Hæc etiam post multorum mensum verationem, videntibus multis, erupit. Non absimile huic est quod sequitur Bertranda Tonsticis¹¹ quæ se earum opæ quibus cum forilegi erat sodalium, fuisse cuiusdam collo ob denegatum lactis vice colam os infuisse agnouit. Item illud Senneel Armentariæ¹² recensentis se in summum pedem cuiusdam Philippi Pistoris nomine os è veruecinâ coxa inferuisse: cum prius ad morsa piscis spina vulnus fecisset, quod deinde callo obductum ingentes, ac dururnos dolores illi pareret: ut ab eo Pistore postea etiam rescitum est. Ac quoniam in earum noxarum mentione incidimus, quæ sic secretis, ac stupendis sortilegorum artibus contrahuntur, hanc postremâ adiciam, quæ non parum admirationis est allatura. Ianæ Blasæ Thermopolitanæ¹³ gener erat nomine Raynerius, unaque ambo in iisdem ædibus ipsi habitabant. Huic Raynerio Claudius Gerardus eius popularis femoralia concinnanda pridem locauerat, nec instando tamen adhuc efficere poterat, ut ea sibi aliquando vtenda redderet. Pertæ-

sus igitur

11.
Korpachij
VII. Cal.
Sept. 1587.

12.
Duse prid.
Cal. Octo.
1586.

13.
Valfracia
inno.
1589.

sus igitur tantam cessationem ad Raymerium tan-
 dem ire pergit, ut sciret ecquando finem tergiuer-
 sandi esset facturus: is tum forte domo aberat, so-
 laque focus Blasii ad focum cum familia sedebat.
 Ab ea igitur panno suum sibi reddi postulat, quā-
 do se tam sepe bonus ille eius gener esset ludifica-
 tus, reperitum esse se qui industrie æque, atque
 ille eam operam pararet. Quam rem illa indignis-
 simè ferens, verbis tamen tunc sibi esse abstinē-
 dum rata, dum se hominem postmodum ylcisci-
 tur, rogat ut necit in pauculos dies, intra quos sine
 frustratione id quod poscebat esset allaturus eam
 moram ferre: Interea etiam una focus ad focum
 praxillum fodere nō dedignaretur, atque ex po-
 mis que recens ibi cocta videbat sibi que vellet ha-
 beret: tamque Gerardus ad fodere non semel re-
 cussauerat, causans sibi non esse diutius illic mo-
 rādi otium, & omnino nullum tum eius cibi, quem
 offerebat, esse desiderium: cum ex pomis illis unum
 eius volæ manu cum tanto ardore adhaesit, ut alte-
 ram ei excutendo statim adinovere cogeretur. Ve-
 rum dum id facit utraq; sic conglutinantur, ut in y-
 num coaluisse viderentur, mediæ pomæ ardore in-
 terim sic increbrescente, ut res illi parum abesset
 ab infania. Inclamat igitur ebuios quosque obre-
 stans, ut sui miserescerent. Afferre quisque pro se
 ei malo quod poterat remedium, hinc aquam restrin-
 guendo ardori, ille instrumenta dirimendis, sepa-
 randisque manibus: sed cum nihil horum quic-
 quam prodesset, & iam palam esset id illi mala ali-
 qua ante conspectum esse negotium, ex vicinis ac-
 currens consideratior unus monuit, ut eo reduce-

retur, ubi illud id malum primum innuisset. Quod
cum factum esset, cepit bona illa Blasphemia, ac in di-
culum quid coniecit, hominem ludibrio habere
re: nihilominusque a superioribus gradibus ad superius
usque quodam intererat, tanquam per deum purgandum
paucum illud exideret. Quo facto, et postea facta
rursus est dolor, et per hunc quoque illi manus liberae, ut an-
tea, suum facere officium. Quibus in his historiis huc
præcipue obsecutus dignum illi didentur. Primum
quod Deum in Imperatores non veneramus, mil-
res, centuriones, præmij, non donamus, nec gami se
in alienis formis, mandandi potestatem, quæ for-
tilegorum permissio est, instantiam faciat, qui eme-
rit inaleptum, ut in agere spacio fidem suam quam
plurimis maleficus probat, et non. Idque efficitur ve-
luti quoddam auctoramentum, ac mercedem diu-
ternæ feruitutis, & fidelitatis. Quod & Erricus
Carmutias¹⁴ discretè testatur sua confessione reli-
quit post alios eius farina non paucos, quorum ta-
men nomina ex A. de Gaspario in unum fasciculo
desiderata, chartæ me hâc recensere non sumunt. Al-
terum non prætermittendum in silencio videtur¹⁵ de
sopore, quo non sages solent eos denuncire, quibus
venena sua sunt infusa. Quæ res nos admonet
Euangelicæ illas nobis iugiter esse excitandum,
ne si quod nunquam perodiat, et dormientes, in opi-
nati resque opprimant. Tunc maxime eas esse vi-
gilias, quas Deus nostris in istis oculis præbuit pro no-
bis agere. Qui habitat¹⁶ in adiutorio altissimi, in
protectione Dei celi comorabitur. Contra infidijs
obnoxios, quoque non soporentur, atque auspicio.
Nihilominus in custodiis civitatis, contra vi-

14.
Aug. 1.
Anno. 1583.

15.
Matth. 24.
ca. 41.
44.

16.
Psal. 90.
17.
Psal. 126.

gilat qui custodit eam. Ac quod quis istiusmodi
soporiferas Magias derideat, quasi aniles, & fabu-
losas, non sum oppositurus quod Homericæ Hecle-
næ ob vinum ministrasse dicitur. Et tamen istud idem
est, in aliorum oblivione, ut velut Plinius 9, locum
cum citans interpretatur, somnium, quod Papin-
us de Virga Virgilius 20, dormando vi Stygia soporato:
Nam poëta in fictione neminem habere videtur, &
ipsam et illic venientis indigere sed tantum ea qua
vltis, expensibilique, quæ si diabolus confisteret in illo,
diu illatorus. Quis enim nescit multa esse, quæ
naturaliter rebus insula, vel admodum non somniari,
aut soporem tantum, sed etiam stuporem, et prope-
remque aduersus vehementissimos, quoque
ciatus inducant. Quare et si nos claudere igno-
ramus, quandoque ab humano corpore membra ali-
quod absque doloris, nullo sensu respecturi sunt. Cu-
ius artis facrum quidem, sed sane commiserati-
onis dignum exemplum memorant de Narbo-
nenso adolescente à Thibasio pyratâ inferentem
absolutè curâ totâ, quoniam medicata potione, at-
que somno obrepente, cum bellâ, & sessexcentis suis
me expectatum soporū superaret sic adeptus, vixit
tanta novum hominē. Restat autem à Maribus hoc
rocinandum de Histuris, quas quidam stygia phospha-
te gravi sonna concopiant solent. Apraxorus
Hæc præstiterunt, cum de ætate ad septimum per-
dierunt, patre vivente tandem ex carnalibus pedes er-
gant, miserisque studentes ad præsepia sua præse-
piam. Sed postquam pharagmopolam officinis
studioso præcipuumque comestibus viuentium
solus solus innotuit vulgo, Buripise drachma Man-
dragora,

Odyss. IIII.

19.

Lb. xxvi.

CAP. I.

20.

lib. v I.

Aeneid.

55 21 21

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

1001

21.

Lib. 1111

60:72 in

07/23/51

9th Cir

dragora, castoreum, papaver,

22.

Ouid. 2.
Meta.

Innumeraeque herbes, quarum de lacte soporem 24.

Nox legi.

Quae si somnum arctum, atque durum conciliandi facultatem habent earum rerum sola vi, ac potentia quas natura ad id proprias administrat: quid quæso suis artibus, ac machinis efficient Dæmones, qui non modo rerum omnium, quas edidit natura latentes, atque arcanas vires perfectissime callent, sed & sic volente Deo multa possunt etiam sine vilius rei aduentitia, atque externæ adiumento? Nam certe aliunde esse non puto, si modò vera sunt, quæ de Epimenidis Cretensis, aliorumq; plurimum somno tam multorum annorum memorant Pausanias, Eudæmus, & Simplicius: cuius secundum naturam nequaquam accidere, ac tandem durare potuerit. Siquidem (inquit Aristoteles 23) quo-

23.

In lib. de
somno &
vigli.

rum est officium quoddam, & munus à natura tributum: & si modum temporis in quo data est vis agendi, & facultas exegerint: tum ipsa necessario præstare munus suum non possunt. Ergo ab aliqua alia vi superiore, ac potentiore pendere necesse est, & aliud omnino esse, quam quod natura efficere confuevit. Qui superandis silentio tormentis sæpè à somnibus gestantur characteres ignorabiliter literati (ut cum Apuleio 24 loquar) à natura causam efficacem somni habere non possunt: cum tamen id temporis somnum conciliet: quod si alioqui à somni quiete propter doloris ac eripratem alienissimum. Tum si per exigua lamina, chartæque vulgo exarati, ac descripti reperimus, quas res nobis hoc tempore gestamus, siue somni vel minimum le-

lib. 111. de
asno aur.

nocinio

nocinio, atque illecebra. Et tamen per hæc contemni dolores, ac sæpe quæstionibus in eruenda veritate impedimentum afferri, etiam non infimioribus Iuriconsultis existimauerunt. In ea quæstione quæ Silerij Christianæ Severissimæ Danorum Reginæ cõsiliarij percussoribus in Germania, non ita pridem, est habita, ex cædis consciscis vnus (Benigno illi nomen fuit) eius quidem poenam facile effugere poterat, quod cum, cum in eum inquireretur, peregrè esset, ac saluti fuga posset consulere: sed fretus characteris Magici, quo à circumforaneo quodam donatus fuerat, fiducia, ipse se iudicio volens obtulit. Nec in eo sua spe quicquam frustratus est: Siquidem prius quàm ipse tormenta omnia sunt defatigata, atque ita & incolumis, & inconfessus illis solutus est. Verum iam è reis eximendus, cum tanti sceleris conscientiam amplius ferre non posset, eius se sponte fecit manifestum; ac tandem capite luit. Ac quod quis dicat hæc in volente, atque adeo obnixè eritente minùs mirasse, quia nimirum nulla post eam, quàm Deus permittit Satana, tanta sit in res hominum potestas, quanta ea est quæ ab eorum approbatione, assensioneque proficiscitur: hanc vero inuitos etiam somno sopiendi facultatem non ita accipi debere: Quod sibi pridem actum sit de vniuerso genere mortalium, sciat nihil aut parum abesse à consensu negligentiam aut etiam patientiam: quæ sæpe hosti incurrendi, inuadendiq; occasionem præbet: ut qui aquem eo imminente necessario præfidio, excubisq; non muniat, perinde faciat, ac qui ipsam volens, prudensque tradat. Quo etiam pacto

Parædopu
teo in sin-
dica. de Tor-
tura.

26.

L. i. §. Ma-
gisfrum de
vxo. act. l.
cum in plu-
res. §. loca-
tor D. locu-
ti l. i. §. sciẽ-
tiã. de tri-
bus act.

gni prefectura deprehensi sunt sortilegi, quorumque percontationes in manus meas pervenire, se ex homine in falem toties migrasse repulerunt, quoties se in alienas aedes latenter intromittere volebant, sua ut ibi noctu venena spargerent. His astipulantur, & conueniunt testimonia multorum, qui se ab illis, cum in eo essent corporis habitu, infidijs appetitos dicunt: rem, locum, personas, tempus, ceterasque circumstantias, atque accidentia, quibus fides magis constare potest, eadem omnia cum illis referentes. Barbelina Rayet hoc recens est, quae se in falem indutam fuisse falsa est: ut ea specie, ac figura Ioannis Ludouici domum & facilius ingrederetur, & tutius peruagaretur. Quod cum aliquando faceret, ac eius infantem bimum in custoditum reperisset, puluere medicato, quem tum in pedis palma conclusum gestabat, eum consperlit, ac interemit. Petronius Armentarius², cuius paulo ante memini, si quando, quod in proclui est inter pares, odio, aut invidia mouebatur, contra vicinorum pecorum custodes in lupum se, conceptis quibusdam ad eam transformationem verbis, immutabat: demumque tutus eo praetextu ab omni noxae suspicionem obuiam quamque pecudem dilaniabat, ac discerpebat. Ioannes Mafrius idem fatuisse se memorat, cum Sexarij trans syluas armenti custodiam haberet.

Vidi saepe lupum fieri, & se condere syluis.

Moerim.

Viderunt & Dolani non ita pridem lycantropos duos Senatus sui supremo iudicio danatos, ac supplicio publice affectos. Huius & argumenti est ea

1.
Blainville
ad aquas
Id. Ian.
1587.

2.
Dalhemj.
An. 1581.

3.
Vir. AEclog.
8.

narratio, quam accepi ipse à clarissimo Comite Paulo à Salm sacri cubiculi in regia Lotharingæ summo præfecto: Is cum addubitare præstigiæne essent, quæ sic aliena forma oculis apparebant: an haberet ea res aliquam veritatem; narravit mihi Hess Pittelangi, quo in oppido ditionem obtinebat, vetere instituto deberi ab incolis sibi, familiæq; suæ gratuitas, ac anniuersarias operas: Eas cum forte ijs præstitissent, facta cum carris suis lignatione, ac vicissim pro remuneratione cibum caperent, in castellanio orta, ut fit, rixa inter canes, quas secum habebant: ex ijs vna in proximum hypocausti furnulum se condidit: Ac cum huic ceteræ adlatrant vehementius, incolarum vnus introspectiens, ac præ cæteris aspectu horrida intuens, suspicatus id quod erat (nā ea regio Strigibus vulgo est infamis) telo, quod tunc gestabat, in eius os iniecto vulnus graue inflixit: Quo accepto statim illa se foras proripuit; saltem desijt amplius videri. Postmodum totam vrbein peruasit rumor, vetulam esse quandam, quæ decumberet ex vulnere, quod vbi accepisset nesciretur: Suspiciari omnes, quod verum erat, rabidam esse illam canem, quæ in atrio telo esset percussa: Atque tum ex hac suspitione, tum ex ea, qua pridem laborabat fama, comprehensa, & in custodiam tradita; tandem etiam de hoc disertè interrogata, liberè rem omnem, sicuti hîc recensetur, simul & maleficia alia quam plurima patefecit. Adderem & hîc quod in cirima Burgundia non pridem accidisse à viro utique fide digno acceptum habeo, de hospite quadā; quæ cum diuersoribus inter coenandum felis specie petulantius

lantius insultaret, ab eorum vno truncata pede altero postridie vnimana reperta est: Sed id quoniã ille obiter tantum narrauit, nec est quod plenè hìc referre possim, satius esse duxi pratermittere. Postremum de hac re erit mihi quod aliquando accipi à clarissima heroide D. Diana Dommartinensi vxore illustrissimi principis D. Caroli Philippi Croij Marchionis ab Haurech patroni mei clementissimi, cuique fortunarum mearum, quales quales sunt, accessiones præcipuè acceptas refero. Narrauit igitur illa mihi non ita pridem Thiecuriæ, qui pagus in eius ditione est, mulierem fuisse eiusmodi malis artibus addictam: cui & ea induendi alienas formas à Dæmone facultas esset tributa. Eam igitur, cùm eius pagi opilionem odisset impendiò, ac quoquo pacto malè mulctatum cuperet; in eius gregem pascentem lupi forma, atque habitu aliquâdo irruisse: sed ab illo accurrente iiecta, atq; impacta securi vulnus in foemore accepisse; quo debilitata coacta esset se illico in proximum dumetum inferre: vbi ab assequente opilione reperta esset vulnus obligans vestis discissæ peniculamentis, quo sanguinem, qui ex eo magna vi difflebat, sisteret: sicque eo indicio delatam, ac compertam rem omnem, vti hìc recensetur, agnouisse, ac tandem luisse ignis supplicio. Enimuero nec nunc primum abiit in vulgus ea de prodigiosis istiusmodi transformationibus opinio: sed & veterum fuit ista iam à multis sæculis inueterata persuasio: vti eorum libri non vno hoc loco testantur. Euanthes ⁴ magni nominis author recitat ex Arcadum annalibus gentile fuisse in Anthæi familia

⁴.
Elin. lib.
VIII. ca.
22.

hoc fatum, ut vltus ex ea quotannis sortito ad stagnum quoddam perductus positus vestibus transfunderetur, confestimque bellua ex homine fieret, ac nono post anno, si interim humanum sanguinem non gustasset, pristinam formam reciperet. Neuros etiam, qui Borysthenem accolunt, semel quotannis ad aliquot dies lupos effici, ac rursus exacto spatio, quod ei sorti attributum est, in pristinum habitum redire solitos recensuere Herodotus⁵, & Solinus⁶. Et Agrippas, qui Olympionica scripsit, testatum reliquit Demænetum quemdam in lupum fuisse immutatum; quod infantis, quem Arcades Ioui Lycæo mactauerant, viscera degustasset. Quod & Lycæoni Pelasgi filio contigisse refert Pausanias, cum mactati pueri sanguine aram Ioui Lycæo sacram resperisset. Nec id solum ita contigit illa ætate, illisque moribus, quibus nulla adhuc Christianæ veritatis hominibus lux affulgebat, ne quis hic temporis cæcitatem causetur: Sed & Bulgariam Baianum⁷ quemdam habuisse eius Synieonis, qui aliquando in ea imperauit, filium, qui se in lupum, aut quamuis aliam bestiam, cum vellet, mala arte immutaret. Et Rusciæ dux quidam cum audiuisset in ditione sua esse hominem, qui se in eam, quam vellet, formam mutaret: accersitum illum, ac prius catenis constrictum, iussit in hoc artem suam properè ut ostenderet. Quod cum ille dixisset se quidem lubenter facturum, modò in propinquo conclauis liceret soli paululum esse, idque illi esset concessum: Euestigio egressus lupi quidem natiua specie, sed iisdem quibus antea catenis impeditus in magnam omnes, qui aderant, sui

^{5.}
In Melpo-
menie.

^{6.}
In Polybi-
store cap.
20.

^{7.}
Sigibert. in
chronic.
Luitb. lib.
III. ca. 8.

^{8.}
Torquema-
dus in He-
xamer.
dial. 6.

fui admirationem traduxit: Sed in ferocissimos duos canes, quos Dux in insidijs ad id collocauerat, incidens miser discerptus, dilaniatusque est: Nec quicquam ad sui tutelam alioqui commodissima ea lupi forma adiumenti afferre potuit. Vt omit- tam dicere, quæ de socijs Vlyssis Homerus: de Afi- no aureo Lucianus, & Apuleius, post tam multas Ouidij metamorphoses prolixè sunt fabulati. Nam omnino si quis de hac re rectè sentire volet, etiam si solis natura notionibus, atque intelligentijs du- catur, hoc concedat necesse est: sic comparatas esse rerum omnium formas, ac species postquam semel sunt ingenitæ: ut nisi cum suo interitu immutari non possint. Neque vllum omnino esse à priuatione ad habitum regressum, ac vicissitudinem. Quod si etiam ultra animum volet intendere, atque ad ea erigere, quæ Christianum hominem sapere decet: iam infidentior non dubitabit statuere horum ni- hil posse Dæmonem: cum nec euellendi quidem pilivnius ex hominis capite potestatem vllam ex se habeat. Quæ enim demetia est credere quicquam, quod sit creatum, & conditum posse eius, qui creauit opus etiam excellentissimum pro libidi- ne labefactare, ac peruertere: aut in eo corpo- re, quod sit ad omnem rationis vsum inhabi- le, animum, qui sit ratione præditus, vel tantil- lum posse morari, ac consistere? Nam certè (ait Cicero) habilem, & aptam ingenio humano figu- ram corporis natura dedit. At, inquires, id sic per- mittit ille?, qui hominum mala in bonum etiam finem conuertit, sed cedo, cui vsui? aut quis id ita eubius? nulla sacra legit historia? Nam certè Na-
bukad

9.
Ab. cap. 3.
6.

10.
Daniel. 4.

bukadnezar¹⁰ ad infimum animantium ordinem, ob affectatos honores diuinos, aliquando redactus est: nunquam tamen oris, vultusque habitum deposuit: sed tantum eodem cum illis pastu, hospitioque per aliquot annos usus coeli iniuria villos, vnguesque contraxit: qualibus bruta animalia tegere, armareque natura consuevit. Incredibile igitur, atque absurdum est quemquam ex homine lupum, vel aliud aliquod animal verè fieri posse. Et tamen aliquid id esse oportet, quod sic à tam multis obstinatè defenditur: nec frustra est, quod de eo mortalium adeò crebri sermones circumferuntur. Et certè Magica hæc esse portenta, ac præstigias, quæ habeant speciem, non etiam veritatem earum rerum, quas ostendunt: plerique omnes, qui hoc totum certius expédunt, arbitrantur, idque duobus ferè modis, euenire: vno vbi Dæmon eorum, qui sic sibi immutati videntur, ^{quædam} immixtis perturbationibus labefactauit: Tunc enim fit, vt non sicuti ipsarum est natura, sed prout illorum afficitur, ac mouetur sensus, sese ostendant. Quod & Pyrrhonios Academicosque iam olim obseruasse refert Gellius¹¹, & Medicis in confesso est, sæpè eorum qui æstu febrique vehementiore iactantur sic sensum deprauari, vt alienissimas formas, ac simulachra pro veris firmissimè concipiant, ac amplectantur. Cuius argumenti illud esse potest, quod narrant de eo, qui se in fictilem vrecum cōuersum adeò obstinatè credebat, vt accedentes propius à se obnixè prohiberet, veritus scilicet ne se illidendo comminuerent: Hæc q; erat illi assidua apud domesticos querimonia, quod, vt dicebat

11.
lib. xi. cap. 5.

cebat, in edito aliquo loco, ac minus iniuriæ obnoxio ab illis non statueretur: sed potius negligenter in obscuro cubili collocaretur. Fuit & alius, qui sonantes frænos, atque alia ferramenta in aluo se habere crederet: nec prius ex eius animo tam ridicula euelli potuit opinio, quam solers Medicus aluum exoneranti in cella frænos supposuisset, quos à se postea egestos putaret. Adeo fœcunda est absurdarum, atque insolentium rerum imaginatio: si quando in vitium labitur. Quam etiam ob eausam Plato¹² simulachrorum magistrum: Aristoteles¹³ thesaurum formarum: alius quidam philosophus portentorum officinam appellare non dubitauerunt. Altero autem modo vanas eiusmodi species extrinsecus adhiberi appositione, aut adumbratione rerum, quæ talem præ se ferant imaginem, qualem Dæmon tunc ex usu esse existimat. Hicque error foris grassatur externos sensus oblectu mentitarum formarum ludificans. Sic Homerus, ac Vergilius si quem vel pugne in vltima difficultate subductum, vel in eam ad laborantium opem, atque auxilium inductum describunt, ita oris, vultusque toto habitu à Dijs, penes quos ea erat cura, transformatum meminerunt: vt ab illis etiam, quibus eum quotidiana erat consuetudo, ac familiaritas, non agnoscerentur. A quo non est alienum quod Vincentius¹⁴ narrat de quadam muliere, quam Iudæi oratu (quod eius voluptati minus vellet obsequi) malefica in equam adeo appositè conuerterat, vt non modo popularibus omnibus, sed & ipsi marito talis esse crederetur: solumque D. Macharium, quod vir esset sanctimonia rariore præditus,

12.
In Sophi-
sta.

13.
In lib. de
somno &
vigilia.

14.
lib. xviii.

non fuisse prestigijs illius captum: sed eam perpetuo pro muliere, uti re ipsa erat, agnouisse. Huc & non male referri posse, crediderim, simulationis effecta, atque ementita, quod sequitur, et exemplum. Vixit enim admodum adulescentem duxerat vir senex iam, Castri Bassi imperatoris tum forte attributus custos, alteriusque, qui humane nuptias stupri consuetudinem habuerat, notamque uxorem attrahere. Dolens igitur illam uxorem sibi inducere, nec gratis fieri, nec sibi libet aliter velle ex parte conferendam: vique mulierem, ut sit, egit, ut suam aperit, consiliumque si quod habet sibi super ea re dari postulat. Iubet vicinam, latere nomen ei fuit, eam bono esse viro: habere enim se in promptu, quod ei malo adhibere ad remedium: herbulamque ex horto lectam illi porrigit, ex qua si ius marito condiat, illico missum facturum sit peregrinum illum amorem. Condit in proximam cellam, atque apponit *medicatis frugibus offam*. Eum ex illo primum capitis grauedo, deinde somnus arctior complectitur, quo postridie tandem solutus ademptam sibi virilitatem omnem, non sine pudore, reperit. Narrat tamen uxori, infortunium, quod alioqui diutius illam celare non poterat. Que se sua imprudentia, ac leuitate deceptam videns: quod, dum patrem alteri inuidet, tota ipsa excidisset: rem omnem marito uti incepta, perfectaque fuerat aperit: erratique veniam petit, huius in eum amoris, quo illum summo prosequeretur, caput iam reiciens. Ignoscit facile maritus, qui sciret, se ad id malum per lasciuiam, ac libidinem occasio-

nem

nem primum obrulisse: deique Dynaste (hunc Francisco a Bassumpetra nomen fuit, eius patris, cuius si celebre nomen est inter eos, qui partes Catholicas in hoc diem Francoburgitibus sunt secuti) ordine omnia exponit. Is igitur sui officij esse ducens, & hominiquem in famulatu habebat sartam, rectamq; valetudinem curare, & seculus adeo indignum dignis in muliere venefica poenis annuadueptere: accessitam, ac nihilis terram eadem egit, ut quibus sic perforelegium, fraudasse videbatur hominem, ea illis et restitutura se fecisset: Quod & fecit alia etiam herba, quam degustaret, illi praeberet: sique ipsa suo iudicio compta, ac deprehensa flammis non multo post meritam luri supplicium. Vnde liquido constat nihil quicquam veri ibi inesse: sed ubique falli, ac decipi insipientium oculos. Nam qui magis ea pars à corpore exorta redintegrari possit, quam caput, aliaque eius membra semel absorta, atque amputata. Verum est praeterea aliud, quod virget vehementius, atque in quo fidei huius argumentum magis laborare videtur: scilicet non tantum haberi externae faciei, corporisque adumbratione posita esse, sed & interiores motus, atque affectiones habere, quas et animantium specie illuditur natura indidit, atque ingeneravit: ut sunt in currendo velocitas, in superando robur, ac firmitas: in dilaniando feritas, in robando auditas: in penetrando facilitas, in corpondo civitas, atque id genus alia quae vulgo praeter hominum consuetas vires, his insunt, quod si non ita suo in behumum demigrant. Ea enim Satanam illis impia prestare quotidiana experien-

ria deprehenditur. Siquidem validissimas quasque pecudes in agris facile prosternunt, discerptarumq; carnibus, etiam crudis vescuntur, si in eos fit impetus, cursum tam citatis passibus fugiendo explicat, quàm lupus, aut pernicissima alia fera facere posset: in aliorum ædes etiam occlusas de nocte, vti felles, illabuntur, & omnino animantium, quorum speciem, figuramque assimulant, mores, naturamq; proximè imitantur. Quæ etiam non est quod quis putet esse captiones, & præstigias, quibus vt suprâ sensus nostri ludificentur; cum eorum omnium post ipsam actionem restent vestigia, atque documenta: videlicet ipsa grassantiû in facto deprehensio, fuga, assectio, vulneratio, pauperiei quàm fecerunt, vel potius damnorum quæ dederunt manifesta iniuria: iisque omnibus consentanea, ac sæpè voluntaria facti confessio: vt verius sit dicere hæc quidem ita vti apparent re ipsa euenisse: sed administro Dæmone, qui tales præter naturam conatus ea, quàm maximam habet, facultate, ac potentia (huic enim, vt inquit Iob 15, humanæ omnes sunt impares) adiuvat: vti in Energumeno illo fecisse credendum est, qui validissimas, quibus constringebatur, catenas, ac compedes nullo negotio discerpit, ac comminuit ¹⁶. Nam id humanis viribus non potuisse effici notius est, quàm vt pluribus ostendi debeat. Vt omittam narrare, quæ de Quærcetensibus monialibus historiæ quædam memorant ¹⁷: illas scilicet Dæmonum ope, atque auxilio ad procerissimas quasque arbores instar felîû perniciter adrepisse: ex earum extremis ramis mirabiliter pependisse: voces quarumcunque animantium

15.
Cap. 41.

16.
Luca. 16.

17.
Christia-
nus Mas-
seus Chro-
nico mun-
di lib. 20.

tium felicissimè expressisse, ac multa alia in quibus stupor maximus inesset facillè effecisse. Sic igitur facultates, vires, atque actiones earum animantiũ, quarum præsente ferunt imagines, imitari fatebimur: vt parum ab ipsa veritate abesse videantur: re ipsa autem tales effici, quales apparent: non erit ei promptum credere qui hominis dignitatẽ, excellẽtiãque penitus volet intueri: vt scilicet ad Dei imaginem creatus fuerit: vt in eo totius opificij mundani typus mirificè eluceat ¹⁸: quam etiã ob causam *μικρόκομον* illum appellauere, vt paulominus ab Angelis cum Deus minuerit, omnia illi submittens, ac subiiciens; vt baptismo abluerit, atque expiauerit: vt eius corpus à mortuis ad æternitatem immutabilem olim sit suscitandum. Nam quis hæc tot, tantãque beneficia sic ludibrio habere sustinebit, vt ea in abiectæ animantis visceribus, medullis, ac tergo ceu sepulchro aliquo vnquam condi posse existimet? Et certè hæc salua religione vix credi posse puto, cum & Aquileiensi Concilio ¹⁹ impietatis damnati reperiantur, qui in aliam formam, quàm quæ à Deo rerum omnium parente primùm est indita, quicquam immutari posse affirmant. D. quoque Augustinus ²⁰ eos grauitè, ac seuerè reprehendit, qui credunt Dæmonum arte, vel potestate hominis corpus in bestialia lineamenta posse conuertere: si quidem soli Deo, nõ etiam transgressoribus Angelis ad nutum seruire hanc rerum visibiliũ materiam. Et ea etiã plerisque omnibus Ethnicis semper alienior visa est sententia: Inter quos fuisse & Plinium ²¹ rerum alioqui creditu difficillimarum narratorem confidentissimum magis mi-

^{18.}
*Psal. 8. &
Hebraeor. 2.*

^{19.}
*26. quest. 5.
cano. Episcopi.*

^{20.}
*lib. xvi. de ciuit.
Dei & lib. 111. de Trinit.*

^{21.}
lib. viii. ca. 22.

rum. Nam eius in historia naturali expressa illa de re hæc est oratio : Homines in lupos verti, rursumque sibi restitui : falsum existimare debemus, aut credere omnia quæ fabulosa sæculis comperimus.

22.
lib. hist. de
gentibus
Septentr.
18. cap. 14.

Et Olaus Magnus²² dum eius lycanthropiæ patrociniū contentiosus etiam arripit, ac ad id exempla vndique conquirat, hæc duo imprudens inter alia commemorat, quæ ipsius sententiam potius conuellant, ac labefactant; Cellaria ceruisiarum ingrediuntur. (inquit de lycanthropis loquens, eius enim verba nihil immutauero) ac illic aliquot ceruisiæ, ac medonis tonnas epotant, ipsaque vasa vacua in medio cellarij vnum super aliud eleuando collocant. Et paulo post: Intra Lithuaniam, Samogetiam, & Curoniam est paries quidam ex quodam castello diruto reliquus: Ad hoc certo anni tempore aliquot millia eorum conueniunt, ac vniūsq; agilitatem saltando explorant, qui hunc parietem transilire nequiverint: uti pinguioribus forte euenit, flagellis ab eorum Præfectis caduntur. Nam quid hic reperias, quod non sit hominum magis, quam luporum; In cellas descendere: zythum è serijs expromere, ac bibere: vacuas serias serijs ordinatim superimponere; ad mille vnà coire, ac conuenire; de agilitate vniūq; inter se contendere, pœna etiam in tardos grani proposita: nec deponere obositatem, si quæ antequam in lupum verterentur fuerit contraxerit. Quæ omnia perinde sunt, quasi quis commessantium, colludentium, ac concertantium hominum turbam aliquam nobis narret; & ignorat non, aut quæ agilitate corporis haberi. Quæ sunt (vni iam dictum

dictum est) facile oculis incantione, ac præstigijs fieri potest; salua nihilominus, atque incolumi rei veritate.

Satanam in veneficorum societatem sæpè suos asciscere, ad eaquæ multa adhibere non ex se quidè virulenta, ac venenata, sed tamen virosa, ac putida: Curquæ id ita faciat.

CAP. VI.

Rarum est, & à nemine quod sciam adhuc observatum veneficij, quod sequitur, exemplum. Fuxen Eugel, & Catharina Hassner conjuncti hoc negotij sæpè sibi à Dæmone datum fuisse: cum grassatores veneno se in alienas aedes intromittebant, ut designatos ad eadè homines collo, vel intestinis (sic enim loquuntur) quatum possent comprehendere, ac cohiberent. Tum cum præsto affuisse, putidamque carunculam è morticina aliqua pecude in os illis alitè ingessisse: quod non aliter ac præsentissimum aliquod venenum illos statim necaret, atque extingueret. Quæ res nos admonet, suam Satanam nequitiam semper integumentis aliquibus in nostram perniciem involuere. Quis enim nescit nihil nostra opus cum, si quid melior, indigero? Rursus, quis vincant aditit morticina pécudis frustulo tantum virus inesse, ut necis causam sic necessariam, incurabilemque habeat? Aliud certe est quod agat, nempe ut suos in omni agilitate societatem trahat, dum adiutores operis faciunt. Ac quoniam intercedere aliquid oportet, quod

1.
Bulacj mē
se April.
1586.

2.
Vvergaui-
la vi. Cal.
Octo. 1586.

oculos

oculos ipsos eius testes habeat, vsurpare cum quod spurcæ, impuræq; suæ naturæ maximè conueniat: cadauerum scilicet putidas eiusmodi reliquias: vt alibi fusiùs dictum est.

Variorum quæ Sortilegi occultè mortalibus inferre solent malorum exempla: quibus formidabiles eorum deteguntur artes, atque insidia.

CAP. VII.

Malos genios hominibus nō modò ex sese infestos esse, sed & sedulò agere suos, vt habeant ad illorum cædes, ac damna quàm paratissimos, instructissimòsque, alibi iam demonstratum est. Verùm quoniam vel deprehensionis metus: vel rei difficultas, ac magnitudo: vel denique consilij inopia, earumque artium ignoratio, quæ valent ad occultam perniciem: sæpè negotium impediunt, aut remorantur, præsto illis semper adsunt, non cessantes comonere, instare, materiam suggere: ac si opus est, se cædis, scelerumque socios, ministros, ac satellites offerre, ac præbere. Ianæ Videricæ¹ animum non leuiter tetigerat, quod Ioannes Canardus mercedem, quam ob præbitam in pecoris publici custodia operam sibi dari postulabat, paulo ferociùs denegasset: faciendum igitur aliquid erat quod ei vicissim doleret, ne hoc sic inultum abiret: nam leuissimas etiam offensas condonare sagis summa crux est: tantumque is labor, ac difficultas erat qua ratione iniuriæ suspicionem à se remoueret, si quæ ob eam rem ad Canardum fortè per-

¹.
Lanfranch.
ria. VII. 14.
Maia.
1588.

te perueniret. Nam iam totum municipium rumor
 oppleuerat, cum Vlderica iurgandum non esse qui
 vellet se, suaque sana, ac salua habere. Recepit igitur
 Dæmon id ea via aggredi, quæ suspicionis ni-
 hil, quod in eam transferri posset, haberet: ac pro-
 pterè Canardi ædes, tum quidem occlusas per fene-
 stram ingreditur, ibique eius puellum in curtis dor-
 mientem adeò commodè suffocat, vt catharro ex-
 tinctus credi posset. Sed miseros parentes non fugit
 eius infortuni; causa: Nam in Vldericam aliquanto
 post sortilegij ream auditi testes id eius flagitium
 esse magna fiducia dixerunt. Quod tantum abest,
 vt deprecari voluerit, aut inficiari; vt magis ipsa
 confirmauerit singula quæ in eo facinore intercel-
 sissent: diligenter etiam, ac studiosè denarrando.
 Barbelina Rayel² cum Dæmone suo rationem ali-
 quando iniit, quemadmodum Claudio Mammeo,
 à quo tamen nulla antea lacerata fuerat iniuria,
 damnum aliquod inferret: nam illis sapè pro eo-
 dem est, meritos atque immeritos lædere (vt alibi
 nobis dictum est ex Sebastianæ Picardæ ampliori-
 bus verbis) placuit consilium de exequendo noctu
 negotio, ne si interdiu id fieret facilius in facinore
 deprehenderentur. Accedunt igitur ad eius vnà
 eum vxore decumbentis, ac dormientis lectum:
 Iuxta erat infans fasciis conuolutus: Hunc cunis de-
 tractum parabant in proximum fluentem merge-
 re: sed expectata mater nouo infantis vagitu ma-
 nibus, vt sit in tenebris, primum cunas coepit tra-
 ctare, tentatura si fortè is introitus se demississet, la-
 xatis fasciis, aut iis contra agitatione se astrinxisset,
 vti illi antè non semel euenerat. Sed cunas nacta.

Hh

2.
 Blainville
 ad aquas.
 Id. 16. 1587.

vacuas, potius nihil habuit quā vt cubito surgeret,
 ac vestigaret sicubi illū reperiret. Qua re præpedita,
 ac interclusa bona illa mulier hoc solū otij habuit,
 priusquam per caminum cum Dæmone suo auo-
 laret, vt infantem in lecti spondam abderet ne il-
 lum præpropera ac festinans mater tam citò ac ve-
 lebat, reperiret: hoc etiam negotij discedens factu-
 ra, quando eam peius mulctatam relinquere non
 poterat. Id sibi ita euenisse prodiderunt Mammæus
 ille, atque eius vxor cum contra Alexiam Belho-
 riam (inquātum eius facti suspicionem licet iniu-
 ria transferebant) testes audirentur. Nam non mul-
 to post Barbelina illa ob sortilegij ex vehementis-
 simis indiciis suspicionem comprehensa factum id
 esse suum non illius Belhorie agnouit: Huius sunt
 & quæ sequuntur facinora in Ioannem Ludoui-
 cum, quem multis, vt aiebat, de causis oderat. Huic
 primū traicienti riūum quendam, ac ad molen-
 dinum properanti adnitente Dæmone tritici sac-
 cum vehiculū excussit etiam grandem; tum eius e-
 quis superiniecit pulueris à Magistello suo medi-
 cati nonnihil: quo factum est, vt ex illis duo è ve-
 stigio morerentur: reliqui morbo conflictati lan-
 gorem in multos dies traherent. Deinde, ac non
 multo post selem mentita, atque hoc habitu eius
 domum noctu ingressa, eodem puluere bimum
 adhuc puerum lethaliter infecit: Tandem & medi-
 catum pirum in via, quam is Gerbeuilleum con-
 tendens initurus erat, deposuit, quasi id è viatoris
 pera fortè excidisset. Quo is imprudenter sublato,
 ac gustato statim graui morbo correptus vix præ
 dolore domum pedes se referre sustinuit: hæcquæ
 singula

singula Dæmonem uti euenerunt non solum præ-
dixisse: sed etiam illud de ponendo in viam piri
consilium eius proprium fuisse. Catharina Ruffa
agnouit, solam se de nocte per caminum in ædes
alienas inferre; ut detractos curis infantes pronos
in culcitram sterneret, ac sic exstingueret: relictæ e-
tiam occasione, quæ eius infortunij causam in mari-
tus in uxorem cum offensione perpetua reliceret.
Nam hoc ad eò Dæmon sedulo agit, ut suptrix fre-
quentes inter eos, qui se aliqua amicitia; coniun-
ctionisque necessitudine attingunt. Catharinæ Me-
tensis inimicitias, atque odium concitauerat in se
Lolla Gelæa: Hanc ob id illa impendit vlcisci cui
piebat; sed qua ratione id faciens noxæ suspicio-
nem effugeret non videbat, quod suas insidias sci-
ret ab ea diligenter obseruari. Reperit igitur viam
Dæmon, quæ id tuto exequeretur: ac monuit, ut po-
stridie cum è fornacibus Salinæ; quæ Dufæ om-
nium quas habet Lotharingia celeberrima est, vnâ
candentes carbones sitellis suis pro more domum
referrent; præsto adesset, cum Lollæ sua teu turbi-
ne deiiceretur; ac in eius os properè halitum suum
efflaret: sic enim futurum ut partum suum ante
tempus atque in maximis doloribus eiiceret. Quod
uti verbis præceperat, ita re ipsa est consequutum.
Namque ad signum deturbatæ sitellæ à Dæmone
perflata Lolla impuro Catharinæ spiritu euestigio
in vehementissimos partus dolores incidit: vix que
domum maturè satis peruenire potuit. Iana Gran-
sanctua; fera iam nocte nens ad lucernam sola a-
nimo voluebat, quemadmodum de Barbara Gra-
tiosa, à qua passa erat iniuriam, pœnas expeteret.

3.
Vella ad
Mosellum
v. Cal. Iul.
1587.

4.
Dufa prid.
Non. Sept.
1587.

5.
Conduj
mense Iul.
1582.

Præsto affuit Dæmon felis specie conspicuus: authorque fuit, ut linacis testam in puluerem comminueret, eoque illius vestem conspergeret. Amplexata hoc consilium obseruauit sicubi cominodè id explicare posset. Nec longius illam remorata est occasio: Nam repertam Barbaram obscuro stabulo in pecudum præsepia paleas comportantem vnà cum pecudibus, quæ ibi erant, illo puluere suffudit: fuitque is protinus omnibus ad vnum letalis. Eo postea minus noxiæ vsa est in plectenda filia Antonij Gibosi: nam cum itidè illo eam abundè aspersisset, membra eius leui tantum morbo debilitauit: ac cum aliquot post dies sanandi animo illam eodem respersisset, à morbo recreauit. In quo obiter hoc aduertendum venit pharmacis quibus sic vtuntur non esse insitam aliquam vim certam vel necandi, vel sanandi: neque enim eadem res ad tam repugnantia simul efficax esse potest: sed ea omnia Dæmonem pro sua potestate latenter moliri, atque efficere: satisque illi esse, si sagæ operi manus tantum admoueant, quo se noxæ, maleficiique conscias reddant, ac participes. Huc & referri poterit, quod scribit Plinius⁶, fontem esse in Dodona: cui si quis arduentes faces immergat, extinguat: si extinctas admoueat, accèdat. Nam hæc prodigia eius Dæmonis, qui ibi edebat oracula, fuisse nemini dubium esse debet: neque in iis sibi natura quicquam vnquam vendicauit: Rursus & illud Plutarchi⁷ de Cicrone venefica, quæ eadem virga mentem adimebat, & reddebatur homines in pecudes immutabat, iterumque sibi restituebat. Refert & Petrus de Abano⁸ visum à se præstigiatores,

6.
Lib. 11. ca.
103.

7.
In dialogo,
An bruta
animalia
ratione v
tancur.

8.
Differens.
756.

giatorem, qui taurum ei in aurem concepta quædam verba immurmurando, ceu mortuum humi prosternebat: illumque repositis iisdem verbis suscitaret, atque in pedes erigeret. Sed pergamus cetera huius argumenti narrare exempla. Alexia Belhonia⁹ frequentes erant rixæ cum marito, ut affolet ubi quotidiana est domi inopia, atque egestas: resque in tantum odium pervenerat, ut iam non voluntate, sed difficultate vlciscendi tantum ætneretur. Hoc ad se Dæmon recipit facere, si se dignum iudicaret, quem de ea re obsecraret. Adhibentur preces quam demissis verbis voluit provinciam suscipit: fortè eo die, qui dies erat pædie Natalium Servatoris, miser maritus in vicinam urbem erat profectus, ibi ut compararet quæ vltui esse solent familiæ genialibus illis diebus; ac sera iam nocte domum redibat. Hunc in itinere violenter correptum, ac verberibus acceptum Dæmon seminecem deiecit in cryptam Donalibaræ (id nomen illi loco est) ac ad bonam eius uxorem auolans, ei quæ à se gesta erant nunciauit. Quibus auditis, in viam se dat confestim: tum ut officiosam se hoc de eius reditu studio, ac cura demonstraret: tum maximè, ut ipsa oculis suis videret, quam adeo pridem animo suo concupiuerat illius miseriam, ac calamitatem. Ac tandem iacentem, & lamentabiliter infortunium suum conquerentem nacta, Hem mi vir (inquit) conabar tibi obuiam, quæ te scirem ruri adeo multa nocte: sed quid hoc sibi vult, quod te sic humi prostratum, ac dolentem video? Edocta igitur quod iam ipsa sciebat illum subleuauit, ac quod potuit humero adminiculata domum redu-

9.
Blainville
ad aquas
xvii s. Cal.
Feb. 1677.

xit, vbi ex plagarū intolerabili dolore illa ipsa nocte interijt. Postridie inelamata vicina eius cadauer, vt erat cæcis, ac liuentibus ictibus saucium, nudum exponit, narratque, vti pridie scariorum manibus elapsus eo habitu domum se anhelans reuertisset. Quod apud omnes facile fide obtinuit. Nam neque ea ætate erat, ac forma, vt moechos introduxisse putaretur. Iacobeta Equina¹⁹, cum parum sibi gratos quosdam videret transuerso sacro iter suum habentes, ac aliqua ratione vellet illis esse nocitum, quod in ore promptum habuit, id est illico imprecata: scilicet vt in eos viarum errores incidere, vnde se explicare non possent. Quod & vti expetiuerat ita accidit. Nam de via degressi tam longum decerrauerant, vt domum tandem reuersi vix præ lassitudine se sustinerent. En, vt hominum vita Dæmonum insidiis, cõtumeliisq; est obnoxia! Quæ res eos assidue admonere debet, quàm intenta in Deum mente semper esse debeât, vt is præsidio suo eos sepiat, angelis suis eorum mädet custodiam: de laqueo venantium eos seruet, liberet, eripiat¹¹.

Sexaj
Tras. Sylas
VI. Id. Oß.
1585.

11.
Psal. 90.

Sparsas à sagis, humi herbas, puluerem, festucas, aliisque id genus quisquilias supergredientibus necis, vel morbi certissimam causam, prout illis nocendi consilium fuit, ac voluntas, asferre: ceteros omnes, quibus parcere decreuerūt, saluos, incolumésq; euadere. In quo mirè elucet Diaboli in affligendis, perdendisque hominibus artes, ac machinæ.

C A P. VIII.

SV PRA demonstratum est ex sagarum verbis non obscuris morborum, sanationúmve causas

ex

ex eadem sæpè re eas petere, ac mutuari. Rursus aspectum ab iis aliorum vestibus pulverem mortiferum nonnunquam esse, cum eum ipsa citra noxam vllam attrectent. Denique qui inde sequitur morbus nulla alia arte fere esse medicabilem, quàm quæ ab illis volentibus proficiscitur: eamque plerumque vnius, atque alterius verbi, prolatione; vel manus solo contactu; sæpè etiam earum rerum adhibitione, quartum vsus vulgo aduersus morbum nullum est efficax, constare, ac contineri. Quæ omnia satis indicant rebus, quas sic adhibent, nec iuuandi, nec nocendi facultatem suam naturam inesse: sed quicquid id est, quod sic prodigiosè efficiunt, hoc totum sibi Dæmones vi aliqua, cuius ignoretur causa, & ratio, asserere, ac efficere. Si quidem exempla earum rerum continent, quæ nulla naturæ probabili causa nituntur; sed potius ab eo, quem ipsa in agendo, patiendoque tenere solet, modo, atque ordine sunt alienissima: Quod & ex sequentibus testatum, manifestumque magis fiet. Odilla Boncuriana ¹ recitauit moris esse sortilegis, qui in facinore deprehendi timent, venenatum pulverem ibi disseminare, qua viam facturos putant, quibus calamitatis aliquid struunt, ac moliuntur. Cui conuenit illud Rosæ Gerardinæ ², quæ se Stephanum Obertum popularem suum in morbum lethalem coniecisse fassa est: cum eius limen tali puluere antelucanis horis conspersisset. Iacobus quoque Agathius ³ eam tollendæ vxoris Hilarij à Banno longè commodissimam viam se à Dæmone edoctum fuisse memorauit. Isabella Bardxa ⁴, & Martha Mergelata ⁵ nunquã se frustra eam contra quemquam tentasse

^{1.}
Haracuria
xviii. Cal.
Ian. 1586.

^{2.}
Inagro-
uenfi Non.
Nov. 1586.

^{3.}
Leberij ix.
Cal. April.
1588.

^{4.}
Spinali Pri.
Non. Maij.
1588.

^{5.}
Brindusij
Anno 1588.

6.
*Paris 1111.
 Non. Iun.
 1588.*

tentasse: præsertim si hoc à Dæmone suo iussæ essent facere. Francisca Perina⁶ piræ aliquot, quæ ex arbore vicini (Riberiano ei nomen erat) deciderant, transiens sustulerat: ob quod ei in*antepol* durius vapulauerat. Id ergo illa dolens, ac aliqua ratione vlcisci cupiens non longè abiit, quin Dæmon explendi desiderij occasionem aliquam aperiret. Ea verò fuit iter, quo Riberianus summo mane ad operas suas cõtendere solebat, herbula, quantum illi tradidit vt inferneret: Quod cùm fecisset, ac ille insidiarum ignarus locum cum esset supergressus, illico in eum morbum incidit, qui vitam illi non multo post cruciabiliter abrumperet. Benedictus Drigæus⁷ id consilij sibi à Dæmone datum fuisse ait: eius vel vestem, vel ianuam veneno inficere, cui mortem vellet afferre. Barbelina Rayel⁸ se contra Franciscum Tibicinem, (cuius vicinix non pridem commigrauerat) id adhibuisse. Ac cùm posticum, per quod pecus adaquabat, pulvere virutento contaminauisset, postridie ex eius equabus tres esse ad præsepe repertas exanimas, atque supinas. Claudius Morelius⁹, cùm pro foribus Vvolfangi Hadonuillæi affinis sui id fecisset, ac eo loci fortè iter haberet: eius filia, confestim contracto morbo ex eo non multò post miserè interit. Illac etiam equus iter habens crus fregit. Idem simili fascino mulctauit Nicolaum Augustinum Serræ Castellani cum quo erant illi inimiciæ: Ac cùm eius vicem aliquot post dies miseresceret, quem tam diuturno, ac graui morbo conflictatum videret: non potuit tamen opem vllam afferre, aut à morbo vel tantillum recreare, vetâte, ac prohibente id

7.
*Haracuria
 xviii. Cal.
 Ian. 1586.*

8.
*Blainville
 ad aquas.
 Id. Ia. 1587.*

9.
*Paris 131.
 Non. Dec.
 1586.*

Dæmone

Dæmone, cum quo de eâ re sæpiùs tamen expostu-
 lauerat. Catharina Metensis ¹⁰ acerbè ferens pisto-
 ris cuiusdam repulsam, à quo mutuum panem ro-
 gauerat: Ei vt hanc rependeret gratiam, Dæmonis ^{10.}
 sui implorat auxilium. Astat is momento pro suo ^{Dusa Prid.}
 more diligens, atque officiosus ad quamcunque ^{Non. Sept.}
 vindictæ occasionem: atque ea gratia illi herbas ^{1586.}
 suggerit conuolutas papyro, monens eo loci illas
 vt dispergeret, vbi frequentior is, eiusque esset fa-
 milia: Nec mora acceptas effundit in porticum,
 per quam necessarius in vicum erat egressus: Cui-
 dum insistit pistor, postque eum vxor, & liberi, om-
 nes eodem morbo correpti non prius cõualescunt,
 quàm saga ducta misericordia à Dæmone impet-
 trasset, ex ea valetudine vt emergerent Atque in id
 herbas denuò accepit, quas clam eorum submisit
 cubili sicuti facere edocta fuerat: sicque confirma-
 ta à morbo valetudine ad pristinam sanitatẽ om-
 nes rediisse. Catharina Latomia ¹¹ acceptam etiam ^{11.}
 à Dæmone herbam transuerso limini ædium Ioan- ^{Haracurie.}
 nis Antonij subdiderat; quod vt eius vxor est su- ^{Non. Febr.}
 pergressa prorsus ei lac in mammis exaruit: ex qua ^{1587.}
 penuria postmodum infans, quem tum fortè lacta-
 bat, interiit: quod vnum maximè in votis habebat.
 Nam vt sortilegis inter animantia hominum sem-
 per est præcipua cædes: ita inter homines infan-
 tium, ac eorum, quos ætatis innocentia, atque inte-
 gritas magis commendat longè est gratissima: vti
 recensuit aliquando Iacoba Cauallia ^{12.} Drigæus ^{Sexaj. v.}
 etiam ille, & Odilla, quorum modò memini cum ^{Id. Octobr.}
 in eius pagi, ybi domicilium habebant collatione, ^{1585.}
 indictioneq; ab exactoribus præter modum (quan-

tum ipsi suas facultates reputabant) essent censiti: atq; eam iniuriam insigni aliquo damno coërcere, ac vindicare cuperent: non defuit qui pro ea offensione gratum, conueniēsq; consilium afferret Dæmon. Tale autem id fuit, vt ibi quàm latissimè venenum spargerent; vbi eius pagi pecus frequentius pabulari solebat. Quod, vt magis esset illis in promptu, indicauit posse confici ex primis quibusque, qui se offerrent, vermiculis: vbi essent satis ad dispergendum attriti, & comminuti. Hoc igitur cùm fecissent, intra dies paucos periere in eo pago pecudes centum, & quinquaginta (vt Drigæus recitauit) vel centum, & sexaginta (vt Odilla:) diuersi enim interrogati cætera præterquam in numero conuenerunt. Id etiam res ipsa comprobauit: nam totidem ferè illo tempore sunt ab eius loci incolis desideratæ. Ecce vt sparsæ herbæ, puluis, vermiculi, aliæq; id genus quisquilæ non morbum tantum faciunt, aut necem afferunt, quod alioqui per contagionem factum defendi posset, vti in rerum pestiferarum aspiratione, aut contactu euenire solet: sed & mēbra frangunt, ac debilitant, lac minuunt, deducunt, ac perimunt. Ea igitur nisi arcano aliquo Dæmonis ministerio præstari non posse manifestum est. Et id adeò confirmat, quòd ei tantum noxia sunt, cui perdendo, aut lædendo sunt destinata: Cæteri enim omnes tutò, ac citra noxam supergredi, & calcare solent. Quod & Alexiæ Drigææ¹³ quod sequitur factum iam indubitatum reddit. Ea filicis manipulum à Dæmone suo acceperat per eam viam spargendum, quam Claudij cuiusdam pastoris filia, qui cum illi simultas inter-

cesserat,

13.

Haracuria

IIII. Id.

Nov. 1586.

cesserat, frequentius inibat: eo consilio, ut illam confestim perderet. Id tamen vnum verebatur, ne illud infortunium alios etiam, qui eam viam ingrederentur, quibusque nihil nocitum esse vellet, læderet. Iussit igitur Dæmon de hoc ut quiesceret, quod fors nisi eam, cui poneretur, non esset attatura: Quod uti prædixerat, ita & postridie euenit. Nam sola ex omni vicinia pastoris filia illac itando mortis causam contraxit. Humberti etiam Castellani non multo post valetudinem miserrimè afflixit: cum eius sedile eadem herba perfricuisset: fuitque illi soli ea fascinatio pernicialis: cum tamen multi alij antè, postque eum in illo sedissent. Huic & alia duo exemplà non malè adiungi poterunt: vnum de Ioanna Poirelia ¹⁴, à qua medicatam ossam cum vniuersa vicini familia degustasset: ei tamen soli interitum attulit, quem ipsa animo ad cædem destinauerat: alterum de Hubertula Buxeriana ¹⁵: huic iniquè iniurius fuerat è municipibus quidam N. nomine, eumque abundè vltura iam sibi videbatur, si vaccas quinque quarum prouentu se, familiamque suam sustentabat veneno tolleret. Periculum tamen erat ne in facinbre deprehenderetur, si sua manu illud ipsa patraret singulos medicata virga cõtingens, quem morem in aliis suis veneficiis tenere solebat. Isto igitur metu ut eam liberaret eius Magistellus, monet, ut antelucanis horis pascua, ad quæ frequentior pecoris erat appulsus, venenato, quem à se antè acceperat, puluere conspergeret: Restare quidem primum illam, ac vereri nè ea lues ad vniuersam pecus perueniret: cui tamen volebat parcere,

14.

*Costura ad
Castro sal-
inum, mē-
se April.
1582.*

15.

*Buxerij ad
quercum
111. Cal.
Mart. 1589.*

præterquam N. illius vaccis, quem vnum tali infortunio mulctarum cupiebat. Recepit Dæmon intra cum quinque vaccarum numerum futuram esse omnem noxam: Idq; euentus tandem comprobauit; nam solæ illæ ex omnibus perierunt, aut in morbum inciderunt. Faceffant, igitur iam nunc, qui nugas esse dicunt, quæ pacta sagis rumor est cum Dæmonibus intercedere: cùm res ipsa de se sit indicio, multprumq; prætereà mortalium iustissimis querelis testata, ac comprobata reperiatur: quàm tamen vix sentiant stolidi quidam: adeò bis stulti nullo malo sapiunt.

Quid causa sit, quòd Diabolus Maleficorum sæpè assensum postulat, ubi quid alicui calamitatis molitur, ac struit: Plurimàque, quæ id illum more facere demonstrant, exempla.

C A P. IX.

QUOD homines Diaboli opera affligantur morbis insolitis, quorùmque ratio Medicis constare non possit, satis Iob¹ docet historia: Et quæ D. Lucas² recitat de muliere, quàm spiritus infirmitatis sic decem & octo annis alligatam habuit, vt eius ex neruorum contractione totum corpus esset incuruum. Verùm quod priusquam id aggregiatur facere suorum illè ad hoc assensum sæpè postulat, quasi aliter debiles eius vires futuræ sint: nō paruam dubitationem semper attulit existimantibus multis hoc inde esse, quod pridem, si quæ vult arbitratu suo faceret, pessum iissent omnes mortales,

les, quibus is nunquam non fuit hostis infestissimus: Ideoque illi à Deo iam à primo, quo è statu suo deiectus est, tempore. oclusam fuisse omnem contumeliis libidinem, nec hominibus nisi per homines ullam illi esse nocendi relictam facultatem. Quæ quidem etsi defendi potest opinio, nec ea etiam sententia malè stare videbitur, quæ Satanam vti carnificem, & ministrum iræ Dei pleraque omnia in hominum perniciem per se agere, ac moliri astruit: cumque consensum consulto, atque ea causa, illum exigere, vt in sceleris societatem, conscientiamque suos asciscat gratiam aliquam promereatur; dum eius quam tantopere concupiuerunt, vltionis compotes facit, potentiam suam ostendet, ac venditet: dum ea præstat, quæ omnes omnium hominum vires vincere, ac superare videntur: à forti legis denique omnem noxæ suspensionem auertat, atque amoueât, dum eam infert illis absentibus, ac ne digito quidem opus adiuuantibus. Et hæc quidem, quæ sequuntur, documenta non obscure illa de consensu indicant, ac commonstrant. *Beatrix Bayona* 3 cum Petronium Maxentium, à quo grauiore aliqua laceßita fuerat iniuria, vlcißci velleret: id tandem Dæmon, cui se illa addixerat, facturum se recepit, modo ipsa assentiretur. Nec mora vt hoc se dixit cupere, statim ille Petronij adhuc infantem filium aggreditur, necatque: ao postridie, quasi re benè gesta, gloriabundus id illi nunciat. Hoc etiam ad contumeliam adiiciens, matrem quidem impatientissime mortem ferre filij; sed ne eo quidem luctu ad vicam illum esse recubaturam. *Iana Gallæa* 4 sola imprecatione Catharinam Symoneta[m] vale-

3.
Gerbenillæi
IIII. Non.
Aug. 1585.

4.
Mirecuria
VII. Id.
Dec. 1583.

Blainville
ad aquas
Id. Ianua.
1587.

6.
In agro Sti
uenſi Non.
Nouemb.
1586.

7.
Haracuria
Id. Nouem.
1586.

8.
Mirecuria
menſe Oſt.
1586.

9.
Gerbecillai
Id. Non.
Maij 1586.

19.
Serra
XIII. Cal.
Feb. 1587.

tudine tentauit: vt & alios plures antè fecerat: exploratum multo vſu habens nuda eiufmodi voluntate damnū inferri poſſe: prout pacto illi cum Dæmone antè conuenerat. Idem Barbelina Raycl ſæpe oratu ſuo à Magiſtro factum memorauit: quem præterea non tantum ad exequenda iſtiufmodi vota pacatiſſimum, ſed & in renuntianda legatione diligentiſſimum ſemper eſſet experta. Nam nec ita pridem vik Diuis popularè quendam ſuum deuotus ceperat, cum canis horridæ ſpeciei aſſtitit, nuntians iam peractum eſſe opus ex eius atli miniſtentencia. Roſa Gerardina⁶, Anna Drigea⁷, Iacotius Iacotinus⁸, Iacobus Piſcator, & Coleta eius⁹ vxor, atque alij complures pro certo aſſeruerunt intabefcere ferè omnes, quibus Diras ſunt imprecati. Quod quia ipſi aperte moliri non audent, ſolere per Dæmonem ſuum in eos, quos odio aliquo proſequuntur, occultè exequi. Nicolæa Morelia¹⁰ faſſa eſt oratu ſuo illum atro inſperſiſſe puluere Nicolai Dominici equos, dum iſ eos ad vicinum fontem appelleret; vnde grauiffimo morbo correpti in ſumma miſeria non multo poſt interiſſent. Præterea cum è familia Dynaſta eius pagi, quem incolebat, coco venenum feciſſet, ac morbus tantum mortis expers eſſet ſecutus: primum quidem duriffimè ob id Dæmoni vapulaſſe, tum coactum fuiſſe hoc illi prouinciæ demandare, vt damno grauiore cum aſſiceret, ac ſi vellent extingueret. Qua accepta momento aduolauit in eius culinam, ac portionem, quæ tum illi fortè ad ſanationem in mortario miſcebatur, mortifero puluere à nemine compoſitus inſperſit: unde & non multo poſt iſc viuus abiit.

Hoc

Hoc mihi sua fide narrauit Dynasta ille, quod præsens adfuisset, omniâque otiosè etiam obseruasset. Ei exemplo etiam non absimile est hoc Nicolai Carpentarij, quem Martha Margelatia Brindensis ^{11.} per Dæmonem suum mortifero puluere absens etiam consperxit: quòd is iuxta prædiolum, quod illa habebat, lignorum fecisset congeriem, quæ illi esset impedimento. Rursus hoc Jaqueline Xaluetæ ^{12.} quæ retulit satis sibi semper fuisse, quoties perditum vellet vel hominem, vel pecudem, id solo etiam nutu Dæmoni suo, ut fieret, indicare. Quod & eius popularis Hubertula ^{13.} cum insequenti anno sortilegij itidem rea perageretur, hac etiam narratione confirmauit. Rure redieramus (inquit) multo opere fatigatæ, quod faciundum locauerat Leonardus quidam nomine, expectabamûsque auidè dum cœna nobis apponeretur. Ecce verò eius filia desidiâ mihi vni ferocius exprobrare, ac iubere: interea ut in lintea fortè ibi ut lauantur cōgesta lixiuium infunderem: Ob quem ego superuacaneum laborem cum indignabunda Diras illi imprecarer, non longè absuit Magistellus meus, qui properè se hanc proteruitatem in illam, si ita iuberem, vindicaturum polliceretur: Quod & me allubescente præstitit. Nam ad matrem ruri operas postridie curatè trepida accurrit filia, nuntians puellulum fratrem tutelæ suæ commissum casu, cui ipsa obistere non quiniisset, calida esse perfusum, iamiamque animam exhalare: Quod ego audiens, cuius opera id esset factum facile conieci: Et non adeo multo post accurrit Magistellus ille meus, narrauitque mihi quemadmodum mea gratia

*11.
Spinali
Prid. Non.
Maias 1588.*

*12.
Buxerij ad
quercum
1111. Cal.
Maij 1588.*

*13.
Ibidem 111.
Cal. Mart.
1589.*

14.
Leberij v.
Cal. April.
1589.

tia hoc bonæ illi negotium confecerat. Non eua-
furam siquidem, quin parentibus pœnas grauissi-
mas segnitiei, defidiæq; qualem ipsa mihi adeò fe-
rociter exprobrauerat, dedisset. Postremum erit in
hanc sententiam de Iana Armacuriana ¹⁴. Ea spi-
carum fasciculos tres ex agro vicini subtraxerat,
Atq; in Alexiæ Cabusiæ proximum hortum, quod
is occultando furto maximè esset oportunus, de-
posuerat: sed non ita clàm, quin & Cabusia fortè
tum in semota aliqua horti parte opus faciente ad-
uerteretur. Quæ cum, ut est mulierum ingenium,
vicinis quod viderat palam fecisset, atque ex eo Ia-
na non modò malè audiret, sed & iam in discrimē
aliquod veniret (nam furto etiam subducti ex alie-
no horto oleris pœna est fustium in Lotharingia)
dici nequit quanta ira, atque indignatione in il-
lam exarserit: utq; post hæc non cessauerit omnes
vias, rationesque exquirere, quo tam insignem in-
iuriam pro libidine tandem exequeretur. Ergo ar-
dentiùs hoc in solutione meditantem Dæmon il-
le, cui sese addixerat eam aggreditur, increpâtque
ignauiam, quæ hanc in animo suo ægritudinem
passa esset tandiu residere, cum paratum se, atque
obsequentem ad quamcunque vindictæ occasio-
nem toties esset experta: Assentiretur modò, aut
prouinciam demandaret: sic enim nō longiùs inul-
tam iri eam linguę petulantiam. Nec mora, ut se id
dixit Iana cupere, aduolat sedulus ille minister ad
Alexiam (iumenta tum fortè ea asseruabat in pa-
fscuis, atque ex eis vnum quod in proximas segetes
cuaferat ad armentum tentabat reducere) turbine
correptam impingit in humum tanta vi, ut illi crus
frangeret

frangeret, de ceteroque relinqueret adeo ex eo casu attonitam, ut domum seminecem referre oporteret. Diuersa, atque altera nihil praeminorata quid alterius ferret narratio, toridem tamen verbis historiam hanc recensuere iam illa, atque Alexiarum & euentus multis ipso aspectu cognitus eam manifestissimam reddidit. Hic occurrit à multis agitata quaestio, tantumne homini in hominem vnquam licere possit, vel si fauentes, obsequentesque habeat, quosque sustinet orbis Dæmones, ut sola deuotione, imprecationeque cuiusquam capiti agris fortunis damnum, ac perniciem inuehere queat. Et id quidem ita fieri posse iam à multis ætatibus crediderunt veteres: uti indicant quæ adhuc extant duodecim tabularum fragmenta. 15:

QVI FRUGES EXCANTASSIT. Et alibi: QVI MALVM CARMEN INCANTASSIT. Inde enim facile intelligere est arcanas quasdam, & vetustas execrationes iam tum fuisse; quarum ea vis foret, ut cui semel obnuntiarentur nunquam exitum, perniciemque vitaret. Quod etsi alicubi deridet Seneca 16, inquiens id fieri non posse, tam parum esse, ut eius rei causa nullius philosophi schola intranda sit: non est tamen quod quis se ob id in hoc minus credulum præbeat: Siquidem ad imbres, qui attrahi cautibus, ac repelli à quibusdam credebantur, suam ille refert orationem: Quæ res homini, qui totus à naturæ legibus pendeat, nisi alienissima, absurdissimaque videri non poterat. Naturam (inquit in libro de Ira 17) mutare difficile est, nec licet semel mixta nascentium elementa conuertare. Tum professione Stoicus erat: uti scri-

15.
Plinius lib.
XXVII. c.
2. & lib.
XXX. cap. 1.

16.
Lib. II. c.
Natural.
quest. ca. 7.

17.
cap. 18.

18.
In libr. de
clar. mulie.
cap. 9.

ptis à se libris ferè omnibus demonstrat. Et qui
eius ex Tacito, Suetonioque vitam decerpsit, testa-
tur. Quæ philosophorum familia, nisi quod nature
conueniens, consentaneumque esset, semper re-
spuit, ac reiecit. Deniq; huic, si contrà planè sentiat,
reclamât quæ passim apud probatæ fidei authores
reperiuntur exempla, ac documenta. Nymphis in
quarto Herculeorum libro rem refert haudqua-
quam fabulosam (inquit Plutarchus ¹⁸) aprum im-
mensæ magnitudinis Xanthorum fines inuasisse;
qui fata, frugēsque circumquaque deuastans à Bel-
lerophonte sit interfectus: Cùmque pro eo benefi-
cio nihil illi gratiæ esset repensum, rogasse impen-
sius Neptunum, vt eam ingratitude vlciscere-
tur. Quapropter falsum quemdam humorem per
eorum agros scaturiisse, sic vt quicquid in ijs na-
scerentur eo humore corruptum deficeret. Nec
prius tanti mali finem affuisse, quàm mulierum
precibus victus Bellerophon Neptunum, vt Xan-
this tandem ignosceret, exoraret. Quæ etiam ex eo
probabilior mihi videtur oratio, quod hodie-
narum sagarum Magistelli, quos dubium non
est pro Dijs olim coluisse homines, simile quid e-
tiamnum factitant. Nam si quid illis fortè sit quod
doleat, præsto adsunt qui iniuriam vindicent. Dæ-
mones: vel etiam grauius, seueriusque quàm ipsæ
exoptarint. Tum rogari gestiunt ei malo vt opem,
salutemque aliquam ferant sic ex offensione vltio-
nem: ex vltione noxam: è noxa supplicationē im-
piam, ac detestabilem vno ductu aucupantes. Qui
cumulus longè est maximus earum nequitiarum,
ad quas homines abducere tentant. Et certè is ferè
sagarum

fagarum nunc mos est, ut ad leuem quamque offensiunculam indoleant: iram inde contractam cum magna acerbitate euomant: tandemque sedate, ac munusculo aliquo delinita malis à se appor-
 tatis remedium adhibeant. Quod & in Bellerophonte illo nunc obseruare est, dum incandescit, dum affligit infortunio, dumque per eius infortu-
 nij occasionem afflictos eo adigit à se ut rebus lapsis opem auxiliūque supplices petant. In quales etiam difficultates, atque angustias tridui perpetui aduersa tempestate coniectus Xerxes, quarto de-
 mum die à Magis impetrauit eam ut compesce-
 rent. Quod & fecerunt (inquit Herodotus ¹⁹) qui-
 busdam animalium incisionibus incantatis ventis, instauratisque Thetidi, ac Nereidibus sacris. Sed
 ut inceptum de imprecationum arcanis viribus sermonem persequar: maximèque quæ homines
 ipsos tum priuatim, tum publicè afficere solent, ac
 percellere nota est illa ex antiquis historijs verbo-
 rum conceptio (Liuius carmina deuotoria appel-
 lat) qua Dictatores, atque Imperatores euocatis
 numinibus vrbes, exercitusque deuoueant. Refe-
 ram autem ex Macrobio ²⁰ integram quod habeat
 omnibus numeris expressam detestandæ in caput,
 fortunæque alterius iræ diuinæ formulam: nulli-
 bique quod sciam adeò inculenta reperiatur. Dis
 pater, siue Iouis Manes, siue quo alio nomine fas
 est nominare, ut omnes illam urbem, exercitū-
 que quem ego me sentio dicere fuga, formidine,
 terrore compleatis: qui que aduersus legiones, exer-
 citūque nostrum arma, telaque ferent, uti vos
 eos exercitus, eos hostes, eosque homines, vrbes,

19.

In Polym-
nia.

20.

Saturnal.
lib. III. ca.

9.

agróſque eorum, & qui in his locis, regionibúſque, agris, vrbibúſque habitant abducatis: lumine ſu-
pero priuētis, exercitúmque hoſtium, vrbes, agróſ-
que eorúm deuotas, conſecratáſque habeatis illis
legibus, quibúſ quandoque ſunt maximè hoſtes
deuotioresq; ego vicarios prome fide, mágiſtratú-
que meo vt pro populo Romano, exercitibus, le-
gionibúſq; noſtris do, deuotéo. Si hæc ita faxitis,
vt ego ſciam, ſentiam, intelligam tum quicquid vo-
tum hoc faxit rectè factum eſto. Quibúſ atris tri-
bus Tellus mater, & que Iupiter obteſtor. Quum
tellurem dicit, manibus terram tangit: cùm Iouem
dicit, manus ad cœlum tollit: cùm votum recipere
dicit, manibus pectus tangit. Qua deuotione Sto-
nios, Fregellas, Gabios, Veios, Eidenates intra Ita-
liá: extra verò Carthaginem, & Corinthum mul-
tos exercitus, oppidaq; hoſtium Gallorum, Hiſpa-
norum, Afrorum, Maurorum, aliarúmque gentiú
funditus periſſe priſci loquuntur annales. Et eius
equidem virtutè effectum plerique putant, quod
nonnullæ recitant hitoriæ; vt ſcilicet in exercitu
nulla præbente ſe idonea alia cauſa viri vna, & equi
metu ſubito corripereſcentur, in fugámque verteren-
tur. Nam à Panè, vel aliquo Deorum eiúſmodi de-
uotionibus incitato, ac commoto (quam etiam ob
cauſam Pauſanias ²¹ *ſtremot*: Píndarus ²² *ἀνέμους ὁ βέρον*
appelláſſe videtur) eorúm terrorem immitti ſolere
exiſtimauerunt. Quinimò nec hoſtes rantum, ſed
& ciues iſtiuíſmodi Diris innectere ſolebant, ſi ali-
ter à nefario aliquo incepto, ac rei publicæ perni-
cioſo eos reuocare non poterant. Actarius in via,
per quam Gracchus ²³ iter facturus erat, ſuccenſam
cratem

21.
In Phocai-
cú.

22.
In Nemeis.

23.
Plutarch.
in vita M.
Craſſi. Cic.
in li. de Di-
uinatione.

eratem constituit: cūque ad eum locum Crassus peruenisset, assistens is, & sacra quēdam, ac libationes faciens, diras admodum, atque horrendas execrationes obnuntiavit, Deos quosdam inauditos antea, atque horrendos nomine appellans: Nec eas illi frustra fuisse meritò creditum est ob eam, quæ non multo post secuta est, Parthicam cladem, & insignem equidem, ac memorandam: Denique nec contemniendi periculi res ea gravibus etiam, ac constantibus viris olim visa est quacumque de causa, aut à quouis ipsa denuntiaretur. Pisoni (inquit Suetonius ^{24.} de Germanico loquens) decreta sua rescindenti, clientelas diu vexanti non prius succensere in animum induxit, quàm veneficijs, & deuotionibus impugnari se comperit: tum enim domesticis ultionem mandauit, si quid sibi accideret. Quod & hodie ijs interminari solemus, quibus cum nobis rixa est, si qua præsertim veneficij suspitione laborant: nempe si deterius aliquid contingat nos eius causam in illos esse reiecturos. Et hæc quidem cautio sæpè profuit: Nam à mala sua libidine istius metu illos retractos, ac reuocatos fuisse experientia non semel est comprobatum. Et ea quidem Latinorum animos non primùm imbuerat opinio. Nam & Athenis templum suum Diris fuisse itaturum Hesychius scribit: Aristophanesque meminit in Horis. Puto eadem de causa tua febris, Vertumnis, ac Veiouibus ijdem Latini posuerunt: ne scilicet eiusmodi denuntiationibus provocati obessent, nocerent, incommodarent: Nam tum vulgarem earum imprecationem fuisse indicant quæ eius ætatis oratores scripta re-

^{24.}
In Caligula, cap. 3.

liquere. *ἐπιχειτα* (inquit Æschines in oratione *κατὰ Κτησιφῶντος*) *μήτε γού καρπὰς φέραν, μήτε χανναίικας τέκτα τέκταν γονεύσιν εὐοικότα, ἀλλὰ τέρατα & cæt.* Quæ execrationum verba nunc quoque sagis nostris sæpè in buccam veniunt, si quid fortè mendicantibus denegatur. Neque enim alia earum frequentior oratio est, quàm vt vniuersa eius familia fame pereat, qui stipem non confert: pariat irata Lucina materfamilias: prodigijs, portentisque tota domus infestetur. Nec equidem (quod deplorandum est) votis semper innotuit, cuius & nos alibi meminimus: Idem eadè in oratione Æschines *ἔγραψεν* γὰρ οὐτὸς ἐν τῇ ἀρχῇ αἱ τὸς τάδε φησὶ, παραβαίνοι ἡ πόλις, ἢ ἰδιώτης, ἢ ἔθνη ἐναγῆ ἔγω? Ἀπὸ λων & ἡ Ἀρτέμιδος. Et hoc quoque crebrò vsurpant sagæ illæ: Nam non modò singulorum res domesticas, ac priuatas, sed & plurimum communes, ac publicas Diris suis interuertunt, ac pessundant: Illis bouem, iumentum, vxorem, liberos, vitam denique ipsam: his vniuersum pecus, segetes, vindemiam, ac sæpè integros pagos, & oppida. Et habent ad nutum qui vota ea statim exequantur. Dæmones morbo, syderatione, fulmine, chasinate: si modò eæ res, in quas sunt concepta, Dei præsidio sunt destitutæ: nam aliter ne hilum quidem nocere posse certum est: quod & pluribus alibi ostendimus. Tum diuersi suam quisque prouinciam sortiuntur, vt olim Dij gentium: alius aëris tempestates, alius maris procellas commouebat: alius hunc, illum morbum incutiebat: alius aliud pariebat infortunium. Et haud scio, an inde in quorundam animos is nunc demanauerit error: vt quibus malè precari volunt, eos morbo quem in aliquis indigetis

getis potestate esse credunt feriri optent: veluti cum DD. Ioannis, Antonij, Manij, Anastasij mala malè ominantur *ἐπιθυμίας*, ignem sacrum, impetiginem, *μυρίαν* intelligentes. Nam ea hominibus immittere coelites illos multi putant: eoque adeò nomine sæpè sunt venerabiles, ac etiam formabiles. Quàm bene viderint qui istis ducuntur opinionibus.

--nec enim luescere fas est,

Vel notuisse Deos ²⁵.

25.
Claud. de
rapt. Pro-
ser. lib. II.

Nisi Diuos sibi fingunt, quales habuit errorum te-
nebris obcæcata illa antiquitas vbique diros, tru-
ces, noxios, atque adeò ministros earum poëna-
rum, quas quisque de alio per summam etiam ex-
petere vult iniuriam, ac contumeliam. Porro quod
quis dixerit istis iniurijs atque infortunijs facile
obnoxios fuisse illius ætatis homines, qui se volen-
tes in Dæmonum potestatem permittebant: quod
conditione nō æquum sit censerì, quos Deus nunc
in tutela, præsidioque suo vt iam in familiam coop-
tatos latere voluit, non ita res est: Nam habuerunt
tum Hebræi, tum Christiani suas *αγὰς, καὶ κατὰς*, in
tanta etiam religione, vt nemini fas esset qui in eas
nō iniuria incidisset euadere. Ochozias ²⁶ Rex cen-
turionem cum quinquaginta militibus, vt Eliam
ad se attraheret, miserat. Repertum ille in montis
vertice descendere iussit, & ad regem venire: In
hoc enim se missum, vt ni sponte sua faciat, vi coa-
ctum eo pertrahat. Elias præfatus se prodigium e-
diturum, quo verus propheta nosceretur, & igne
ad suas preces cælitus misso ipsum vnà cum militi-
bus conflagraturum; malum hoc eis imprecatus
est

26.
III. Reg.
I. & antiq.
Iudaic. lib.
IX. cap. I.

27. est, móxque candens turbo delatus centurionem,
 1111. Reg. 2. & eius comitatum perdidit. Cum Elifens 27 eius fe-
 28. ctator & comes indiuidius (vt Iosephi 28 verbis v-
 Antiq. libr. 9. & 7. tar) pueris per ludibrium, Ascende calue, clamanti-
 29. bus malè precatus esset eorum quadraginta duo
 11. Reg. 3. & Antiq. vrforum laniatu perierunt. David vltices. Diras
 Iudaic. lib. VII. Ioabo Abeneri 29 interfectori est imprecatus: que
 30. eum aræ etiam cornua tenentem tandem macta-
 111. Reg. 2. uerunt 30. Eius psalmi, præcipue que quinquagesi-
 mus quartus, & centesimus octauus impio, prodi-
 torique vltimum precantur exitium. Veniat (in-
 quit), mors super illos, & descendant in infernum
 viuentes. Nec id irritis votis illum facere voluisse
 putandum est, dum sibi indulget: sed magis quod
 31. exitum qualem zelo gloriæ Dei percitus optabat,
 Matth. 21. 19. vota sua consecutura sperabat. In Euangelio 31 cum
 IESVS esuriens venisset ad ficum, nec fructum in
 ea inuenisset, sua maledictione perpetua sterilitate
 ipsam damnauit. Elymam magum D. Paulus cæ-
 32. citate percussit 32: Hymenæum, & Alexandrum Sa-
 Ant. vers. 11. tanæ tradidit: Quod posterius 33, etsi sic quidam
 33. interpretantur quasi ea traditione exclusi tantum
 1. ad Ti- fuerint Ecclesia, ac mancipia Satanæ effecti: sunt
 moth. 6. 1. tamen qui de carnis interitu hoc quoque intelli-
 vers. 20. gant: vti in Anania 34., & Zapphira alibi euenisse
 34. legitur: quibus sola increpantis Apostoli vox præ-
 Ant. 3. vers. 5. & 10. sentem interitum attulit. Quod & futurum Esaias 35
 35. vaticinatus fuerat, inquiens: Spiritu oris sui interfi-
 Esaias 2. 1. cient impium. Nulla igitur iam controuersia est,
 vers. 4. quin sint Diræ: quarum imprecationes exitiabi-
 lem sæpè euentum habeant: Sed quænam earum
 exciendarum sit ratio, rectè quæri, dubitarique
 potest.

potest. Et sunt qui ad verborum certas conceptiones, ac formulas eam naturaliter referant, quasi hoc, vel illo modo, numero, atque ordine pronuntiari vocem habeant, praeter eam aliam, quam quae rebus significandis primum fuit attributa. Quod ego tam ridiculum, absurdumque esse existimo, quam illud, quod de characteribus, ac literarum figuris quidam in eandem sententiam autumant. Siquidem inter id quod agit, quodque patitur convenientiam quandam intercedere oportet, ut inde effectus aliquis consequatur. Quia autem huius vocis in solidum: saepe etiam multa locorum intercapidine distans corpus tam potens actio esse potest, ut id sic momento perdere, atque examinare queat. Quid descriptae lineae, compositaeque numeri cum eo quem ducunt animalia spiritu commune habere possunt. Certè eadem litera, syllaba, dictiones accusatori ad arguendum, quae reo ad defendendum: Iudici etiam ad condemnandum, orationem ministrant, sed non ideo penes ipsas vitae, necisque in quemquam arbitrium quis esse dixerit, hinc demonstrant, quo quifque modo, ac situ commode, aut locus stare possit, non conuallunt sola descriptione, aut firmanr edificium, vel similes in charta, aere, cera distinguantur, ac reperiuntur. Plato in Timaeo numeris omnia tribuit coelestia, & humana, vniuersamque naturam ex iis constare dicit: Quin & in Parmenide monadi diuinitatem tantam tribuit, ut dicat vnas solum esse veras, atque immortales substantias: veluti Deum, Angelum quem mentis vocat, & animam. Nulli barum apud eum ac prius vel vestigium istiusmodi moti-

feræ per numeros incantationis, atque execrationis. Ac quod alij ad syderum affectiones hoc etiam referunt: nihilo equidem probabilius loquuntur, quod yniuersas immutabilesque eas esse constet, cum contra toties ad imprecandum insurgant malefici: quotiens in hunc, vel illum ira exardescunt. Si quis porro halitui quem inter imprecandum è virulento suo pectore efflare dicuntur, hoc etiam tribuere velit, quasi qui oculis solis fascinare dicuntur. Triballim Illicia: Vitia in Scythia: id quoquo absurda, incredibiliaque multa continet. Primum enim, uti iam dictum est, procul remotos non attingunt, quia eo nulla vis veneni peruenire potest: & vcid faciunt, qui præcordijs suis innocenter cum spiritum continere possunt: cuius afflatus alijs adeò noxius est, & perniciosus. Tum si nunc eas nocendi vires habet, qui postmodum fit salutaris. Nam equidem memini legere me, qui dicerent certo numero conceptis imprecationibus multos in grauem morbum coniecisse: quos statim ipsi precibus, metis, aut aliqua alia ratione adducti contrariis verbis pristinae sanitati restituisent: Sic ut eadem lingua, & vulnus, & medicinam faceret: uti Circe eadem virga mentem adimebat, ac reddebat: Pecudes faciebat, & homines: Et tantum aliquando ad-murmuratis in aurem quibusdam verbis mortem prostratum iacuisse: in eodemque mos repetitis vitæ redditum fuisse nonnullæ testantur historia. Ea igitur omnia potius crediderim notas esse, & symbola rei alicuius secretioris: quæ eo veluti integumento involuitur. Nam si quis ista altius, diligentiusque volens indagare, reperiet à Dæmonibus causam habere

36.
Plinius lib.
7. cap. 2.

bere solam, ac præcipuam: nimirum quòd vel forti-
 legis cum illis ita pacto convenit: vel quòd eadem
 verba, iidem characteres, iidemque numeri usur-
 pantur, qui in pactis leges sunt dicti: cum primum id
 pactum cum fortilego alio, à quo forte sunt edocti,
 intercederet. Quod & idco D. Augustinus ³⁷ ex pe-
 stifera hominum, Dæmonumque societate consti-
 tutum, infidelisque, ac dolosa amicitie pignus ali-
 cubi esse dicit. Et ex Esaia ³⁸ fœdus cum morte, pa-
 ctum cum inferno non male nominaverimus. At
 quòd quis dicat hæc cum illis pugnare, quæ paulò
 ante à nobis dicta sunt de sanctis patribus, adeoq;
 de IESU Servatore nostro, eiusque Apostolis, ac
 discipulis, non ita est. Multum enim interest: furo-
 re, ac insania: quis ad privaræ impietatis vindictam
 profiliat, an amore, ac studio gloriæ Dei, ad vlti-
 scendum quæ in eius contemptum, contumeliâq;
 sunt, dicatur, vetitis, prohibitisque vratur artibus
 an quòd ait ille: *non est: autem quodammodo*
poli. Dicitur enim ad ista feraturq; nihil omnino
substantie ad id progrediendi causa aliqua Deo gra-
ta, acceptaque an is: seu se quid indignum illud re-
iciat, ac respuat: cum nuntij à Christo missi ³⁹ *in*
quandam Samaritanorum civitatem fuissent, in-
gressi, ut pararent Domino, & iis qui cum illo erant
necessaria vitæ; cunctis repulerunt illos nolentes Do-
minum intra moenia sua admittere: quòd cum vi-
dissent discipuli eius Iacobus, & Ioannes, dixerunt:
Domine, vis dicamus, ut ignis descendat de coelo,
& consumat illos, quemadmodum & Elias fecit?
 Conversus autem IESUS increpavit illos dicens:
 nescitis cuius Spiritus estis vos. Quæ dicuntur

^{37.}
 Libr. II. de
 doctrina
 Christia-
 na.

^{38.}
 Cap. 28. ubi
 dicitur: fœdus
 cum morte
 pactum cum
 inferno.

^{39.}
 Lucæ. 9.
 vers. 52, 53.

54. 55. &
 56.

40.
Ioseph. Ant.
riquit. Iu-
daic. li. 14.
cap. 3.

41.
Numeroru
22. vers. 12.
Ios. 24.
vers. 10. &
Numero.
24. vers. 7.

Elias quidem, cuius exemplum obtenditis, Dei iudicium quod illi mandatum erat à spiritu exequutus est vos autem non Dei iussu, sed carnis impulsu ad vindictam prosilire vultis. Et hæc equidem ratio. Oniam virum iustum multis antè artatibus cohibuerat, ne popularium quorundam oratu sacerdotum, qui se cum Aristobulo ad sui tutelam templo confluxerant, maledictis inesseret. Is (inquit Iosephus 40) cum Hierosolymis bellum præsentens in lacubris se abdididerat: sed inde retractum, ac intrastrum abductum Iudei rogabant, ut quem modum olim precibus suis siccitatis tempore pluviam impetraverat, sterilitatisque remedium attulerat: ita nunc deuoueret Dijs Aristobulum, & quotquot eius partes sequebantur. Id igitur cum diuturnius cogere à turba nihilominus præstare, stans in medio eorum sic precatus est: Deus vniuersi mundi huius rex, quoniam & hi qui mecum stant tuus populus: Et qui oppugnantur tui sacerdotes sunt, precor ut neque hos contra illos, neque illos contra hos drantes exanimas. Nimirum in vitæ apertum discrimen incurrere maluit (nam statim ab illis ob eam rem lapidibus est obrutus) quam eorum prauis affectibus obsequendo iumentis male precari, atque omnino. Balaam 41 etiam vulgi sermone trita est historia, qui cum Balaamum vatem in Israëlitas iunisset, eos ut Diris deuoueret: non quiuisset tamen eum id facere, ipsa asina cui infidebat pertinaciter resistente, ac humana etiam voce cum domino expostulante, quod non intelligeret dominus ea prohiberi, ad quæ properabat, sicque non modo male, non est imprecatus

catus Israëlitis: sed & ipsos faustis omnibus est prosequutus ipse Dæmon; quem omni studio in perniciem hominum incumbere certum est; si quando probitatis vel malitiam suam vult obtendere, nō aliter commodius se id facturum putat, quam si odium istius maledicentia, ac detestationis præ se ferat aliquod: uti novum non est pudicitiam ab impurissimis scortis sepe laudari. Cuius generis est, quod Plutarchus ⁴² de quadam sacerdote Atheniensis recitat, quæ populi iussu adduci non potuit, ut Alcibiadem execraretur: quod diceret precandi causa, non imprecandi se sacerdotium iniisse. Quo magis mirum est hodie tam frequentes esse in ore plerisque omnibus Christianis eiusmodi execrationes, ut iam ex assuetudine damnari, ac reprehendi desierint. Ac quod sæpe excidant etiam incogitantibus, uti vsus proclitatem facere solet, in crimen amplius non vertantur. Et clamat tamen D. Hieronymus ⁴³ eos qui negligunt oris maledici consuetudinem reficere: etiam si non corde maledicant, tamen immunditiam labiorum secundum Esaia verbum, & inquinamenta oris incurrere. D. quoque Petrus, quo ei licentiæ fræna magis iniiciat, mandatum necessarium ponit, ut perpetuò benedicamus: scientes nos in hoc esse vocatos, ut benedictionem hereditare possideamus: nō etiam continuo larescitis, non iniuria affectis, non contentione exasperatis. Nam & Michaël (inquit idem Hieronymus ⁴⁴) licet cum diabolo de Moysi corpore vehementius contenderet: nunquam tamen ei & certe maledictione dignissimo iudicium blasphemiae inferre voluit. Quid igitur iam futurum

42.
In Proble.
Roma. problem. 43.

43.
In Leviticum.

44.
In Epist. ad Titum cap. 3.

45.
Prouer. 26.

46.
Li. de praest.
Dem. c. 17.

47.
Lib. VII. de
legib.

48.
Hist. de gē-
tib. l. ap. 10.
lib. XVI.
cap. 3.

putamus, si temerè coniiciatur maledictum, nempe ut statim recadat in eum, qui coniecit: uti qui in coelum sagittam torquet, sæpè eam in se ruentem admittere cogitur. Sicut auis in incertum volans (inquit Salomon 45.) & passer quolibet vadens: sic maledictum frustra prolatum venit super eum, qui misit illud. Et adhuc audemus nobis ipsi imprecari, si res ita se non habeat, uti eam verbis asserimus: quamuis tacita nos mendacij arguat conscientia. Quin igitur itidem mirari desinimus, si sæpè conditionem nostram accipit, ac in articulo ipso nos opprimit, qui semper in insidijs stat, suam nos ut prædam faciat Archiplanus: uti non adeò pridem euenisse recitat Vvrius 46 ei, qui in iure falsum pro re causaque sua deierans, hoc fidei maioris ergo addidit in malam rem ipse ut iam abiret, nisi verum loqueretur. Nam illicò sublatum Diabolus videntium oculis illum eripuit: nec ullibi vnquam postea apparuit. Et hic quidem commiseratione indignus fuit; qui sic inconsiderata, dementique sua temeritate sibi malum accersuit: siquidè nulla est iniuria, quæ sit in volentem: sed quæ hæc indignitas est iratorum etiam parentum imprecationibus astringi liberos, atque ex his noxam illos contrahere? Nam id multoties euenisse testatur historia. Et censuit Platon 47 funestius nihil quicquam illis accidere posse: imò & solam indignationem inauspicatam esse, ac non rarò infortunium afferre. Noui ego homines (inquit Olaus Magnus 48) adhuc ætate mea paterna benignitate exclusos, qui continuo omnem infelicitatem, inopiã, calamitatem, infamiam essent experti. Qua etiam de causa in Aqu

in Aquilonaribus terris ab antiquissimis seculis inter laicos, & eorum sobolem fuit visitatum: ut pueri, puellæq; lectum petitori ordine ætatum recitata Dominica oratione, & Angelica salutatione paternam benedictionem acciperent. Et concionatur Salomon⁴⁹ patris benedictionem filiorum domos stabilire: matris maledictionem eas suis sedibus, fundamentisque conuellere: sed hæc forsan nimis multa in re non utique admodum dubia, & controuersa ad alia iam properemus exempla.

49.
Ecclesiasti-
ci. 3.

Aliud in eandem sententiam exemplum: ac quomodo cædes à Daemonibus facta nullum sepe sui vestigium ostendant.

C A P. IX.

Aliud sequitur superioribus haud ita dissimile exemplum de Bernardo Bloquatio quem cum Ioanna à Banno¹ opus in quodam rure faciens cum bigis prætereuntem, ac forte Argentoratū, ubi merces aliquot compararet, properantem animaduertisset: memor pridem acceptarum, & adhuc tamen inultarum iniuriarum: deuotione, ac execratione sua infortunium, quale in huius libri periocha narratur illi pæperit. Nam vix adhuc imprecari cœperat, cum ille è curru, in quo sedebat, præceps tanta vi deiectus est, ut illico exanimatus sit; integro nihilominus toto corpore, nec vel vulnere vilo saucio, vel iubore decolorato, vel timore inæquali, vel denique luxato, intorto, aut vlla sui parte laeso; ut illi interclusam animam, interceptos

1.
Manerij.
III. Non.
Iul. 1585.

terceptosque omnes vno momento spiritus fuisse à Dæmone credibile sit. Cui rei fidem ne quis pareret à sola sagæ illius confessione esse mendicantem, sciat & ei in omnibus consentientem fuisse Ioannis Aurigæ, qui in illa professione Bloquæis operam suam locauerat, affirmationem vel multis antè diebus, quàm à saga agnosceretur, in vulgus sparsam, atque indicatam, præterquam quod necis illius noua, atque inaudita ratio argumentum dedit allatū ab insolentiore aliqua vi, ac potestate infortunij. Ac quoniam habet hæc historia inter cætera promptam Dæmonis in obsequendo diligentiam, si quando ad nocendum à suis asciscitur: hoc etiam ad eam testimonium Ioannæ Montenaiensis² adiicietur, referentis rarò se quicquam Dæmone suo in alterius postulasse perniciem, quod simulac dictum, factum non esset: adeò is ad omnem malè agendi occasionem assiduus est, & diligens.

Condeu
mense Iul.
1582,

Aliud rursus eiusdem cum superioribus argumenti exemplum, cuius probabilitas præterea veterum auctoritatem defenditur: Tum quo præsertim nitendum sit præsidio aduersus Satana insidias, acque incursiones.

C A P. XI.

• i.
Nanceij.

EIUSDEM etiam argumenti & sententiæ est Equæ proximè in eadem periocha exponitur narratio Malefica¹, cui Afinarix nomen vulgus fecerat, hostiatim stipem Mahocij, cogens solabat eiusque ætas, ac incommoda: valens officium mifericor

fericordiam potentiorum erga illam concitauerat,
 ut ab iis ceu in demensum aliquid quotidie acciperet,
 quod satis vitæ haud ægrè tolerandæ esse posset.
 Cum igitur suo more stans ad præsidis fores eam
 sibi dari importunius postularet: ac tum inauspica-
 tō egrediens maior natu eius filius iussisset in aliam
 horam ut facesseret, quod tunc fortè domesticis
 non esset erogandi otium: hoc illa indignè ferens,
 quod promptum habent in ore sagæ omnes, illi est
 imprecata. Nec mora, quasi pedem in filicem is im-
 pegisset, casu adeo violento procubuit, ut præ do-
 lore domum se statim referre cogeretur: ubi om-
 nem rem domesticis, quo pacto accidisset, ordine
 enarrans hoc adiecit ab imprudentia sua, aut in-
 consulto gressu non esse partum sibi illud infortu-
 nium: sed à maiore vi aliqua quæ se à tergo percu-
 lisset: nihilque iam dubitare quin ex eo membrum
 fracturus fuerit, nisi cadenti Deus opem tulisset.
 Nam & ei me (inquebat) signo crucis muniens
 primo mane suppliciter commendaueram: Nihil
 magis tamen post hæc quieuit malefica: Nam cum
 indignabundus Dæmon, quod sic frustra tentaue-
 rat, ei renuntiasset; multo vehementius illum roga-
 re, ac obtestari cœpit adolescentem ut pergeret
 quouis modo perdere: quod quidem illi facile erat
 facere, si imparatum ab eo matutinarum precatio-
 num, crucisque munimine aliquando adoriretur.
 Hoc siquidem impedimentum superioribus cona-
 tibus ipse Dæmon causatus fuerat. Euenit igitur
 non admodum multis post diebus, ut is adolescens
 è cœnaculi fenestra brachium proferens penden-
 tes è proximo muro passerculos nido detracturus

M m

sublimis à tergo tolleretur, perque eam fenestram præceps tanto impetu deiiceretur, ut pro mortuo domum referretur: vbi tamen post aliquot horas factus utcumque sui compos patrem etiam lachrymis lamentisque deditum iuxta se intuens; noli, inquit, mi pater, quicquam mihi ob istud succensere infortunium: Nam certè procul hinc culpa omnis à me est, sed extrusit me foras etiam renitentem nescio quid à tergo imminens, superinducta etiam grauiori re aliqua, quo vehementius deprimerer, ac deiicerer. Et certè iuxta illum iacentem, ac prostratum repertum fuerat lignum ex strue, quæ in superiore horreo ad usum familiæ congesta fuerat: Atque hæc cōstantissimè perstans dicere, aliquot post dies è viuis abiit. Accidit etiam intra paucos alios, ut Asinaria illa tum ex aliarum maleficarum indicis: tum ex diuturna, qua laborauerat, sortilegij suspicione, ac diligētī super ea re inquisitione in vincula coniiceretur: Quam ego ex elogiis testium interrogavi, tandēque rationibus, ac sine vlla tormentorum vi eò adegī, ut sua secus admissa omnia ingenuè fateretur. Inter quæ & hoc fuit, quod totidem quibus puer ille verbis magna confidentia recitauit. Nam statim ac patratum fuerat à Dæmone facinus, is ad eam in macelli vicinia tum commorantem aduolauerat, ac rem omnem, vti gesta erat, enarrauerat: perrexitque hæc illa asseuerare, dum mors subiiciente flammæ carnifice ipsam occupauit. Nec noua, primūque audita est ista in homines Satanæ laniens, & crudelitas: sed habent veterum historiæ, tum sacræ, tum profanæ plura de ea re documenta, quā vtilis veniat. Ingenti vērō, quem

Satan

Satam ex solitudinibus excitauerat ædes, in quibus
 conuiuium agitabant filij Iob ², directæ sunt: qui
 omnes ad vnum earum ruina sunt oppressi. Sarræ ³
 Raguelis filia sp̄cos septem Asmodæus, id est, de-
 structor Angelus (Babini monis Angelum appel-
 lant) ea qua primam quisque lectulæ genitricem no-
 ãte inierat, interemit. Ægeam proconsulem, cum
 beatum Andræam Paris vrbe Archaiæ in crucem
 tolli iussisset, malus spiritus eum impetit, ac prætorauit.
 Marcus apud Psallum ⁴ a Daemonibus sæpè igne, ac
 præcipitio homines perdere immo nauigia viris onu-
 sta undis obruere, ac funditus submergere. Leuius
 Lenius ⁵ latenter immiscere se alimentis, humo-
 ribus, spiritibus, auræ, atque ueri quæ in uera corpus
 concipimus, ac quo spiritus omniaque alia quæ
 nobis vsui sunt, & valetudinem conseruant depra-
 uare, ac vitiare. Et denique illum clamant sacræ li-
 teræ ⁶ leonis famelici, ac rugientis instar obambula-
 re, cursitare, atque oberrare nulla non terrarum lo-
 ca: dum offendat in quem viros suum possit effun-
 dere. Quin igitur adeo sæuæ, truculentæq; bestiae
 opponimus solidæ fidei clypeum spiritus gladium,
 geam salutis, alia quasi succenturiata præsidia,
 temperantiam, integritatem, vigilantiam, ieiunia,
 preces, obsecrationesque assiduas: ac præter
 tim antelucanas, & matutinas. Namis certo suos
 conatus prohiberi, atque infringi ipsæ etiam sagæ
 profitentur. Et certè non est sine exemplo, quod
 olim id sacros vates facturas Biblicorum codices
 passim testantur. Sic Dauid ⁷ in angustia consti-
 tutus: Deus Deus meus ad te de luce vigilo: Mane
 astabo tibi, & videbo: mane oratio mea præueq-

2.
Iob. cap. 1.
vers. 19.

3.
Tobia c. 3.
vers. 8. &
9.

4.
Ca. ubi sex
Damonum
describun-
tur species.

5.
In exhort.
ad vitam
opt. institu.

6.
D. Petrus
Epist. 1. ca.
5. vers. 8.

7.
Psal. 5.

8. nict te ^{8.} Sic Esaias 9: Erigit mane, mane erigit mi-
^{Pfal. 72.} hi autem Dominus. Rursus ^{10:} Anima mea deside-
^{9.} raut te in nocte: sed & in spiritu meo, & in præcor-
^{Cap. 27.} diis meis ad te de mane vigilabo. Siquidē Domi-
^{10.} nus oratione suorum inuitatus eos ab impendenti-
^{Cap. 26.} bus periculis defendere, ac protegere solet: non
 quidem secundum carnis suæ propositum: sed iux-
 ta Spiritus Sancti consilium. Quo magis demiror
 quorundam in censendis Christianorum moribus
 inconsideratam, supinamque sapientiam: qui si
 quod Nolanis de mane datur signum, quo exci-
 tentur homines ad tam salutare, ac pias preces, &
 iis quasi oscitantibus auris vellicetur: id illicò dam-
 nent, atque improbent: quia nimirum ab illis usur-
 patur, à quibus in constituenda, colendaque reli-
 gione dissentiant.

*Alia quoque eiusdem argumenti cum superioribus exempla,
 ac ut Dæmones eos præcipites decipiant, quibus nocendi
 provinciam à sagis acceperunt.*

C A P. XII.

S V B I T rursus superiori facto vnum, atque alte-
 rum non dissimile de rusticis quibusdam, quo-
 rum alius luxuriantes ex arbore ramos amputans:
 alius tundendas fruges ex horreo in aream deiiciēs:
 alius in summo curru fœnum concinnans, atque
 adaptans, nihil etiam temerè periclitantes: detrusi
 tamen, ac compacti sunt in terram ad eò violenter,
 ut semineces inde efferri oporteret: nullo, qui im-
 pulisset, ac deturbasset, vllibi apparente. Propria
 etiam

etiam magis sunt quæ sequuntur. Pyrus erat in deuio nemore. è quo Ioannes Rotarius¹ sibi fructus pridem destinauerat legere: nec putabat tam abditò, atque obscuro loco à quoquam animaduerti posse, qui bolum hunc illi è faucibus eriperet. Notata nihilominus est & ea arbor à Desiderio Saleto eiustribuli: qui prior occupans pyra decerpere: atque in ipso facto deprehensus, non longè abiit, quin Rotario præreptæ prædæ pœnas daret: siquidem facile sit quod istiusmodi hominum monstis doleat, quòdque ad vindictam accendat: Ergo ut illi consueto in aliis more Diras est imprecatus turbine subito inuolutus, ac in terram deiectus crure altero sic est debilitatus, ut se loco prius mouere nò posset, quàm accurrentes ad eius clamorem, qui in nemore pecorum greges custodiebant, subnixi, atque adminiculati domum eum reducerent. Nec adhuc vulnus tum coaluerat, cùm Rotarius ista primum spontanea sua confessione patefecit. Huius generis est & aliud de Apra Heselotia². Ea filium habebat in famulam Ioannis Halecuriani: In hunc herus sæuitiam adhibuerat ob furtum, cuius illum præcæteris qui erant in familia insimulabat: Id dolens mater, ac cupiens vlcisci occasionem sedulò captabat, quo id faceret: Ac cùm aliquando is iumenta è pascuis domum reduceret, atque horum vni otiosus insideret, accedens illa vnà cum suo Dæmone, subducta tamen omnium oculis, collum equo tum commodè depressit. ut per id dilapsus se for, atque in humum depulsus crus perfringeret: Quod & adhuc ex eo lapsu claudum, distortumq; apparebat, cùm is veneficæ iactis committebatur.

1.
Huecuria
Ann. 1586.

2.
In suburbis D. Apris
ad Tullum
x Cal. Mar.
1587.

Alia etiam de eadem re exempla: tum ut Dæmones, eorumque affecla Striges tectis, ædificiis qua latentem ignem iniiciant.

CAP. XIII.

1.
Lanfrancu-
ria VII. Id.
Maij 1588.

CLAVDIÆ Fellæ¹ Maielaiēsi cum vicina muliere rixæ frequentes fuerant: vti sæpè vicinitas inter æquales parere solet iurgandi occasionem ac procliuitatem: pridemque secum illa reputauerat, quemadmodum vicinam larenti aliquo vlcisceretur infortunio: Id enim clam erat faciendum, quod populares omnes, si quid sibi deterius accidisset, id factum in Fellæam illicò reicerent: Initur de hoc cum Dæmone consilium: Placet eam suo more opus ruri facere: interea dum is in vrbe partes suas exequitur, ne qua eius quod accipiebatur facti si domi fuisset suspicio eam attingeret. Ecce verò vicinarum ædium occlusis, obseratisque foribus audiri intus miserabiliter eiulans puer, quem mater abiens solum domi reliquerat. Accurrere qui audiebant omnes, ac fores properè effringere, visuri ecquid illi contrigisset, quo clamores tantos ederet: Reperire illum prunis candentibus, vndiquaq; ad opertum, atque obrutum: excutere ciuissimè: tum cunis detrahere, vt quantum possent seruarent incolumem: Sed iam animam agere, ac inter ipsas illorū manus emori. Peruagari igitur rumor Fellææ haud dubiè hoc esse inceptum, quæ simili damno plures alios antè mulcasset, dicebatur: In illam idcirco de hoc, aliisque facinoribus quorum pridem insimulabatur disquisitiones fieri, ac tandem eo res redire,

redire, vt ingenuè id crimen vti suum agnosceret, ac amplecteretur, singula quemadmodum essent à Dæmone suo rogatu partata, denarrans, maximè que illud de candentibus carbonibus, quos is in proximo foco sub cinere repositos batillo extraxerat, ac miselli infantis cunis superiniecerat. Ac quoniam in eum sermonem incidimus, qui exultiones, incendiàque à Dæmonibus immissa continet: iuuat & de hoc exépla aliqua & ea quidem diuersa subiungere: quibus magis eius rei veritas, quæ à tam multis in dubium adducitur, elucescat, atque adiuuetur. Colmerij, qui pagus est in dirione Diui Iacobi à Tauagni D. Apri Cœnobiarchæ, viri in ea nobilitatis, ac fortunarum amplitudine, qua summa fruitur, comitatis, beneficentiæ, atque integritatis laude illustrissimi: euenit intra annos viginti, vt eius loci incolæ petulantissimus quidam Dæmon non cessaret noctes, diésque domesticos lapidibus imperere: quod cum & sæpè, & frustra fecisset, sic illi id tandem ludibrio habere cœperunt, vt pro eo probra, conuitiàque iam non dubitarent regerere. Ergo profunda iâ nocte sic totam casam momento incendit, vt nulla extinguendæ flammæ aqua satis esse posset: quin tota incendio statim consumeretur: vti ego rei insolentia adductus cupidius à vicariis addidici, cum illac fortè mihi non multis post diebus iter esset. Subit & aliud factum, & id quidem à *Δολοφ* illi Medæ, quæ Creusæ Creontis filiæ dono misit conclusum in capsâ ignem Magicum: vnde ea, in qua tum erat, regia conflagrauit: Iana Nigra² Armacuriana obnixè à Francisca Huyna contenderat, & ex massa, prius quàm

2.
Leherij v.
Cal. April.
 1588.

quàm illam in furnum condit, particulam decerperet: vnde sibi libum alendis pusionibus facere liceret: Passa repulsam, quòd illa demensum id esse in certos dies toti familię diceret, nec sine eius frustratione quicquam inde domi posse: non destitit animo voluere, quemadmodum ei repulsę dignā repēderet gratiam. Nec in hoc hæsit diutius. Nam accepto à Dæmone linteolo, quo erant conuolutæ minutia quædam instar fœni defecti, admonita est clàm illud deponere in Huynæ ædes, ac propere facessere: futurum enim, vt non multo post flammam conciperet subito: vnde illæ cum omni supellectile consumerentur. Linteolum igitur glomo obuoluit, ac Huynæ tum fortè aliquid in furnaria agenti vxnale offert in telæ, quam illam adornare audierat, licium: sed cùm negaret eo sibi opus esse, quod ex domesticis operis speraret plus satis sibi futurum: Nihilominus bona illa in pistorium lacum, qui prope erat, abiecit: addens se, si id illi tum vsui esse non contingeret, cùm vellet restitutum. Ac vix pedem extulerat, cùm deflagrare cœpit cella illa farinaria, quæ depositum glomum continebat: deinde & vniuersa domus adeò precipiti ardore, atque incēdio, vt nullum ei remedium satis maturè afferri posset. Res vtriusque disertā, ac separata assertione simul ei ipso euentu fidem sibi apud omnes indubitatam vindicauit. Finem fecero, si prius ex Erasmo Roterodamo 3 huic non dissimile exemplum recitauero. Oppidum est, inquit, in Heluetia nomine Schiltach, quod 1111. Id. April. A.n. 1533. totum subito conflagrauit: Eiusque incendij causam, quantum illius loci municipes apud

3.
Epist fami.
li. 27. c. 20.

apud Friburgi magistratum, quæ vrsilline abest octo miliaribus Germanicis renuntiauerunt, talem fuisse rumor est. Dæmon sibilus signum dedit: quadam arduum parte caupo suspicans: esse furem ascendit, nomen in reperiit: sed idem signum rursus ex altiore cornaculo redditum est. Et huc conscendit caupo furem persequens. Cum nec illie quisquā appareret, sibilus auditus est: fastigio fumarij: Illico retigit cauponis animum esse Dæmoniacum quiddam: Iuber suos esse præsentem animo: Acciti sunt sacerdotes duo: Adhibuit exorcismus: Respondit se esse Dæmonem: Rogatus quid illic ageret: Ait se velle erueri oppidum: Minitantibus sacrificiis respondit: se promissum ducere minas illorum; quod alter esset sconiator, uterque fur. Aliquanto post mulierculam, qui cum habuerat confectudinem annis quatuordecim; cum interim illa quocannis, & confiteretur, & acciperet Eucharistiam, sustulit in ætherem, imposuitque fumarij fastigio: Tradidit ollam: iussit ut inuenteret: inuenerit, scintilla horarum totum oppidum exustum est. Et hîc quidem tam prompta, rapidaque à Dæmonibus incendia non est quod valde miremur: equi habeamus etiam hac tempestate homines illorum excitandorum peritissimos: non dico pulueris illius bombardici, aut aliorum istiusmodi *ἐμπυριμάτων*, quibus tota ædificia citissimè conflagrare, ac conuelli videmus, vsu, atque artificio, nam hæc vulgaria sunt, & quotidiana: sed reconditior: aliqua quæ humanum captum superet, via, atque ratione. Ante hunc actum fuit in comitatu principis iussu Baro ex Germania (neutrum

Nn

4.
Cap. 105.
lib. 2.

nomino, quamvis id mihi promptum sit facere) qui profiteretur habere se, quod si per domos aliquot sparsisset eam in qua essent urbem; multis etiam, postquam inde excessisset, diebus univrsam esset incensurus, atque inflammaturus: hocque quale esset per interpretem Comiti illius principis filio tandem aperuit: utroque tamen prius iureiurando adacto non esse se hoc arcanum cuiquam unquam prodituros, ac communicaturos. Equidem scio ex Plinio 4 Naphthæ tantam esse cum igne cognationem, ut flamma transfiliat in eam undecunque visam. At id quod *πυρολατρίης* ille sic disseminandum docebat, tale esse nequit: quod, ut audio, iacere sine vlla noxa multos dies possit, in eo etiam cubiculo, ubi luculentus, perennisque alioqui sit caminus. Execrandum certe, ac detestabile inuentum, à quo nullus iam hospes ab hospite tutus sit futurus: quò amplissimæ quæque vrbes, atque ornatissimæ, tot etiam ætatum operis extructæ, ac fundatæ vnius hominis improba libidine momento sint perituræ: afflictis, atque euersis vnâ oppidanorum fortunis omnibus.

Alia item in eadem sententiam exempla duo: ac quemadmodum Demone suorum oratu illis ori spiritum obstruant, animi quoque intercludant, quæ necesse cupiunt.

C A P. XIII.

Rustico cuidam nomen fuit Malueticæ: huic castrum ad Mosellam summa luce properanti, ut è lactis prouentu pecuniæ aliquid cogeret in sumptus

sumptus rei familiaris violenter turbo, reliquo aëre
 alioqui placidissimo, omnē spiritū sic intercept, ut
 diu vitę dubius, ac incertus iaceret. Hęc illi pernitię
 per Dæmonem suū parauerat Franciscus Fellæus¹,
 quo animum suum multis iniuriis exulceratum ex-
 pleret: vti ipse sponte, ac sola admissi poenitię du-
 ctus postagnouit. Huic germanum est illud Iaco-
 betæ Vveher²: quæ ut pridem occlusum in adole-
 scentem viculam odium, citra suspicionem magis
 effunderetur, dum ruri esset vento adeo vehemen-
 ti per Dæmonem suum corripuit, ut ex eo in dies fa-
 cta turgidior, tandem opprimeretur. Nursię sereno
 coelo (inquit Iulius Obsequentiū) nimbi orti fue-
 runt, quibus homines duo fuerunt exanimati L. Sci-
 pione, & Caio Lælio Coss.

1.
 Pangeij.
 XIII. Cal.
 Ian. 1584.

2.
 In ditione
 Dufana,
 mense Sep.
 1584.

*Rursus & alia de eadem re exempla: atq; vti Dæmon obi-
 ter illis vulnera infligere soleat, quibus nocendi manda-
 tum à sagis habet.*

CAP. XV.

Alterius oculi clade Coleta Piscatrix¹ multa-
 uit absens Claudium Iaquininum municipē
 suum: cum de ea re mandatum Dæmoni suo dedis-
 set: vti ipsa apud Quæstorem de sortilegio respon-
 dens ingenuę est confessa. Cuius rei fidem etiam
 adauxit, quod idem Iaquininus post retulit vulnus
 illud oculi sibi inflictum, quasi ab impingente, ac
 demisso per vim ramo: cum tamen hinc, indeque
 arbores nullæ vel multis passibus starent. Ob idque
 iam tum fuisse suspicionē arte aliqua mala id damni

1.
 Gerbeuil-
 lai Non.
 Maij. 1585.

illi datum fuisse. Non alienum est ab hoc quod narrat Iacobeta Vveher, cuius proximè mentio est habita. Cùm, inquit, multis de causis perosus mihi esset rusticus quidam vnà in iisdem ædibus mecum habitans: nec viderem qua ratione citra deprehensionis periculum vlisci possem (erat enim is acer ad diligens mei obseruator) tandem viam reperi, qua id facerem. Nam efflagitante me Dæmon in eius genu, dum inter dumeta opus aliquod faciens versaretur, spinam vehementius incussit: vnde integrum trimestre saucius non prius conualuit, quàm ego miserta tam diuturnum dolorem rursus illi à Dæmone curationem impetro: qui eam obiter, dum aliquot post dies in interiore sylua lignatur, infuso in vulnus vngvine statim adhibuit. Totam hanc rem vti elegio suo saga perhibuit, rusticus post de ea rogatus per omnia sua momenta confirmavit. Simile quiddam euenisse Aproniano Syriam peragrati memorat Ammianus Marcellinus² idq; adeò sic eius animum in veneficos inflammasse, vt eos quoad vixit non cessarit omnibus poenis supplicisq; persequi. hoc quidem operam suam commodare Dæmonem nemini dubium esse debet: qui apud se reputauerit, quàm sit illi animus ad nocendum procliuis: artes ad exequendam iniuriam expeditæ, & faciles: sed hoc totum de spinæ infixione, deque vnguinis infusione commentitium esse crediderim: cum illi nihil istiusmodi aduentitiis, atque externis ad eas actiones adiumentis opus esse constet.

2.
Lib. 26. rerum
gest.

DÆMO

DÆMONOLOGIA

T R E I Æ

LIBER TERTIVS

Eodem mentis errore nos nunc Divos morborum autores facere, quo olim Ethnici infortuniarum suarum causas in Deorum aliquam reijciebant. Ex eo rursus alium esse creatum de sanatione ab iisdem necessaria petenda, quasi qui sunt à Scorpionibus icti. Quem non parum confirmant quæ in ea Demones partem a sub specioso miraculi nomine interponunt. Et an præstigias tantum, vel etiam veritatem ea habeant disputatur.

CAPVT PRIMVM.

DE V M peccata hominum seuerè ulcisci passim loquuntur sacræ literæ. Nam & Sodomitarum, quod hospites auersarentur, mulisque se libidinibus contaminarent: rum urbem euerit funditus: eum regionem sic sterilitate damnauit, vt nullarum postea plantarum, fructuumque vnquam ferax extiterit. Et Dauidi per Gadum prophetam

1.
Genes. cap.
19. vers. 24

2.
Samuelis.
11. cap. 24.
vers. 11.

3.
Danielis 1.

obscutum populum in potestatem op-
tandi potestate, indixit: aut famem per septennium
duraturam, aut bellum per tres menses in quo
mulum habere gerendum, aut pestem in popu-
lum inter Hebræos grassaturam. Israëlitas quo-
que propter eorum impietates, accelerat apud Ba-
bylonios septuaginta annis in exilio esse voluit.
Denique disertis Decalogi verbis determinatus
est se parentum idololatriâ vindicaturum in filios
ad tertiam, quartamue progeniem. Et nunc etiam
iræ suæ in nos gladium sæpe distringit, vt exempla
statuat, à vitijs reuocet in viam reducat. Iam vt ne-
mini dubium esse debeat, quin manus eius vbique
malis impendeat.

4.
Senes. in
Herc. fur.

Sequitur nocentes victor à tergo Deus.

5.
In li. de sa-
crifica. de
spec. Dam.
bonorum
arque ma-
lorum.

Sed ad hoc sibi ministros iam tum ab eo tempore
constituisset, quo peccatum hominem primum in-
uasit spiritus, videlicet flammæ instar vrentes ipsa
elementa, vniuersamque adeò mundi machinam
nemo quantumvis Ecclesiasticorum sermonum
insolens non intellexit. Iam vt mirari libeat incon-
sultam quorundam pretatem, qui eos quoque
quos in beatorum numero collocant in istius tam
tristis ministerij partem vocant: quo scilicet mor-
talibus venerabiliores, formidabilioresque red-
dant: hunc pfora: illum igne sacro: alium morbo
comitiali armantes in hominum perniciem, vt
suas ipsi exequantur iniurias; vtpote contempti,
non ritè culti, aut aliqua alia ratione læsi, ac viola-
ti. Quod sua iam ætate Porphyrius conquereba-
tur vnum esse inter maxima mala, quæ à malis ge-
nibus mortalibus inferebantur: quod scilicet eum
essent

essent ipsi infelicium passionum, quæ terrenis re-
bus inciderent, authores: veluti pestilentia, penu-
ria, terremotus, æstus, incendiorum, atque aliarum
id genus miseriorum, calamitatumque: earum ta-
men causas in Deorum aliquem malignè reue-
rent: quibus certum est, ipsi contraria fertilitatem,
prosperitatemque magis placere. Hoc scilicet pacto
ad impias supplicationes, ac sacra homines impel-
lentes, quasi aliter Deos, quos tanto (inquit Cice-
ro) nec irasci, nec nocere philosophorum omnium
commune est, inimicos essent habituri; aut quod
est etiam non minori cum impietate coniunctum,
quasi cordi, ipsi esset humana sic incendijs, cadibus,
ac ruinis dum odia sua explent permiscere ac labe-
factare. Et Hipocrates vehementer eorum opinio-
ni reclamabat, qui quod viderent Epilepticos su-
bito prosterni, ac conuelli eius morbi causam ad
Diorum aliquem, qui illis esset infestus, refere-
bant; cumque placandum vel voti nuncupatione,
vel tabula suspensione aliqua putabant. Quæ cer-
tò querela multo magis in huius ætatis homines
conuenit, quibus Christianæ veritatis lux nondum
sic excussit mentis tenebras, ac caliginem, ut suos
adhuc Vicioses, ac Robigines palam imo cum pie-
tatis opinione aliqua non habeant, ac muneribus
scilicet placent: Vel ut apud eos in nulla sint am-
plius offensa, vel ut valetudinem pretio aliquo re-
dimant, vel denique ut alia si que impendent ma-
la auertant ac depellant. Quod ego præsertim di-
ctum volo in aniculas quasdam, quæ nusquam non
habent in ore suos Auerruncos, ad quorum sana
sunt necessaria professiones; quibus deinde ipsæ
suas

suas grandi mercede locent operas. Ut interim o-
mittam pyctacia, phylacteria, cereos characteres,
nocturnas excubationes, transversas agrorum di-
mensiones, & id genus alia deliramenta, quæ pa-
lam, & confidentissime nugantur licet eorum usus
etiam mathematicis diserta interminatione sit nunc
Pontificio interdictus ⁶. Hæc adeo taceri possent,
nisi & nobilitarentur longæ seditionibus, atque im-
manioribus prodigijs: cum eiusmodi Diavorum au-
spicia addito miraculi specioso nomine præten-
dentur innumeris Diaboli prestigijs, atque impo-
sturis. Nam quas is in speciem technas instruat,
quemadmodum imponat, atque horrendis opi-
nionibus mentes hominum imbuat, eum notius
est, quam ut anxie nimium hic ostendi oporteat:
paucæ tamen addam eius generis, ne & hic exem-
pla defuisse videantur. Est in Medicinariis scia-
num magnæ celebritatis propter prodigiosas sana-
tiones, quæ virtute, atque auspicio Belli Bernardi,
is inter indigetes noster est admissus, cui illud
facinus est, fieri dicuntur. Eius columnas interiores
membrane videre instructas, atque in unitas lin-
teolis, vnde penderent testæ, carbones, stuparum,
at capillorum glomi, scruta, vitrorum fragmenta,
gladiorum mucrones, lactetorum, ac bufonum exu-
via, atque alia id genus quicquid, quas videntibus
omnibus, qui adesse volebant, eo adduci ægri
valetudinis ergo in maximo angore, vel cu omue-
rant, vel parte sui aliqua erumpentes eiecitant.
Præterea ingentem seipsum acrium ibidem
ab illis relictorum: postquam valetudine confir-
mata, hæc iam ut apta, & perniciosa imbrui
cillitatem

6.
Grego. mi-
nor in De-
cretis. cap.
Non obser-
uetis. 26. q.
7.

cillitatem innixi: sed alacres, ad vegeti domum se recipiebant. Hæc omnia Salcedij olim in ea provincia præturam obtinentis iussu nostra ætate sublata fuere. Nec ob id tamen desijt id famum suam nobilitatem retinere: Nam tanta nunc adhuc affluit, æque accurrit ad eius famam hominum multitudo, quanta vnquam antea maxima. Cui tu rei non dubito (Illustrissime Princeps) quin pro tua insigni erga Deum pietate, singularique sapientia tandem sis moderaturus, quando ea tui arbitrij est, in totaque illa regione summus & religiones procuras, & imperium agitas. Potuisssem porro ea de re exempla multa proferre, si hæc ab initio scribere fuisset consilium. Sed cum ad id animum non ita pridem appulerim: duo tantum adiciam; quæ in manus meas hoc etiã anno peruenerunt. Richardj, qui pagus est in ditione D. Othonis Ringraff: coepit Nicolaus Vvannesonius 7 decumbere ex morbo adeo graui, vt eius supra spem omnem esset valetudo: In hunc mala sua arte illum iniecerat venefica quædam ex eius vicinia mulier. Anxiè igitur vt in eiusmodi morbis diuturnis, ac ferè desperatis fieri solet, omnes qui inuisebant rogare, vt si quid scirent ad salutem, id per eam quæ bonis omnibus inest alienæ calamitatis miserationem ederent, ac communicarent: fortè & inter hos affuit bona illa vicina, quæ ceu misericordia ducta, nam nec se ab ea omnino alienas profitentur sagæ; ceu quod ad quæstionem posci se metueret ab ægroti necessarijs, ea enim de re iam frequentes minæ in vulgus consulto sparsæ fuerant, narrant vidisse se qui eiusmodi dolqribus conflictati ab ijs conua-

7.

*Morlangj.
Non. Sept.
1587.*

luisſent ſtatim ac Diuorum alicui vota nuncupafſent, ac perſoluiffent. Celebrem admodum eſſe in ea re de Bello Bernardo famam, quod illum nunquam quiſquam fruſtra à ſe vocatum ſenſiſſet: Mitteret igitur qui ſe ea gratia ad eius ædem vnà cum donarijs ſiſteret, ac conceptis de more precibus morbum expiaret. Nec mora inuenitur qui eam peregrinationem ex conducto ſuſciperet, ac perficeret: Huic nomen fuit Hans Iacob: Is ritè, atque vti à ſaga præſcriptum fuerat peractis omnibus, cum tãdem domum reuerſus ipſum horæ momentum quo voto deſunctus fuerat præciſè inter multa alia narraſſet, repertum eſt omnium, qui tum ægro aſtabant, conſentienti testimonio ab ea illi fuiſſe conualeſcendi initium: ac eo tempore magno nixu vitri fragmenta, & glomeratos capillos cœpiſſe euomere: Quæ & ipſi Iacob in fictili ſcurella ad maiorem fidem tum ſunt exhibita, vt videret: Matis Hay, Maths Maioris, Nobis Petter, ac complures alij, licèt diuerſi de hoc interrogati, toridem tamen verbis id retulere. Et menſe Octobri Anni M. D. LXXXVIII. ad me perlati ſunt ab aſſine adoleſcentula clauī duo ferrei: quos ipſa multa permultos putuita videntibus, qui tum domi erant, omnibus euomuerat. Eiùſque morbi in quem illam anno ſuperiore Nicolæa Stephana, de qua poſtmodum fiet mentio, cōiecerat reliquias fuiſſe omnes quotquot eius antecelliones, ac progreſſus cognouimus facile iudicauimus. Nam & ab eo vomitu alui, quæ alioqui in lapidem induruerat tumor ſtatim deſedit, & quæ annū integrum incommodiſſima fuerat valetudo, paulatim leuari, ac confirmari

confirmari cœpit. Cui *παράλληλον* non malè annumerari poterit quod Langius ⁸ vir Anglus, dum Medicinam in Palatinorum comitatu faceret, à se obferuatam scribit Anno M.D. XXXIX. Energumenam scilicet in eorum Palatinatu fuisse; quæ post diuturnos, acerbosque ventriculi dolores clauos ferreos oblongos, atque incuruos, acúsque æneas cera, ac pilis obuolutas imo ore proiiceret, atque euometet. Veteribus quoque hæc cognita fuisse vel illud indicat: quod Iulius Obsequētius Cn. Domitio, & C. Cassio Coss. Aretij euenisse memorat mulieri cuidam, quæ farris grana affatim euomebat, cum & ex eius naso multa alia præterea enasceretur. Et nostra ætate editi libri satis multi, qui talium prodigiorum exemplis abundant. Sed non facile eorum sententiæ accesserim, qui illa defendunt neutrquam talia existere, qualia apparent: verum potius sic humanos sensus præstigijs illudi, vt simulata pro veris amplectantur. Nam quod primum autumant nihil foras extrudi posse, quod antè non sit intromissum: Tantæ autem magnitudinis ea esse quæ sic egeri videntur, vt neque per os demissa, neque per anum ingesta; qui tamen duo capacissimi sunt in corpore meatus, vel credulissimo cuiquam videri possint: hoc certè non vno modo reprehendi potest: Primum, quod multa naturæ etiam vitio in homine gignantur, vt lumbrici in ventriculo, calculi in renibus, lapilli in articulis, in lotio bestiolæ formicis affines, atque id genus alia modum nullum retinentia, quæ tamen angustissimis meatibus ipsa eiciat, sæpè etiam facto vulnere expellat. Imò quod Leuinus Leuinius ⁹ in ipsa facti

^{8.}
Epist. Medicinal. c. 1.
pist. 42.

^{9.}
De occult. natura miracul. lib. 3. cap. 40.

specie refert ex sordidis ulceribus, ac vomicis, vnguibus, pilorum, testarum, ossiculorum, lapidum fragmenta sæpe eximi, atque erui, visa sunt, quæ humorum putridorum concretione coälita existimarentur. Nemo tamen ea vel aliunde introducta fuisse: vel non incolumi corpore suo loco aliquantisper constituisse ibi inficias. Ac quod etiam intro mitti, atque inculcari queant, si exemplis certandum est, habent enim ea in hoc genere disputationis non parvam auctoritatem, suppetent ex recentioribus, iisdemque laudatis authoribus non pauca huius materiæ, & certa, & propria. Lurætiæ (inquit Ambrosius Paræus ¹⁰). Biturix scholasticus fuit nomine Camerarius, qui cum imprudens graminis spicam fortè deglutiuiisset, atque ea per tracheam in pulmonis substantiam esset demissa: tantis dolorum cruciatibus statim est confectus, ut ex ea ægritudine mors propediem consecutura videretur. Sed natura, quæ ad sui conseruationem nihil non molitur, viam reperit qua se ea noxa confestim liberaret. Primum enim spicam transuersis pulmonum lobis, tum costarum musculis, ipsaque adeò quæ eas succingit membrana incolumi Camerario eiecit atque extrusit. Obstetricati sunt Fernelius, & Huguetius viri in arte Medica clari, ac nobiles. Quod sequitur apud eundem Paræum longè maiorem admirationem habet: tum propter intro missæ materiæ magnitudinem, ac eius penetrantis altissimè periculum: tum propter totius corporis, quæ patent eius ambages, atque anfractus longam, & diuinque transmissionem. Fuit, inquit, opus quidam, quem prædones ruri fortè repertum

^{10.}
Chirurg. li.
II. cap. 17.

pertum adegerunt, ut semipedalem cultellum, cui corneum erat mantubrium crassitudinis pollicaris, in fauces seu bolum aliquē ingeret: Ingressit ac sex integros mēses corpore cōtinuit: verū ita tabido, ac macie cōfecto, ut facīlè intus maximū angorem inesse cerneret. Tandem in inguinē se ostendit vomica foetido, graueolentiq̃ue tabo diffluens: vnde cultellus ille astante vniuerso municipij magistratu extractus, atque euulsus est. Iobertus Monpeßulanus medicus illum in Musæo propter rei miraculum studiōsè asseruatum postea habuisse dicitur: consecutus scilicet à chirurgo, qui artem suam in eo vulnere sanando ostenderet. Nam is Sommierium, quod oppidum à Montepessulano octo ferè miliaribus abest, habitabat. Finem fecero, si tertium ex eadem officina deprompsero. Rohanius Dynastes inter Armoricos generis nobilitate satis clarus morionem in deliciis non ita pridem habuit Guidonem nomine. Is ut sunt eiusmodi hominum inconsultæ, ac in semetipsos sæpè periculosæ, temerariæq̃ manus ensis mucronem digitos tres longum in fauces per os, quantum potuit, adegit: eundemq̃ per anum duodecimo post die egressit, transmissis tot tenuissimæ, subtilissimæq̃ substantiæ intestinis: qualia sunt præsertim duodenum ieiunum, & quod tenue propria appellatione dicitur: imò in sinus tortuosos, spirasq̃ue multiplices conuolutis, atque implicitis. Si igitur hæc siue ingenerata, siue immissa sua sponte natura profert, nihil extra cancellos, quos ipsa sibi circumdedit, euagata; quid tandem Dæmones facturos putamus? Quorum, ut inquit Iob¹¹) potestati nulla est quæ adæquari, aut

12.
Lib. 1. de
Asina aur.

conferri possit. Qui si concedatur, nec obftet numen momento in mirandam altitudinem montes excitare, eosdēque in profundissimas voragines deiicere: flutuos sistere, vel etiam aduersos agere: mare ipsum (si credere fas esset Apuleio.¹²) penitus exhaurire, cœlum deponere, terram suspendere, fontes durare, Manes sublimare, sydera extinguere, tartarum ipsum illuminare, & vniuersam mundi huius seriem sursum deorsum vertere possunt. ferrum igni emolliri, sæpè etiam liquefieri, denuoq; in pristinum rigorem indurescere videmus: idque earum qualitatū sola vi, quas imbecillæ hominum manus administrant. Et adhuc quisquam dubitat credere Dæmones ea, quæ sunt præditi, potestate maxima in humana corpora tam multis peruia foraminibus indere eiusmodi ferramenta, testas, ac lapides posse! quia nimirum quantitate sua excludantur, cum vel ipsa pro nutu coarctare, extenuare, atque etiam in atomos minuere; rursusque, ubi sunt immissa, priori figuræ reddere tota facilitate queat: vel si ne hoc quidem sic placeat, ita meatuum vias distendere, vt iusta capacitate illa admittere, ac continere valeant. Qui enim factu difficiliora sunt hæc, quàm annosam quercum integro cortice, vel validam turrin cohærentibus cæmentis intorquere, manente vagina: ensē omnem conterere, totum ossibus hominem reliquo corpore incolumi comminuere, foetum prægnanti superstitite extinguere, illæsis oculis æs conflare; & dissiecto dolio vniuersum vinum sistere, ac continere? Quæ tamen omnia fulmen efficere perhibetur, vine, ac facultate innata, an Dæmonis alicuius adnitente

13.
Sexta Na:
tura. quest.
lib. 2. cap. 31.

adnitente potentia, atque impetu alibi commodius disputabitur. Et meminisse videre me in Burdegaliensi prouincia, qui luxatos artus, fractaq; membra restituerent, ac persanarent, sola eius cinguli contrectatione, cui id infortunium contigisset, licet multorum etiam milliariū spatio is abesset. Quod & sua ætate euenisse Cato prodidit ^{14.} Quo autem pacto id fieri potuerit non video, nisi si reconditam quandam administri Demonis operam in hoc agnoscamus, qui subtilitate sua membra affecta penetrans cæcam aliquam curationem iis admoueat, non vtique dissimili ab ea arte, qua modo dictum est, illum in corporibus humanis stupenda plurima peragere. Quæ omnia si quis velit ad certum naturæ modum, atque ordinem referre, nihilo plus agat, quàm si cælum passa manu dimetiri tentet. At (inquiunt) agyrtæ, & præstigiatores ita circumstantium oculos perstringunt, vt sibi ferrum in ingulum adigere, idem ipsum mox ore expromere, percutus ense transuerberare; venatoriam lanceam, qua parte minatur exitium, in ima viscera condere; manum præcidere; nasum transfodere, aliâque plura vuluera sibi inferre videntur. Rursus funiculos imo gutture in linguam seriem deducere; quasi qui glomum aliquem euoluunt, atque explicant, aures mutilare, & decurtare: ac quod non ita pridem vidisse fertur Germania caput ceruicibus abscindere, statimq; in quem auulsere locum incolumi homine restituere: foeni vniuersum plaustrum vnâ cum auriga, atque equis vorare: aliâque multa ad prodigium ostendere, quæ quoque Dæmonum ope illis adnitentium effici omnibus est in confesso.

^{14.}
Apud Plin.
lib. 28. c. 2.

^{15.}
Cardanus
lib. 18. de
subtil.

so. Quanto magis igitur hæc procedet fabula; ubi eam ipsi absque villo hominis ministerio Dæmones adornabunt. An non præ illis erit facile, atque expeditum vomiturientibus agris quisquilias, & ferramenta eiusmodi clam in os inferere: quæ deinde videntibus, qui astant, omnibus se prodant, ac foras eiciant? Aut vulneris speciem in cute præbere, unde prodire, & quasi emergere videatur? Nam certè id admittere, & fareri satius est; quod tolerabiliorem, ac probabiliorem causam habet, minuscque naturæ videtur aduersari. Sed hæc opinionum commenta omnia delet vna veritas non aspectu tantum, atque oculorum quibus illudi potest luce comprobata; sed & ipsarum rerum attrectatione, præsentem confirmata: si quando ea in diuersis, evisceratisque corporibus reperire contigit. Memini enim me puero mulierem veneficam, cum pater meus tum Charinarum prætor urbanus ex elogio testiū interrogaret, inter secus à se admissa hoc quoque agnouisse in vicini sui, cui nomen erat Albimontano, sura vomica mala sua arte excitasse, qua si inscidendam curarent, glomus emanaret. Inscisa igitur vomica, ac multum ex vulnere hias glomum qualem in textrinis videre est ostendit: quem chirurgus Volsella apprehensum videntibus omnibus qui aderant ægrè etiam extraxit. Eum ipse oculis meis vidi, cum domum à chirurgo patris iussu esset allatus, domesticique omnes illum attentè, ac otiosè considerassent. Huic affine est quod Langius¹⁶, cuius paulò antè à me laudata est autoritas, de ea re scriptum reliquit. Oppidum est (inquit) in Germania (Vvrich lingua patria vocant) In eo agricolam

16.
Epist. Medicin. epist.
42.

colam quemdam (Nenseller cognomen fuit) latentes, atque occulti quidam corporis dolores fiducie exabant, ut præ impatientia ipse sibi sua manu ingulum ferret. Nam & de viti interiore cute clavis ferreus ante detractus non sine maximo eius cruciatu fuerat. Medici igitur cupidi perspicendæ, cognoscendæq; tam insolentis morbi causæ mortui viscera per vulnus patefecerunt. In iis præsentibus omnibus qui adesse voluerunt oppidanis repertum bacillum, quatuor è chalybe cultelli: ferramenta alia duo à clavis, & capillorum pila factis magna. Hæc igitur eum sic sensibus veri nuntiis percipiuntur, absurde nimirum facere videntur: qui rei notitiam, ac difficultatem pro mendacio accipiunt. Quasi quod inauditum sit, aut difficile, id illico credendum habendum sit, ac non potius conveniat, unumquodque ex se, atque uti ipsa est, censere, quam per affectatam incredulitatem in dubium, incertumque adducere.

Demones veli in locis sanctis, ut opus arandi sunt hominibus astutia.

CAP. XXXIV. De morbo plebeio præsertim, ac qui ruri habitat in loco mole inolevit: ut si cui con-

Hoc apud nostros plebeios præsertim, ac qui ruri habitant in loco mole inolevit: ut si cui conriget morbo laborare insolentiori, ac à vulgari bus alieniori, statim ex eius domo quem ea de re suspectum habent esculentis, poculentisve aliquid substractum curent: quod deinde incertissimam fruendæ valetudinis spem deorent, aut absorbeant.

Idq; sibi profuisse ad salutem non pauci retulerunt.

1.
Chermasij
vi. Cal. De-
cemb. 1584.

Cui rei sagæ si quis de ea illos percontetur nec eunt inficias. Cum à Dominica Epuræ Index curiosius fortè quæreret, verumne id esset, quod de ea tam constanter circumferebatur: respondit non semel sibi euenisse, vt quibus venenum malum fecisset, eos ex illo conualescere sine sua ope postmodum audiret. Quæ de re cum aliquando cum Magistello suo expostularet, qui spondidisset conualiturum, se inconsulta, neminem, cuius ipsa valetudinem antè afflixisset, hæc ab illo tantum audiebat: Annon stulta satis videntur tibi, mihiq; eam valetudinem luere, cum creduli, ac dementes eam referunt acceptam nostræ virtuti, ac potestati? O veteratorem insignem, qui hominū maximam perniciem ex eorum imbecillitate adeo versute aucupatur! Quod enim in naufragium, quam iacturam maiorem facere possunt, quam fidei, quæ sola Deo asseruntur, ac vendicantur: per quam vnam nihil non ab eo impetrant, prona, faciliq; experiuntur omnia. 2. Cum Daemoniaci pater I E S V M

2.
Ad Philip.
cap. 2.
Matth. c. 15.

rogasset 3, vt si quid posset sibi, filioque subueniret, illico audiuit: si credis, licet. Rursus 4, cæcis rogan-

3.
Marci c. 9.

tibus sibi restitui lumen oculorum: secundum fidem vestram fiat vobis, inquit. Et alibi 5: quemad-

4.
Matth. c. 9.

modum credis, ita & eueniat tibi. Hic fides quid aliud est, quàm vinculum quo vno firmissimè deuincitur Dei erga homines beneuolentia? Quid

5.
Matth. c. 8.

aliud, quàm foedus 6, quo nos Deus in tutelâ, præsidiumque suum, nosque vicissim in Deum illum recipimus? Mirum igitur iam videri non debet, si ea Dei amulatorem maximum, hominum osorem

6.
Psal. 89.

infestissi

infestissimum Sathanam tam male habet: sique de nulla re adeò est sollicitus, quàm de ea labefactanda, conuellenda, ac tandem in se vnum transferenda. Quamobrem machinis is quidem sæpè alias admouet, sed nullam ferè validiorem, quàm cum de recuperanda, quæ semel amissa est, valetudine, spem iniicit. Quis enim, dum id consequatur, conditionem vllam reiiciat? Incutit igitur ipse morbos, atque ægrotudines primum: sed, Deus bone, quales! Certè quæ etiam nō rarò ad insaniam, furoremque adigant: Tum earum persanandarum ostentat rationes, & faciles, & expeditas: obsonium scilicet ex eius domo, cuius mala arte se in morbum coniectos putant. Nam in ea dolorum acerbitate quis tam erit constans, & moderatus, qui sic præfenti, & vt videtur gratuito remedio abstineat? Quis qui pro summo beneficio id non amplectatur fraudis, noxæq; prorsus expers esse non existimet! At

Frigus, ô pueri fugite hinc, latet anguis in herba 7.

Nam primum in eo obsonio fiduciam, spemque omnem nostram collocare iubet, sicque nos à creatore ad creaturas auertit, quæ intolerabilis blasphemia est. Tum ei nō ex innata aliqua facultate, quod ferri posset: sed ob id solum quod vel furto, vel precario, è fortilegi penu sine ablatum, medendi virtutem tribuit. Denique, quod iniquissimum est, nos in eam necessitatem impellit: vt quos certò nouimus Deo, vniuersoque hominum generi infensos, atque inimicos, nobis etiam priuatim afflicta valetudine inuisos: eos tamen suppliciter adire, obtestari, atq; etiam munerari non dubitemus. Nem-

3.
Virg.
Eclog. 3.

pe hoc eo redit, ut praedonibus gratiam habeamus, quod spoliauerint, non etiam crucidauerint: ut maleficos ferociore, atque ad nocendum deinceps confidentiores reddamus, quod pro supplicio praemium reportare se videant. Ut denique corporis breuem, incertamque valetudinem animo sempiterno, atque indubitare luamus interitum.

Nulla re tam cito, ac commodè adduci forte posset ad depellendum quem feceris morbum: quam inanis, et verberibus, violentia. Cautionem tamen esse non parvam, ne quod minus fuerat malum in maius habeat, versutaque grauiore cum damno fiat: Tum propria quadam declarantur, quae in eo negotio intercedere solent. Disputatur etiam, an illa morbi vi exorta curatio possit esse citra fraudem animae capitalem eius, qui sic vim addidit, necne.

C A P. III.

IN confesso fere est omnibus, quae de hoc interrogantur, facis: quo plus metuantur, eo audentius nocere, ac minis, & mineto de carcere metu apud se multum profici, ut suas fascinationes repercutiant. Diserta est, atque expressa ad id Claudij Morelij oratio agnoscens, se nulla uide re magis adactum, ut leuaret quas semel multat in carceribus: quam cum de comprehensione, verberibus, ac vi aliqua terror offerebatur. Vir quidam propter multarum rerum quam attigit cognitionem in consilium interius serenissimum. Ducis nostri allectus: cum de ea re forte una sessionem haberemus, nar-

rauit

^{1.}
Serra 111.
Non. Dec.
1586.

ravit mihi, & serio, quidem: cum aliquando renuntiatum illi esset filiolum in subitum morbum incidisse, atque ut is ab anu quadam per veneficium allatus existimaretur, de tota re primum nutricem esse percontatum: nam tum forte ab ea gestabatur filiulus, cum illum is morbus inuaserat. Tum accurate perpendisse, atque aestimasse qualis is morbus esset, ex eorumne genere necne, quibus via peruulgata naturæ cōsuevit ea ætas esse obnoxia. Ac cum haud dubie comperisset non nisi mala arte, ac per fascinum illi conscripserat, se eum tandem singula reputans, eo coniectura pertinuit, ut nihil iam putaret sibi esse reliqui: quominus hanc filiolo ortam à bona illa anu iniuriam crederet. Iubet igitur illam accersi, atque admissam solam in ades interiores primum blande appellauit, ut si quid opis huic malo conferre posset, id non grauate faceret: neque enim ingrato locaturam beneficii. Ac cum illam multa causari vidisset, quo suspicionem veneficii à se remoueret: tum de faciendâ medicina preces obstinatius relicere: arripso fuisse, quem ad id parauerat, sic illi humeros, latiusque perficuit, ut paratam se diceret, quæ imperaret, facere. Postulare modo paululum temporis apponi sibi dum curat, quæ ad eam rem essent necessaria. Nec mora dato illi, quod postulabat, spatio, ac facta copia quæ vellent agro impertiendi: non multo post ad motus quibusdam, in speciem scilicet, ac ad tegendam artem potius, quam quod res ita opus esset, illum pristinae valetudini restituit. Necessarius meus Antonius Blyensem in Dominiartinenſi ditione questor ararius idem filiolo cuidam suo curenſe

olim mihi narravit. Cùm is (inquit) ve pueris mos est, in æde sacra à matre ludens lógius euagaretur, præteriens vetula quædam illi manu quasi ad blandiens caput demulsit; ac benè precata. ceu aliò properans, foras se eiecit. Tum puer illicò caput demittens, ac iam agrè se sustinens, vocè lamentabili morbum faciliè indicavit. Eo igitur domum relato, ac morbo in horas ingrauescente: haud dubiè eius causam reiecere omnes, qui rem vti gesta erat audiebant, in vetulam illam multorum beneficiorum iam suspectam. Ergo per vim à vicinis quibusdam ea adducta, ut illatum morbum tolleret, statim ut fuit coràm, coepit iisdem modis, quibus ille confictari: ac primum toto ore esse liuida, tum spumas agere cum tãto aspicientium honore, ut in rabiem iam iam itura videretur. Successit nox quam in eodem lecto cum puero ducere voluit, nònumquam illi passis incumbens brachijs, ac os ori componens: quasi quæ fouendo, atque aspirando labantem eius vitam recreare conareretur. Matronarum etiam, quæ aduigilabant, sermonibus diuulgatum est bonum, qualis cœstri feruente æstate esse solet, tantisper circa puerum auditum, dum desijt videri. Evangelici textus fragmētum, quod amuleti instar eius fortè pileo infutum hærebat. Dubium reuellerit sagax, an eius Dæmon. Certè qui pridis conceptam præcordijs mortem continere putabatur puer, primo diluculo valens, saluúsque euasit. Sed nec id bonæ illi, nihili fuit. Nam ipsa sibi beneficium ut aliquatenus fœneraret non longè abiit, quin maximam pecoris partem, quod in illis ædibus stabulabat, malè perderet. Qua in historia multa obseruatione

tione digna occurrunt. Primum tempora ipsa, sua
 sanctitate, ac religione nocendi, vel voluntatem,
 vel facultatem. Somnilegis non adimere: nisi Deus
 hoc singulari sua bonitate prohibeat, atque auer-
 tat: vti etiam eius exemplo ² superius est demon-
 stratum; quæ aspergillo iustrali eam inter sacra le-
 thaliter conspergit: quam iniuriæ obnoxiam alibi
 opportunius reperire non poterat. Et non semel
 ipsi vidimus dissecta, ac prostrata in delubris Di-
 uorum signa fulmine: quod Dæmon aliquis vi-
 brasse, ac contorsisse crederetur. Nam nullibi amat
 magis Dæmones sua flagitia facere, quam vbi ex
 indignitate eorum augetur, & crescit immanitas.
 Secunda consideratio est beneficii, quod vti furo
 aliquo beneuola ominatione solent prætexere. Sic
 Ioab ³ sic confessus Amasam, cum prius amice
 complexus, atque his interpellatus verbis est: Num
 saluus es, mi frater? Et Iudas ⁴, quem illi *παράκλητος*
 faciunt, qui vtriusque instrumenti historias inter
 se componunt, magistrum, addito etiam osculo,
 quod signum Hebræis summa erat beneuolentiæ,
 salutauit: innox tamen carnificibus misere torquen-
 dum, mactandumque eum relicturus. Magi etiam
 moris habent suis fascinationibus, atque incanta-
 mentis sacrosanctas imagines, solennes precatio-
 nes ipsamque ineffabile Dei nomen intermiscere.
 Denique nouum non est (vt inquit Gellius ⁵, &
 Plinius ⁶) reperiri qui bene ominando, atque im-
 pensus laudando arbores, fata, ipsosque adeo ho-
 mines effascinant, ac perdant. Quæ etiam causa fuit
 antiquitus (inquit Aristoteles ⁷) vt aliquid laudatu-
 ris præfari non esset, ne ea verba laudato obessent.

2.
 Cap. 2 li. 1.

3.
 11. Reg. ca.
 20. vers. 9.
 4.
 Matth. ca.
 26. vers. 49.

5.
 Li. 9. ca. 4.
 6.
 Lib. 7. ca. 1.
 7.
 20. Seli.
 prob. 34.
 8.
 Verg. E-
 clog. 7.

-Si vl

- Si ultra placitum laudarit, bacchari fronssem
Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

9.
Hist. Fran.
lib. vi. cap.
35.

Tertia annotatio est, nunquam esse solidam gratiam, aut plenum, integrumque beneficium, quod conferunt Dæmones; si id rectè beneficium dici potest: sed statim vel æquata, vel etiam graviore aliqua iniuria, atque incommodo luendum esse ei, qui impetrauit. Vix enim morbum ullum à quoquam depellunt, quoniam in aliis non illac transferant: Et vix salutem alicuius interitui fore semper paciscuntur: ut refert Gregorius Turonensis factum aliquando à quibusdam veneficis Parisiensibus: quæ Muimolus præfectum, quem in morbum lethalem mala sua arte coniecerant, ad valetudinem reducere aliter nō potuerant, quam prius eius consensu vita interfecto vix bimō infante, quæ Chilpericus pater unicum in spem regni aiebat. Quam vorisuram sæpè etiam in quo fecerit fecisse præcos illos mortales Dæmonum terroribus imbutos, passim eius temporis loquuntur annales. Nā & Admeto regnum apud Phæras habenti Apollo à Paris inducias cum morte impetravit: si eam alius pro illō obire vellent. Et cum terra medio foro ingentibusque Romæ defecisset, responsum est non aliter eius labem coliturum, quam si priore spera dolescens aliquis sese in eum inhiatū deiecerit. In quo operæpretium est videre, quid potentia Dei benignitas, & tyrannica Diaboli crudelitas, ac sevitia intersit: Siquidem Deus aduersos hominum casus ad eorum salutem, conservat, omneque; Diabolus prosperos, si modo valeat ab eo unquam esse potest, in pestem, interitumque certissimum convertit. Quar

10.
Aristoph.
interpres:
& Euripides
in Alceste.

et. Quartò & hoc observatione dignum est: quod per summam indignitatem, ac contumeliam modum quem Elifeus ¹¹, Elias ¹², & D. Paulus ¹³, sanctique patrum multi in reuocandis ad vitam hominibus remedium, ipsa sagra in sanguinis assimulant; atque in manum dum sic ductis, passimque artibus innoxiam a valetudine confectatos toto corpore incumbunt. Nam & alibi memini me pluribus dicere, quemadmodum operum Dei maximus sit adumbrator, atque assimulator Sacerdotum. Postremò, quod ita horrere, atque auersari videretur inscriptas sacris nominibus, aut characteribus chartulas, pyctasia, volumina, atque aliud genus amuleta, & alexitaca, quibus homines contra malas incantantium artes vulgo se munire solent; non ideo fit, quod ab iis sibi impediuntur ullum afferri poterit. Nam in omnibus fere fascinationibus, imposturis, ac curationibus hæc etiam suos adhibere docuit; quo scilicet speciem maiorem sanitatis habeant, sed multò magis, ut rudiores in iis, ceu in funambulo, occupet, inque plana sua opinione confirmet, ac stabiliat: quæ neglectis longè salutarioribus remediis in istiusmodi rebus rudis salutis suæ presidium constituunt. Si cuius enim animæ, ut cum D. Ioan. Chrysostomo loquar ¹⁴, è suggestu entium eorum euangelium nihil prodest, qui eius in charta descripti fragmentum ad corporis valetudinem conferre posuerit: in quo quæso Euangelij virgus luceat, num in litterarum characteribus, ac figuris, an potius in eius sensu, intelligentiaque? si quidem illis æquum est eos semper collo alligata gestari; sin in humanino reconditos, defixosque po-

11.
Reg. 4. 6. 41.
vers. 34.

12.
Reg. 3. 6. 17.
vers. 21.

13.
Act. 20. 6. 9.
vers. 10.

14.
Hemel. 73.
in Matth. 5.

15.
Dommar-
tini mense
Decembr.
1587.

tius habere: sed iam ad intermissas narrationes cursum reflectamus. Nicolæa Stephana ¹⁵ Sampaulliana mercede accersita, ut Dommartinense castrum pestilentia, qua tum affectum credebatur, repurgeret (nam ei rei operas suas locare consueverat) id quidem officium non indiligenter executæ est: sed cum iusti dies excessissent, post quos contagionis metus cessare solet, ac ei numerata mercede facta esset abeundi copia, dolens, quod opinione citius mutandam sibi videret, non alioqui tenuis, ac illiberalis victus consuetudinem, putavit aliqua ratione eius abitionis tempus sibi esse trahendum; simul & Castellani vxorem malo aliquo impertiendam, quod in se ableganda adeo præceps esset, ac diligens. Ergo abiecta omni cunctatione placuit illam morbo aliquo distingere, in quo subleuando denuo rogaretur operam, studiūque suum impendere. Nec mora ei astans ad fores cubiculi: En, inquit, hec strophii tui plicaturæ disturbatæ sunt, sine illas ut paulum reconcinnem: adductaque per speciem officij ad collum manu solertissimè excussit in eius dorsum pulueris venenati, quem digitis regebat, micæ aliquot: Quo facto tanto fuit, illico membrorum omnium horrore correpta, quanto solent maximo, quos febris primum occupauit. Nec adeo multo post tantis præterea pedum doloribus differri coepit: ut iis foedè auersis ad talos digiti statim distorquerentur. Quæ re omni à domesticis perspecta, atque intellecta comprehensam, asseruatam, ac denique verberum iniecto metu exterritam non prius dimissuros se sunt interminati: quàm fascinatione sublatam heram in pristinum valetudinis statum

statum restituisset. Nam & hoc beneficij suspicio-
nem augebat, quòd ab ea aliquando audierant se
quicquid huius sciret, quòd sic ad prohibendam, a-
uertendamque pestem vteretur, acceptum referre
cuidam Matthæo Amantio non pridem ob forti-
legij crimen capitis damnato: à quo etiam in tyro-
cinijs pretium stuprum passa, atque ex eo grauida
facta fuerat. Primum igitur magnis clamoribus te-
stari insignem sibi fieri iniuriam, cui pro beneficio
ranta columna reponeretur, ac de suspendio mi-
nas etiam iactare. Sed cum nihilominus illos in
sententia obstinatè manere videret, ac nihil iam à
se ea via profici: consilium, orationemque mutans
rogare cepit, ut quando ea sibi medendi necessi-
tas imponebatur, sustinerent dum ad memoriam
requireret, si quod olim simili morbo remedium
audiisset prædicari. Ac non multo post reuersa di-
xit reperisse se, in quo iam exploratæ salutis spem
ponere, ac defigere possent: Nosse enim se herbas
quæ in balneis affrictæ ei dolori medicamentum
præsentissimum essent allaturæ: Orare modò ne
ægrè illis esset, si quæ mora valetudini intercede-
ret. Neque enim eiusmodi morbum esse, qui ita sit
ad sanandum facilis. Inter hæc is, quem tum secum
habebat, filius, cum videret matrem ita accipi, sibi
idem timens, qui sciret se conscium, nocte intem-
pesta è murorum pinnis per funem se demisit: Sed
postridie è fuga retractus, victus, ac cur sic clam se
foras eiecisset iussus eloqui, rem omnem, uti hîc
narratur, ordine explicuit. Hoc addens se toti ei
fuisse caput, qui matrem ad illam impulsisset, dum
causam querit, quæ paratè ab irtoni morâ aliquam

produceret: præterea nihil ad salutem conferre illa
 omnia fomenta, quæ ea sic acturate agria adhibe-
 bat: Sed ijs ita fuchum fieri oportere, ut videatur per
 convenientia naturæ remedia processisse curatione:
 Nam iam tum ab intentatis illi verberibus latenter
 antidotum eam admonisse: sed illo vinci, ac con-
 trahi non posse, qui ab initio fuerat morbo impo-
 situs temporis modus. Expectare enim igitur, dum is
 hebdomadz dies, eaque hora bis recurret, quæ
 præbitum esset venenum: Certe enim tum agram
 conualituram, saltim ab omni doloris sensu iri li-
 beratam, sola membrorum reliqua lassitudine: In
 quo datam expectationem neutiquam fefellerat
 nam in illo ipso quem præstituerat temporis arti-
 culo morbus est sedatus. Verum, insequentem mox
 recruduit etiam acerbior: nam veneficam, & ve-
 poftea est compertum, adhibiti remedij penitus erat,
 quod videret paratam inde rationem ad se malofi-
 cij coarguendam, ac etiam in prohibita testimonio
 obviendam: nam nisi ab ea venefica, quæ morbum
 fecit, tolli, aut sedari vix posse alibi demonstratum
 est: ob idque ab illa repetitum, iteratūque fuerat
 venenum. Cum igitur postridie filio prædicti ronis
 mendacium obiectaretur, multa malitiose in-
 stans hoc tantum dicere voluit, matrem ut verberibus
 quam possent indignissime acciperent: hoc e-
 nim uti advertebat vnicum superesse contra eius
 tergiuersationem remedium. Arreptam igitur duo
 validissimi rustici non prius cessarunt vitium ma-
 leolis conrudere pedibus obperere, pulsare, agna-
 re; ac denique in omni summa ignem deripere, quam
 fidem suam astrinxisset, se agram eo ipso die, imò
 hora

hora per sanatgram. Quod & praestitit, postquam
 ponimus illi roscendum praebisset, quod ante
 candidulo pulvere videntibus nonnullis medica-
 uerat. Super tandem facta ab eundem copia, ut de hoc il-
 li ante data spes fueras in hostes etiam ad castrum
 portam praestolantes iniecit: a quibus ex iudiciis,
 qui in eius vitam, moresque inquisuerat, decreto
 comprehensa, ac in vincula coniecta de re per, si-
 cuti hic habetur, hanc cunctanter confessa est, ut
 tandem igni una cum filio sit coneremata. Quae
 narratio duo praecipue habet quibus nos eruditi
 conuenit. Primum nihil ad curationem conferre,
 quae fortilegi carquois adhibere morbis esse ineu-
 sis remedia, sed ut ea praetexti quasi integumenta
 fortilegiis, quae videri legimus ferre per palam ef-
 fo merentur, ut omnes herbas, unguenta, balneas, alia
 que quae in victu, utique quotidiano habent, ho-
 mines, quibusque medendi vires certe, ac prae-
 parata sunt adhibent, vel ut cognant ad infa-
 standos superstitiois neque alium animos. Melius
 cum ad totius peregrinationis, molesta et infa-
 cra, iustrationes, denarii, aliaque id genus per spe-
 ciem peratis, quod Christianis sunt in usu quod
 diuino, iudicant, ut illi per se habent ad abusu
 lendam, labefactandamque pollicem aduersam quam
 in vno Deo desuperam nobis esse pollicetur, hanc cum
 transferimus ad meliorem esse ostendit, per se
 tunc, quae fortim de domo veniente hosti, et a esse
 curamus, ut illi mori, ut illi a qua conuicta, et
 leuandis conuictis. Nam hoc bene illi tubu-
 ter pacem unctum, ut quodam, et familiaris, ad in-
 modo hac prauitate, ut philosophum in faciant.

residere scilicet in sua penu, seu in pharmacopola officina aliqua, quæ morbum certo virtutis medicamenta: Imò (ut cum Plinio iunior loquar) se Deorum potentes esse, si habere domi, quo sola ceteros mortales iurare, ac ferreare queant. Alterum non oscitantur: in ea narratione prætermittendum est, si quis Demonum tenaces manus, ut non facile eripi sibi sinat, quod semel comprehenderit. Ergo si quando suorum rogatu morbum immittis, vel cum alio etiam graviori committendus venit, ut iam dictum est, vel in illud tempus eius sedationem, curationemque reici oportet, quod frustra quisquam antecapere, sius apud eum precibus studeat. Ita semper reliqui aliquid esse oportet: quod is lucro deputare possit, sed & cetera narrare pergamus. Stephanum Noachum¹⁶ Madrensem perpetui triennij morbus usque, adeo exercuerat: ut res illi parum abesse ab infania. Ergo desperans ab omnibus, periclitatisque incassum, quæ solent Medicorum cura suggerere solet, remedijs tandem ad ariolos animum conuertit. Erat ea tempestate Cranuillæ quidam præ ceteris eius ætatis fama clarus: Ad illum præsentem præsens rem omnem deferret. Edocuit hoc ipsi malum ab ea muliere confectum fuisse, quæa domum reuersus, una cum uxore colloquens, esset reperiurus. Compararet igitur è lecto aliquo famento vinculum, quod eius collostrum, ac coram esset, inticeret, minareturque, ferocius se illi animam mox esse interclusurum, si labefactam valetudinem iam iam restitueret: Ingressus domum, ventulam offendit, variis ad focum assidentibus, hunc nomen erat Parisæta No

16.
Castina
mense In-
ho Ann.
1586.

setæ Nonauillanæ: eam, uti monitus erat, reverbis-
 que quantum potest perterrefacit. Illicò eius
 genibus illa aduoluit, veniam petere, ac fartam te-
 etam ab omni morbo valetudinem certo promit-
 tere: modò in iis, quæ præscriberet, obsequi vel-
 let. Ea verò esse primum ne grauarietur pyra, quod
 erat illi præbitura, comedere: Quod enim silicis
 instar durum primo contactu videri possit, id non
 ita esse: manu enim attritatum perinde emollium
 iri, ac si bene coctum, conditumque esset. Tum ut
 se statim lecto componeret: futurum enim, ut il-
 licò morbus ingrauesceret penè ad interitum: Ac-
 cerferet ob id è vicinia lectas matronas duas, quæ
 illi ea nocte vigiliam suam traderent: harum, pes-
 sama, præsentia se defendere callidè parabat, si quid
 obiceretur male atque factum, quo adeò grauis dis-
 turnusque morbus tam facile, ac citò abcessisset:
 neque enim huiusmodi ad id adornabat quicquid
 palam facere decreuerat. Conditionem nullam re-
 iecturum se declarat. Noachus, modò ex tam in-
 commodà valetudine euaderet: Acceptam tamen
 pyrum primum negat morbo diuidi posse, ut quod
 planè esset ferreum: sed dum hæc loquitur, ac pau-
 lum interim illud contrectat, sensit non sine ad-
 miratione in lanæ molliem propè abiisse. Eoigi-
 tur deuorato (nam erat gustui suauissimum) sta-
 tim illi stomachus tanto ardore conflagrare corporis
 quanto vix maiorem candentes carbones excitare
 potuissent. Ergo in cubili propere collocatur agen-
 ti animam haud ita diffinis: Adhibet trepida v-
 xor, quæ secum ea nocte illum observarens, ma-
 tronas duas quibus se tertiam hostia illa vltro adii-
 cit vultu

cit vultu ad eam ad necessitatem composito: res ipse in
la fecta videri potuissent vxoris ipsius lachryma:
Iam non indiligens vigilia ad mediam vsq; noctem
procefferat: cum vehocula clamor aspersas comites
Lethæopis ad pulchritudinem Mercurius alapis; ac
disliporsequo complectitur; ac ipse oblectum
agrum humbris transterit in proximam arcam: ibi
que oblati in manu vultu imponit. Tum repetitis
ipuriis sepius vultu ac sepius in ipsa quæstione diu
quirit: Topplemerpurnis coßam fage niscere be-
lita: ra vultu vultu doleant: amonit, quod ipse
ter Angentum tali vultu dicit: beneficium operam
suam accedat vultu cogere niscere sed eius modicam
illa in ore pñis magis, magisque vultu pergeret
illu pñis vultu: Agedum magis, ac ipse opulenta
bellu vultu oblectum fage niscere, quæ me pri-
mum ad hanc aequitatem vultu impu-
listi. Hic a se vultu trepidus sepius pñis magna fi-
ducia restatus est: Inter haec expectet, quæ ad cu-
bile pernoctabant, mulieres id vacuam hacta tota
festinantur in pñis, ac perferuntur domum,
sicubi desideratum hominem reperiant: Ac tan-
dem solum cupio sola vendit in arca ostendit. Re-
gant, eoque se in flectit nudo, ac in comitatu sece-
derit: tanta flectit. Occupat illa prior respondere,
acque in flectit. Ammonit dicitur in flectit, acque a me
pñis, vultu vultu facere, sed nullis cultu ex-
continuat vultu: hoc solum flectit, hominem
vultu, ac quæ in flectit in loquimur pñis
nent. Verum illa id vultu, vultu omnes simul
magno nisu reponit: pñis, quod illa sola
nullo negotio asportanda pñis. Potest enim
malu vultu

ea lex pacti præcipua fuisset, ut Noachus supradictis omnibus defunctus morbo penitus subleuaretur: & adhuc tamen doloris nonnihil superesset, causata est venefica importunum mulierum aduentum, quo impedita fuerat, ne bene incepta ad exitum perduceret: sed ad summum ferendam esse octo dierum moram: post quos sine vlla frustratione integra futura esset illi valetudo. Quod & evenit. In his atque aliis multis manifestò deprehensa, tandem est in carcerem inclusa: cuius tamen ruptis vinculis custodia incuria evasit, atque abiit. Et habet quoque aliqua hæc narratio, quæ non frustra lectoris considerationem intendant. Primum confidenter, atque impune inter huius ætatis Christianos versari, atque artem suam facitare ariolos: quos tamen sua societate prohibuerunt mortales omnes, quorum animos imbuuit aliqua veri Dei opinio: Moses ¹⁷, Saul ¹⁸, Iosias ¹⁹ poenam ultimi supplicij in eos sanciverunt: qui in ditione sua deprehenderentur arioli: Constantinus ²⁰ illum, qui eos cõsuleret, deportari Constantinus, & Iulianus ²¹ gladio ultore feriri voluerunt. Ancyranum ²², Tolerantium ²³, Aurelianensem ²⁴, atque alia pleraque sancto-
rum patrum concilia è sinibus Christianæ communis exterminandos decreverunt. Et Christianorum omnium hic consensus est ultimus, non esse in Ecclesia ferendos: Imò diserte qui diebus dominicis conciones habent, illos execrantur, ac Diris denouent. Et tamen Regum, principumque hic viciatus, & quotidianus lusus est: Eos quoque non parua mercede ad se accersunt. Horum etiã exemplo, nam talibus authoribus iam tutius peccatur,

R r

17.
Leuitici
ca. 19. vers.
26. & Deuter. ca. 18.
vers. 11.
18.
Samuelis
ca. 28. vers.
3.
19.
Reg. 13. ca.
23. vers.
24.
20.
l. 3. de Malef. C.
21.
l. Nemo
auspicem.
Eod.
22.
cap. 24.
23.
cap. 28.
24.
cap. 32.

vulgus adit: qui furto substracta, vel casu amissa indicent, ac patefaciant, cribri, aut clavis versatione identidem iterata: distincta in lustralem aquam chartularum immissione, quæ nomina eorû, quos furti suspectos habent, contineant: mantilis productione, contractioneue reciproca, atque aliarum id genus rerum damnanda periclitatione; quæ pyromantias, aëromantias, hydromantias, & Geomantias veterum omnes sua impietate etiam adæquare possint. Tum furum illi manipuli, qui sub Ægyptiorum emérito nomine bonam Europæ partem quasi suo iure prædabundi peruagantur, nulla re se plausibiliores præbent: quam quod apud imperitam multitudinem profitentur, quæ quemque sors maneat præmonere. Ut hic omittam recensere longè nequiores: Cranuillæano illo ariolo monachum in Niderhaun, mulierem Thermopoli, quæ est ad Mirecuriam; militem emeritum Nanceij, aliósque plures, qui palam etiam, & securè ex ea re quæstum faciunt. Sequitur in eadem historia è sarmento intorqueri oportuisse vinculum illud, quod sic Maleficæ collo adaptandum erat. Et vulgus in ea opinione est, verberibus sagas nullis tam commodè castigari: quam quæ vitis administrat. Cuius rei causam, si quæ tamen vera est, non facile sit afferre. Et adhuc in simili difficultate hærent qui apud Plinium²⁵, Liuium²⁶, Plutarchum²⁷, Macrum²⁸, & Spartianum²⁹ quærunt: cur vitis in delictis penam eorum tantum militum qui ciues essent honoraret: curque eam centuriones præferrent, quasi imperij insigne, & ornamentum. Miles ille legionarius apud Apuleium³⁰ centurionem extra præsidium

^{25.}
Hist. nat.
lib. 14.

^{26.}
In Flori cō-
pendio.

^{27.}
In Galba,

^{28.}
In lib. 11.
de re mili-
ta. & 1. mi-
lites De re
milit. D.

^{29.}
In Adriani
vita.

^{30.}
Lib. 9. de A-
sin. aut.

fidium (credo) mentitus, ut est eiusmodi hominum audacia, repetrum in via hostulanum, & ad interrogata silentem indignabundus vito, quam tenebat, de asino deturbavit: eadēque tandem aduersa de vastiore eius nodulo cerebrum eius diffudit. Et certē aliquid subesse oportet, quod, uti apud Iosephum de Elezari annulo, herbisque Salomonis legimus, Dæmonem, eosque quos semel sibi addixit præcipuē afficiat. Nam & Cæsaris Traiani illud circumfertur, cum scriptis codicillis Iouis Heliopolitani oraculum consulisset, an Romam peracto bello, quod contra Parthos mouebat, esset rediturus, illi respondisse Dæmonem: ut vitē in suam ædem inferret in partes diuisam, ac sudario conditam, eamque perendie efferret. Quod etsi ad ea magis quæ militiam spectant imperia, atque auguria pertinere videtur: habet tamen & in quo vitiginei ligni peculiarem quēdam, atque alium quā in quem cætera adhibentur vsum consideremus. Quod quoque & Euphorion observauit, quoniam ex vite non licuisse olim fingere Rheæ Deæ signū prodidit. Et rectē quidem: Nam eam Cybelē aliter appellatam testatur Suidas, id est (ut interpretatur Festus) Deam, quæ homines in furorem ageret. Si quidem Græci, *κύβητα* in caput saltare dicunt. Et eius sacerdotes solebant in suis sacris caput circumagere: *οἱ δὲ καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐκτρέφοντες*. *Terrificas capitā quatientes numina tristia* 31. Quod & sagas in suis tripudijs insanientes vsurpare supra meminimus. Et Egyptij vitē ex ipso gygantum sanguine satan putauerunt: quod vinum homines in rabiem sepe accenderet. Moyses

31.
Lucr. lib.
2.

quoque, & Dauid etiam se per tropum vult tamen sanguinem dixerunt. Et Orpheus vitæ, Luna Virginitatis signum inuenit, serere prohibuit: quasi parum Bacchico furprie cum virginum modestia conueniret. Venerit etiam Pythagoras ex vinibus, quæ amputatæ non essent, Dijs quicquam liciti. Denique non sine ratione aliqua Sampsonis commentum extitit: cum Davide importunus, acque insidiosus percontationes ludificatorus respondit, nihil alijs se fortiores futurum, si septenis viribus flexilibus requinceretur. Et gallos galinaceos non canere, si circulus de fæmentis collo addatur dixit Plinius 32. Nam iam tum vitis aliqua fuit præter inditam à natura facultatem commendatio. Quæ omnia eò redeunt, ut in illa multarum nequitiarum semina latere facendum sit non solum ex innata illa vi, & facultate labefactanda mentis humanæ, ubi, quod ait, ille, vicit vinum quod quis bibit.

*Bacchus & ad culpam causas dedit, ille furem in mensa
Cenauos letho demit.* *non enim per Baccho phlegon*

Sed & ex affectato eius in Magicis artibus vsu, vel ex superioribus apparet. Sequitur quemadmodum in vtro sedere Noachum oportuerit, id est se in fidem, ac potestatem Dæmonis, qui sub vectario illo vtro sedebat, permittere: priusquam ad supernam rediret. Hoc enim præcipue, dum nos vult labefactare, satagit Dæmon, ut fiduciam illi quam in animam habeamus. Tum curationibus suis semper tale aliquid intermiscet: ut à Deo ad creaturas nos auerget, inque terrena penitus immergat. Cuius generis quam est quod Agyrtas, & circumforantes eos enomatosos passim videmus vros sequi ducere i

ac ijs mercede pueros imponere, vt à laruarum, le-
murumque formidine fiant scilicet in futurum se-
curiores deridiculæque alia multa iam antea nobis
dicta, & sequenti quoque capite fusiùs, latiùsque
dicenda. Ad quæ priusquam properamus, ac finem
huius disceptationi imponimus, operæpretiù quo-
que est hic à multis tractatam quæstionem attingere:
possit necne citra fraudem animæ capitalem
ista à maleficis morborum depulsio peti, ac men-
dicari. Et forsàn id frustra quæri quis dixerit post
tot de ea veterum Theologorum sententias ³³, re-
centiorum etiam non contènendis suffragijs com-
probatas: sed eas nunquam tam sanctas existima-
ui, quin aliquam excusationem admitterent. Mul-
tum enim interest, vine, an precario aliquid ab alio
auferas, & consequare illud contemptum, & dedi-
gnationem habet: hoc admirationem, obtempera-
tionem, animùmque se suppliciter deficientem, ac
demittentem. Si quis vel prece, vel pretio à venefi-
ca contendat, vt abs Magistello suo morbi quo af-
fligitur sanationem impetret, perinde opinor facit
ac si ipse supplex, veneratundusque opem à Dæ-
mone imploret; eius se beneficio alligari postulet,
munere adoret; ac se ea causa illi obnoxium fore
profiteatur. Omnes igitur cruciatus, ipsamque à
deò mortem potius ferendam esse, quàm vt sinamus
nos ad tam horrendum sacrilegium adduci.
Siquidem clamant sacra literæ ³⁴ solum Deum co-
lendum, atque adorandum esse: Deum inquam ze-
lotem, qui non sit passurus quicquam de gloria sua
decipi, ac delibari, quod alteri ascribatur. Et hoc
esse reos, quod ad deò seuerè damnant, ac reprehèn-

³³
D. Tho.
IIII. dist.
34. q. i. ar. 3.
Bonauent.
16. q. 2. Syl-
uester in
verbo (Ma-
lescium)
quest. 8. &
DD. super
ca. si per
fortiarias.
33. q. i.

³⁴
Deutero.
6. vers. 3.
Matth. 4.
vers. 16.

5.
In l. Nullus
de Malef.
et Math.

dunt Theologi illi: Nam & Constantinus Imperator³⁵ de eo quoque legem fanciens, disertè facti atrocitatem in hoc cōstituit: si suasionibus, ac præmijs aruspex esset aduocatus. Et Phorius in Nornocanone eius legis poenam ait tantum intelligi debere: vbi *δια θυσιών*, id est per mactationes, ac sacrilega sacrificia eiusmodi negotium peragitur. Quæ etiam omnia huius ætatis sage pro more habent facere: Nam primum rogari, sæpe etiam muneribus donari volunt. Tum Diuorum alicuius maiestate læsam, violatamque autumant: quem idcirco votiua ad eius sanum profectioe donarijs, sacrificiisque nouendialibus placare conueniat. Nempe hoc eo redit, vt tu valetudinem redimas eius veneratione, murationeque, qui illam primum debilitauit Dæmonis: cuique astutè speciosum illud diui nomen ideo illæ prætendunt, vt suam impietatem religionis aliqua simulatione tegant, atque inuoluant. Omnino inexcusabilis est ista curande valetudinis, depellendorumque morborum ratio: vel si quæuis prætexatur illi humani consilij imbecillitas, consequendaq; sanitatis cupiditas, & desiderium: Præcipua enim semper esse debet causa religionis, cuius sanctitas hîc apertè fœdatur, polluitur, violatur. At si tu veneficam, quam istiusmodi fascinationis non iniuria suspectam habes, minis insequare: verberibus etiam, si minus, illam mouet minæ, accipias; volentem, nolentem eo adducas, vt fascinationem reperiatur: quæ hîc quæso blanditiæ? quæ imploratio, obtestatio, veneratioque esse potest? Si inde plus habet illa, quod se contempnam, pulsatam ad opitulandum etiam ei qui læsæ coactam.

coactam doleat: quam gratia, voluptate, commodo aliquo auctam gloriatur? Si eius Dæmon se quasi obtorto collo à noxa retractum, amissa præda in fugam versum, derisum, spretum, ac nihili pensum agnoscit? Qui furem persequitur, remque sibi furto ablatam ab eo per vim aufert: quid admittit in quo furi gratiam ullam gratificatus esse videatur? Qui occupatam ab hoste arcem armis recuperat, eaque illum violenter deiecit: quid ei aliud relinquit, quam ut dolens, pudensque collectis si datur sarcinis aliò migret, seque possessione deturbatum merito lugeat, ac conqueratur? Qui quoque captum, comprehensumque aliquem tenet, si hunc è manibus dimittere cogitur, quod forte is se succussu eripiat; minas spiret, ferrum intentet, aut vim aliquam aliam afferat: quid ex ea illi comprehensione superest præter elapsæ prædæ desiderium? Quid se indignum gessit, qui sic constrictum se inuito eo qui constrinxerat expediuit, atque in libertatem vindicavit? Atqui eam, quæ putatur à maleficis, morborum curationem non esse remedij alicuius efficacis adhibitionem: sed tantum à vexatione, cui incumbunt, cessationem, liberationemque non dubitem cum Abdia Babiloniæ Episcopo asserere: vel ex eo maxime, quod momento, ac sæpe nulla facta medicina ea cōtingat, quæ à morbo ad sanitatem probabilis esse nequit transitio, ac decursio. Ergo si quis fidenter, atque intrepidè, uti hominem nullius malæ rei conscium, & Dei nixum præsidio decet, Satanam in malefica muliere adoriatur, vi, minisque cogat, ut ab iniuria, ac maleficio temperet, ledere cesset, atque abstineat, corpore facessat (cuius-

modi

35.
In lib. de
Myst. Aegy.
cap. Quan-
do alia nu-
mina aliter
agant atq;
appareant.

modi enim morbum aliud nihil esse, quàm Dæmo-
nis præsentiam credidit Iamblichus ³⁶) quid quæ-
so facit ab Exorcistarum more alienū, qui quoque
energumenis cathenas inducunt, plagas infligunt,
terrores inferunt? At, inquires, in hoc non est præ-
cipua salutis fiducia, & præsidium, sed multo ma-
gis in efficacibus sacræ scripturæ verbis: quæ illi
certa conceptione, statisque ceremoniis vsurpant.
Et horum puto virtus, atque energia ex fide est in
Deum per IESVM CHRISTVM: quæ quoque ab-
bundare necesse est, qui sic audent omnibus formi-
dabiles sagas iurgio, minis, verberibus adoriri. Nā
aliter periculum sit, ne laceffitæ contrā insurgant,
irāmque suam, ac virus maiori licentia, & conten-
tione in laceffentem euomant. Vt cumque res sit, si
qui ita morborum liberationem à maleficis per cō-
tumeliam extorquent: non omnino culpa vacant,
fortè quia illarum huic negotio operam, ministe-
riūque vtroque intercedere conuenit: quæ res,
dicat aliquis, causam impietatis aliquam continere
videtur: at certè talis ea est, vt expers dici debeat
illius, quæ Deum hominibus adeò infensum reddit
cum Dæmonibus pactionis, & commercij aliena ab
omni mala mentis, nefariique voti conscientia: de-
nique non illis poenis obnoxia, quas leges tum di-
uinæ ³⁷, tum humanæ ³⁸ in eos constituunt:

37.
Leuit. 19.
& 20.
Deut. 18.

38.
I. nullum a-
ruspex &
I. nemo de
malef. &
Matb.

qui ad Magos declinant, eos aduo-
cant, consulunt, ac in reali-
qua sibi adiutores
constituunt.

Curationes

Curaciones Dæmonum: velò semper aliquo religionis obten-
di: sape etiã viri, qui rerum postulat ascita in speciem
ope, & ac ministerio perfici, quò scilicet eius maior accedat
authoritas. Hæc enim inter hæc Dæmones admanquam
suam turpitudinem prudens, dam obsequia etiã fœdè-
que adhiberi voluit, ut qui nonnulli sunt, qui
mirantur, hæc nunc, an vni eis simi, ut quidam
inquit, hæc dixit. Ceter, inquit, libe de nobis, & de

A Statuè Satanas viros religionis laici fortilegium in speciem adhibet: tum vt homines, quorum mentes scit ad eius cultum esse procliuiores, in superstitionis errorem facilius inducat: tum vt prodigiorum sanationum, quæ eius opera sunt, suspicionem aliò à suis transferat: ne si eorum beneficio morbus leuatus videretur, idem & veneficio antè illatus existimaretur. Ergo in coelitum aliquem canoxa reijcienda est, qui forte violatum suum numen ira vindicandum censuerit:

Namque sua ignescunt animis celestibus ira.
Tum sequitur auctum cādas esse eiusmodi iras: sed
Dens bonę, quę expiatione, & procuracione, curę
cujus etiam pudeat qui vanissimas religiones ab vl-
tima antiquitate coluerunt. Quod etiam, quo ma-
gis miretur lector, vno, atque altero exemplo ē pe-
nu nostra deprompto hęc opus præmium duxi cō-
monstrare. Fuit Namq; iuniorum duce[m] vene-
fica mulier: (Thēnotam nomine vocabant.) Ea
cū aliquando rogaretur laboranti morbo vicina
euidam medicinam facere: (nam & ea causa vulgo
adiri solebat) triū libellipaniā quos semet ipse appel-
lant) à Diuo Placito morbu[m] illu[m] esse dixit: cui ob

$$sf$$

id votenda esset cum donarijs profectio, quam ipsa si ita iuberent, libenter susciperet. Conducta est mercede, ut hanc nauaret operam: Agram transuerso decussatum lino cerato primum dimensa est: tum linum in certum numerum complicauit, atque in sinum quasi fouendum imposuit. Deinde & noctem quæ proximè est insecuta totam ad ædium, in quibus decubebat: ægra, fores excubauit: ac primo diluculo se in viam dedit cum perpetuo silentio: Cūique ad D. Fiacrii fanum peruenisset, id ingressa linum succendit, eiusque flulantibus ceris figuras ad aræ maioris gradus in crucem duxit: ac tandem se foras eiiciens ipsum fanum ter oberrauit: lino illo interim flammæ edente crepitantes, & cœruleas.

1.
Claudia-
nus.

*Lustralem sic trisse facem, cui lumen odorum
Eul nunc caruleo, nigroque bitamine fumat;*
Circum membra rotas doctus purganda sacerdos

2.
In lib. de
nat. Dæm.

Iisque omnibus sic defuncta se in urbem recepit. Ecce ut silentia, dimensiones, vigilias, murmura, figuras, ignes expianbis scilicet religionibus interpretantur. Quæ certe imitatio est manifestissima ariolorum, quos pagana habuit antiquitas: Qui (ut inquit D. Augustinus²) circa idolotam aras preces nefarias emittunt, & funesta sacrificia afferre solent: Id hoc etiam longe intolerabilissima, quod sæpe admittas habent fœdes, illuies, excrementa, aliæque multæ, quibus nihil fîgi potest ab ea puritate alienius, quàm in diuino cultu, ac cæremonijs adhiberi pat. est.

3.
Sandeoda-
ti prid. id.
Iul. 1581.

Quis etiam generis est quod sequitur de rustico Mogso quodam, cui nomē fuit Desiderio Fimbriato Valentinum Valerium municipem

nicipem suum, cum quo inimicitias pridem gerebat, impensius vlcisci cupiebat: nec adhuc tamen explendi animi ulla tuta satis, ac opportuna sese obtulerat occasio. Comodum igitur illi viam per sola loca habenti occurrit obscuro loco umbræ instar, ac apprehensum de equo tanta vi deturbat, ut altero crure prorsus debilitaretur: Sed aliquanto post misertus hominem, ut quem satis diuturno mulctatum infortunio videret, ad eum ceu aliud agens accedit. Rogat unde id illi accidisset mali: Causam prolixè edocetur, quam ipse multo melius sciebat: Tandem remedium pollicetur, & certum, & præsens si dicto audiens esse vellet. Nihil non ea causa se facturum recipit rusticus, auidèque expectat quid se ille præstare velit: Præcipit igitur ut è nouè stabulis diuersis summum equum in precario eòquireret, quantum satis esset complendo focco, quo tum crus cum labefactaretur erat indutum, eumque sic confertum pro donario appenderet D. Benedicto: cuius celebre esset sanum in Berque oppido Germaniæ: Sic enim futurum, ut eius anathematis arcana vi, ac potestate illi membrum recrearetur, ac conualesceret. Quod ut ab eo postea rescriptum est, non idcirco suadebat, quasi id illi ad sanationem quicquam profuturum crederet: sed ut eo commento artem suam tegeret. Nam fortis legis mos est curationibus suis istiusmodi religionum expiationes prætexere: cum nulla tamen religione tangantur, ac potius eam omnè despectui ludibrioque habeant. Per quam etiam causam se olim apud Domitianum Imperatorem defendit Apollonius V: cum ei Magis crimè obincretur, ob

Phib. lib.

8. ca. 3. 111

sedatam scilicet, quæ Ephebos iunserat, posteriorem. Ab Hercule enim se id beneficium precibus consecutum fuisse dixit: atque adeo ob id templum ei sub Auerforis nomine fuisse dedicatum: nonnumquam & amoto omni deligionis furo alia quædam, eaque per absurda adhibent: quod scilicet homines magis, magisque ludibrio habeant. Tale illud fuit, quod de Pherone quodam recitat Herodotus: Is ob impietatem (quod scilicet in Nili exundatione sumptum spiculum in medios vortex contorsisset) fuerat excipatus: rursusque post undecimum annum draçulo monitus, ut lotio mulieris, quæ ab vno tantum viro compressa fuisset, oculos lauatervisum recepit, quali ante arbitratem utebatur: Nam quod in lotio muliebri collyrium faris potens esse queat restituendo oculorum luminis: aut quare citius erit magis efficax, quæ vitum verum, quam quæ multos passa est? Machinæ, doli, fallaciæ, ac præstigiæ finemera: quibus errores hominum aucupatur Satana, suum ut apud eos imperium propaget, stabiliat, ac confirmet. Siquidem is vnicus scopus est, in quem actiones omnes suas intendit, ac collinat. Ad quo plus ponderis, auctoritatisque habeant Reges, Imperatoresque, in negotio sapientius interponit: quale de Pyrrho memorant: splene scilicet laborantibus mederi solum fuisse, postquam resupinos dextro pede terigisset. Tum de Vespasiano, cuius quoniam quæ celebratur in hanc sententiam historia, multa observatione digha continet, eam ex Suetonio⁶, Tacito⁷, Sabellico⁸, aliisque non infima classis scriptoribus integram hic transcribere non penicula: Vespasianum

6.
Lib. II.

7.
In eius vita cap. 7.

7.
lib. 20. ab excessu
Aug. sub finem.

8.
Ennead. 20. lib. III.

pro tribunali sedentem Alexandria, ubi statos æ-
stiuus flaribus dies opperiebatur, duo è plebe viri a-
dierunt opem sibi orantes à Serapide demonstra-
tam: hic oculis captus, ille debili manu per quietem
monitos se dicentes fore, ut exco dies illuc efferet,
si ipsius oculos sputo Vespasianus inunxisset alterq;
firmior fieret, si calce contingeretur. Cum vix fi-
des rei esset, nec ea vlllo modo successura credere-
tur: ne experiri quidem à principio Vespasianus au-
sus est. Cæterum amicis hortantibus, quod diceret
peracti remedij gloriam penes Cæsarem, irriti ludi-
brium penes miseros fore: vtrumque pro concione
tentavit. Nec defuit euentus, nam alteri manus ad
vsum statim versa est: alteri clara reliqua dies. Vere-
batur scilicet Daemon ille, quem sub serapidis no-
mine colebat Aegyptus errorum inactione pædum
Ecclesia recens ibi constituta ex cuncto illo se ex-
turbaret domicilio: præviditque futurum, ut duo
agri vterque sua esset defuncturus clade: ac proin-
de amboq; impulsio à Vespasiano optant implorare;
ut quum euentus secutus esset eius falore, quæra-
rum potius, oraguli maiestas angeli custinec ex
eo imperij fastigio ad verè lucis fulgorem animum
intenderet. Memorant & summo quiddā de Adria-
no Imperatore Maximus Marius, & Elia Spartiā-
nus mulierem scilicet quandam fuisse oculis diui-
num orabant quod Imperatori morbi impatien-
tia durus de se consulenti neglexisset ex horaculi
præcepto nuntiare, ut vitam perdere parceret pro-
pedicm enim esse ex ea valetudine emerfurum.
Ad eum denud in informis monita fuisse id fa-
cere illata etiam de recuperando visu spe, iam fa-

Etiam suo periculo cautiorem ea prouincia sedulò,
ac diligenter esse defunctam: sicque oculorum lu-
cem de integro illi esse restitutam; postquam ta-
men illius Imperatoris gentia ex eodem præcepto
esset deosculata. Nam hoc demum fabula condi-
mentum est.

*Multa esse quæ sortilegi agnoscunt sibi asferre impedi-
mentum: ne aliorum à se afflictam valetudinem, vel re-
stituunt; vel subleuent. Quæque ea sint proprijs ad id
rationibus, atque exemplis declaratur.*

C A P. V.

VT est semper procliuius via ad damnum, atque
iniuriam; ita ad beneficium, ac salutem nullas
non habet difficultates, atque impedimenta: si de
immittendo morbo, aut inferenda morte sagis in-
cessit libido, omnia ad id prona sunt, atque opor-
tuna, venenum multiplex, imprecatio, incanta-
menta, fascinationes, atque ipse qui nunquam vo-
catus deest malorum omnium architectus, atque
administer Demon: ubi hoc agitur, ut aut restitua-
tur valetudo, aut vita conseruetur: tum nunquam
desunt, quæ contra capiantur causæ. Quod à sacris,
à Medico, aut alia re quapiam iam sit mendicatum
auxilium: Quod ab alio, quam à se morbus sit alla-
tus: Quod in vinculis constituti sint ea facultate
medendi, quæ sibi erat antea à Demone concessa;
penitus destituti: Quod hac tantum lege id illis li-
ceat, si commutato beneficio, damno, atque iniu-
ria maiore afficiant; quod non sint discutiendi sa-
nando verbis rogati. Atque id genus alia, quibus

nusquam non solent afferendis remedijs moras, ac tergiuersationes interponere. Quæ etiam ex ijs quæ sequuntur exemplis licebit magis dignoscere. Rosa Girardina ¹ pro comperito recensuit non posse morbum tolli ab alio, quam ab eo qui illius causam dedisset. Nec cuiquam licere, ut in messem alterius falcem suam immitteret. Ita ab eadem manu, & metuenda iniuria est, & expectandum beneficium. Dominica Euræa ² ait non posse restitui sanitatem ei, cui semel est adempta; quin idem morbus sæpè etiam grauior in alium transferatur, atque ab ipsa veluti permutatione semper maius nascatur compendium. Item medendi vires à Dæmone acceptas statim euanescere, ubi sacerdos, aut Medicus ægro sanitatis ergo manus admouerunt. Alexia Drigæa ³ nūquam esse integrum, atque absolute sanationis beneficium; sed morbi semper aliquid hære, ac superesse. Catharina Balandræa ⁴ frustra aut sedationem, aut leuationem ægritudinis expectari ab ijs, qui sunt in sortilegijs reatu defuisse enim esse in Dæmonis manu, per quem hæc possunt omnia. Cui consentiens est, quod dicit Nicolaus Morehius ⁵: is cum iam vinotus rogaretur, ut medicinam faceret puero Ioanis Chematij; quem non negabat esse in eum, quo tunc laborabat, morbum esse iniectum: respondit eius rei nullam amplius esse sibi relictam facultatem, quando ea quæ se ipse induerat criminis confessione Dæmonem penitus à se ablegauerat: Et omnino carceris locum quo minus id fiat sua sanctitate aduersari. Neque enim cum ipse scelerum sit vindex, sortilegijs quæ ad eum sanationem adhiberi oportebat, conuenire

¹.
*In agro Sti
uenji Non.
Nov. 1586.*

².
*Charmesij.
vi. Calen
Dec. 1584.*

³.
*Haracurie
iiii. Id.
Nov. 1586.*

⁴.
*Ardemon-
ij iii.
Non. Dec.
1584.*

⁵.
*Serra
xiiii. Cal.
Feb. 1587.*

uenire posse. Quod & Damis sensisse videtur: cum ex eo Tyanæum magistrum diuina natura fuisse præditum infert, quod eius pedica nullo negotio exoluisset: Neq; enim id, inquit, quod esset in vinculis, ac custodia, arte venefica præstare potuisset. Cathina Gilloria⁶ rogata, quid cause esset, quòd Cathina Godefreda non conualuisset ex eo morbo, quo illam ipsa per veneficium antè debilitauerat: cum tamen ei poma, pruna, aliaque id genus esculenta, quæ recuperanda valetudini alijs administrare solebat, non semel sua manu præbuisset: respondit id ita factum, quod nulla antè à Godefreda illa ad id adhibita essent præces. Balial Basolus⁷, & Colera Piscatrix⁸ nouum aliud impedimenti genus commemorant: Scilicet quòd se inscijs, atque inconsultis, qui eiusmodi valetudine tentabatur, vota Diuorum alicui nuncupasset, ac persoluisset: Hoc enim contemptu præuentos nihil amplius afferre posse, quod conferat ad laborantium salutem. Verum id absque suspitione non est affectati quæstus, aut gratiæ, quarum maxime rerum sunt cupidi, & amantes. Siquidem id sæpè fatagunt, ut ipsi eam operam nauent, indeque quæstum aliquem faciant, vel certè gratiam incant: cum sint ut plurimum mendicæ, vitamque elemosynis tolerent. Porro quæ modò intercedere obstacula dicebantur, ne possent sortilegi morbum à se allatum remouere ea consilio, & ratione non carere: Nā primum temere nō est, quòd Dæmon eius operam ad medendum sibi esse necessariam fingit, quæ antè ad lædendum vsus est. Siquidem neini dubium est, quin id solus, at suopre (quod aiunt) Marte præstare possit:

6.
Huecuria
VI. Non.
Mai. 1591.

7.
Dōbasoli.
ad Sannicolaū. 111.
ac prid.
Non. Mart.
1587.

8.
Gerbeuilles
Non. Mar.
14. 1588.

re possit: sed hoc ideo facit, tum ut beneficium coarctet ac coangustet magis, & diuinitis conferendi potestatem ad ceteris transternat libidinem: tum ut suo plenior de mereatur obsequio, dum illis ininitis, ac inconsultis nihil eorum quorum auctores fuerunt mutaturum se ostendit: neque enim in coparum sibi placent quod vident vita, necisque sibi in homines potestatem esse attributam: quodque vlciscendi nisi is quoniam ipsi statuerint finis, modusque nullus alius sit futurus. Rursus quod nisi re integra, id est nec corpori à Medico, nec animæ à presbytero quæ sita adhuc medicina negat se salutem afferre posse. hic quoque per fraudem, & malitiam fingitur aliquid: neutrum enim probabilem causam habere eum à tali sanationis officio remunerandi. Id igitur potius à zelotypia eius est, qui veretur ne eius beneficii gratiam extinguat, quæ præcessit curatio, cui forte accepta referri possit famitas: Tum cautio est maxima illis eam opinionem ingenerare, qui se fascino in morbum coniectos putant: non esse ad diuina aut humana remedia confugiendum, si velint contralescere: omnemque valeat nimis spem iam tum certò deponendam esse, cum ad illa vel sola mente, & cogitatione conuertitur. Et omnino semper causa aliqua subest ne suorum miserationi, si quæ aliquando eos mouet, accedat atque indulgeat. Tertium quod prætexitur ei rei impedimentum est reatus, & in carcerem inclusio: Quod equidem verum non negauerim, si modo fontes in ea sunt conditio, ut admissorum confessione, ac pœnitentia Dæmonem suum à se amouerint: tum enim fracto fœdere, cuius legibus

T t

constabat ea sanandi per alienos à natura modos potestas, certum est & ipsam prorsus elanguisse, atque evanuisse. Cuius rei longè maximam fidem facit; quod qui in eo sunt statu, nullam, etiam si percipiant, incommodandi, nocendique facultatem habeant: non ipsis quidè tortoribus, à quibus quæstionibus exercentur. Tum factò ipso sæpè est comprobatum, si quando experiundæ eius rei gratia Iudices, vel solo nutu, aut voce illos manu suâ mississent, auolasse statim, ac stupenda multa quasi postliminio in Dæmonis familiam regressos edidisse. Quod si peruvicaci contumacia crimen suum denegare perstiterint: nec disertis adhuc verbis, uti mos est facere, qui resipuerunt Dæmoni societatem, amicitiamque renuntiaverint, vel potius eius imperium eiuraverint, iugumque excusserint: crediderim equidem falsum esse quod sic autumant desuisse se quicquam amplius eius auspiciis posse: maximèque si hoc agitur, ut quem sanitati restituant. Nam & vincti, & in carcerem conditi ab eo sæpè inuisuntur, in spem libertatis eriguntur, consilio iuuantur, officio sustentantur: Et omnino tam fauentem, æquum, indulgentem, opitulantemque in omnibus habent, quàm vnquam antea habuerunt: sic ut verisimile non sit denegaturum valetudinis curationem, si cuiquam illam postulent; ac adeò tutum sit postulare: Impediri autem vinculis ne adhibere possit, stultum sit dicere, cum ipse non vinciatur, ac constringatur: sed, cuius ope nihil indiget, sortilegus. Et rei adeò salutari nemo sit Iudicium qui moram, impedimentumque afferre cogitet, si id eius sit arbitrij. Nicolæ Moreliæ⁹ pater fortilegij

⁹.
Sette
 XLIII. Cal.
 Febr. 1587.

fortilegij reus causam in vinculis dicebat: Ex illius fortè verbis in eius criminis suspicionem adducta est & filia: quam ob id apparitor, qui tum præsens erat, Iudici suadebat vt comprehendi iuberet. De hoc Dæmon Moreliam tum adhuc liberam facit certiolem: atque vt id damno aliquo in apparitorum vindicaret, adhortatur se eius rei prouinciam libenter suscepturum esse, si demandaret. Nec mora vt assensa est, aduolauit is ad apparitoris ædes, ac ibi haustus eius vxorem infanti ante focum mammas præbentem, eas puluere adeò virulento ceu transiens suffudit, vt inde exucca, expersque lactis prorsus fieret. Cuius rei causam facile suspicatus apparitor, Moreliam iam tum custodiæ traditâ adit, ac placatam libo, & è milio iure condito rogat; vt, si quid ad hanc rem opis afferre posset, id non grauatè faceret: vicissim curaturum se, ne quid illi ad tolerandam vitam deesset: tantisperdum maneret in vinculis, ac deinde foras se eiecit expectans, ecquid illa super ea re consilij caperet. Succedit confestim Dæmon, multaque cum illa iurgatus propter collatos cum apparitore sermones tandem exorari se siuit eius vxori denuò vbera lacte, vel si vellet ad tadium distenderentur: Quod & non multo post clam illato in ea puluere albo præstitit. Catharina Ocrearia¹⁰ aliquando sua fide ampliata, ac denuò tum ex nouis suspicionibus, tum ex Serenissimi Principis nostri, quem præsens de toto hoc negotio haud dissimulanter commonefeceram, disertissimoque mandato ad vincula reuocata: cum vni ex testibus quibus committebatur brachium, quod illi, antequam in carcerem reuocaretur, mala sua

10.
Nauisij An.

1584.

arte perculisse, ac debilitasse crebatur: manu violentius cenarum comprehendisset, euenit magna omnium, qui tunc aderant, admiratione: ut id momento sibi restitueretur. Quodque caput, ac sine ullo officio plures ante menses fuerat id statim vegetum ac ad pristinas, solitasque omnes functiones promptum, atque habile efficeretur. Et certè cum Magistello suo ad extremum bene conuenisse suspicio inde fuit maxima, quod hunc sapius à se ablegare monita id facere derectasset, causans nihil esse necesse eicere quem non antè admisisses. Extiterunt & aliæ quæ herbas, balnea, vnctiones, aliaque id genus præceperint, quæ agris administrasse frustra non fuisset. Postremò & inquirunt eiusmodi sanationis beneficium vel morbi perpetuæ reliquæ: vel eius in alterum sæpè etiam cum grauiore dolore, ac cruciatibus translatio. Nempe hoc eo credit, quod iam sæpius dictum est: ut integram prædā nunquam sibi de manibus eripi patiatur Dæmon: sed delibatum ad minus quid superesse oportet, quod ei cedat in nauarum operæ pretium, ad mercedem. Sic cum aliqui ex pacto ministerium suum, atque operas locat: quam etiam ob causam familiarem, atque assiduum vulgus vocat: hoc præcipue in lege locationis cauet, ut aut certum sit tempus, intra quod domino alteri se ille attribuat, aut sibi sit in eum quæ velit pro libidine agere. Qua necessitate cum patrem illius Germani, de quo ante in Mallotij¹¹ historia memini, præcisè obstrinxisset: nec is tamen instante die, quo implenda erat conditio, reperiret in quem se tam lepido famulo exoneraret: nouissimè & coactus est cum

cum filio vnico eam pestem, perniciemque communicare, à quo repetendum pactum, ac de nouo ineundum foedus fuit: sed breuior dies in eius conditione est dictus, ac constitutus: vt eo imminuto temporis spatio, ac deinceps alio qui postremus se in illa retia, plagasque coniecisset ijs inuolutus periret, prædæque venatori fieret. Quod & ita Germano illi euenit. Nam cum miser neminem nancisci potuisset, qui eum ab illa veluti statione, atque excubijs eximeret: ne ipsum quidem Mallo-tium, qui de ea re spem illi aliquam iniecerat, ad extremum cum per Italiam vnà cum hero viam haberet, equo nec cespitante etiam vigilans prolapsus, atque extinctus momento est.

Quod extremum esse potest post exactam per omne scelus, impietatemque vitam mors propria accersita manu ad id Demones sedulo suos hortari, atque impellere: maxime vbi illis indicij periculum imminere vident. Sed hoc tam crudele mentis consilium Deum sua benignitate, et clementiæque sæpè confringere, ac contrà patius ad penitentiam salutarem eos adducere.

CAP. VI.

FAtentur omnes qui se in potestatem Dæmonis permiserunt, adeò sibi esse apud eum inclementem, atque iniustam seruitutem: vt sæpè animum subeat eius iugum excutere, ac ad pristinam libertatem contendere: sed eum sedulo obstare, ne faciant sola ad id relicta illis via, si sibi ipsi manu sua vitam exhauriant. Ergo tum eius tyrannidis tedio,

tum scelerum conscientia, sæpè etiam metu grauioris supplicij, quod eius criminis manifestos indubitanter manet, mortem sibi ipsi consciscunt: alij quidem suspendio, alij vulnere, alij in fluvium vel puteum præcipitatione, alij alia aliqua via: quæ certè nunquam non est in procliui, quoties id ita facere in animum suum induxerunt. Imò tam subita, repentinàque mors eius facinoris molitionem consequitur, vt nullum satis promptum ab œcurrentibus impedimentum cōtra afferri possit: Adeò Dæmon, quem in hoc adniti certum est, rem totam vrget, atque appropèrat. Quod & omnino indubitatum facit ipse vix credibilis patrandi eiusmodi facinoris modus: Siquidem memini videre me fontis cuiusdam (ei Sedenario nomen fuit) cadauer, cui collum tantum religatum esset ad os in parietem non adeò tenaciter defixum tenui ex indusio fasciola putrido stamine intertexta, genibus in terram penè inflexis, ac deuolutis. At id ita positum tam cominodè sua anima defunctum fuerat: quàm si è trabe sublimi canabea, validàque re-ste innexum pependisset: ac carnifex aliquis haud segniter operi manus admoúisset. Et plerique omnes, qui sic vitam deserunt, simili celeritate, ac facilitate pereunt. Non est tamen miseris illis perpetuò idem, qui modò dictus est, vitæ exitus, calamitatumque finis: sed vt est diuini pastoris ineffabilis benignitas, & clementia, abductas à lupo oues sæpè ad ouile reuocat: denuòque cœlesti gramine pascit, ac recreat. Hinc adeò est, quod multi simulac in vincula sunt coniecti admissorum confessiones non eousque differunt, dum tormentis ab eis exprimantur

mantur: sed sponte & cum magna animi alacritate exponunt: læti, ut aiunt, sibi oblatam esse occasionem, qua possint leui miserrimæ vitæ dispendio tantam à se calamitatem æternum depellere. Ioanneta Gallæa ¹ amplum de hoc documentum reliquit, cum supplex à quæstore efflagitauit, ne meritas à se pœnas longius traheret: se enim eas æquissimo animo paratam dependere, ut eam impietatem quam summam in Deum admiserat citius posset expiare. Nicolæa Morelia ² ab eo tempore, quo crimen suum Iudici rexit, non cessauit se beatam prædicare, quæ sic se ut antea posset Deo asserere ab omni Dæmonis seruitute liberum: Iamq; triennium perpetuum hoc sibi in animo fuisse facere: sed non quiuisset, ne attentare quidem: adeò tenax est suæ prædæ archiplanus ille. Catharina Latomia ³ Marchensis non negabat, quin esset pro tantis suis flagitiis extremas pœnas merita, tum Iudicis etiam summam indignationem: si quis tamen gratiæ locus superesset, hoc solum sibi adiici postulabat, ne mors ulterius differretur, quo se quam citissime sistere posset pro eius Iudicis tribunali, in quo spem suam omnem positam habebat: Sibi enim vel grauissimo operi iam esse animam. Idatia Miremontana ⁴ obnixè Iudicem rogabat, ut se quam citissime morti addiceret: neque enim etiamsi vinculis absolueretur, liberum vnquam futurum, ut resipisceret, ac ad meliorem frugem se reciperet: quod Dæmoni fidem suam obstrinxisset: quam uti importunissimo creditori quin exolueret defugere non posset, quamdiu in vita maneret. Apollonia à Freissen ⁵ morte sibi gratius nihil contingere posse aiebat:

^{1.}
Sandomi-
nici v. Id.
Nov. 1586.

^{2.}
Serra,
XIII. Cal.
Febr. 1587.

^{3.}
Haracuria
III. Non.
Febr. 1587.

^{4.}
Prana
 prid. Cal.
Aug. 1588.

^{5.}
Fressen v.
Id. Aug
1589.

6.
Emelinij
III. Calē.
Iun. 1591.

7.
Condeij
mense Iul.
1582.

aiebat : quo tandem sceleratissima sua vita finem aliquem inueniret : Neque enim ab iniuria, & maleficio quoad viueret temperare posse : quod, ad ea Dæmonem assiduum hortatorem haberet, cuius etiam mandatis, atque imperio nisi morte se exoluere nō posset. Crastinus igitur illi dies priusquam alius eas omnes misérias clauderet, viamque ad coelestem patrem aperiret, ac patefaceret. Antonia Mercatrix ⁶ nihil se iā æquē cupere, quā ut citissimè viua in ignem ponatur : quod id sit se etiam iudice pridem merita. Non defunt & qui se iterum sacramento initiali expiari postulent, rati se ea ratione in Christi familiam rursus cooptari posse. Ea de re memini me videre in Ioannæ Granfancæ ⁷ percontationibus efflagitationes satis multas, sed quas pius Iudex meritò derisit, ac reiecit. Quæ enim (malum) infania est id postulare repeti quod & omnes sciunt ab Ecclesia semper damnatum, ac prohibitum fuisse ? Reperit tamen is error nostra etiam ætate suos defensores, quas merito confutatione dignos nemo adhuc quod sciam existinauit.

Eiusdem argumenti cum superioribus alia quedam exempla.

C A P. VII.

Istius tam nefandi criminis summa sæpè in eo consistit, sicut superiore capite dictum est : ut postquam ætatem ferè omnem per tot impietates, ac scelera traduxerunt Sortilegi, quantum illius superest, id per vim sibi sua manu præciant, ac sceleratissimam vitam tandem interitu sempiterno abrum

ne abrumphant: sic ut quos viuos flagitijs, eos defunctos supplicijs. Dæmon indefinenter exerceat. Id adeo ostendit quod sequitur Desiderij Finacij¹ *Sandeodari-
pud. Id. Iul.
1581.* Mandrensis facinus: Eum forcipibus candentibus inurendum, ac deinde in ignem vitium dedendum. Diuinitum Nanceianorum collegium, ob cumulatam parricidio sortilegium grauiore sententia pronuntiauerat. Id igitur siue per Dæmonem suum resciderat, quod alijs quibusdam euenisse post demonstrabitur: siue ipse tam horrendi sceleris conscientia præfagiebat, statuit spontanea, ac voluntaria morte effugere. Ergo arreptum cultellum, quem fortè custodia incautiùs in cista cum pane recondiderat, in fauces quantum potuit adegit, atque ita periit. Et hoc atque superiore anno memini plus minus quindecim in Lotharingia fuisse, qui sic duriùs vitæ suæ consuluerunt, ut se exemplo publico subducerent. Quorum ego obruere, quam renouare memoriam satius esse duxi: ne horrore perfundantur legentium animi, si hîc tot nefandis, ac furialibus spectaculis scenam instructam habeant. Conuertam igitur, ac traducam orationem ad ea, quæ exitus meliores habuerunt. Neque enim (quod ait quidam) ferit semper quodcumque minatur arcus: Ne semper est in manu Satana, ut homines violentia sua quò vult impellat: Ut tentet, hoc permittitur, ut præcipitet, non ita. Hinc est quod non ipse desperabundos, vel in flumina abiicit inuitos, vel laqueis trabi annectit, vel cultris erucidat, sed tantum hortatur, ut id malè sani exequantur: Illis autem omnibus sæpè intercedit, qui in bacillatam hominû miseretur Deus, modò hoc

modò illud præsidium pro sua sapientia oppondens: ut sequentibus exemplis magis fiet manifestum. Ioanna à Banno testatum spontanea confessione reliquit, nulla in re adeò importunum suam sortem habuisse Dæmonem, quàm ut se aut in puteum deiceret, aut in profluentem mergeret, aut recte implicaret, aut omnino quavis alia ratione perderet. Dicique non posse, quàm in eo frequens esse cœperit, ubi præsensit illam iam iam comprehensione esse deuinciendam: ut qui videret bolum sibi è faucibus eripi: Ac ne post quidem ab indepto destitisse, sed acrius, & maiori etiam studio, ac importunitate post ipsam comprehensionem vtriusque ad ut perficeret: Quoque factum minus defenderet difficultatis excusatione, ostēdisse in carceris obscuro angulo neglectam catenam, quam si vellet posset collo aptare, atque illa fauces sibi frangere. Eoque iam res processerat, ut placeret consilium: sed hoc ad consummationem defuisse, quod nihil sese offerret, vnde catena religaretur. Annæ Drigææ ? idē etiam persuadere conatus erat: Nam cum flammarum quarum erat cruciatibus interficienda horrorem, simul & exempli, quod editura erat, dedecus atque infamiam ob oculos posuisset: tum facile obtinebat, ut hæc morte voluntaria præuenteret: tum facile obtinebat, ut hæc morte voluntaria præuenteret: sed contrà præsentis mali fuga, atque auersio, quæ omnibus naturaliter inest, tum fortè salutis animæ certissima amissio, quæ à perditissimis quibusque etiam metuitur, animum in cōtrariam sententiam distrahebant. Ergo illud consilium constanter reiecit. Tale autem id erat, ut in carceris superiore

2.
Haracuria
1111. Id.
Nouem.
1515.

periores fenestram sese extolleret, unde paratū ostendebat precipitium. Desiderium Guerardum cum nullis ad eiusmodi facinus rationibus adducere posset: hoc etiam ad suasionis eumulum adiecit futurum, si sic vim sibi afferret, ut euaderet in sibi similem Dæmonem; in cuius potestate futurum esset quæ vellent agere: sed ne hoc quidem illum labefactare, ac à sententia dimouere potuit. Siquidem totius antea obfusis dolis, consilia eius omnia suspecta habebat, in nullaque amplius morem ei gerere certum erat. Tum hæc illi non placebat tam à Diuorum quæ prædicatur sorte aliena.

Valde perniciæ esse Dæmoniam manus, nec facile eis eripi, quod semel corripuerunt: Inde esse, quod non modò in vinculis, sed & in tormentis constitutos obnixè retinent: ne sua se confessione sortilegi eum accusantur manifestos faciant: ac tandem admissorum poenitentia ducti resipiscant: sed sæpe in nihilum illis eos conatus, atque obstacula Deo sic volente recidere.

CAP. VIII.

Partem fenele in homines potestatem adeò obstinate tuetur, ac retinet Dæmon: ut ne constitutos quidem in vinculis, ac iam veluti in tutelam Iudicis receptos manu sua mittat, opeque destituat. Quod et si omnibus, qui hæc tractant, ita palàm est, ut otiosus videri possit, si quis de hoc institutum non pigebit tamen ad detegendas magis, magisque creatoris illius artes, propria quadam in hanc sententiam ascribere. Ac primum ve-

1.
Blainville.
v. Calen.
Mart. 1587.

Quirintam Xallæam¹ statim ac in carcerem condita fuit, inuiferit, monueritque non euasuram illinc, nisi quæstionum tormentis durissimè exagitatam, atque examinatam: ferret modo tacita exigui temporis dolores, certam post adesse libertatem: se interim ubi res postularer non defuturum. Atque ut is prædixerat, ita illi non multo post euenit: Nam dum in tormentis erat, ac validè ijs premebatur, ille se eius reticulo crinali submisit non cessans addere animum, ac spondere iamiam adesse cruciatuum finem. Ac si fortè eos paululum, ut intermitteret tortori Quæstor innuebat, id ille præuertens ceu à se factum miseræ illi prænuntiabat. Sed cum iam nullus esset dolorum modus, & amplius tolerari ne ab obfirmatissimo quidem possent: erumpens illa, Amouete me hinc, ait, satis verborum hîc mihi meus dedit perfidus: en parata sum verum fateri: Ac sic à Dæmone quem disertis verbis prius abiurare iussa est libera ordine rem omnem ab eo, quo se illi addixerat, diè recensuit. Anna Xallæa²

2.
Blainville
v. Calend.
Mart. 1587.

non absimile huic factum, totidèmq; ferè verbis recitauit: nisi quod non crinibus, sed imis faucibus Dæmonem suum cum torqueretur occlusum habuisse se dixit. Nimirum quo facilis locutura vocem inhiheret, si fortè per doloris impatientiam admissum fateri vrgeretur. Nec ea res suo in iudicio illos fefellerat, qui tum presentes assuerant. Aduerterant enim tortæ fauces in eum tumorem excedere, ut mentum ipsam sua elatione propè modum adæquare videretur: Tum ab eo liuore decolorari, ut facile intus angorem inesse maximum conicerent. Eandem Francisca Fellæa³ necessitatem

3.
Pangeij v.
Id. Nouëb.
1584.

silentij

silentij sibi à Dæmone allatam memoravit: ac præterea ita oclusas ad vocem Iudicis aures habuisse, cum is primum illam interrogaret, ut nihilo plus audiret, quasi is nihil omnino loqueretur: sed tandem superata incantatione, ac veritate à se tormētis expressa, non cessasse ab eo tempore Dæmonem de nece illi minas intendere: Rogare ob id ne se incomitatum relinquant: præsertim de nocte, cuius solitudo maxime esset oportuna illius iniurijs. Anna Morelia, atque alij quidam aiunt, cum in tormentis essent non constitisse propius ad ferendam opem, quam extremis equuleis, unde æquæ locutaris vocem inhibebat, ac si auribus ipsis sese totum inferisset. Certè dici noquit, ut semel conquistam prædam mordicus retineat contra Iudicis artes, vel exquisitissimas. Quis etiam tam sæpe solet eludere, ut non pauci eo adiuvente debitas forebamus penas sæpenumero effugerint. Multi enim (inquit Iamblichus) ad motu igne non vivunt, ignem vident repellente Deo intus assant, et veluti utuntur non possunt, neque punguntia percipiunt, vel radentia, vel illa torquentia. Equidem non minus videtur, magis semel, bisque à carcere pro insensibiles dimissi, ac totum comprehendenti demum carcerem summatentem, quo nihilominus ab initio repellantur. Ex iis vero Franciscus Bellensis homo suæ cubiculi, qui cum incipitis indicio loquens elata veritate, ac superatis corporis emersisset, quæstiones oblatas, ad in nota deprehensus, scias quidem, sed quæstiones deus pœnam confusus talidem dependit. Imponere defuerunt, quinque quæstionis perferendo inquisitissimi, ac cum iam daret essent quæstionem, celum

4.
Hadonult.
lib. iij.
Calen. Decem. 1581.

5.
In libr. de
myst. agypt.
ca. Miracula multa
sunt.

6.
Pangen
XIII. Cal.
Jan. 1587.

eoque crimini suum detegerent: Elus rei fidem fecit ahnis superioribus Margabeta Valtrina: quæ cum horæ spatium integrum in carnificum acerrimis tormentis mansisset: nec ob id durius in se quicquam esset lorata: tandem iam dimittenda accens voluit iudicio, apud quem bellum obstinationis sue precata veniam à capite vocavit. Damon inclasset, ac deinde per omnia flagitiorum genera exercuisset, accessit. Non est & illud memorem indignum, quod Alexia Belhupia, idem facere cupienti contigit: stupentibus præ admiratione, qui eam adorant omnibus: Cum enim ad eiusmodi spontaneam confessionem se accingeret, ac à Domnica oratione, ut mos est Christianis, auspicaretur, in murum, quem post se habebat, aversa ruit tanto impetu, ut proejecta iam muris tollenda videretur. Sed paulatim ad se rodens, ac deliqui causam rogata: Non videtis, inquit, sub lecto prostratum carnificem, qui me modo fascibus comprehensam penè præfocavit: Et etiam ut terrorem vultu minaciter obliquit, atque quantum potest inhibet, ne de se verbum ullum dicam: Nec mentitur quidem primùm à vero dehortantem, nam iam cum torqueretur in aurem sinistram se publicis instat intulit, monens sedulo linguam ut impetentem, nec vinci mēmeret: cui temporis non admodum vehementer dolore sic veluti stridulus pugil non conquiescit, neque defatigatur, dum superest certandi copia, atque occasio: Nec prius, quam desituit, quas semel habuit obsequentes, quam ipsi illi, cum agnoscunt, fuerint crepti. Quod etiam cum præsentit, ac noniebat futurum: sibi ne vult praestare consilij, ut eum ad suspendium,

7.
Blainville
xvii. Cal.
Eph. 1587.

pendium, spontaneamque mortem impellit, vel re-
 ac facto, ut cum collum ipse obrorquet, verberibus
 ut necat; vel aliqua alia via, quæ exitum afferat (si
 non Deus avertit) anteverbis: quod proprijs, suis-
 que exemplis aibi fufus est demonstratum. Aut si
 ne hoc quidem licet, at ingratum, in incundumque
 aliquid si potest facit: ne omnino innocuus abeat.
 Sic Catharina Latomia⁸ Marchensis; etsi ea erat
 adhuc ætate quæ virum ferre non posset: bis tamen
 in carcere ab eo compressa est, illius odio, quod pa-
 ratam videret crimen suum cōfiteri; ex quo etiam
 vitio parum abfuit, quin ea moreretur. Hic mouent
 quæstionem, an pacti quo primum cum Dæmone
 conuenit sagas eo inuito poenitere possint, an potius
 ea quoad viuant seruari necesse habeant. Et de hoc
 quidem, si sententiam dicat Iurisconsultus, pacta
 quæ turpem causam continent negabit esse seruan-
 da. Sed nunc de iure non ambigitur: hoc modo
 quæritur⁹, an quemadmodum more militari tras-
 fugis negatum est postliminium: ita & ijs qui semel
 à Deo ad humani generis hostem desceuerunt præ-
 clusus sit omnis aditus misericordiæ Dei: sic ut à
 partibus in quas semel transiuerunt, nunquam dis-
 cedere liceat. Et hoc quidem qui affirmant inde ef-
 se dicunt: vel quod poenitentia, quam peccatorum
 remissionem præcedere oportet¹⁰, nulla vnquam
 ducantur: inhibente scilicet illam Dæmone, quem
 omnium suarum actionum assiduum monitorem
 habent: vel si quæ animum subeat Iudæ proditoris
 persimillimū esse¹¹: cui admissum quidem facinus
 displicuit: nihilominus tamen resipuit, ad Deumq;
 est conuersus: sed potius desperatione vltima affe-
 ctus, mor

8.
Haracuria
 IIII. Non.
 Febr. 1587.

9.
L. item p. 1
Ex quibus
caus. mor.

10.
Matth. cap.
3. vers. 2.

11.
Matth. cap.
27. vers. 3.

12.
Libri huius
cap. 6.

ctus mortem damnatissimam sibi sua manu quaesivuit. Quod & sage, ut alibi dictum est, sapè faciunt. Et hoc quidem non tam exagiturus Theologorum rationibus: sed tantum id quod de sagarum perulicacia, pertinaciisque ex earum quaestionibus non paucis compertum habeo: lectori communicare. Et certe plerasque memini me audire, quæ dicerent non semel incesisse se cupidinem amolliendorum à se suorum Magisteriorum: tum quod ab his data sibi verba tam viderent: tum maxime, quod eorum intolerabilis esset crudelitas, atque saevitia: non quiuisse tamen se illis expedire: quod statim ac ea animum subiret cogitatio, adessent coram, atque id consilium verberibus etiam animaduverterent. Ac si ne id quidem facerent: tamen ad irritum cecidisse, quæ ad eam rem adhibita essent, remedia omnia. Agathina Francisci Sartoris vxor¹³, cum eam tam duræ servitutis tæderet; quod multi efficax ad id remedium esse, sed impie putant; eo ipsa tandem vi decrevit. Ergo in Sarwerden vicinū oppidum proficiscitur; iter comitante Eva Albenis Vvon Kirchel filia, atque à loci curione se iterum baptismo lustrari curat, ea ipsa Eva pro parentis in hoc faciente officium: Nihilò magis tamen destitit nequam illo spiritus eam pugnis, calcibusque postea imperere; sordibus undique oblitto ore foetere, ac quam potuit indignissime habere. Non inculcabo quod vixit ad Iohannam¹⁴ puellulae cuidam accidisse iam dixi: scilicet semel à sortilega matre malis artibus initiatam nullis contra institutis tam sanctè informari potuisse: quin in ea ius aliquod semper sibi Dæmon recineret, ac

13.
Hess. Pute-
lang. 201.
cap. 68.
1590

14.
L. 1. 1. 6. 2.

ret, ac vendicaret. Nempe hæc vera pridem querela fuit, nunquam tam benè detersum mortarium reperiri; quin in eo contusarum herbarum odor aliquis supersit. Quod ego sic dictum non intelligo: quasi Chironium, quod aiūt, atque immedicabile vulnus id esse existimem. Nunquid enim qui cadit non adiiciet, vt resurgat ^{15.} Et qui auersus est non reuertetur? aut quis Dominum impediet, ne soluat compeditos, illuminet cæcos, vincula disrumpat? Sed hoc dico Sagas maximè, dum fui sunt arbitrij, id est nulla vrgentur disquisitione, custodia, equuleis, celarum quoad earum est hoc totum semper habere, mordicus tenere: Vt credam illis ab ea quæ sic putatur carceris miseria: etsi ne id semper quidem, vt modò dictum est, necessarium prorsus Deo sic permittente, ac culpam earum expiante salutis esse initium. Quemadmodum ab infensissimo hoste aperta Pheræi Iasonis vomica, quam medici sanare non poterant, cum ab imminente, certaque morte vindicauit: vt hîc quod circumferunt nostrates prouerbium, si alibi vsquam verissimè possit prædicari per infortunium, ad foelicitatem commodissimam sæpè viam aperiri. Cuius rei vel illud abundè magnum est argumentum, quod vno ore omnes sagæ dictitant, illum sibi miseris libertatis diem primum illuxisse, quo Iudex vim, terrorem, cruciatus admoissit: Rogare ideo vehementer ne se iudicio absoluerent, ac rursus tyranno illi in seruicem traderent. Vnicum superesse remedium, si interea dum resipiscerent, admissorumque poeniteret, citissimæ morti offerrentur. Alias quas iudicio prodidisset compertas, ac confessas sic multa-

Hierem. 8.

rent? Neque enim aliter finem sceleribus, maleficis
que suis facturam, vel si id maxime cupiant, adeo
non cessat suis tantisper Daemon imminere, atque
instare, dum summa custodia illa libera, nec adhuc
in iuris curia conclusa, ac constituta: Sed hæc
magis est ut Theologorum, quod iam diximus, iu-
dicio relinqua impis, hoc modo conventi recensere
quod sic obsequiamur.

Multa esse, quæ à nostra ætate que sunt contra fortile-
gos, priusquam eo tormentis adhiberentur, insuperari solent
ad impedendum, quibus tormentorum vim eludere di-
cuntur, incantationes: sed parum laudis more id fieri,
quod sit, ut est in proverbio, clavam clamare extundere,
malum mulo depellere: ut non sit obtemperare,
sed magis in manu manumque, et non in re quæ
est in manu hominis.

- 1. 1. 6. in causa De Quest. D.
- 2. Instit. orator. li. v. cap. 4.
- 3. Li. Hist. nat. VII. ca. 23.
- 4. Lib. VIII. cap. 4.
- 5. Plutarch. in eius vi. ta.
- 6. Idē in Laconicis apophthegm.

Plerique (aiunt Vlpianus, & Fabius) sic tormē-
ta contemnunt, ut patientia facile inmodicam
se faciat. Quod et de Leona meretricide, Anaxarcho,
Anaphtila Cyrenensi, aliisque multis suspitum reli-
que fuit Philius, & Valerius et quoniam inquit ad hoc
experientia iam tritum, vulgatumque est: Verum
cum vel id corporis duritia vel ab animi obfir-
matione, sapere proficisci cōteramus iam mirum,
nonnumquam videri de hoc. Aliquidem hoc progredi
posse humanam tolerantiam. En Marinos, qui in-
cificiis etis vehementissimis, diuturnisque doloribus
tacitus erat: & Lacon⁶ puer, cui celata sub veste
vulpecula nulla viscerum laceratione, iditaniatio-
neque, vel minimam doloris vocem exprimere
potuit,

potuit, fatis, superque demonstrant. At quod distorta, contenta, per vim adducta brachia; & quod de Munnolo præfecto sub Chilperico refert Gregorius Turonensis; postea ergum et trabe reuincta: vel ad trocleas extensa: subterfixi, etiam sudibus ungues nullo doloris sensu afficiantur; somnumque, qui nisi in quiete capi potest, contra sepe concilient: hoc certe omnium fidem longè vincit, ac superat. Et tamen res est sic nota, ac perspecta ijs, qui fontes, maximèque sortilegij delatos istiusmodi tormentis exercent: vt in hoc præcipua cura incumbant, qua ratione artem arte deludant, clauum clauo extrudant. Ergo alijs cautio est, vt à lictoribus sublimes de domo tollantur, ac abrepti à terra, Anthei instar, in carcerem deportentur. Quem morem in vsu præsertim habent Germani, qui vastum regnum incolunt: simili puto ratione, qua Vogesi nostrates, præsertimque rustici nupturas, atque ad sacra connubialia properantes virgines validissimorum duorum hominum implicatis, atque innexis brachijs in ipso domus limine imponunt, atque ita sedentes in eodem sacra efferri curant: rati omnem carminibus, incantationibusque, si quæ forte ad impediendum matrimonium postea intercedant, ea re præcludi viam, atque aditum. Aliis hoc curæ est, vt detracta omni veste tunica interiore induant, quam vno die neuerint, texerint ac conseruerint: Namque operosum, & difficile esse conuenit, quod tantam difficultatem vincere, atque expugnare queat. Sunt & qui ab imis plantis pedum ad verticem capitisque depilatos, ac de rasos tormentis exhibeant: quod Demonem in omnibus, ac

Li. vi. biff.
Franco. ca.
35.

- pilis receptum habere credant. Quod iam olim Domitiani Imperatoris iussu in Apolloniū Thyanaeum vsurpatum testatur Philostratus ⁸: Nam & is sibi à crinibus visiones nasci non semel antè dixerat, ferrumque ob id ijs admoueri valde metuebat. Et non ita pridem Alexia Gallæa Betuncuriana ⁹, cū maximè cuperet maleficia sua quæstori palàm facere, nec tamen id posset per præsentem, vt aiebat, Dæmonem: rogauit sibi crines abscindi, ac in ignem poni. Quo factò cœpit statim omnia numerando percensere, quæ eius ductu, atque auspicio admisisset. Sic fortè operum Dei vbique emulator improbus Dæmon hoc illius effingere voluit: quod de Sampsonè in Bibliis legitur ¹⁰ comæ tonsuram illi interdictam fuisse oraculo, si vires sibi fato attributas incolumes, ac saluas habere vellet: quod earum sedes in capillitio esset cōstituta. Non desunt & qui iniecta in os frigida inde putent deturbari Dæmonem. Rosa Gerardina ¹¹ fatetur hac vna re adductam se, vt verum fateretur, aliàsque omnes premendi rationes se pro nihilo habuisse. Quod sequitur iam multorum opinionem sua experiētia obtinuit, eaque adèò quæ magni nominis principem hoc ipso anno Serræ, qui pagus in ditione est D. Ioannis à Lenuncuria testem, spectatoremque habuit. Quadrupedes constringuntur, ac in lacum frigida oppletum immerguntur; si incolumes enatant, pro manifestis: sin submerguntur, pro insontibus habentur. Quod etiam Desiderius Gandonius ¹² inter alia, quæ affirmabat fortilegorum propria pro indubitato enarrauit. Qui mos à Saxonia ¹³ Occidentali, maximèque à Vvestphalia ad

*In Apolloni
visu,
cap. 3.
Lib. VIII.
& lib. VII.
ca. 14.*

*9.
Mirecuria
VII. Id.
Dec. 1583.*

*10.
Iud. 16.*

*11.
In agro Sti-
uenfi Non.
Nonem.
1586.*

*12.
Salsuria
ad Barisū
Non. Mart.
1588.*

*13.
Lex prima
constituit.
Neapol.*

ad nos primùm peruenisse creditur: Et antea ij fortè illum acceperant ab Illyriis, ac Triballis. Nam & apud eos mulieres fascinatrices fuisse, quæ ne veste quidem degrauatæ mergi possent, refert ex Isigono Plinius ¹⁴; Spranger ¹⁵, & Institoris aliud à se obseruatum memorat: ut scilicet auersæ ad quæsitorem raptantur. Quæsitore siquidem animum illas miseratione occupare: imo potius fascinare, si eum vel tantillum aspectu præuerrere queant. Non minus ¹⁶ quàm qui hominem videre prior occupat basiliscus, aut etiam lupus:

—lupi Mærim videre priores ¹⁷.

Quarum omnium rerum causam si quis studiosius exquirat, non aliam puto probabiliorem reperiet, quàm quod Dæmon talibus experimentis occasionem consulto præbet: materiàmque veluti subministrat, qua homines ad tentandum Deum procliuiiores efficiantur: dum scilicet ea omittunt, ac negligunt, quæ ad manum sunt remedia aliena insolentia, & quæ Dæmonem authorem, monitoremque potius habent sectantur, ac probant ¹⁸.

Quæ longè maxima in illis est impietas: quàmque Deus olim dipsadum venenatis morsibus in Israëlitas vindicandam censuit: idem nisi ab ea nobis temperamus in nos exemplum editurus Satanæ, qui serpens antiquus est ¹⁹, paratùmque semper habet, quo inficiat, venenum nos permittendo, ac condonando. At, inquit aliquis, isto aquæ periculo, imo laminæ candetis, ignitorumque vomerum, quod longè sæuius est, olim vsos fuisse Christianos testantur sacri canones ²⁰: Et iam antea Moses portionem cum execratione, & deuotione ijs mulieri-

¹⁴.
Hist. nat.
lib. vii.
ca. 2.

¹⁵.
Tertia pars
tis Quæst.

¹⁶.
Plin. Hist.
nat. lib.
xxix. cap.

¹⁷.
Virgil.

¹⁸.
1. ad Co-
rint. 10. cap.
vers. 9. &
Numer.

¹⁹.
Apocal. c.
12. vers. 9.

²⁰.
ca. Mennæ.
2. q. 4.

21.
Lib. v.

22.
In lib.
Quæst. E-
xod.

23.
Can. Ex
tuatum de
purg. ca. fi.
de purg.
vulgari d.
can. Men-
nam. 2. q.
4. & can.
consuluit
eo.

24.
Lib. 1.
Quæst. Ge-
nes. qu. 26.

25.
Matt. c. 4.
vers. 24.

bus dari iusserat, quæ stupri essent insimulata; quo rei veritas, quæ alioqui in occulto erat, mansura lucem suam obtineret: Neque tamen quisquam eo zelotypiæ sacrificio (sic enim vulgo appellabant) tentatum fuisse Deum dixit: cum id ex eius præcepto esset: uti in Numerorum libris ²¹ perhibetur. Sed hoc eius ætatis proprium fuit exemplum duræ cervicis populo in adulterium; cuius tum frequentissimæ erant occasiones, pro tempore id concessit Dominus, qui (ut inquit D. Augustinus ²²) novit quid quemque pati, ac ferre oporteat. Neque tamen nunc rectè in argumentum adduci potest, cum peregrina eiusmodi iudicia Christianis prohibita sint, atque interdicta ²³. Euangelij siquidem discretis verbis monemur occulta, incognitaque illi relinquere: qui solus novit corda filiorum hominum, nec ea aliter rimari, atque indagare, quàm iudiciorum ordo postulat: voluntaria scilicet, aut expressa à reis confessione, testiūq; non iure refutatorum manifestis, ac indubitatis elogijs: Nemo enim (inquit D. Augustinus ²⁴) qui quod rationabili consilio fiat habet, Deum suum tentare debet. Faceffant igitur è nobis istæ inquisitiones illegitimæ, illicitæ, ac damnatæ, ne meritò audiamus, quod olim à Pharisæis Christo per summam iniuriā obiectum est: Nos scilicet nō eiicere Dæmonia, nisi per Beelzebub principem Dæmoniorum ²⁵: aut quod Eusebius ad Hieroclem scribens de quodam loquitur δαίμονα: ἀπελαυνέ ἄλλον ἄλλω δαίμονι, nos itidem illis artibus, quas in sortilegis damnamus, accusamus, ac reprehendimus: ipsos tamen aggredi, tentare, ac ad poenam, suppliciumq; rapere: Et quod facti indignitatem

gnitatem etiam auget legis, iudiciorumque specie
abumbrare: auctoritate defendere, atque adeo po-
steritati in exemplum, documentumque relinque-
re: Nam certè more hominum euenit, ut qui in co-
rum animos publicè inuasit error, hunc posteriores
mordicus teneant, ac, quod loquuntur iuris docto-
res, pro veritate habeant. Recti apud nos locum te-
net error (inquit Seneca ²⁶) ubi publicus factus est.

^{26.}
Epist. lib.
22. Epist.
124.

*Futurorum scientiam Dei esse propriam: si qua porro Dæ-
mones præditi esse videntur, vel præfensionem tantum
esse, & coniecturam ex præteritorum sagaci inductione:
vel eorum, quæ ipsi aliquando constituerunt facere, præ-
dictionem affectatam: vel denique eorum, quæ à longin-
quis, variisque regionibus maxima celeritate conquisi-
uerunt, præoccupatam nuntiationem.*

CAP. X.

PEnes unum Deum esse rerum futurarum cogni-
tionem, ac prouidentiam loquuntur omnes,
qui pietatem aliquam colunt, ac retinent ¹. Et Chri-
stus. Videte suos ambitiosius de instaurandi regni
Israelinici tempore quæstionem afferentes coercuit;
inquiens non esse illorum scire tempora, quæ pater
in sua potestate posuisset. Certe ² (inquebat Socra-
tes) ³ Pindarus quoque et si ea vixit ætate, quæ
monatium, menses prauis Dæmonum erroribus
adhuc implicatas habebat: cæcam tamen futuro-
rum scientiam apud homines esse dixit, ad eaque
solam diuini luminis perspicacitatem, atque acu-

^{1.}
D. 10. Chri-
stos. ha-
mel. 18. in
Ioan. Isaia.
41. Daniel.
^{2.}
Apost. cap. 1.
^{3.}
Xenophon.
lib. 4. de
dict. &
fact. Sacra.

men

4.
Apud. Gel-
lium Noſt.

men penetrare poſſe idem ſentit Pacuvius 4.

Arti. lib. 14.

Si qui (inquit) quæ euentura ſunt prævideant.

Ca. 1.

Æquiparent Ioui.

5.
Apud. Phi-
loſtr. lib. 3.
Ca. 13.

Apolloniꝯ Tyanæus 5, qui nihil eorum, quæ ſcire poſſent homines, ignorare ſe profeſſus eſt: diuina-
di tamen artem omnem humanæ naturæ metas
excedere, & vtrum quiſpiam verò ipſam noſcet, ſe
neſcire dixit: Imò etiā 6 ſe perhorreſcere, tan-

6.
In oratio-
ne quam
ad Demi-
tanium ha-
buit.

quam de Diis malè ſentientes, qui quæ Deorum
ſunt ſeſe prænoſcere audent aſſerere. Iulianus quo-
que cognomento Apoſtata: quāvis (inquit Am-
mianus 7) prælagiorum ſciſcitationi eſſet deditiſſi-

7.
Rerum ge-
ſta. lib. 25.

mus: futurarum tamen rerum euentus ſuperas po-
teſtates ſolas prædicere poſſe. Et tamen oppleuit

hæc opinio non tantum Ethnicos, quorū Dij ſunt
Dæmonia: ſed & Chriſtianos, qui in vero Deo
πρόγνωσιν, καὶ προαισθασιν agnoſcunt, vaticinijs, oſten-
tis, oraculis, ſomnijs, ac diuinationibus futura
præſentiri poſſe: Dæmonibꝯſque, qui ijs vulgo præ-
eſſe creduntur, fatidicam vim ineſſe, quæ rarò con-
iectura aberraret. Diſſerta eſt (inquiunt qui has tuē-
tur partes) in eam ſententiā D. Baſilij oratio 8; Dæ-

9.
In cap. 3.
Eſaia.

mones plerunque futura prædicere. Item D. Au-
guſtini 9 eos multo antè cognita prænūtiare, quā
eueniant: vti aliquando Serapis fecit, qui ſui ſimu-
lachrum intra certum tempus euenturum, om-
nēque de cætero ſui cultum, ac religionem cum
deſtatione abolendam prædixit. Et Pythoniſſæ

9.
cap. 3. lib.
de diuinat.
Dam.

Dæmō Samuēlis aſſimulata perſona Sauli nuncia-
uit futurum poſtridie vt regnum, liberōſque vnā

10.
1. Reg. 28.
11.
Plutarch.
in Cimone.

cum vita amitteret 10. Cimoni canis 11, id eſt Dæ-
mon canina ſpecie, ac forma conſpicuus, humana

VOCE

voce inter larratus loquutus certissimum præsignificauit interitum: Dæmon alius habitu iuuenis flaua cæsarie apparentis Iuliano ¹², de quo proxime mentio habita est: prædixit illi in Phrygia moriendum esse; quod & non multo post euenit. Alia itidem, si ad recentiora deueniendum est, Guntchrammū ¹³ Aurelię, ac Burgundionum regem certiore fecit non modò anni ac diei, verum etiam horę, qua Charibertus, è viuis esset abiturus. Et nunc nuper Ianę Nicolai Michaëlis ¹⁴ vxori quatruiduo, antequam in vincula coniiceretur, causam beneficij dictura à Magistello suo id ita sibi euenturum certò admonita est: abundantque omnino tum veterum, tum recentiorum historię istiusmodi exemplis, in quibus Dæmonum prædicta, re atque euentis comprobata, confirmatęque reperiuntur. Quid ergo? nōsne in eas angustias istis argumentis, atque exemplis coniici patiemur: vt concedamus Deum nequissimę omnium, quas vnquā condidit, naturę id communicare, quod eius in rerum humanarum dispensatione prouidentiam præcipuè ostendit, ac demonstrat? Minimè verò: sed quemadmodum cæterarum, quę in Deo elucet virtutum ybique æmulator, atque adumbrator est Diabolus: ita & hic strenuè, si vsquam vires suas effundit, atque explicat: quòd nulla adeò re magis capiantur homines, quàm eorum, quę impendent, siue bona, siue mala sint, anticipata, ac præcepta cognitione: Tum facilis, & expedita est illi ad hæc omnia natura. Primùm ab vltima antiquitate vnde incepit rerum omnium memoria: quarum (vt inquit D. Basilius) comparatione, ac

12.

Zonara
Annal. 10-
mo. 3.

13.

Aimon us
Monach.
de gest.
Franc. lib.111. c. 22 &
Greg. Turo.
lib. v. ca.

14.

14.

In agro Sti-
uenfi. 1111.
Non. lun.
1590.

collatione futuras coniectura nos etiam sapè assequimur. Præterea sensus quo præditus est acumen, & subtilitas : morus quo fertur pernicitas, ac velocitas : Et ipsa in mutandis , variandisque rebus prompta facilitas. Siquidem eum morbos immittere, aërem ipsum vitare, ac corrumpere; homines in suam sententiam illicere; novas rebus facies inducere multaque alia, vel ad prodigium facere posse author est idem D. Augustinus : ad eorum , quæ iam extant maturam renuntiationem: vel quæ impendent, ac vêtura sunt occupatam prædictionem prouidum iter, facilèque viam illi expediunt. Vitæ diuturnitas primis hominibus otium fecisse dicitur obseruandarum rerum: vnde manauit Astronomia, per quam regnorum euerisiones, prælia, fructuum prouentus, morbi, atque ijs similia prænofci creduntur. Quid igitur mirum, si, qui post conditum orbem perpetuam, integram, omnisque adeo somni expertem ætatem traduxerunt, Dæmones aliquam sibi recordatione adeo vegeta, ac rationatione libera facultatem coniectandi comparauerunt? Medici impendentes morbos ex ciborum satietate, & fastidio, membrorum lassitudine, nocturna inquiete, aliisque prognosticis præfagunt: eorundem, ubi inceserunt, vel pertinaciam, vel curationem ex sudoribus, deiectionibus, multisque id genus signis *κρίσιμους* augurantur. Et hæc non multo confidentius, certiusque iudicabunt Dæmones: quibus interiores, ac reconditiores quæque naturæ latebræ magis patent, quàm dies ipse mortalibus appetente meridie. Exterarum gentium res gestæ per equos dispositos, aliæque viarum compendia ad

dia ad potentiorum aures tã citò sæpè perueniunt, vt incredibilis tenuioribus videri possit tanta celeritas: nisi eius fidem pridem confirmasset experientia. Et iam dubitamus fateri illa, quæ in remotis procul oris, ac regionibus eueniūt, eo ferè quo fiunt momento renuntiari à Dæmonibus posse: quæ deinde homines pro sensus sui tarditate mirentur, ac tanquam prognostica arripiant. Nam certè illos minimo temporis spatio maxima locorum intervalla transcurrere posse, alibi proprijs ad eam rem exemplis sic est demonstratum: vt nihil nunc sit necesse idem dolum voluere. Quamquam si quis quicquam prætereà desideret, huic abunde satisfacere debeant, quæ tum Græci, tum Latini auctores in eam sententiam meminerunt: Castorem, & Pollucem Romæ Latinorum stragem eo ipso die nuntiassè, quo in agro Tusculano est edita: Et Locrensiū¹⁵ in Crotoniatis ad Sacram fluuium victoriam Lacedæmonem Corinthum, atque Athenas, simul atque parta fuit, esse perlatam. Apollonium, cū in Ægypto esset, nouisse tamen quæ Romæ fiebant in exercitu contra Vitellium Imperatorem. Rursus¹⁶ cū Ephesi meridie disputaret, ac id temporis Domitianus Romæ occideretur, rem totam quasi præsentem, atque ante oculos positam multis particulatim narrauisse: Et atauorum nostrorum memoria Ludouico Galliarum regi eius nominis Vndecimo pro certo nuntiatum, vti Carolus Dux Burgundiæ cum vniuerso exercitu ad hanc urbem casus deletusque esset. Licet enim nō minus decem dierum itinere abesset, tamen post compertum est ea ipsa hora ad internecionem

^{15.}
Iustin. lib.
^{20.}

^{16.}
Volaterra.
Anthro.
lib. 13.

cælum Burgundionem, qua illi id nuntiatum fuerat: ut alia tam multa omittam, quæ passim superiorum temporum res gestas legentibus occurrunt. Hæc igitur coniecturis, obseruationibus, occupatione rumoris, viæ acceleratione, aliisque alienioribus modis tota nititur rerum futurarum præsignificatio. Non inest certa, constans, indubitata, stabilis, firma, atque perpetua: qualem in vno Deo (cui aliud nisi præsens tempus nullum est) fas est agnoscere. Porro adeò obnixè hæc fiunt à Dæmone, vel ut inde admirationem, beneuolentiamque apud suos conciliet: vel ut aduersus defectionem præmonitos, atque obfirmatos habeat, vbi scilicet ex vinculis de se respondere coguntur. Nam certe plerique omnes, qui in ea sorte, ac conditione fuerunt, id ita sibi euénisse recensuerunt. Ianæ Gerdinæ ¹⁷, cum illi ceu indignabundus in carcere vitam detraxisset, ac capillos dissecisset, nuntiavit futurum, ut postridie ad quæstionem, ac cruciatum abriperetur. Idem fecit Francisco Felto ¹⁸, cum se in coruum effinxisset, atque ea forma illi in carcere apparuisset. Tum etiam Annæ Moreliæ ¹⁹: cui præterea grauitè est interminatus, ne se, conficiat iudicio proderet. Alexiæ Belhoræ ²⁰ pridie eius diei, quo erat torquenda, significauit adesse ex urbe carnificem, qui illam quidem indignissimè esset accepturus: sed caueret, ne dum se exigui temporis cruciatibus vult exemptam, in sæuissimum, certissimumque supplicium incurreret. Ac ne hoc quidem sic inultum laturam: se enim præterea grauissimè in illam linguæ hanc leuitatem, facillè tamen vindicaturum. Ioannes Rotarius ²¹: cum eius

17.
Pangeij xl.
Cal. Dec.
1584.

18.
Ibidem
xliii.
Cal. Ian.
1594.

19.
Haddonvil-
la llii. Cal.
Dec. 1581.

20.
Blainuilla
ad aquas
xliii. Cal.
Ian. 1587.

21.
Huccuria
mese Sept.
1586.

eius

eius diei summa luce, quo die erat ultimo supplicio afficiendus, à custodia de more inuiseretur, ac rogaretur ecquid animi haberet: Satis equidem pro tempore, respondit ille, sed si quid adhuc cupis de me promereri, id age propere: nam hodie postremum me vides. Ac cum custodia, ut hunc illi merum adimeret, nihil dum se intellexisse diceret, quin integra, saluâque deberent illi esse omnia. Næ tu, inquit ille, incassum verba mihi dare conaris, qui rem omnem à Magistello meo hac nocte didicerim: simulque ea, quasi præsens omnibus affuisset, prolixè recensuit. Eademque ipsa, cum aliquot post horas capitaliter damnandus ad subsellia cõsisteret, iudicibus suis enarrauit. Hoc etiam adiiciens Magistellum illum suum superiori nocte non desuisse secum versari, adeò pusillo corpore: ut à solo digitos octo vix extare videretur: talem Tagetem, quem haud dubiè Dæmonem aliquem fuisse credi par est, cum in agro Tarquinienâ terra araretur, & sulcus altius esset impressus, de repente apparuisse refert.

Cicero²²: Nihil omniaque gladio

nam oblongo succinctum fuisse

se, quàm si vir esset able-

tico aliquo habitu

præditus.

22.

Lib. II. De
divinatione.

Quod dictum est Demones suis adesse, etiam inter ipsos Iudicum confessus, nemini mirum videri debere: cum & in interioribus sacrarijs, locisque adeò præsentis Dei maiestate venerabilibus aliquando intersuisse reperiuntur. Tum obiter recitata de ea re memorabilis historiarum et disputata quæstio, an possint Demones se ipsi tantum, quibus videtur, alijs etiam multis præsentibus, conspiciendos præbere.

C A P. IX.

Nulla adeò sancta, atque augusta loci cuiusquam religio est, quam Daemon violare non teneat: ita audax, & temerarius perumpit omnia, dum prædam suam sectatur, mortalibusque insidias instruit. In templorum sacratoribus adytis, in concionibus sacris, in Anachoritarum cellis, in eorum qui mundum eiurauerunt sodalitijs, & frequens, & assiduus: uti quæ eius ductu, auspicioque ibi patrantur facinora satis indicant. Imò & ausum se inferre ei, quem olim suorum Deus celebrabat, conuentui testatur Iob: *historia: ut iam mirum videri non debeat, si in ipso iuris sacrario inter medios iudicum confessus cum suis consistere, ac veluti vadimonium obire audeat.* Et ea quidem, priusquam forum, iudiciaque attingerem, sæpè audiueram contigisse: nihilque magis me afficiebant, quàm quos nutrices vagientibus infantibus de lemurum, laruarumque occursationibus terrores afferre solent: Nunc postquam præsens attentius obseruavi omnia, exque manifestissimis argumentis rem totam certius cognoui, iam factus confirmatior

mator, haud dubitavi eam quoque alijs prode-
re nihil me tamen iniquiorem, si non credant, habi-
turis, quàm habere eos voluisssem, qui mihi inex-
perto olim talia narrabant. Ex multis igitur vnum
fide mea lector tibi exponam: qui id dum quæsito-
ris officio fungor ipse oculis meis viderim. Venefi-
cam quamdam (ei Asinaria nomen vulgus ab Asi-
nario marito fecerat) sic premebam dictis testium,
vt iam effugio, aut tergiuersationi locus nullus ei
relinqueretur: Itaque se ob id comparauerat, vt ad-
missa omnia sua velle patefacere videretur, cum il-
li in vultu color subito immutari, oculi in aduer-
sum carceris angulum cum stupore defigi: oratio,
mens denique ipsa coepit excidere. Rogo cequis
ipsam morbus adeò repente inuasisset: Respondet
ex illius anguli superiore parte videre se Magistel-
lum suum manus sibi ferociter ostentantem, qua-
les habent cancri bifurcas, ac dentatas: iamque in-
uolaturò similem apparere. Eo oculos conuerto:
Pergit illa obnixè intento etiam digito demon-
strare: Nihil aduerto: lubeo tamen præsentem esse
animo: multa & securè, & confidenter in Magistel-
li illius contemptum, fastidiumque præfatus. Ex eo
igitur timore iam se collegerat, ac pergebat de se
narrare, quæ antè occeperat: cum denuò ex alio an-
gulo prominentem illum enormiter aduertit, mu-
tata iam persona: vti qui scenæ alicui seruiunt, ac
rectis cornibus instructa fronte, quasi eam illicò ijs
esset impetiturus: sed rursus derisus, ac etiam con-
uitijs proscissus abiit: nec ab ea deinceps visus est:
vti ipsa iam iam ad rogam profectura declarauit.
Idem Vici Mediomatricum non multis antè annis
contigisse

conrigisse audiueram. Et hîc quidem sese offert quæstio sua quoque digna agitatione. Cuiquàmne cæteris, qui sunt etiam præsentibus, nihil aduer-
tentibus Dæmones se videndos præbere possint? Nam certè nec ego tum, cum Asinaria illa Magi-
stellum suum adeò obnixè conspiciendum mihi demonstrabat, quicquam ipse vel intentissimus vi-
di: Et extitit adhuc nemo quod audiuerim me in hoc perspicacior, quantumcumque oculorû aciem ipse intenderit. Quæ res aut affectatum in sagis mandacium arguit, fortè gestiētibus ex eo quæsto-
ribus suis metum aliquem, vt est sæpè illarum ma-
litia, iniicere: aut in Dæmonibus facultatem, vti di-
ctum est, quibus velint sese ostendendi, cæteris quaquauersum adsint nihil quicquam cernenti-
bus. Illud neutiquam mihi persuadere possum; qui intellexerim, imò viderim ipse sic eo casu commo-
ueri, ac percelli sagas, vt anima illas iamiam defe-
ctura videretur: Tantus in verbis stupor, in vultu horror, in toto deniq; corpore tremor inerat. Quo-
rum certè illæ nihil tam bellè fingere poterant, quin facile fucus appareret: vt hîc omittam dicere quàm omni asseueratione id perstiterint affirmare inter ipsas flammæ, ac carnificum manus. Hoc ma-
gis crediderim præstigias esse Dæmonum, quibus eorum tantum, quorum velint aspectum præstrin-
gant; cæterorum liberum, atque inoffensum relin-
quant. Nam si, quemadmodum Opticis placet, ita mouetur sensus oculorum, vti aër, qui intermedius est, vel luce, vel tenebris, quam eius *ὁρατὴρ* esse di-
cunt afficitur: vtrumque autè Dæmonibus prom-
ptum est pro libidine variare: si quidem ijs à Deo
aëris

aëris potestas est attributa; iam dubium nemini esse debet, quin quoque se videndi, aut non videnti, quibus velint, copiam facere possint: Nam & quod stupendum magis est: hoc prætereà efficiunt (inquit Lactantius³) ut quæ non sunt, sic tamen quasi sint conspicienda hominibus exhibeant. Quam ob causam non ineptè quidam⁴ illos oculorum appellauit ludibria: Et puto inde incoepisse de Gygis annulo, Orci galea, ac virgula diuina fabulas: quas tam sæpè boni etiam authores vsurpauerunt: Imò & omnes omnino rationes, quas Albæ, ut vocat, Magiæ magistri in eum vsum à natura se mutuari profitentur: Quale illud est, quod Plinius⁵ ex Democriti sententia refert, de pede Chamæleontis sinistro: quasi in furno vnà cum Chamæleonte herba torreatur, ac in pastillos cōficiatur, gestanti hoc sit præstiturus, ne à quoquam conspici possit. Nam quod Gellius⁶ hoc reprehendit, & deridiculam vanitatem appellat, vix in eo excusari potest: quin derideatur ipse, qui ignorauerit Demones, eorumque sectatores hunc morem semper tenuisse in suis præstigijs, atque incantationibus; ut ijs externum quid, ac quod visum feriret ad deludendos homines obtenderent. Tum nemini fraudi esse debet, si quid fortè insolentius scribit, modò grauem aliquem laudet authorem: qualem certè pluribus in locis fuisse Democritum ait Cicero⁷: Et plus etiam puto in eum superiora illa rectè admodum conuenire, qui non alienus fuisse feratur ab eiusmodi reconditarum artium cultu, ac studio. Nam & tantum (ait idem Cicero⁸) extorum inspectioni tribuere solitus est, ut ex solo eorum

3.

Lib. II. de origi. error. ca. 15.

4.

Plato lib. 2. de rep. Lucian. in votis. Cice. lib. offic. 3. Homer.

Iliad. v. Zeno. nodatus. Aristop. in anaxiprion.

5.

lib. 28. cap.

6.

lib. 10. no. 8. ca. 12.

7.

lib. 1. de nat. Deor.

8.

de diu. nat. lib. 2.

habitu ac colore rerum, quas terra procreat, vbertatem tenuitatemue aëris, qui nos ambit, salubritatem, aut pestilentiam significare existimauerit. Imò nutauerit in ipsa Deorum natura, quæ prima, præcipuâque est apud Dæmones sortilegis, schola, ac disciplina: Tum illud nequaquam affirmat Plinius, quasi certum, atque indubitatum: sed magis ostendit se pro fabula, ac mendacio habere istis addubitandi verbis, *Si credimus*. Vtut res sit, eo nos quotidiana ducit experientia, & confirmant quæ scriptis amplissimis tradunt plerique auctores: Dæmones, cum se in corpus aliquod induunt, sui tamen videndi copiam in quantumuis magna hominum frequentia ijs tantum, quibus velint, facere. A Catoptromâteia⁹ ac Gastromanteia id est diuinationibus, quæ fiunt per inspectum quid à pueri ad id ex artium illarum præceptis adhibito: vel in aquæ ventricosa amphora: vel in obiecto speculo, vti Didium Iulianum aliquando fecisse scribit Spartianus¹⁰: Nonne solus is puer illo, etiam, qui sortes mouet, ac fatigat, nihil quicquam vidente apertissime cernit, designat, enuntiatque omnia? Contra verò ἀγύραι, ac circumforanei impostores nonne in frequenti hominum corona multa ostentant, quæ astantium quisque certo se videre putat, cum illis nihil quicquam tale appareat? Circulatorumque equestrem (inquit quidam apud Apuleium¹¹) inspexi spatam præcutam mucrone infesto deuorare: Illabebatur ferrum in eius fauces, quantum putabant, qui oculos in eum intentissime etiam defixerant: At non id credebat ipse, qui sic aliis credendum exhibebat: sed ferrum sciebat se in manibus suis

9. Volater,
philolog.
lib. 30. c. de
diuinatione.

10. In eius vita.

11. Lib. de Asina.

bus suis continere, nec alio quoquâ esse dilapsum: Id quidem multi fieri putant agilitate, dexteritateque manuum, qua facilè, vel minus intentis, vel locorum aliquâ intercapedine distantibus imponitur. Sed sæpè nisi Dæmonum artificio illud effici non posse alibi ostēdimus: maximèque si quid sit à naturalium sensuum fide alienius. Quale est illud, quod antè diximus, de Germano, qui integrū fœni plaustrum vnâ cum auriga, atque equis visus est deglutire. Quod certè nisi cum insigni sensuum corruptela, ac deprauatione fieri non potuit. Plato ¹² γοῆσις, id est stupore, ac maleficio afficere, stuporèque affectum decipere dixit (vti Budæus in commentariis linguæ Græcæ interpretatur) nostri (*engigner*) quasi ingeniosè, ac solerter imponere. Nam quemadmodum lumen lucernæ, vel luce Solis clariore, ac splendidiore, vel densi, atque opaci corporis oppositione obscuratur: sic plerunque aëris *ἀέρας* Dæmonum arte, quæ cuiuslibet rei speciem facilè adumbrat, in tantum obtenebratur; vt omnem omnino aspectum intentissimis etiam tollat, atque auferat. Tenebræ (inquit Plutarchus ¹³) cogunt, aggregantque visum, eumque ob id hebetant, atque obtundunt: contrà lumen dissipat, ac disgregat. At si sui generis visus nanciscetur aërem, id est temperatum, ac moderatum, tum liber suum facit, atque exequitur officium. Quæ cum, quemadmodum nunc dictum est, Dæmonibus sæpè sint ad manum; mirum cuiquam esse non debet, si *ἐπιφάσματα*, vel *ἐπιφάνσεις* illorum veluti *ἀποσπασματὰ* quædam arbitrio quasi suo moderantur, ac téperant: Et iis quidem, quibus tantum visum est, eam cæcitatem in-

^{12.}
lib. 3. de
rep.

^{13.}
lib. 4. de
plac. Phil.
cap. 15.

ferunt illi: non fecus, ac qui speculo exceptos solis radios contorquent, ac dirigunt in quos volunt: atque ita in eis oculorum vim sic infringūt, vt non magis quàm cæci videant, atque intueantur. Istis ita positis hoc modo dubitationem relinquit: quod nec fulgor, nec caligo tum, cūm hæc eueniunt, intercedere vlla videtur: sed vtrobique aër expeditus, ac nulla re interceptus apparet, vt iam minus rationes istæ huic, de quo quæritur, facto conueniant. Sed aliter nos afficere Dæmones, ac commouere aliter causas, quæ à sola natura sunt comparatæ certum est. Vnumquodque eorum, quæ nobis insunt (inquit Proclus ¹⁴) propria quadam conditione à Dæmonibus mouetur, atque afficitur: id est (vt interpretor) non eodem cum illo, quem natura in rebus suis tenere consuevit, modo, atque ordine. Et Psellus ¹⁵: Dæmones Plutonis galeam inducentes animas hominum arte quadam perturbat, & Sophistica fraude figuras, colores, ac quascunque voluerint formas in eorum phantasiâ transmittunt, visâque, atque imagines iis obiciunt. Frustra igitur quis in hoc certam aliquam causarum naturalium seriem desiderauerit: sed fateatur necesse est multa à Dæmonibus, quoties (ait Porphyrius ¹⁶) prodigiorum suorum machinas admovent fieri, à naturæ consuetō ordine alienissima: Quæ quoque puto causa fuit Iamblycho ¹⁷, vt eos Deorum pedisequos appellaret: quod scilicet in adumbrandis rebus Deos vestigiis proximè confecti videantur: Est & aliud superioribus non minus validum, ad asserendam argumenti huius veritatem: Si enim Dæmones (vt idem Psellus asserit) pos-

sunt se

^{14.}
In lib. de anima & Dem. ca. v. bi tria de damone Socratia refert.

^{15.}
De Dæmonibus.

^{16.}
De sacrificijs cap. de speciebus. Dam. bono. atque malo.

^{17.}
De myst. Aegypt. c. 1.

sunt se in hominum corpora inferre, atque insinuare: eorum spiritui phantastico se vel immiscere, vel adiungere: utpote qui & ipsi sint spiritus, cui iam id fide indignum videbitur sui imagine, quali fortè libet posse quoque illorum, quos occupant, phantasiam ferire, ac pulsare: Nam & sensa sua, adeò commodè intulcant: ut ea verbis etiam differentissimis in aurem insufurrasse videantur. Socrati (inquit Plutarchus ¹⁸) familiaris fuit genius, cum eo qua summa coniunctus erat amicitia colloquēs: At non extrinsecus vox ad eum accedebat (ait Proclus ¹⁹) sed ex intimis inspiratio procedens, ac usque ad sensuum instrumenta progrediens: Vocem tamen viuat, ac quasi tinnientem auribus suis haurire se fortè putabat Socrates: cum ne auritissimus, attentissimusque quilibet alius, vel si ei adhæsisset, quicquam exaudire potuisset. Quæ si in fallendis auribus valet ratio; in decipiendo quoque oculorum sensu, cui longè omnium facillimè illuditur, non erit minus potēs, atque efficax: Siquidem sensuum omnium eadem imbecillitas est, ubi fallaciæ intenduntur, præstigiæ adhibentur. Postremò & hoc Dæmonibus in promptu est, ut simul ferè apparere, ac latere possint: adeò ut qui se modò huic videndum præbuit, alteri iamiam oculos vel promptissimè intendenti nullus videatur: Sicut in aëre, & aqua (inquit Iamblychus ²⁰) contingere consuevit; ubi, siue colorem infundas, siue figuram imprimas, mox diffunditur, atque dissoluitur: ita & in Dæmonibus simile quiddam accidere solet: Nam & in his figura, colorque, & species rerum quarumlibet citò dilabitur: Vnde puto satis manifestum

18.

In lib. Iu-
cundè ex
Epicuri do-
ctrina vi-
tam tran-
sigi nō pos-
se.

19.

In lib. de a-
nima &
Dam. cap.
vbi tria de
Dæmone
Socrati re-
fert.

20.

De myst.
Ægypt. ca.
14

est nihil sagas imponere: cùm sic se suos Magistellos, cæcutientibus etiam, qui adsunt, omnibus, certò videre asseuerant: nec temerè esse, quod eos affirmant, ceu aduocatos officij causa sibi adesse in iudicio: nec ab alio quoquam, quàm à se videri, aduerti, atque exaudiri.

Perperam sentire qui negant pœnas ullas de sagis esse expectendas: Tum sigillatim confutata rationes, quibus illi vulgò sententiam suam tuentur, ac defendunt.

C A P. XII.

*lib. 4. de vi
sa Apol.
6.9.*

EXtiterunt qui ad periclitandas ingenij vires magis, quàm ad aliquam veritatis opinionem inferendam, res summa vituperatione dignas: maximas tamen laudibus efferrent. Sic Glauco apud Platonem ¹ iniustitiam: adolescens quidam apud Philostratum podagram, cæcitatem, surditatem: Polycrates Busyridem: Phauorinus quartanam febrem: Lucianus Parasiticam: Et tandem Erasmus stultitiam in ea commendatione posuerunt: vt ipsa veritas nulla pleniore, ac luculentiore oratione fidem confirmare potuerit. Sed qui ex animo id fecerit, quo sententiam suam legentibus probaret: tum apertè adhuc ostendit nemo, quàm qui lamiarum patrocinium contentione etiam, quam in aliena re fieri soleat, studio non ita pridem suscepit. Sed quoniam & bonis exemplo nocet, & malos trahit ad peccandum impunitatis defensione, atque illecebra: tum etiam aduersatur ei, quod toto hoc opere interponimus de tã infesto, atque immani

immani scelere iudicio: pauca hæc cum bona illius, & si qui sunt qui cum eo sentiant, venia attingenda esse putavi. Ac primum quod Apologiæ suæ præcipuum fundamentum in eo ponit, multa sortilegis affingi, quæ ipsi per rerum naturam nullo modo queant excitare: vti sunt tonitrua, nimbi, procellæ, turbines, reliquæq; tempestates: quæ manifestè suam habent à naturalibus causis originem: contrarium non vti que adeò inauditum, insolensque est, quin commodè defendi possit scriptorum, nec paucorum, nec vulgarium à multis laudata auctoritate, & sententia. Memoratur Apollonius² vidisse in India Brachmanes, qui arbitrato suo pluuias, & serenitates inducerent: Habuerunt & Assyrij³ inter suos Chaldæos Iulianum quendam (is Theurgica scripsisse dicitur) qui laborante siti Romanorū exercitu sub Marco Antonio contra Marcomannos⁴, nubes prouocauit, vnde imbres statim deciderent: Arnuphus Magus Ægyptius in eo bello, quod Romani cum Quadis gesserunt impetrasse dicitur Magicis suis vocibus à Mercurio, aliisque Dæmonibus, qui sunt in aëre, vt pluuiam immitterent: quæ sic Quados exagitauit, vt victoriam Romanis cedere cogerentur. Idem de Biarmensibus post Saxonem Grammaticum refert Olaus Magnus⁵. Ij, inquit, cùm Regneri Danorum Regis impressionem amplius ferre non possent, resque iam, quod aiunt, ad triarios rediisset: cœlum tandem carminibus aggressi tantam inde copiam imbrium elicuerunt, atque in aduersos hostes impulerunt; vt eorum exercitum omnem dissicerent, ac dissiparent. Lucius Piso recenset⁶ Numam sæpè cantibus

2.
Philostr.
in eius vi-
ta.

3.
Suidas.

4.
Dion Ni-
caus & Xi-
philinus in
vita Anto-
nini Philo-
sophi. Sui-
das, & Eu-
sebius.

5.
lib. 4. c. 1.

6.
Apud Plin.
lib. 2. c.
54.

cantibus fulmen elicuisse, ac Tullum Hostilium, quod idem tentando ritus, cæremoniâsque minus seruasset, eo ictum periisse. Paulus Venetus author est Tartaros, quæ gens veterem Parthiam, Scythiâque nunc occupat, tenebras terris cum volunt suis incantamentis inducere: parumque abfuisse, cum fortè apud eos versaretur, quin à latronibus eo pacto circumueniretur, ac spoliaretur. Cui germanum est quod Haitonus in Sarmatarum historia scriptum reliquit ex iisdem Tartaris vexillarium quemdam, cum suorum aciem inclinatam, ac penè disiectam videret, hostes tali aëris opacitate, densitateque inuoluisse, ac penè ad internecionem cecidisse. Constantinus Imperator vir 7 teste

7.
l. eorum
de Malefic.
& Ma-
them.

Zonara inter Orthodoxos piissimus credidit Magicis artibus adhiberi posse suffragia; ne maturis vindemiis metuerentur imbres, aut ventis grandinibusque lapidatione ipsæ quaterentur. Quod postea damnatum nominatum reperitur in libris *Basiliensium*: quia, ut notat Theodorus Balsamo in Nomocanone, legibus puniuntur qui eiusmodi Magica faciunt: tametsi boni alicuius consequendi gratia, ac propter vbertatem fructum id præstent. Si igitur sic auerti possunt, certè etiam excitari contraria ratione posse non utique ita absurdum videbitur. Quod

8.
l. Multi eo.

& Constantius⁸ Constantini illius filius non obsecrè testatus est; cum illos, qui Magicis artibus elementa turbant, ferali peste absumendos statuit.

9.
In psal. 77.
ver. 49.

Nec ab ea etiam sententia alienus fuit D. Augustinus⁹, cum Dei permisso elementa à Magis concuti posse perhibuit: Et ei subscripsit D. Thomas¹⁰,

10.
In postil.
sua in iob.

asserens tum cogi à Dæmonibus nubes in aëre: tum

vento

11.
Lib: III r..
cap: 46..
num: 3:

Planta ferax nostrum mature inter sit a sulcis.

12.
Plutarch.
de sera
num. vin-
dicta. Idem
proble. 51.

13.
In cap. 13.
Esaia, &
psal. 78.
14.
Ad Ephes..
2. ca. ver. 2..
15.
Cap. 13.

16.
In tract de
vitanda vu
fura.

Aaa.

17.
Problem.

39.

18.
Apud eum-
dem Plu-
tarch. in
Iside & O-
siride.

Dæmones cæliuagi dicuntur: id est, ut ipse interpretatur alibi ¹⁷, cum aërem, qui cœlo subditus est, occupantes; summa (vrait Xenocrates ¹⁸) malignitate, & nocendi tum cupiditate, tum audacia. Hæc igitur si sic illis demandata est cura, & veluti commissæ procuratio exercendæ Dæi in homines iræ per ipsamet naturæ instrumenta: iam hoc quidem minus durum, minusque incredibile videbitur, si quis illis in ea re comites sagas adhibeat: non ut adiutrices operis, ad quod patrandum, aut promouendum nemo nescit nihil omnino ab illis adiumenti afferri posse: sed ut illas Dæmon propensæ ad damna, atque iniurias voluntatis conscientia magis, magisque affines sceleri reddat: illis suas licet falso in tam ardua, atque admiranda re vires, ac potentiam ostentet: eas usque, & usque defatiget, exagitet, ac ingrato aliquo opere faciendo exerceat. Nam sic suos beare solet perpetuis ærumnis, laboribus, ac molestiis beneuolus ille Magister. Nec eius rei fidem quicquam imminuere debet illud, quod in natura absurdum, atque incredibile censetur: contra innatam grauitatē sublime efferri homines, atque aëra sursum versus percurrere. Nam hoc primum ingenuè fateamur, naturæ ex sese in hæc omnia nihil iuris esse: sed ipsa etiam inuita, ac stupente eiusmodi prodigia, ac portenta se ostendere: ut qui velit ea ex causis naturalibus æstimare, nihilo plus agat, quàm si conetur digito ipsum cœlum attingere. Neque enim par est humana ratione, atque iudicio ea confere, quæ palàm est fieri præter omnem ordinem, atque modum à natura constitutum. Simon Samaritanus (quemadmodum

Ambrosius

Ambrosius in Hexamerone, & Clemens Pontifex in itinerario testantur) hoc inter alia miracula, quibus cum Petro Apostolo certabat, efficiebat ut pennis sublimè in volantis speciè efferretur. Quod spectante Nerone factum scribit Egisippus ^{19.}, ipsumque præterea Apostolorum precibus decidisse; *lib. III. ca. 2.* & iuxta Ariciam crus alterum fregisse. Mitto quod Pausanias in Atticis de Musæo poëta narrat illum Boreæ dono volitasse: Quod de Pegaso Argiuo Basilii ^{20.} de Abari Scythæ Herodotus ^{21.}, ac post eum Gregorius Theologus ^{22.} meminerunt: solitum videlicet fuisse iaculari sagittam dono ab Apolline acceptam, cum qua simul perniciosissima velocitate transferretur. Nam fabulæ commentum potius, *In oratione funebri Grego. Nazian.* quàm historiæ veritatem hæc habere videntur. Et si sic quidem contingere potuerunt Cacodæmonis ^{23.} astu, atque opera, quæ impio errore delusam gentilitatem sub Apollinis, Æoli, aliorumque Deorum *Epist. 22. ad Basilium Magnum.* nomine coluisse nemo ignorat. Neque enim id magis à veritate laborat, quàm illud quod de Antidio Turonensi Antistite recentiores scripserunt ^{24.}; cum *Lucæ 8. Marci 5.* vectore Diabolo usum, quo Romam celerius perferretur, atque ibi pontificem à nefando aliquo incepto promptissimè reuocaret. Et ut hæc non sint, quid amplius quærendum videtur, postquam scimus hominem spiritui immundo obnoxium ^{25.} dis- *Matth. 1111.* cerscriptis catenis, comminutisq; compedibus, quibus victus erat, in sola loca à Satana deferri solitum: Imo Iesum ipsum assumptum ab eo fuisse in sanctam ciuitatem, & statutum super pinnaculum templi. Etsi enim consultum non est piis inquirere, qua ratione id sit factum: de facti tamen

veritate impium sit disputare, quando ea tam dif-
 fert Evangelij, elogio consignata reperitur. Si igitur
 id ei aliquando euenit, qui ipsius Satanæ victor,
 atque expugnator fuit, vt ab eo per aërem depor-
 taretur; quæ iam ad credendum tanta erit tarditas,
 quæ homines illius iniuriis sæpè obnoxios, maxi-
 mæque qui se volentes eius potestati permiserunt,
 non admittat ab eo pro nutu, ac libidine sursum,
 deorsum volutari, ac transferri posse? Denique si
 ad rationem eorum, quæ non modò ex annalium
 vetustate; sed etiam ex recenti hominum sermo-
 ne, atque memoria constant, hæc exquirere placet:
 quid nostris temporibus vulgatius, quàm sunt tum
 frequentes, ac assiduæ sagarum de ea re assertiones;
 tum iis consentanea hominum testimonia, qui nò
 per somnium; aut Magicis actibus auersos sensus,
 sed oculis suis vidisse se illas nubibus excussas, vel
 summis arboribus, ac rectis perplexas hære, vel
 humi attonitas iacere constanti sermone affirma-
 uerunt? Nec id quidem in tripio confabulantes, sed
 in iure sacramento sanctissimo rogati, atq; adacti,
 vt in superiore disceptatione non semel est de-
 monstratum. Facebant igitur, qui sic naturam re-
 rum omnium normam, ac regulam constituunt: vt
 nihil præter eius modum, ordinemque fieri posse
 putent: Sic Dei, qui etiam

26.
Boët. metr.
5. lib. 1. *Legem pati sidera cogit* *26.*
 manus constringunt, potentiàmque coarctant: vt
 nihil plus facturum credat, quàm quòd secundum
 naturam credibile est. Hoc enim nimium malignè,
 ac stolidè est sentire de eius operibus ac, quod aiūt,
 Iouem prorsus orbem facere. Ego (inquit) Lucius
 apud

apud Apuleium ²⁷) nihil impossibile arbitror: sed
 utunque fata decreuerint, ita cuncta mortalibus
 prouenire. Nam cunctis hominibus omnia vlti-
 nire mira, & pene infecta quæ cunctis in pignora felata
 fidem perdant. Iam quæ cogitasti plebem, tuus por-
 nam ²⁸ nemo pati debet solam officia sagis ad-
 iusmodi elementorum affectiones causaturus; q;
 pro alio veniæ, atque impunitatis fundamentum con-
 tuunt, quasi euentus rerum (quod in Clocis ²⁹) non
 etiam hominum consilia vindicari debeant: id qui-
 dem aperte est cæcas, atq; impuras animi affec-
 tiones contra ipsius Evangelij authoritatem defende-
 re: cuius disertissimo testimonio ³⁰ scimus malas
 cordis cogitationes peccatum esse coram Deo gra-
 uissimum: uti etiam nominatim postremo De baloo-
 gi sermone cauetur ³¹, eosque qui mente cupida,
 propensoque studio facinus aliquod agitantur,
 etiam si nihil promouerint: tamen perinde haberi
 excusatos, ac si ipsi nunquam quicquam animo in-
 coeptauissent. Et omnino pariter conuictos, atque
 in fontes censere. Ac ne quis hoc distinguere, nihil
 se penas illas inorari, quas Theologorum scholæ
 relinquunt secreta Dei vindictæ, & regulantes
 cant) de illis hunc tantum queri, quæ leges huma-
 næ ³² ad exemplum trahant (sanguinis poenis vul-
 go appellant) quibus omnes sint indigni, quibus
 nil admiserunt ipsi, quod in eos ut auctores vere
 possit reici: cogitationem enim solam nihil noc-
 cere, nisi & factum secutum sit ³³: nec conatum i-
 psam, si nihil obest vnquam imputari iniuriam. Et
 ito, sit aliquid humano iure ³⁴ licitum: quod talis pri-
 diuino damnetur, atque improbetur. At nec de-

27. Lib. 1. de A-
fimo quæ-
sita

28. Cogitatio-
nis, de
pen. D.

29. In Milo-
mana.

30. Matth. 9.

31. Exodi. 20.

32. Glos. &
DD. in c. si
gnificasti.
2. ver. de
homicid.

33. Sept. de
verb. signif.

34. i. s. hac.
autem ver-
ba Quod
quisque.

35. *l. Quisquā ad leg. lul. Maiest. C.* Sunt in istis sanctiones disertissimæ 35, quæ eadem seueritate voluntatem sceleris, quæ effectum puniant, Edicto Gratia Valent. & Theod. grauissimè mulctatur: qui occasione potestatis nuptias contrahere cum aliqua, inuitis quorum interest, voluerit: licet eas non peregerit 36. Qui emit venenum, ut patri daret, quamvis non potuerit dare: poena nihilominus tenetur, quæ est legis Corneliæ de sicariis 37. Sollicitatores alienarum nuptiarum 38, itemque matrimoniorum interpellatores; etsi effectus sceleris potiri non possunt, tamen propter voluntatem perniciosæ libidinis extra ordinem puniuntur 39. Qui attentauit, non etiam rapuit sacram virginem: hoc facinus luere damnatur 40. Et omnino in grauib, atque atrocibus satis est ipso facto initium criminis mente deduxisse, ut subsit poenæ aliqua occasio. Quæ causa fortasse fuit ob quam ætate nostra Senatus Parisiensis summo suo iudicio de Maiestate damnauit virum alioqui nobilitate insignem, quod de interficiendo rege consilium apud se tantum iniisset: cuius etiam poenitentia statim ductus, ipse de se fuisset indicio. Quod verò tantum esse potest sceleratæ mētis inceptum aut cogitatio, quæ tanta humani cordis nequitia, atque improbitas, quam nō dicam animo agitare, concupiscere, atque expetere quod cæteri omnes mortales horrent, ac pertimescunt: æris sonitus, atque ardores: satorum stragem, ac calamitatem: arborum extremam verberationem, ac sæpè euulsionem: ipsamque adeò latissimorum finium, atque amplissimarum regionum deuastationem, atque exitium: sed etiam manibus, pedibus noctes, & dies conari,

comari ut hæc fiant, adesse, adniti, atque subuenire: quantum in se est iis, quos putant hæc omnia excitare, Dæmonibus; & toto denique impetu, ac studio in hoc incumbere, ut illis solis quammaximè placeant: vel si infensum Deum, atque homines omnes habituros se sciant. Hæc sunt illa cogitationis peccata, quæ D. Basiliius ⁴¹ non ut phantasias simpliciter: verum ut consummata opera in animâ iudicanda esse censet: quæq; simul, ac se uti ignis fumo prodiderunt sopienda, atque extinguenda veniunt: tanto etiam grauiore poena, quanto sæpe tacita plus habent in celando, quam aperta in committendo malitiæ. Aut si nihil omnino nuda conscientia luere debet: & satis est ad innocentiam

^{41.}
in lib. de
vera virginitate.

Cæcum versare in pectore vulvum. valeant iam omnes legum sanctiones, quæ præuas de Deo, deque religione opiniones, sola etiam linguæ professione denudatas, ac resectas sæuissimis flammarum cruciatibus puniunt. Sit illa Imperatorum, Iuriscōsultorumque ⁴² furialis, & sanguinaria vox, quæ non modo fautores scelerum, sed etiam conscios eadem poena, supplicioque quæ perpetratores plectendos prædicauit. Rursus quod obtendunt ætatis, sexusque imbecillitatem: quæ in censendis cuiusque vitij equabiliter, moderatèque attendi debeat, huiusque quale quale est criminis ordinem eorum, quæ nobis natura tribuit, excusatione deprecantur: quasi ipsa peccandi procliuatè, propensionemque vnà cum annis, muliebrique conditione attulerit: id quidem illi viderint, qui hanc naturæ, quæ tamen omnia sapienter agit, dicā tam grandem impingūt. Certe nec omnes, qui hac fortilegij

^{42.}
li. §. occisorum. Ad Sc. Syllaniam. l. vtrū. Ad leg. Pœciam. de parric. §. alia. de public. iud. in Infinit.

rilegij labe inficiuntur, foeminae sunt & ætatis exactæ, ac decrepitæ, sed & maris, licet id infrequētius quidem, equisibini hoc obsequij genere deuotos, addictosque habet Dæmō. Et si quæ, ut certè complures extrema senectū in hoc facinore dopaschendantur; in ueteratū hoc malū est, & plerūque ab ipsa iam adoleſcentia adhiſſum, & contractū. Et ut hæc ita ſint utri ipſi uolunt, quiſe ſcit nullam neque ſexus, neque ætatis omnino eſſe excuſationem aduerſus legem præcepta, & diuina precepta, non lum innoxium propter quod humana fragilitatis haberi 44? Diſerta, atque pætra Domini vox eſt: Vlc ſiue mulier 45, in quibus Pythonæus, uel diuinationis fuerit ſpiritus, indite inotiantur: Et incantatrix in Endor 46 mulier Saulis leges reformidat, quæ capitali ſupplicio Magicæ artes poſſequebantur, artiſque negat ullam experientiam ob id dare uelle. Ecce ut nullo nec ætatis, nec ſexus diſcrimine, ac delectu ſupplicium eſt in eos diuina lege coſtitutum: qui eiſmodi ſetitas, illicitasque artes exercent. In nouo inſtrumento quod iam inuicentem, moderationemque doctrinam continet, tamen grauiffima ſententia pronuntiatur 47 etiam palamitō, qui in Chriſto non manſerit, foras eiciendum eſſe; atque in ignem mittendum. Omnimodo id dicitur, & ſine excepſione. Quod ſi uſciupletur, ut ait, ob diſtinguere, ubi ex ipſa non diſtinguitur, quid faciendum tandem imputabimus in Euāgelio, cuius maietas eſt ſupra legem: cuique quicquam 49, uel addere, uel detrachere præcūm eſt ſeruo in ſiſtendum flammam in ignem, ipſe Romanorum leges, quæ ſiue capiti, ſiue manib, uel uirgibus inducuntur, conſentit: non.

43.
l. Auxiliū.
ſ. in delictis
De mino-
rib. 25. an.

44.
c. Illud 11.
q. i.

45.
Leuiti. 20.

46.
1. Reg. 28.

47.
Iam. 15.
l. de pæſe.
de publ. in
rem att.

49.
Deuter. 4.
Appo. 22.

non modò in homines, qui eo crimine tenerentur
 (viti Tacitus 50 factum memorat in Pub. Martium,
 & Pitulanium: quorum illum consules extra portam
 Exquilinam necari, huc de saxo deiici, quòd essent
 sortilegi comperti, iusserunt: Et Ammianus Mar-
 cellinus 51 in Hilarium aurigam, qui quòd filium
 nefarijs artibus erudiendum Mago cuidam tradi-
 disset, capite iussus est ab Aproniano vrbis prætorè
 id facinus luere: ac cum etiam è lictoris à quo fue-
 rat negligentius colligatus manibus in proximum
 delubrum euasisset, in eum nihilominus inde retra-
 ctum lege actum fuisse) sed etiam in ipsas mulieres:
 quemadmodum recenset Valerius 52 de Publicia,
 & Licinia: quibus ob eiusmodi maleficium cum
 Septuaginta Romanis gulæ laqueis fractę fuerunt.
 Nec equidem animaduersionis seueritatem soli il-
 li in fœminas adhibuisse reperiuntur: Sed Atheniẽ-
 sium quoque celebratur in Lemniam sortilegam
 iudicium 53, præproperum quidem illud, at odij
 quo tum in eam pestem summo flagrabant non
 obscuram habens significationem. Nam ad solam
 ancillę delationem, nec causa in disquisitionem
 vltius adducta, ipsam crudelissimę morti dedide-
 runt. Quid Eriphila, Mycale, Canidia, Erichtho, Sa-
 gana, Diplos, reliquęque maleficarum mulierum,
 quę fuit priscis illis temporibus, turba: nqm ex tot
 Scriptoribus, qui earum memoriam ad hanc no-
 stram ætatem propagauerunt, quisquam extitit a-
 deò indulgens, qui muliebrem, anilemque imbec-
 illitatem eorū pestiferę, ac sceleratę vitę nonquam
 prætenderet? Agē verò de ceteris illis hanc veniã: quod
 in lubrico hominũ fragilitatis continuę sustinere

50.
Lib. 11. An-
nal.

51.
Lib. 2. re-
rum gesta.

52.
lib VI. ca. 3.

53.
Demosth.
in prima
contra A-
ristogis.
orat.

se nullo modo potuerunt, quin laberentur: Quæ tandem infania est, id illis flagitium cōdonare, quo sint quoad viuunt seipsas cum maxima in Deum, atque homines contumelia contaminaturæ. Nimirum hoc est rabidis canibus, quas alioqui insanabiles nemo nescit, idcirco vitam dare: quia nulla sua culpa, ac vitio in eam rabiem incurrerunt. Sapientis est (inquit Seneca⁵⁴) non sanos quidem, sed sanabiles seruare. Neque enim bonus agricola ad mimica supponit ijs arboribus, quas scit nulla cura deprauatione, distortionemque suam esse relicturas. Hanc verò labem, postquam semel adhæsit, vix elui posse, eiusque durare sæpiùs ad extremum causam non vno loco superius est demonstratum. Et certè adhuc quod sciam auditus est ex tot millibus, quos fortilegij laqueis irretitos habuit Saran, nemo; qui se aliter ijs expedierit, explicaueritque, quàm culpæ vel coacta, vel libera apud Iudicem professione, ac deinde eius morte luitione: adeò ille sui iuris tenax est dominus. At Imperatores⁵⁵ remissionem poenæ fieri vetuerunt ijs, qui impunitatem veteris admissi non emendationi potius, quàm consuetudini deputarent. Et Plato in Protagora ait non fore exigi à fontibus poenas ad vindicandæ, quæ iam ab eis sunt admissa, peccata: quis enim id infectum reddere possit, quod factum est: sed deum ad fieri, vt in futurum caueatur, ne denuò is delinquat, qui iam deliquit. Quæ igitur satis probabilis causa iam afferri potest, quin eiusmodi ~~religione~~, et qui sic se Dæmonibus æternum deuouerunt, dicanturque, ipsi, statim ac dignificatur, omnibus supplicijs non interficiantur. Nam cerò si, quid est, quod publicè sollicitos

54.
Lib. II. de
clementia
ca. vltimo.

55.
Lib. III. de
Episcop.
audientia.

sollicitos habet civium animos: quamvis sine eius fraude, ad quem ea res pertinet, tolli ipsa nō possit; tamen par est hāc illum iacturam potius ferre, dum ceteris in commune confutit, præcipuaque semper debet esse causa publica tranquillitatis. Hanc proprijs sedibus diruendis, atque solo adæquandis occasione[m] volens arripuit Publicola ^{56.} Multi etiam magistratu alioqui honorificentissimo ante tempus abiire: quod cum scirent apud suos esse invidiosum: uti de Scipione, & Fugulo recēset Cicero ^{57.} Et Ostracismo ^{58.} virtutem, potentiamque suā lupanum non pauci quod aliter populo sua quies, securitasque constare posse non videretur. Et reperiuntur tamen, qui vetulas quotidiana inimarum iactatione terribiles, veneficorum, quæ deinde sequuntur, certissima noxa formidabiles: Et ipso tandem satisfactionis, cuius solæ facultatem habere dicuntur, miraculo venerabiles defendant: nullam ob tot, tantaque scelera, atque flagitia animadversionem, suppliciumque mereri. Hoc autem quid est aliud, nisi si est (quod dicunt) luporum in medio ouili arcem, præsidiumque statuere. Certè memini videre me totos pagos, qui de alio migrando cogitarent; non alia causa, quā[m] quod impunitam, inultamque nimia Magistratus indulgentia viderent istam in maleficis mulieribus alias diuerandi licentiam. Sed non habeant hæc satis idoneam causam ad statutu[m] aliquem iudicijs de re adeo grāui modum. Sit contra fas, legesque conceptum apud vulgus ex incerto rumore metum eo trahere: ut eius adiuvendi occasione necesse sit cuiquam vitam per summum deditu[m] eripere. At hūc iam quiescat om-

^{56.}
Plutarch.
in eius vi-
ta.

^{57.}
Lib. II.
diuinar.

^{58.}
Plutarch.
de Pericle
& Aristide.

59.
*l. sapè. De
 verb. signif.
 l. i. Ad leg.
 Cornel. de
 sic.*

60.
Sap. 2.

61.
1. Cor. 10.

62
*Ad Ephes.
 6.
 1. Petr. 5.*

nis calumnia necesse est: quòd adhuc ad poenā raptum neminem quisquam audiuit, quem maleficiorum indubitatus euentus testium planissima e-logia, ipsaque adeò ad vltimum perseuerans confessio tanti criminis manifestum ante non reddidisset. Sed iam insurgit longè firmissimum eius defensionis propugnaculum: legibus⁵⁹ nihil in quemquam vindicari solere, quod non ipse voluntate, consilioque admiserit. Cui rei nihil æquè repugnet, atque illa, quæ à Dæmone affertur vis eorum liberati, quos sic in seruitutē abducit. Neque enim obscurum esse quibus ille dolis, machinis, fallaciis, ac præstigiis ingruat, vbi hoc molitur. Adeò vt vix sit in cuiusquam potestate, maximèque vbi ætas, sexus, ac rusticitas consilium impediunt, eius studiis, conatibusque obsistere. Ehodum dic mihi: vllū mne nisi illo auctore, atque impulsore committitur flagitium⁶⁰? Auditusne est ob id quisquam absolutus iudicio, quòd diceret se in eam cuius reus ageretur fraudem esse à Diabolo illectum? Vno equidē nomine hoc est euertere omnem à fundamentis doctrinam Christianā: qua moneamur⁶¹ semper in Deum sperare: quòd is sit fidelis, nec vnquam permissurus, vt tentemur supra id quod possumus. Verum ne quid otiosi cessemus, quasi sit ille hanc pro officio securitatem nobis etiam incogitantibus præstiturus, Imperatoris se in hoc munus tantum exequi velle ostendit: vbi vicissim à nobis postulat, vt eius nutu, voluntatēque pendeamus; fidei inconcussæ arma capeamus: intrepidi hosti obsistamus⁶², & quantum in nobis est rem strenuè, gnavitèque geramus. Ac quoniā ignorance eius, cum quo

quo committimus, multa sepe peccantur, quod vi-
 ctoriae initium ab eius perfectis viribus, consiliisq;
 sepe oriatur: monet etiam diligenter, quali cum ho-
 ste nobis pugna futura sit: Nimirum cum eo qui
 malevolentia, nocendiq; cupiditate, viribus, vigi-
 lantia, aut vlllo belli apparatu nunquam deficiatur;
 quique instar leonis rugientis famelici, atque ober-
 rantis semper querat, quod deuoret^{63.} Ac qui etiā,
 si quando vires minus proficiant, leonina pelli vul-
 pinam assuat. Eudemonis personā, quo facilius im-
 ponat, ad umbras, quasi qui hostium tesseras ad eos
 ipsos deludendos assumulant. Ecce vt tali Imperato-
 re, tamque fidelibus monitis, ac consiliis res hosti, &
 immani, & versuto, longe à victoria, ab futura est, si
 nos nobis ipsi nō desimus. Etsi enim is nō dormit^{64.}
 sic nec dormitat, aut sopore languet, qui custodit
 Israël^{65.} Quo magis mirū est reperiri ea diffidentia,
 ne dicā impietate homines, qui dimicationis exitū
 ad eius qui lacesse nutum, atq; arbitrium cōferant:
 quasi necesse sit, qui appetitur, illic omnes succum-
 bere, victisq; manus dare, ac nō potius credere fas
 sit Christianos omnes Satanae telis esse impenetrabi-
 les^{66.} nisi ipsi sponte relicto, presidio, abiectiq; cly-
 peo nudi in eius arma prouerint: aut nisi potius vo-
 lētes in eius castra profugerint. Quorsum enim Ser-
 uator^{67.} dū nobis exēplo prae, Satanaē impia suade-
 rem abire iubes: nisi vt certa fiducia idem facere au-
 deamus, persuasum habētes parē pugnae exitum esse
 nacturos, si eius ductu, atq; auspicio rē geremus: siq;
 cū Propheta^{68.} hosti dicemus: Vade homicida, domi-
 nus meū bellator fortis! sic enim toties exclusus a-
 bibi, quos ita insultus repetet, praeliūq; redintegra-

63.
11. Cor. 11.

64.
1. Petri. 5.
cap.

65.
Psal. 120.

66.
D. Grego.
29.

67.
Matth. 4.

68.
Ieremia
20.

69

D. Hiero. in
vita D. Hi-
larionis &
Pauli.
Palladius.

bit: uti nō semel euenisse in memorant historiæ⁶⁹: cum
pios illos patres, qui in solitudinibus religionis ergo
considebant, eius technis, & sapē, & frustra adortus
est. Sed nihil mirū est, si quos tā habet aliqua ratio-
ne obaratos, eādem lōga fœnoris accessione, veluti
obritos nervo, cōpedibusque arctissime vincit, ac
constringit. Nā fere stupris, libidinibus, furtis, cedi-
bus, alijsq; fragitijs delibutos, ac delibatos⁷⁰: demū
hoc sortilegi corollario nobilitat, fabulāque (quod
aiunt) fabulam trahit, sic permittente Deo: qui pec-
catum peccato, cæcitatem cæcitæ, ignorantiam i-
gnorantia punire solet. Ut enim hominem (quod
ait D. Ambrosius⁷¹) eligit CHRIS⁷² vs: itidē Diabolus
volūtarium seruū auctionatur, & suo iuri acquirit:
neminemque iugo seruitutis attritu possidet, qui
se ei prius peccatorū are non vendiderit. Imputent
igitur sibi, quod sic volentes Dæmonū implicantur
erroribus: cum antea Deo deflexerint ipsi, quam is
illis tergum obuertat⁷²: agnoscantq; se iusto eius
iudicio Satanæ in tam duram seruitutē esse condo-
natos, ac traditos⁷³. Neq; etiam iā ad illud, quod in
ultima legitimarū defensionū inopia usurpari so-
let, confugiant: calamitosos potius esse erigendos, ac
recreandos, quā vexandos, aut dāno aliquo augen-
dos: cū hæc misericordia in eos non conueniat, qui
in miseriam volētes inciderunt: quiq; (quod aiunt)
asciam cruribus suis ipsi eliserūt. Iā quod attinent
pactum nullū inter hominem, & Dæmonē recte in-
tercedere posse: quia nimirū nec iuris, nec orationis
alteri cū altero vlla esse queat communio, atq; socie-
tas. Tu si quod intercedere possit tantam offensionem
rerum, quæ in stipulā deducuntur, difficultatē ab-

surditatem,

70.

Ab. c. 7.

Exodi. 10.

Isaia. 6.

Ad Rom. 9.

71.

In vlt. de
beata virg.

72.

Hosea. 9.

73.

Rom. 1.

furditate, iniquitate; unde nulla possit valida satis
 oriri obligatio. Iste quidem rationes convenirent, si de
 hoc in iure ex dicto esset disceptandum. Quod vide-
 licet ad publicam actionem pertineat: quod turpe cau-
 sam contineat: quod ad circumscriptionem sit malitiose
 excogitatum: quod nemo vel si maxime cupiat, id
 prestare, atque efficere queat; & alia id genus, quibus
 ijs subuenitur, qui in captione aliquam inciderunt.
 Nam excludenda actioni puto prodessent, si quam
 forte Dæmon institueret: ut apud Bartolum 74 con-
 tra Virginem matrem. Sed cum tetationis, impulsio-
 nisq; via, in qua ridiculum sit necessaria ad legitimos
 actus personarum habilitatem considerare, hoc totum
 aggrediatur facere frustra, atque otiose mihi viden-
 tur agere, qui distantia illa, repugnantia, ac diffi-
 lia in argumentum trahere, atque adducere conantur.
 Et, ut hæc Iurisperitorum placitis, ac legibus dime-
 tiri oporteat, satis antea est demonstratum 75 sermo-
 nis viam inesse. Deinde quod dicitur voluntatem
 suam significari, ac interrogando, respondendoq;
 stipulationem conficiunt. Tum hæcque sunt, que vires
 eius, qui ea spondet, hominis vincant, ac superent;
 quasi supra modum, ac naturam constituta, in ijs præ-
 stans Dæmonem, quæ est maxima potestate admi-
 ti, atque vitro opem suam præbere. Turpius porro, atque
 inhonestorum causam in nihilominus magis hoc negotium
 impedire, quam in laudando; meretricis suæ præda, &
 quaestu revocare facinoris atrocitas, fama q; pudor,
 ac verecundia. Vixitur illis, ut cū Esaiâ loquar 76,
 qui hoc fœdus cum morte pertraxerunt, & in infer-
 no pactū fœderunt. Pactum inquit D. Augustinus 77
 constitutum ex pestiferis societatibus hominum, atque

FINIS

Dæmonum:

74.
 In quest.
 ventilata
 coram D.
 N. Iesu-
 Christo.

75.
 Genes. 3.

76.
 Cap. 28.
 77
 Libri 2. de
 doctrina
 Christiana.

Dæmonum pactū infidelis, & dolosa amicitia: Væ quoque illis, qui adeo horrendi, atq; execrandi criminis odium deprecantur, poenāq; minimum excusatione in eis, etatis, sexus, impudētie, atq; avaritid genus rerum quas ne in se habebis quidem opus texere qui quā sana mentis audeat. Quid enim hoc est, si non est (yt inquit D. Paulus⁷⁸) aperte Deū pro- uocare, atq; impetere. Si quidem impiū est ait Cas- siodorus⁷⁹ Iudæis illis esse indulgentes, quos cele- stis pietas nō patitur impunitos. Obstat ut elus ro- gnum veniat neque enim id stabiliri, ac confirmari melius potest, quā eū hostes eius vnā cū Satana ipso- rum Imperatore prosterantur, perduntur, ob- teruntur. Vbi impius (inquit D. Ambrosius⁸⁰) inter- ficitur; Christus infunditur: vbi abominatio abole- tur, sanctificatio consecratur. Hominum securitati, tranquillitatiq; pessimè consulere: Nā (ait Pytha- goras⁸¹) οὐ μὴ καλὰ ὄντες τὰς κακὰς βέλονται ἀδικῶν τὰς ἀγαθὰς. Denique malū bonum (quod ait Esaias⁸²) & tene- bras lucem dicere, omnemque omnino virtutis, vi- tij, præmiorum, poenarum delectū, iudiciūq; tol- lere. Equidem non verebor qui sim tam longo, ac diuturno maleficorum examinandorum vsu exer- citatus, ac confirmatos, palam, atq; ingenuè de ijs sententiā meā ostendere: an ipsam quātum po- tero proferre lucem veritatis. Videlicet cor impie- tatibus, veneficijs, portentosis libidinibus, flagitio- sisq; facinoribus vitam illis aperte esse inquinatam, ac contaminatā: vt diuine esse non dubitē omnibus tormentis extructos igni interficere: tum vt debi- tis poenis sua expient sceleratum vī alijs sint docu- mento, ac magnitudinis supplicij eos deterreat.

F I N I S.

